

Naslov originala:
The Marijuana
Catalog
Copyright Playboy Press

Izdavač:
MERCATUS
Braće Grim 3
Beograd
Za izdavača:
Milorad Milatović, direktor

Priredivač:
Nikola Živanović

Urednik:
Dušan Mrđenović
Tehnički urednici:
Dušan Mrđenović
Branislav Brkić

Lektura:
Jovan Kojović
Korektura:
Easy Reader
Štampa:
Grafički atelje "Dereta"

Recenzent:
Dragan Radulović

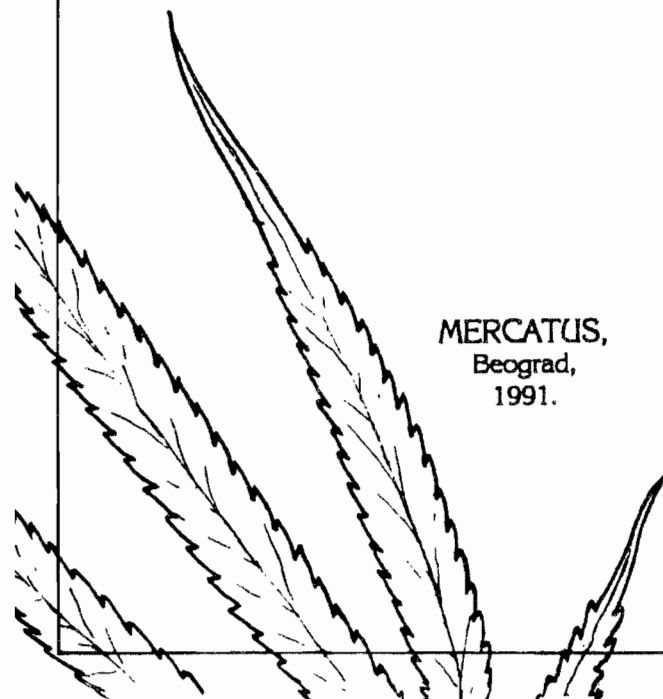
Ilustracije:
Tamara Miodragović
Korice:
Dango

TRAVA

paul dennis

carolyn barry

prevod i adaptacija:
nikola živanović

MERCATUS,
Beograd,
1991.

PREDGOVOR

PITANJE MARIHUANE

Cannabis Sativa, poznatija kao marihuana, najrasprostranjenija je ilegalna droga. Pored alkohola i duvana, koji su izborili pravo građanstva i retko su gde danas zabranjeni zakonima, cannabis predstavlja sredstvo relaksacije i rekreacije milionima ljudi širom planete. Tačan broj korisnika gotovo da uopšte nije moguće utvrditi. Procenjuje se da danas oko tri stotine miliona ljudi upotrebljava cannabis, bilo da ga puše, jedu ili piju (up. UN Drug Abuse Control, 1987. s.20). Samo u SAD oko 60 miliona ljudi imalo je nekakvo iskustvo sa marihuanom, dok više od 35 miliona upotrebljava relativno redovno neki od oblika cannabisa. Evropska situacija, iako su podaci ograničenog dometa, realativno je slična. U zemljama EEZ-a, procena je, oko 15 miliona ljudi povremeno upotrebljava cannabis, dok njih oko 25 miliona izjavljuje da je barem jednom u životu probalo neki od njegovih preparata (up. Xiberras, 1989. s.74).

Potrošači cannabisa sreću se u svim slojevima društva. Od slamova, naselja stambene bede u kojima pripadnici marginalnih društvenih grupa pokušavaju da bar zakratko iskorače iz sumorne svakodnevice, preko monotonije radničkih četvrti, neveselih malo-građanskih okruženja u kojima pripadnici srednje klase životare svoju zadovoljnost malim ali sigurnim, do raspojasanih pripadnika društvenih elita, cannabis ima svoje mesto i svoje verne pristalice. U jednoj anketi američkog časopisa Playboy čak je dvadeset šest

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije

613.83

Денис, Пол
Trava / Paul Dennis i Carolyn Barry;
(ilustracije Tamara Miodragović). – Beograd:
Mercatus, 1991 (Beograd: Grafički atelje
"Dereta"). – 207 str. : ilustr.; 20cm

Tiraž 3000. – Bibliografija: str. 202 – 207.

ISBN 86 – 81895 – 01 – X

1. Beri, Karolin

a) Marihuana

1864972

od sto jednog člana američkog Senata izjavilo da je pušilo marihuanu (up. Playboy, "High on Hill", november, 1978.).

Prostorna geografija, poput socijalne, izuzetno je raznovrsna i zanimljiva. Cannabis je prisutan na svim kontinentima, bez obzira na klimatske, socijalno-političke, verske ili kulturne osobnosti. Severna Amerika i Evropa pretežno su potrošački regioni, iako u njihovim južnim delovima ima i proizvođačkih krajeva. Latinska Amerika u ekvatorijalnom i tropskom pojasu najznačajniji je proizvođač marihuane, ali je upotreba cannabisa podjednako rasprostranjena širom ovog kontinenta. Slična je situacija u Africi i Aziji gde se cannabis proizvodi najviše u obliku hašiša ili kifa, a široko koristi u svim poznatim oblicima. Australija je, takođe, preplavljena preparatima cannabisa, kako domaće proizvodnje, tako i hašišom azijskog porekla.

Sveprisutnost cannabisa ima kulturno-istorijske korene. Lekovita svojstva biljke Cannabis Sativa bila su poznata Kinezima već oko 4000-te godine pre n.e. Kinezi su preporučivali pijenje čajeva spravljenih od listova ove biljke kao lekovito sredstvo za otklanjanje disajnih tegoba i bolesti pluća. Narodi Srednje Azije (Skiti, Persijanci, Asirci) upotrebljavali su je na sličan način, dok je u Islamskom svetu već oko X veka cannabis bio opšte prihvaćen kao sredstvo relaksacije i kao lek za različite fizičke tegobe. Proširivanju upotrebe na novim geografskim prostorima najviše su doprineli arapski i mediteranski trgovci. Evropljani su uzgajali konoplju od davnina, ali sve do Napoleonovih ratova nisu bili upoznati sa njenim psihoaktivnim svojstvima. U Egiptu su Francuzi upoznali lokalne običaje pušenja hašiša, koji se spravlja od polenovog praha konoplje. Iako je već polovinom XIX veka u umetničkim krugovima Pariza najpopularniji klub bio Clubes des Hachischines, upotreba hašiša ostala je retka pojava rezervisana gotovo isključivo za umetnike, sve do polovine šesdesetih godina ovog veka. Evropljani su konoplju pretežno koristili za pravljenje konopaca, od kojih su oni upotrebljavani u pomorstvu samo najrasprostranjeniji oblik. Pored toga, konoplja se industrijski koristila za dobijanje papira, rafinisanog ulja, a najnovije otkriće predstavljaju derivati koji mogu biti korišćeni kao pogonska goriva (up. Discovery, september, 1990.).

Cannabis Sativa je ilegalna biljka. Zabranjena je u svim državama koje su potpisale Jedinственu Konvenciju UN o psihotropnim drogama iz 1961. godine. Protivrećnost između široke upotrebne vrednosti, dugovekovne kulturno-istorijske prisutnosti i zakonskog statusa ove biljke izaziva nedoumice i brojna pitanja. Psihotropna svojstva konoplje glavni su razlog njene zabrane i proganjanja. Ta psihotropna supstanca (THC - tetrahidrocanabinol) samo je jedno svojstvo cannabisa, ali upravo ona izaziva najveću pozornost branilaca moralnog poretka, koji na žalost imaju presudni uticaj na zakonodavce. Ono što se vekovima smatralo za lekovitost u ovom je veku svrstano pod etiketu "psihotropno" ("psihoaktivno" ili "psiho-delično"), te bilo izloženo proganjanju, zabranjivanju i moralnoj osudi. Obrazlaganje opasnosti i štetnosti cannabisa okupiralo je ogromnu energiju "moralnih krstaša". Nauka je često zloupotrebljavana u ove svrhe, a velika materijalna sredstava i istraživački potencijali protraćeni su u traganju za dokazima kojih nema. Bibliografija naučnih radova o cannabisu prelazi broj od deset hiljada jedinica, ali nesumnjivih i uverljivih dokaza o štetnosti ove biljke još uvek nema (up. Jones & Lovinger, 1985. s.489.). No, i pored te poražavajuće činjenice prvoborci moralne čistoće ostaju nepokolebljivi u uverenju da cannabis mora ostati izvan zakona.

Pitanje cannabisa ispoljava se prevashodno kao ideološki problem, te je i njegovo razlaganje moguće jedino u toj ravni. Sve do 1937. godine kada je Cannabis Sativa prvi put u istoriji u SAD formalno zakonski zabranjena, ideološke dimenzije rasprave o njoj nisu bile očigledne. Štaviše, kada je Kongres SAD 1914. godine izglasao grupu zakona (poznate pod imenom Harisonovi zakoni, po kongresmenu koji je rukovodio njihovom pripremom) kojima su zabranjene tzv. opojne droge (opijum, morfin, heroin, kokain), konoplja nije bila svrstana među njih, iako je bilo pokušaja dokazivanja njene istovetne opasnosti po društvo. Trebalo je da prođe četvrt veka da bi im se pridružila i bila svrstana među omražene neprijatelje društvenog zdravlja i moralne čistoće. U međuvremenu Amerika je prošla kroz iskustvo Prohibicije, neosporno najvećeg zakonodavnog promašaja dalekosežnog po posledicama. Na kraju Ere Prohibicije Amerika se suočila sa postojanjem čvrsto strukturisane organizacije

kriminalaca, koji su posedovali razgranatu mrežu proizvođača, distributera i potrošača, te ogromni kapital i spremnost da ga investiraju u sve zabranjene a unosne i profitabilne poslove. Istovremeno su takoreći bez posla ostale ogromne policijske službe, koje su do tada uživale veoma privilegovan položaj. Hari Anslinger, čovek koji se nalazio na čelu ove policijske službe, suočen sa opasnošću gubitka budžetskih sredstava bio je primoran da isfabrikuje novog neprijatelja. Njemu pripada glavna uloga u jednom od najsravnijih policijskih falsifikata ovog veka, čime je pokušao da obezbedi posao svojim ljudima i opravda potrebu za njihovim profesionalnim uslugama. Prvo je naručio šest novinskih tekstova, objavljenih u listovima širom zemlje, u kojima se govorilo o ogromnim opasnostima marihuane. Ubrzo potom o konoplji se počelo govoriti kao o "đavolskoj i ubilačkoj travi" pod čijim dejstvom ljudi ne samo da u potpunosti gube autokontrolu, već su u stanju da čine monstruozne zločine i to bez i malo griže savesti. Mitologija "đavolske trave" brzo se širila čemu je pogodovalo nedovoljno informisano javno mnjenje, kao i veliki uticaj konzervativnih snaga oličenih u tzv. Trezvenjačkom pokretu kome, inače pripada zasluga za uvođenje prohibicije alkohola.

Marihuana je široj javnosti bila nepoznata kao psihoaktivna supstanca, iako je uzgajanje konoplje bilo veoma rasprostranjeno u južnim državama. Štaviše, jedan od otaca američke nacije, Dž. Vašington ne samo da je uzgajao konoplju nego je po svemu sudeći bio upoznat i sa njenim blagotvornim dejstvima o čemu je ostavio tragove u svojim dnevničkim zapisima. Uzgajanje ove kulture u Novi Svet su doneli Englezi i Španci, ali je već sredinom XIX veka opalo sistematsko uzgajanje jer je uvozna konoplja bila znatno jeftinija. Marihuana je korišćena kao industrijska biljka i kao stočna hrana. Seme marihuane, inače izuzetno bogato proteinima predstavljalo je hranu različitim vrstama ptica. Što se pušenja marihuane tiče, ono je bilo veoma retko i locirano pretežno među Meksikancima i Crncima koji su živeli u južnim krajevima SAD. Postojali su, istina, u pojedinim većim gradovima klubovi u kojima se pušio hašiš, po ugledu na čuveni Pariski Club des Machischins, ali je to bila privilegija stogo odabrane elite. Krajem XIX veka u vreme velike popularnosti

"lekova tajnog sastava" mogli su se nabaviti i pojedini preparati cannabisa. Farmaceutske kompanije Parke-Davis i Squibb u svojoj ponudi imale su tinkturu cannabisa koja se preporučivala kao lek za depresiju, histeriju, konvulzije, mentalnu retardiranost, menstrualne tegobe, opijatske krize, kašalj, insomniju, nedostatak apetita i impotenciju. Kako su istovremeno postojali brojni preparati od morfina, kokaina i opijuma, ovi lekovi na bazi cannabisa nisu imali veliku popularnost, čemu je verovatno doprinosila i nemogućnost intravenskog unošenja ovih lekova zbog nerastvorljivosti kanabinola (ulja cannabisa) u vodi (up. Sloman, 1979. s.26; Morgan, 1974. s.159-170; Inciardi, 1987. s.18-23.).

Cannabis Sativa je prvi put zakonski zabranjena 1937. godine u SAD (tzv. Zakon o taksu na marihuanu) i nesumnjiva "zasluga" za to pripada H.Anslingeru koji je u američkom Kongresu podstakao raspravu o ovoj biljci. On se pozivao na njenu štetnost što je navodno neosporno bilo dokazano brojnim novinskim izveštajima. Naravno, to su bili oni isti naručeni tekstovi, ali javno mnjenje je u međuvremenu bilo temeljno "obrađeno" i spremno da podrži ovakve akcije ultra-desničara (up. Becker, 1963.). Da li je Anslinger bio motivisan brigom za očuvanje vlastite službe, ili je želeo da svom nepomirljivom suparniku E.Hoover-u, koji se već tada nalazio na čelu FBI-a, pokaže vlastitu moć, danas je manje značajno. Anslinger je nastavio još dugo godina svoj krstaški rat protiv marihuane pišući brojne knjige i neposredno delajući kao šef službe za borbu protiv narkotika. Krajem četrdesetih godina on se, štaviše, nalazio i na čelu službe UN za borbu protiv narkotika. Njegova je neosporna zasluga za svrstavanje Cannabis Sative u grupu psihoaktivnih supstanci regulisanih Jedinštenom Konvencijom iz 1961. godine. Prihvatanje ove Konvencije, a to je često bio jedan od ključnih uslova SAD za pružanje pomoći siromašnim zemljama Azije i Afrike, mnoge zemlje u kojima je postojala dugovekovna kultura potrošnje i upotrebe ove biljke stavila je pred nove probleme (up. Bruun et.al. 1975.; Lowes, 1966.).

Ideološke dimenzije zabrane cannabisa jasnije su vidljive iz "meksičke hipoteze" koju zastupaju neki autoritativni istraživači istorije društvene kontrole droga (up. Musto, 1973.; Helmer, 1975.). Po ovoj

tezi, naime, glavni razlog zabrane marihuane leži u strahu od brojnih Meksikanaca koji su ugrožavali lokalno tržište radne snage. Tokom Velike Depresije oni su postali posebno uočljivi i zadobili su status "nepoželjnih". Anti-meksička osećanja povezivala su se sa marihuanom koju su ovi pušili, i to je dovelo do pritiska na federalne vlasti da zabrane cannabis. Iako ne treba potcenjivati uticaj koji su imali sindikati i njihovu borbu za suzbijanje radne snage koju ne smatraju svojom, ipak ne bi trebalo preneglašavati značaj bojazni od Meksikanaca, koji su tih godina bili daleko manje brojna i opasna društvena grupa nego na primer Kinezi, Italijani ili Ruski Jevreji. Ideološko povezivanje Meksikanaca sa marihuanom i stvaranje anti-cannabis raspoloženja verovatno su imali zajedničku ulogu jačanja kolektivne solidarnosti i zatvaranja, pre svega u situaciji Velike Depresije, kada je bilo poželjno odstraniti sve radnike koji su ugrožavali postojeće tržište, kao što primećuje Helmer (1975. s.54-79), ali nije moguće pronaći ubedljivu empirijsku evidenciju koja bi ovu tezu potkrepila i valjano dokumentovala. Ubedljivu kritiku "meksikanske hipoteze" dao je Himmelstein (1983) pokazujući da marihuana nije imala veliki značaj u antimeksičkoj rasističkoj kampanji i u stvaranju negativnih stereotipa o Meksikancima.

Ideološka pozadina zabrane marihuane tema je kojom se bavi i J. Herer (1990). On skreće pažnju na interese multinacionalnih korporacija koje su podržavale zabranu marihuane. To se pre svega odnosi na veliku kompaniju Du Pont koja je 1935. godine lansirala sintetičko vlakno. Otkriće sintetičkog vlakna daleko je starije i pripada Nemcima koji su ovaj do tada neiskorišćeni patent izgubili Versajskim ugovorom kojim je okončan I svetski rat. Kompanija Du Pont je od federalnih vlasti dobila pomenuti patent i nakon temeljne pripreme na tržište izašla sa revolucionarnim otkrićem koje je u mnogome promenilo tekstilnu industriju. Sintetičko vlakno je trebalo testirati pre svega u proizvodnji užadi, gde je konoplja bila dominantna sirovina, i to je bio razlog živog interesa ove kompanije za zabranu cannabisa. Zainteresovanih za zabranu konoplje bilo je i među farmaceutskim korporacijama koje su tih godina uvodile na tržište aspirine. Anslingeru, dakle, nije bilo teško da pronađe moćnu potporu u naporima da marihuanu stavi izvan zakona. Pogubne i

dramatične posledice ove ultra-konzervativne akcije postale su očigledne tek sredinom šesdesetih godina.

Šesdesete godine ovoga veka ostaće zabeležene kao vreme rušenja mitologije industrijskog kapitalizma. Temeljne vrednostima kojima je kapitalizam nekoliko vekova gradio vlastitu uspešnost, kao što su disciplina, puritansko uzdržavanje od zadovoljstava, marljivost, svetost porodice i njena izolovanost u strogu privatnost, bile su dovedene u pitanje. Anti-kapitalizam oličen u potkulturnim pokretima mladih, pobuna protiv tradicionalnih vrednosti sveta odraslih i traganje za alternativnim iskustvima doveli su do oživljavanja interesovanja za udaljene kulturne obrasce. Prezir prema etabliranim oblicima svesti doveo je do porasta interesovanja za psihoaktivne supstance. Cannabis koji je vekovima bio prisutan u istočnim kulturama stekao je na Zapadu ogromnu popularnost. Svako ko je držao do sebe i nastojao da živi u duhu vremena napravio je bar jedan eksperiment sa cannabisom. I tada su sve brižljivo negovane predrasude o štetnosti ove biljke otišle u nepovrat. Na žalost, svi ti mladi ljudi našli su se u poziciji da rade nešto što je protivno zakonima, iako su bili svesni da ih okružuju neuporedivo štetnije stvari koje su bile dozvoljene, prihvaćene i čak podržavane.

Civilizacija odraslih oličena u prekomernim dozama alkohola, duvana i sintetičkih droga (za uspavlivanje, za buđenje, dobro raspoloženje, itd.), nije mogla više održavati zastarele predrasude. Poziv na buđenje svesnosti i proširenje horizonata široko je odjeknuo. Marihuana je poprimila značenje simbola u intergeneracijskom kulturnom sukobu. Rasprostranjenost marihuane među mladima iz srednje klase dovela je tokom šesdesetih godina do preispitivanja mitologije opasnosti droga. Teze o povezanosti cannabisa i kriminala, podsticanju agresivnosti i uvodu u upotrebu "teških" droga ispoljile su svoju nezasnovanost i konzervativni ideološki prizvuk. Samim tim u središte pažnje došao je i zakonski status ove biljke. Drakonske kazne, etiketiranje i kriminalizovanje korisnika mogli su da se održe dok su pod njih potpadali pretežno pripadnici marginalnih grupa. Ali kada je većinu potrošača cannabisa počela da sačinjava srednja klasa neizostavno je moralo doći do preispitivanja osnova društvene kontrole droga i do traganja za alternativama.

Tokom 60-tih i 70-tih godina ne samo da je došlo do promene u gledanju na opasnost marihuane, koja se više nije mogla smatrati opasnom, već je i sam pojam opasnosti rekonceptualizovan. Pre svega je sa cannabisa skinuta proizvoljna etiketa "narkotika" (up. Kaplan, 1970.). Potom je uvažena mogućnost "razumne" ili kontrolisane upotrebe čime je opasnost zadobila druga, znatno tolerantnija značenja. Opasnost više nije bila totalna, rastuća ili nevidljiva, već ograničena, relativno moguća i suštinski smeštena kod korisnika (up. Zinberg, 1984.; Richards, 1982.). Potrošači cannabisa postali su vidljivi i čak politički aktivni.

Već krajem 60-tih godina došlo je do stvaranja organizacija potrošača cannabisa. Najpoznatija takva organizacija NORML izdaje i veoma popularan časopis "High Times" koji sadrži informacije o cenama, pozitivnim istorijama upotrebe cannabisa i drugih rekreativnih droga, reklame za priručna sredstva i pravne savete. Pravi hit predstavljala je i High Times Encyclopedia of Recreational Drugs, objavljena 1978. godine. Organizacija NORML ima kao prevashodni cilj borbu za reformu zakonodavstva o marihuani. Dosadašnji uspesi nisu zanemarljivi, jer je marihuana dekriminalizovana u većini država članica SAD. Dekriminalizovana znači da više nije kažnjiva njena upotreba i posedovanje određene količine po krivičnom zakonodavstvu. To treba razlikovati od pojma legalizacija koji označava zakonsko uređivanje proizvodnje i distribucije, što do sada nije urađeno ni u jednoj zemlji. Prednosti sistema dekriminalizacije su brojne. Pre svega, veliki broj ljudi koji povremeno koriste cannabis, a koji je neosporno manje štetan od alkohola i duvana - inače legalnih droga, lišava se neprijatnosti sukoba sa zakonom, kriminalizacije i etiketiranja kao devijanata. Izbor vlastitog stanja svesti neosporno je pravo svakog pojedinca i država nema razloga da se u to meša (up. Haar, 1976.). Dalje, u državama koje su sprovele dekriminalizaciju cannabisa uočljivo je opadanje broja zavisnika od teških droga, pre svega heroina, a takođe je smanjen i broj provalnih krađa (up. BenYehuda, 1990.). Većina zemalja EEZ-a je do sada sprovela dekriminalizaciju cannabisa.

Situacija u našoj zemlji, poput mnogih drugih pitanja, nije nešto čime bi smo se mogli dičiti. Cannabis je po našem zakonodavstvu svrstan u grupu "opojnih droga" i Zakonom o proizvodnji i prometu

opojnih droga u potpunosti zabranjen. Iako ne postoje valjani podaci o broju korisnika cannabisa, a podaci o kažnjavanju po čl.245 KZ-a nisu pouzdani jer grupno iskazuju sve kažnjene za sve vrste droga, smatra se da u Jugoslaviji oko pedeset hiljada ljudi povremeno upotrebljava ovu biljku. Preovlađujuće raspoloženje je u velikoj meri konzervativno i još se uvek mogu sresti ordinarne predrasude. To posebno iznenađuje kada se kao glasnogovornici zabrana i zadržavanja postojećeg neefikasnog sistema kontrole droga pojavljuju profesionalci (psihijatri, profesori prava, socijalni radnici) kod kojih se takve predrasude ne bi ni u kom slučaju smele susresti. Pokušaji pokretanja pitanja dekriminalizacije cannabisa u našoj sredini nailaze na oštre otpore upravo tih nazovi-stručnjaka koji u odbranu postojećeg sistema kontrole iznose odavno napuštene i prevaziđene predrasude (up. J.Bukelić "Seme kikota, seme razdora", Intervju, 3.avgust 1990. s.72-73).

Prohibicionistička politika se, istorijski posmatrano, pokazala kao neefikasna i društveno kontraproduktivna. Ona ni u jednoj zemlji nije donela očekivane rezultate. Naprotiv, najčešće je dovodila do organizovanja ilegalnog tržišta, stvaranja čvrstih kriminalnih organizacija, bujanja kriminala i zlostavljanja građana etiketiranjem i kriminalizovanjem. Prohibicionistička politika, koja utemeljenje ima u protestantskoj etici iz koje su proistekle najgore posledice industrijskog društva, zadire očigledno i u ideju o osnovnom i neotuđivom pravu na izbor vlastitog stanja svesti u skladu sa sopstvenim potrebama. Ovo pravo potpada pod istu kategoriju pod koju i pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, slobodu veroispovesti i pravo na privatnost.

Čovekovo je neotuđivo pravo da po vlastitom nahođenju i bez prisile bilo kakvog sistema društvenih normi, a posebno krivično-pravnih pravila, u svom slobodnom vremenu i u okviru svog prava na privatnost istražuje različita stanja svesti, bilo da je to u cilju zadovoljstva, ili u pravcu pospešivanja vlastite duhovne evolucije. Ovo pravo jednako je pravu i slobodi čoveka da bira ono što je prijatno, lepo, uzvišeno ili nadahnuto. Upotreba različitih psiholoških sredstava potpuno je legitimna u meri u kojoj ne ugrožava određeni minimum prilagođenosti društvenim normama, pre svega poštovanju i neugrožavanju prava i sloboda drugih pojedinaca.

Društveno ograničavanje prava na izbor i izmenu stanja svesti ne bi smelo u načelu biti šire od omeđivanja prava na privatnost. Izbor vlastitog stanja svesti i sredstava za njegovu izmenu spadaju u oblast osnovnih vrednosnih opredeljenja, koja su kulturno-istorijski uslovljena i ne mogu se univerzalizovati normiranjem na društvenom planu. Različite kulture i istorijski periodi vrednosno su drugačije određivali društveni značaj pojedinih psihoaktivnih supstanci, te pretpostavljanje cannabisa ili bilo koje druge psihoaktivne supstance mora ostati stvar u potpunosti neometanog ličnog izbora.

Dragan Radulović

BIBLIOGRAFIJA:

- BEN-YEHUDA, N. 1990. The Politics and Morality of Deviance: Moral Panics, Drug Abuse, Deviant Science and Reversed Stigmatization; Albany: SUNY Press.
- BRUUN, K.-L. PAN-IREXED 1975. The Gentlemen's Club: International Control of Drugs and Alcohol; Chicago: University Press.
- HAAR, J. 1976. "In Pursuit of Happiness: An Evaluation of the Constitutional Right to Private Use of Marihuana", Contemporary Drug Problems, 5 (2) 161-185.
- HELMER, J. 1975. Drugs and Minority Oppression; New York: Seabury Press.
- HERER, J. 1990. The Emperor Wears No Clothes; Van Nuys, CA: H.E.M.P. Press.
- HIMMELSTEIN, J.L. 1983. The Strange Career of Marihuana: Politics and Ideology of drug Control in America; Westport: Greenwood Press.
- INCIARDI, J.A. 1987. The War on Drugs: Heroin, Cocain, Crime and Public Policy; Palo Alto: Mayfield.
- JONES, H.C. & P.W. LOVINGER 1985 The Marijuana Question and Science's Search for an Answer; New York: Dodd, Mead & Comp.

KAPLAN, J. 1970. Marijuana: The New Prohibition; New York: Simon & Schuster.

LOWES, P.D. 1966. The Genesis of International Narcotics Control; Geneva: Lib.Droz.

MUSTO, D. 1973. The American Disease: Origins of Narcotic Control; New Haven: Yale University Press.

MORGAN, H.W. 1974. Yesterday's Addicts: American Society and Drug Abuse 1865-1920; Norman: Oklahoma University Press.

RICHARDS, D.A.J. 1982 Sex, Drugs, Death and the Law: An Essay on Human Rights and Overcriminalization; Totowa, NJ: Rowman & Littlefield.

SLOMAN, L. 1979. Reefer Madness: A History of Marijuana in America; Indianapolis: Bobs-Merrill.

UN 1987. Drugs Abuse Control; Wiena.

XIBERRAS, M. 1989. La societe intoxiquee; Paris: Meridiens Klincksieck.

ZINBERG, N.E. 1984. Drug, Set and Setting: The Basis for Controlled Intoxicant Use; New Haven: Yale University Press.

Uvod

"Ludilo trave" (*"Reefer Madness"*), niskobudžetni film, snimljen 1935. god, koji govori o zlu marihuane prošao je gotovo nezapaženo kod gledalaca. Danas se prikazuje u koledžima i bioskopima širom Amerike kao parodija na paranoju i neistine koje su nekad postojale u vezi sa korišćenjem marihuane. Zaista, trava svoju popularnost duguje koliko korišćenju toliko i zabranjivanju. Dokazi su svuda oko nas: časopisi i novine, televizija, muzika - svi su se bavili pitanjem marihuane. Pribor za pušenje je dostupan lako koliko i krigl a piva u baru na uglu. Postepen preokret u stavu javnosti - od iskrivljene slike pušača, samoubice i manijaka u filmu "Ludilo trave" do današnjih statistika o milionima "vikend pušača", pripadnika srednje klase - može se u velikoj meri smatrati rezultatom kulturne eksplozije šezdesetih godina.

Bez obzira na popularnost marihuane u poslednje dve, tri decenije, ona je bila poznata u Americi i pre toga. Sve do šezdesetih godina njeno korišćenje je bilo ograničeno samo na određene slojeve stanovništva. Džez pevači dvadesetih pevali su o opsenom "čovjeku sa džointom". Desetak godina kasnije uživanje trave se raširilo među džez muzičarima, pretežno crncima i emigrantima sa Jamajke i iz zapadne Indije koji su naviku pušenja marihuane stekli pre dolaska u Sjedinjene Države. Ovim ljudima ona je predstavljala deo kulture i načina života, ali u Americi se to nije uklapalo u glavne tokove društva.

Marihuana je ostala nepoznanica za većinu Amerikanaca. Smatrali su je baukom i uzrokom nepredvidivog ponašanja umetnika, muzičara ili kriminalaca. Godinama se ništa nije menjalo: koristila se samo unutar određenih subkulturnih grupacija a dezinformacije

i zablude o travi i dalje su vladale nacijom. Zdravstveni programi u školama vršili su indoktrinaciju studenata vladinom propagandom da je marihuana rođak ako ne i brat heroína, a izvesno je da ni sami profesori nisu imali drugačiji stav.

Marihuana je ponovo isplivala sa bit generacijom pedesetih. Muzika je bila cool a religija istočnjačka. To je bilo vreme sloma bapa i Roberta Mičama. Džez publika, kao i džez muzičari, već su bili poznati po tome što puše "čaj". Spominje se i u novelama Džeka Keruaka portparola *beat* generacije i u prvoj noveli Vilijema Barousa, "Džanki" (*Junkie*).

Krajem šezdesetih kada je bit, lutalački stil života pronašao svoje pristalice među studentarijom, marihuana je pronašla svoj put do koledža i studentskih naselja. Posle depresije koja je vladala pedesetih godina, studenti su počeli da usvajaju mnogo aktivniji način života. Kako je trava postajala pristupačnija, tako je veliki broj skeptičnih studenata počeo da shvata da su opasnost od marihuane izmislili ljudi koji je nikad nisu probali. Postepeno su počeli da je otkrivaju sami; to je bilo vreme eksperimentisanja.

Pripadnici generacije šezdesetih, bilo u muzici ili politici, bili su u potrazi za svojim sopstvenim vrednostima.

U njihovom neprihvatanju glavnih kulturnih strujanja marihuana je odigrala važnu ulogu i pomogla da se ujedine ljudi različitih stavova i interesa. Korišćenje marihuane - vrsta "ekskluzivne" navike - dalo je novoj generaciji osećaj zajedništva i zajedničkih vrednosti. Čak i način na koji je pušena, džoint ide u krug od jednog do drugog¹ simbolizovao je zajedničko iskustvo. Ljudi su polako otkrivali zadovoljstvo koje trava pruža, a takođe i mogućnost da pomoću nje ponekad pobegnu od pritisaka u školi i društvu.

Ova takozvana kontra-kultura, stvarno je oživela kada je marihuana počela da se glorifikuje u rok muzici. Bitlsi su postali predvodnici, kada su 1967. god. izdali album "*Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*". Na omotu albuma su predstavljene stabiljike

1 Partizanski. Prim. prev.

marihuane oko groba Bitlsa, koje su zamenili četiri neobična muzičara u kostimima svetlih boja. To je bilo rođenje nove "svesti". Ova ploča je postigla veliki uspeh, možda i iznad očekivanja Bitlsa. Milioni mladih Amerikanaca su se oduševljavali dok je Džon Lenon pevao *I'd love to turn you on* (Voleo bih da te uzbudim). Potrošnja trave je naglo porasla dok su mediji i uvredeni političari raspravljali o značenju fraze "odlepiti uz malu pomoć svojih prijatelja" (*getting high with a little help from my friends*). Kroz muziku i ostale medije, generacija šezdesetih je stvorila svoju sopstvenu subkulturu: jedinstvenu mešavinu teškog roka, zaslepljujućeg svetla, komične odeće i droge. *Haight-Ashbury*,¹ *flower power* (deca cveća) i nekonvencionalni stilovi života, posvećivali su veliku pažnju imidžu u javnosti a hipi pokret šezdesetih su u velikoj meri stvorili i popularizovali mas mediji.

Omladina je reagovala na društveni preokret; milioni su se "uzbuđivali" jer je jednostavno tako trebalo. Kao što je Bob Dilan rekao u jednoj od svojih pesama, "Moraju svi da odlepe" (*Everybody must get stoned*). Možda je kontrakultura šezdesetih bila samo eksperiment, ali je ona svakako imala dalekosežne efekte na današnje društvo. Svetlo obojena kultura šezdesetih, koja se javila sa *grass-roots* pokretom, promenila je javno mišljenje i stvorila uslove za nesmetano uživanje marihuane, danas. Simbol te kulture i njeno zaveštanje mogao bi biti imidž pesnika Ałena Ginsberga, na jednom *human be-in*² u San Francisku, koji pokazuje bedž sa jednostavnom porukom: TRAVA JE ZABAVA.

Danas je dovoljno reći da je srednja klasa otkrila marihuanu šezdesetih godina i da se od tada njeno uživanje stalno povećava. Domaćin koji vam sada ponudi džoint na žurki lako može da bude jedan od veterana uživanja trave od pre dvadesetak godina. Te starije generacije pušača danas su odrasli ljudi, vode poslove, podižu

1 Legendarno hipi svratište u San Francisku. Prim. prev.

2 Okupljanja hipika 60' godina. *BE-IN* bukvalno znači: biti tu. Najpoznatiji *BE-IN* u San Francisku, skupilo se preko 100.000 ljudi. Prim. prev.

decu - i nastavljaju da puše travu. S obzirom da je marihuana našla svoje "sledbenike" u srednjoj klasi, moralo je da dođe do promene njenog statusa i medicinskog i društvenog stava prema njenom korišćenju. Ona je postala važna činjenica u životu srednje klase sedamdesetih. Nacionalna Komisija za marihuanu i zloupotrebu droga je procenila da je do 1970. godine 24 miliona Amerikanaca probalo travu a da postoji 8 miliona stalnih uživalaca. Danas su ove brojke još veće: 30 miliona Amerikanaca je probalo, a 12 miliona su stalni pušači.

Marihuana je bila u duhu načina života sedamdesetih. Posle doba Votergejt afere u Americi je preovladalo mišljenje da vlada manje treba da se meša u privatnost građana, da se odluke o tome kako treba živeti prepuste pojedincu. Nova "otvorenost i poštenje" su karakterisali tadašnji životni stil. U skladu sa tim primećuje se veća tolerancija i eksperimentisanje sa brakom, seksom i korišćenjem droge. Danas se marihuana gotovo slobodno puši. Njen oštar miris možete osetiti na koncertima, raznim manifestacijama... čak i na ulici, od slučajnog prolaznika. Javne izjave o tome ko koristi marihuanu su uobičajene. Uživalaca ima i među stanovnicima Bele Kuće. Zakonodavci brzo reaguju na rastuću popularnost ovog opojnog sredstva, ne samo među tinejdžerima i studentima, već i među pripadnicima srednje klase. Takođe i naučna istraživanja, iako je to još nedovoljno ubedljivo, podržavaju tvrdnju da marihuana nije štetnija - možda čak manje štetna - od obične cigarete. Praktično gledano, cena primene zastarelih zakona o drogi je postala prevelika. Samo u Kaliforniji se na suzbijanje droge potroši sto miliona dolara godišnje. Mnogi zakonodavci su zaprepašćeni lobističkim delovanjem različitih grupa, kao što je, recimo, Nacionalna organizacija za reformu zakona o marihuani, koja se zalaže za legalizaciju prodaje i posedovanja, sa ograničenom kontrolom vlade.

1972. godine, Nacionalna komisija za marihuanu i zloupotrebu droga je zatražila da se ukinu kazne za one koji poseduju i koriste travu za sebe. Sledeće godine Oregon je postupio prema ovoj preporuci i postao prva država koja je proglasila posedovanje malih količina za ličnu upotrebu pre običnim prekršajem nego krivičnim

delom. Kazna je bila otprilike kao i za pogrešno parkiranje - 100 dolara - novčana globa. Još četiri države su tokom 1975. donele slične zakone, a i zakonodavci ostalih država razmatraju pitanje dekriminalizacije marihuane. Uprkos napadima protivnika ovog zakona, Vrhovni sud Aljaske je učinio korak napred i proglasio da pravo na privatnost štiti pojedinca koji poseduje marihuanu za ličnu upotrebu i, šta više, da marihuana ne predstavlja opasnost po zdravlje stanovništva.

Jedna manje očigledna promena u zakonima i celokupnom stavu prema drogi je da, čak i na mestima gde zakon još nije promenjen, tužioc i ne pokreću postupak zbog malih količina. Ovo je proizvoljno i možda opasno sprovođenje zakona o drogi ali ono odražava stanovište da oni koji uživaju marihuanu nisu kriminalci i da se ne mogu tretirati kao takvi.

Verovatno najviše štete zbog kriminalnog statusa marihuane ima omladina. Ne samo da hapšenje zbog droge mlade ljude demoralizuje, već ono može da im uništi karijeru i ograniči buduće školovanje. Vlasti i socijalne ustanove postaju svesni hipokrizije, stvaranja kriminalaca od mladih koji se u suštini nisu nikad ogrešili o zakon. Stanovište da su pušači trave neodgovorni, lenji i pasivni je kontradiktorno. Ispitivanje marihuane, koje je 1975. sproveo Nacionalni Institut za mentalno zdravlje na Jamajci, nije uspelo da potvrdi nijedan ozbiljan negativan efekat trave. Nije bilo dokaza da postoji bilo kakva veza između korišćenja marihuane i mentalnih poremećaja, agresivnosti i ludosti. Šta više, nije bilo znakova gubljenja motivacije ili volje za radom. Jamajkanci, koji su tradicionalno mnogo veći potrošači trave od Amerikanaca, koriste marihuanu pre teških fizičkih poslova jer im daje snagu i podsticaj za rad. Ovo otkriće je zadalo ozbiljan udarac onima koji tvrde da marihuana uništava radnu "etiku" i da predstavlja opasnost za američki način života. Polako ali sigurno sve veći broj uživalaca trave i deo bolje obaveštene javnosti polako uklanjaju sve zablude oko marihuane. Sve ređe može da se čuje argument da je trava opasna jer se sa nje kasnije prelazi na teže droge. Dovoljan broj Amerikanaca danas zna šta je marihuana - da ne spominjemo medicinska istraživanja

- da bi prihvatili "domino teoriju"¹ primenjenu na droge. Srodna teorija, da marihuana ne stvara fizičku ali stvara psihičku zavisnost, takođe je opovrgnuta. Ljudi koji su godinama bili "teški" pušači mogu preko noći da prestanu i da posle toga ne osećaju nikakve smetnje. Srednja klasa je danas manje "uznemirena" i pušenje marihuane prihvata kao vid relaksacije i zadovoljstva - kao uostalom i alkohol. S toga je ona sedamdesetih godina postala uobičajena stvar u životima mnogih ljudi i njena popularnost i dalje raste. Stereotip "pušača" je bio čudan nespretnjaković sa dugom kosom, neuredno obučen, izgubljenog pogleda. Ovakav izgled su naravno u najvećoj meri kreirali mas mediji. Današnji pušač verovatno izgleda kao poslovan čovek i ponaša se sasvim normalno. Marihuana je postala fenomen današnjice, te zato zahteva, kao i svaka kontroverzna stvar, objektivnu procenu zasnovanu na činjenicama. Čak bi i oni koji je ne koriste, trebalo da dobiju priliku da shvate, uz pomoć činjenica a ne mašte, zašto je ona toliko popularna. Ova biljka je previše rasprostranjena da bi se mogla ignorisati.

Cilj ove knjige je da, bilo kom zainteresovanom, ponudi najpotpunije informacije o nabavci, pušenju i uživanju trave. Početnik bi ovu knjigu mogao da shvati kao: "Sve što ste želeli da znate o marihuani, ali niste smeli da pitate". Zbog svoje celovitosti ova knjiga je idealna i za iskusne pušače kao i za ljude koji ne nameravaju da puše ali žele da saznaju nešto više o ovoj drogi.

Svesni prepreka sa kojima se pušač početnik suočava, pokušali smo ovom knjigom da pokrijemo sve: od pribora za pušenje do načina pušenja (posebno važnog za ljude koji pre toga ni duvan nisu konzumirali) i do psiholoških rizika kod novih pušača. Marihuana je danas industrija od više miliona dolara i početnici su obasuti gomilom proizvoda, čak i pre nego što počnu da puše. Jednostavan proizvod kao što je papir za zavijanje, nudi se u sto različitih varijanti, a za svaku od njih se tvrdi da je najboljeg ukusa, najtrajnija i najlakša

1 Domino Teorija - teorija po kojoj obaranje vlade u jednoj zemlji izaziva obaranje vlade i u susednoj. Prim prev.

za uvijanje. Papir se proizvodi u različitim veličinama, bojama i različitim ukusima. Postoji najmanje petnaest različitih tipova lula, od jednostavnih drvenih do limenih, plastičnih, staklenih i složenih ručno rađenih od krečnjaka. Novopečeni pušači se mogu zapitati koliko uticaja ima sama lula na kvalitet pušenja ili, da li se može koristiti stara duvanska lula; mogu pitati: "Šta je tačno *water pipe*, (nargile) kako funkcioniše i kakva je razlika između nargila i obične lule?". Novajlija će u ovoj knjizi naći odgovore na najosnovnija kao i na složenija pitanja, kao na primer: Kako da kupim travu? Koji je najbolji način za pušenje? Koliko će dugo trajati dejstvo? U koje vreme je najbolje pušiti? Pošto se početnik može osećati pomalo nelagodno u grupi iskusnijih pušača, informacije date u ovoj knjizi mogu mu veoma olakšati prilagođavanje.

Sve u svemu, ova knjiga je informativnog karaktera, ali ne kao što su stručne ili školske knjige. Možete otvoriti na bilo kojoj strani i početi čitanje a da ne izgubite kontinuitet. Ona je priručnik koji se ne mora pročitati od korica do korica, mada će biti zabavna i ako je celu pročitate.

Pretpostavljamo da je najbolja osobina ove knjige njena celovitost. U poslednjih nekoliko godina izašao je veliki broj sličnih knjiga ali nijedna nije sveobuhvatna kao ova. Neke od tih knjiga se bave samo uzgajanjem trave, druge su kuvari. Ovde smo sakupili sve te informacije koje su do sada bile dostupne samo u više različitih izdanja.

Početak će se osećati samouvereno dok u rukama drži ovaj najkompletniji višenamenski priručnik za marihuanu, dostupan danas. S obzirom da su sva izlaganja vrlo temeljita, tekst će biti interesantan i za iskusne pušače. Na kraju, nudimo jednu studiju marihuana-kulture, koja će sigurno zainteresovati i slučajne posmatrače. Šta više, jedina stvar u vezi sa marihuanom koju vam ova knjiga ne može pružiti je da "nešto dunete".

I Istorija marihuane

Bilo da je nazivate marihuana, mara, trava, duvka, *stuff*; ili slično, biljka, pod stručnim nazivom poznata kao *Cannabis sativa* (latinski naziv za "kultivisana") za kratko vreme je postala jedno od najpopularnijih opojnih sredstava današnjice. Do pre tridesetak godina veoma malo ljudi je čak i čulo za nju. Danas, ne samo da je ogroman broj ljudi koristi, već su i žargon i značenje uživanja trave ugrađeni u našu kulturu.

Od svojih skromnih početaka, kao droga koju su koristili seljaci i pripadnici nižih klasa, marihuana je postala najrasprostranjenija droga u svim slojevima društva. Danas ona predstavlja "drogu po izboru" velikog broja pripadnika više srednje i viših klasa. Njena popularnost je počela da ugrožava alkohol. Nije neobično ako na ulici vidate ljude koji mirno puše džoint - to više nije slika koja je rezervisana samo za područja u blizini studentskih naselja. Džoint koji kruži od jednog do drugog videćete i na žurkama - čak i u kancelariji.

Marihuana je postala toliko javna stvar da su radnje slobodno izložile neverovatan broj različite opreme za pušenje - štikaljkice za džoint, papir za zavijanje, lule, nargile, opremu za čišćenje i čuvanje trave, čak i nakit i odeću sa motivima marihuane. Postoje i časopisi za ljubitelje marihuane sa člancima o tome kako pušiti i izvući što više iz dima, a čak postoji i magazin za trgovce i proizvođače pribora za pušenje.

Kako raste popularnost trave zakoni protiv nje polako prestaju da važe. Kao što smo ranije spomenuli postoji i organizacija koja se zalaže za ukidanje ovih zakona - Nacionalna organizacija za reformu zakona o marihuani.

Mi smo se sa marihuanom upoznali u poslednjih tridesetak godina ali ona ima svoju istoriju dugu gotovo 5000 godina. Prvi put se spominje u kineskim medicinskim tekstovima i preporučuje se kao lek za giht, reumatizam i "žensku slabost". Nekoliko hiljada godina kasnije u drugom kineskom medicinskom tekstu propisuje se mešavina trave i vina kao anestetik. Ova mešavina, poznata pod imenom *ma-yo*, dovodila je pacijenta do polusvesnog stanja, slično kao i moderni anestetici stvarala je amneziju, te se pacijent ničega ne bi sećao posle operacije.

Ali dok su doktori preporučivali travu kao lek, drugi su izgleda uspeli da otkriju njene psihoaktivne osobine. Neki kineski pisci su upućivali na travu kao na "ono što pruža užitak", dok su drugi smatrali da ona "oslobađa od greha". Očigledno, malo se od onda promenilo.

I danas u Kini lekari preporučuju marihuanu čime podstiču primenu tradicionalnih kineskih medicinskih metoda, uključujući i biljne lekove i akupunkturu. Za razliku od vremena kada se hašiš mogao mirno pušiti i na javnim mestima u današnjoj Kini je uživanje marihuane zabranjeno jer to nije u skladu sa socijalističkim moralom.

Verovatno su prvi uživaoci trave bili nomadski narodi koji su živeli u ravninama centralne Azije. Oni su doneli marihuanu u Kinu, a kasnije u Indiju. Čak i 2500 godina pre Hrista, indijsku kulturu su odlikovale religiozne pesme i himne koje su veličale korišćenje *soma*¹, što bi po svim indikacijama mogla biti marihuana.

Ostaci govore da je *soma* bila pripremana i korišćena kao i *bhanga* (napitak koja se pravi od marihuane), i to na način kako se on pravi i koristi i danas. Korišćenje trave se toliko proširilo da je ona postala važan deo života u Indiji i integralni deo kulture. Indijci dele proizvode *cannabisa* u tri kategorije koje su vrlo različite:

1. Najprostiji i najrasprostranjeniji vid *cannabisa* je tečnost *bhanga* koja se kuva od lišća divljih stabljika marihuane. Savremena

1 Još nije utvrđeno da li je to *cannabis* ili gljiva *Amanita muscaria* koja ima halucinogena svojstva. Prim. prev.

istraživanja pokazuju da se *bhanga* koristio u religiozne, medicinske i socijalne svrhe i da su ga koristili pripadnici različitih slojeva društva.

Bhanga je bio, i ostao, piće vernika u religioznim svetkovinama i na venčanjima (gde je otac mlade bio zadužen da obezbedi *bhanga*), kao i na drugim manifestacijama i proslavama. Po tradiciji, studenti i bogoslovi pili su *bhanga* pre nego što bi se posvetili učenju. Sveštenici su često najveći deo svoga života provodili potpuno omamljeni dejstvom ovog napitka.

Podaci govore da su *bhanga* koristili i seljaci i radnici. Počinjali su dan sa *bhangom* a po povratku sa posla bi uzimali još jednu turu ovog pića - isto kao što i savremen poslovan čovek posle napornog dana uzme čašu-dve martinija. *Bhanga* se takođe koristio za stimulisanje apetita. Po tradiciji, mlade žene za koje se smatralo da su previše mršave da bi bile dobre supruge, gojile su se uz pomoć *bhanga*-tonika. Današnja medicinska istraživanja pokazuju da se marihuana može koristiti kao lek za *anorexia nervosa*, nervno rasstrojstvo koje se uglavnom sreće kod mlađih žena. Bol est uzrokuje gađenje prema hrani do te mere, da usled gladovanja, obolela osoba može ozbiljno da naruši svoje zdravlje.

Bhanga se može grubo uporediti sa meksičkom marihuanom najnižeg kvaliteta koja ponekad dođe i na tržište Sjedinjenih Država. S obzirom da se *bhanga* ne puši, već se pije, on ima mnogo izraženiji efekat, uzrokuje teško "oduzimanje" u fizičkom pogledu jer je hemijska reakcija mnogo intenzivnija kada se sredstvo unese u sistem za varenje (o čemu će više biti govora u 7. poglavlju).

2. *Cannabis* srednjeg kvaliteta se naziva *ganja* i sastoji se od cvetova i listova kultivisane biljke. *Ganja* se pretežno konzumira metodom pušenja, a mnogo ređe se unosi sa hranom. Može se uporediti sa boljim meksičkim i kolumbijskim vrstama marihuane koje su vrlo rasprostranjene u Americi. Potencija *ganje* je otprilike približna onoj koju poseduje sorta trave zvana *Thai stick*²

2 Trava koju su američki marinci doneli iz Vijetnama. Prim. prev.

3. Najkvalitetniji vid *cannabisa* je *charas*, kod nas poznat kao hašiš. *Charas* se pravi od čiste smole sa biljaka. Smola se skuplja skidanjem sa listova biljke ili jednom tradicionalnom metodom: radnici obučeni u kožne kecelje i jakne trče kroz polje na kojem se uzgaja marihuana u najtoplije doba dana, kada je smola najlepljivija. U trku dodiruju stabljike i pritom se smola lepi za njihove jakne. Na kraju svakog reda stabljika, dok se odmaraju, ostali radnici skidaju smolu sa njihove odeće. *Charas* je najkvalitetniji i najmanje osam puta jači od *bhanga*.

Ganju i *charas* su takođe koristili sveštenici koji su pokušavali da "prevaziđu" običan svakodnevni život i dostignu najviši stadijum religiozne ekstaze. U Indiji su svi vidovi korišćenja *cannabisa* bili legalni u periodu koji je trajao od otprilike dve hiljade godina pre Hrista do početka 19. v.n.e. Tokom ovog perioda, *cannabis* je bio važan za svakodnevne religiozne rituale, isto koliko i hleb i vino za katoličke obrede.

Šta više, *cannabis* je bio važan i u ekonomskom smislu: od ove biljke se dobijalo čvrsto i žilavo vlakno koje je korišćeno za pravljenje odeće i konopca.

Prva naučna ispitivanja marihuane sprovedena su krajem prošlog veka za vreme britanske kolonijalne vlasti u Indiji. Kasnije ćemo se više pozabaviti rezultatima ovih ispitivanja ali suština izveštaja Komisije za indijsku konoplju je bila tvrdnja da trava "nije kriva" za izazivanje psihotičnih stanja ili kriminala. Kasnije je ovaj izveštaj ostavljen po strani. Druga manje pouzdana ispitivanja, čiji su rezultati podržavali tvrdnju da je trava uzrok raznih socijalnih problema, dobila su mnogo istaknutije mesto u javnim debatama oko zabrane marihuane.

Ali kampanje protiv trave su počele mnogo kasnije. U međuvremenu, biljka *cannabis*, koja se lako uzgaja, nastavila je svoj put prema zapadu. Širila su je nomadska plemena i trgovci koji su lutali putevima.

Otprilike petstote godine pre Hrista, grčki istoričar Herodot opisao je "parna kupatila" koja su koristili Skiti, nomadski narod koji je lutao područjem između Crnog i Kaspijskog mora - područjem koje je danas podeljeno između Sovjetskog Saveza, Turske i Irana.

Skiti su uživali *cannabis* na sledeći način: Izgradili bi kolibu nad jamom koja je oivičena kamenjem. Kada se kamenje zagreje na njega su bacali semenke i delove stabljike konoplje, te bi se stvorio gust oblak dima oštrog mirisa. Skiti bi se onda okupili oko kamenja i udisali bi dim, što ih je, sudeći prema Herodotu činilo veoma srećnim. I dok većina Grka nije bila previše oduševljena običajima varvara, Herodot je bio ushićen ovim činom i efektima dima.

Otprilike iz ovog vremena potiču i prvi ostaci marihuane. Nađeni su na tlu severne i centralne Evrope. Nemački arheolozi su otkrili ljuštore od semenki i druge ostatke stabljike konoplje u zemljanim sudovima, nađenim u jednoj nekropoli na tlu Nemačke koja datira iz petstote godine pre Hrista.

U prvim godinama hrišćanskog doba, *cannabis* je korišćen u Grčkoj i u Rimu. Mešan je sa sredstvom za zaslađivanje i služen kao dezert.

Međutim, korišćenje *cannabisa* je najviše pustilo koren na Srednjem istoku gde je on postao popularno sredstvo za opuštanje. Negde 300. godine pre naše ere spominje se izvesni pustinjač Zin. On je navodno spravljao napitak *suama*, koji je izazivao vizije. Sličnost između Zinove *suame* i indijske *some* nagoveštava da je i trava i recept za ovaj napitak stigao iz Indije.

Širenju marihuane, najviše je doprinelo širenje Islama, koji zabranjuje upotrebu alkohola. Bogati muslimani su, bez obzira na zabranu, i dalje konzumirali alkohol - mogli su da snose stroge verske i civilne kazne za pijanstvo. Međutim sirotinja sebi nije smela da dozvoli da bude uhvaćena sa flašom. Zbog toga su se siromašni slojevi okrenuli *cannabisu* u svim njegovim vidovima, a pogotovu moćnom hašišu. Muslimanske vođe su bile protiv *cannabisa* jer je, kako su govorili, pijanstvo pijanstvo, bilo da je prouzrokovano alkoholom, bilo hašišom. Ali, u većini slučajeva, pušači hašiša su mogli da se mirno prepuste uživanju.

U muslimanskoj kulturi postoji mnogo šaljivih pričica u vezi sa pušenjem hašiša. U "Hiljadu i jednoj noći", kolekciji priča sastavljenoj negde 1400. godine naše ere, jedan uživatelj *cannabisa*, naduvan razgovara sa svojim sultanom; on priča sa briljantnom pronicljivošću, pa umesto kazne koja mu je sledila biva imenovan za vezira. U drugoj

priči jedan sudija pokušava da sakrije hašiš koji je konfiskovao od zločinca koga je lično optužio za ugrožavanje javnog zdravlja. Spominje se i priča o svešteniku kome ispada tabla hašiša iz mantije dok svojoj bratiji denuncira "đavolji" *cannabis*.

Međutim, nisu sve priče tako zanimljive. Jedna priča veoma sumnjivog porekla, u velikoj je meri odgovorna za mit koji su iskoristili pokretači kampanje protiv marihuane da bi dokazali da je trava uzročnik kriminala i da pretvara ljude u manijake i ubice. Ova priča je počela da kruži u vreme Marka Pola, putnika iz 13. veka koji je mnogo poznatiji po tome što je navodno iz Kine doneo špagete u Italiju. Polo je takođe doneo i priču o strašnoj muslimanskoj sekti koja je živela pored Kaspijskog mora na teritoriji današnjeg Irana. Sekta Ismailiti, predvođena Persijancem Hasanom ibn Sabahom, bila je moćna 200 godina pre nego što je Marko Polo prošao tim područjem. Pod Hasanovim vođstvom, sekta je delovala kao nasilnička, teroristička grupa koja je pokušavala da proširi svoj uticaj putem svirepih ubistava.

Sudeći po legendi koju je doneo Marko Polo, Hasan je među svojim vojnicima izabirao mlade ljude u dobu između 12. i 20. godine koje bi kasnije drogirao hašišom. U nesvesnom stanju bili bi odnešeni u baštu opasanu zidom. U bašti je bilo mnogo mladih devojaka i svega drugog što bi mlad čovek mogao poželeti. Posle određenog vremena provedenog u tajnom vrtu u uživanju i nasladi, Hasan bi ponovo drogirao regrute i izvodio ih van "raja". Rekao bi im da se mogu vratiti u baštu ukoliko prihvate da izvrše ubistvo nekog od njegovih verskih ili političkih neprijatelja. Hasan im je obećavao da će se vratiti u baštu čak i ako poginu u pokušaju da likvidiraju neprijatelja.

Rezultat ovog pokušaja promene ponašanja regruta je to da su svi neprijatelji bili ubijani odmah pošto bi se pojavili. Hasanov uticaj se proširio na veliko područje. Hasanovi odredi ubice postali su poznati pod imenom "asasini"³ jer su sudeći po legendi bili pod

3 Jedan od naziva za njih je i hašišimi. Prim. prev.

dejtvom hašiša dok su izvršavali svoje gnusne zločine. Naučnici ističu da reč *asasin* takođe može da vodi poreklo i od Hasanovog imena. U svakom slučaju, malo je verovatno da bi iko mogao da izvrši političko ubistvo - koje zahteva mnogo veštine i lukavstva - ukoliko je pre toga pušio hašiš.

U trinaestom veku sektu Ismailita su uništili Muslimani, ali je legenda o asasinima nastavila da živi kao i verovanje da su se pretvarali u ubice pod dejstvom hašiša. Kasnije je ova priča - kao i mnoge druge uglavnom nepotvrđene priče o ljudima koji uzmu jedan dim trave i postanu ludaci, ubice - postala podsticaj za zabranjivanje konoplje i svih njenih derivata.

Ali, prohibicija će doći mnogo kasnije, te će na Srednjem istoku hašiš, obično pravljen od smole *cannabisa* i nekog veziva, postati potpuno uobičajena stvar. U Evropi je konoplja bila malo poznata, iako su vođeni krstaški ratovi, a bilo je i trgovačkih veza sa Istokom u 15. i 16. veku. Međutim, stanje se promenilo iz najne očekivanijeg razloga: biljka *cannabis* je postala veoma važna sirovina za razvitak imperijalističkih sila. Konoplja je predstavljala izvanredan izvor jakog vlakna od kojega se pravi konopac za teretne jedrenjake koji su obilazili svet. Konoplja je u to vreme bila važna isto koliko je danas važno mlazno gorivo. Po završetku krstaških ratova konoplja se pojavila na jugu Francuske.

U većini slučajeva uzgajivači ove biljke su bili ograničeni samo na proizvodnju vlakna za konopac. Postoji samo nekoliko beležaka iz tog doba o njenim psihoaktivnim osobinama. Rable spominje uživanje *cannabisa* i *wicca*, staru religiju prirode, čiji sledbenici kuvaju napitak od trave.

Najvažnija preporuka za medicinske kvalitete konoplje nalazi se u knjizi "*Culpeppers Herbal*" iz 1640. godine. To je veliki ali ne i previše tačan pregled znanja o biljnom svetu. Na spisku se nalazi i indijska konoplja čije se korenje i semenje preporučuje za različita fizička oboljenja.

U međuvremenu je *cannabis* došao do Afrike, isto kao što se sa Srednjeg Istoka proširio na Evropu - putem trgovačkih veza. Da li se trava i pre toga koristila u Africi ili je tek tada stigla, ne zna se, ali je sigurno da su je Kongo plemena pušila tokom trinaestog veka.

U druge delove Afrike konoplju su doneli arapski trgovci robljem, a kasnije Indijci koji su se naseljavali po istočnoj obali. Do 19. veka, kada su stigli evropski kolonisti, upotreba *cannabisa* se već bila odomaćila. Razni vidovi u kojima se *cannabis* koristio, potvrđuje veliki broj imena pod kojima je znan u Africi. Evo nekih: *dagga*, *nsangu*, *bhangi*, *whi*, *matakwane* i *djana* - to su afrička, portugalska i arapska imena.

Druga strana sveta se razvijala sama za sebe ali postoje čvrsti dokazi da su njeni stanovnici takođe otkrili čudotvorno dejstvo konoplje. *Cannabis* su u Ameriku mogli doneti ljudi koji su iz Azije dolazili da se tu nastane, a možda je i pre toga rastao na tlu Novog Sveta. Bilo kako bilo, Asteci su dobro poznavali *cannabis* a Montezuma je navodno uživao u napitku spravljanom od marihuane, koji je izazivao vizije i snove.

Duž Atlantske obale Severne Amerike, plemenski šamani su pušili marihuanu pomešanu sa duvanom i drugim lisnatim biljem. U izveštajima istraživača iz sedamnaestog veka spominje se da su šamani posle pušenja "davana" imali vizije i padali u dubok san. Teško je otkriti tačne količine raznih sastojaka u ovom "dvanu" jer su rituali pušenja bili obavijeni velom tajne, a i zbog odnosa između urođenika i evropskih istraživača.

Indijsku konoplju (kao industrijsku biljku) su u Novi Svet donele britanske vlasti. Pokušali su da zainteresuju koloniste za uzgajanje konoplje jer je ona bila značajna kao izvor vlakna za konopac. Amerikanci su ubrzo otkrili psihoaktivne osobine biljke, da li iz iskustva američkih urođenika ili iz priča koje su dolazile iz Indije, ne zna se. U dnevnicima Džordža Vašingtona postoje i saveti za uzgajanje. Sredinom maja 1765. godine Vašington je zapisao u svom dnevniku da je zasadio konoplju. Početkom avgusta meseca je zapisao da je počeo da odvaja muške biljke od ženskih, dodajući da se boji da je proces odvajanja počeo malo kasno.

Da je Vašingtona zanimalo uzgajanje konoplje samo zbog vlakna, proces odvajanja ne bi bio potreban. On se vrši samo ukoliko želite da kasnije dobijete smolu. Nikad nećemo saznati da li je Vašingtonu smola trebala iz medicinskih ili "nekih drugih" razloga.

Ekspanzionistička kolonijalna politika je približila evropske nacije nekim kulturama u kojima je *cannabis*, umesto alkohola, bio glavno opojno sredstvo. Za vreme Napoleonovih pohoda na Egipat francuski vojnici su upoznali hašiš. Iako je Napoleon pokušavao da iskoreni upotrebu hašiša među svojim vojnicima, nema sumnje da su neki od njih stekli naviku upotrebe i doneli ga kući, u Francusku. Godine 1840, francuski lekar *J.J. Moreau de Tours* počeo je da istražuje efekte hašiša na sebi i na pacijentima svoje mentalne klinike. Evropska nauka je izašla iz svojih mračnih godina i ušla u romantično doba koje je bilo obuzeto eksperimentisanjem i slobodnim izrazom. Koristeći verovatno severnoafrički hašiš, *Moreau de Tours* je postigao dobre rezultate kod svojih depresivnih i melanholičnih pacijenata. Ovaj početni uspeh ga je naveo da preporuča hašiš svom prijatelju, pesniku, *Theophile Gautier*-u.

Gautier i njegovi prijatelji brzo su postali ljubitelji ove droge, pa su osnovali i klub ljubitelja hašiša koji su nazvali *Club des Hachischins* (Klub hašišomana). I *Gautier* i *Charles Baudelaire*, takođe pesnik i hašišoman, pisali su o spektakularnim iskustvima sa drogom. Sudeći po njihovim izveštajima, izgleda da su uspevali da dobiju hašiš najvišeg kvaliteta. Hašiš koji nam je danas pristupačan uglavnom dolazi u tablama, pomešan sa nekom vezivnom materijom da bi dobio oblik. Ali *Gautier* i prijatelji su očigledno dobijali čist hašiš u vidu aromatične smolaste paste koju su topili u kafi. *Gautier* i *Baudelaire* su opisali halucinogena iskustva koja uključuju ekstremne promene raspoloženja, veliku ushićenost, strah, gubljenje osećaja za prostor i vreme, pojačanje čulnih doživljaja i prave halucinacije. *Gautierov* opis njegovog prvog iskustva sa hašišom postao je klasika:

"Bio sam kao sunder na sred mora; svakog trenutka su me zapljuskivali talasi sreće, ulazeći i izlazeći iz mojih pora, postao sam propustljiv.... i celo moje biće je bilo ispunjeno bojama fantastičnog ambijenta u koji sam uronio. Zvuci... mirisi... obasjavala me svetlost iz bezbroj cevi tankih kao vlat kose, čuo sam zvižduk magnetnih struja. Sudeći po mojoj proceni ovo stanje je trajalo oko tri stotine godina, jer su senzacije bile toliko brojne i učestale da je svako tačno određivanje vremena postalo nemoguće."

Iskustva, kao što je ovo brzo su se pročula po umetničkom svetu. Pobudila su interes za hašiš, opijum, morfin, a kasnije i kokain. U vreme kada su umetnici i boemi počeli da uzimaju hašiš i medicina je počela da ga ozbiljno proučava.

Jedan od prvih važnih radova na temu *cannabisa* je napisao dr *W.B. O'Shaughnessey*. On je ovu drogu upoznao, za vreme svog putovanja po Indiji, gde je *cannabis* korišćen za zabavu i u obredne svrhe. *O'Shaughnessey* je po povratku iz Indije 1839, publikovao rad, pregled deveto-vekovnih indijskih, medicinskih iskustava sa travom, kao i svojih ličnih. Zaključio je da se *cannabis* može koristiti za smanjenje bolova, opuštanje mišića i sprečavanje grčeva.

Njegov rad je naveo evropske i američke doktore da počnu da eksperimentišu sa *cannabisom*, te su oni ubrzo počeli da ga preporučuju kao lek za astmu, migrenu, kašalj i oboljenja respiratornih organa, menstrualne bolove, prekomerno menstrualno krvarenje, nesanicu i za oslobađanje od zavisnosti od opijata. Različiti preparati na bazi *cannabisa* korišćeni su za tretman ovih poremećaja, u drugoj polovini 19. veka do početka 20. veka.

Jedan od lekara kraljice Viktorije, *dr J. Russell Reynolds*, prihvatio je marihuanu kao lek protiv glavobolje i preporučivao je svakodnevno uzimanje za prevenciju od napada migrene. Trava je takođe propisivana za olakšanje porođajnih bolova, za kontrolisanje epileptičnih napada i za olakšanje napada suvog kašlja kod bolesnika od tuberkuloze, bolesti-ubice tog doba.

Tokom druge polovine 19. veka, lekari su preporučivali opijaté toliko slobodno da su mnogi pacijenti postali zavisni. To se odnosi i na vojnike koji su učestvovali u građanskom ratu. Eksperimenti sa ovim zavisnicima su pokazali da je marihuana ne samo bezopasna, već i da se može koristiti kao sredstvo za ublažavanje muka zavisnika od opijata.

Međutim, krajem 19. veka, stav prema marihuani je počeo da se menja. Stimulativni efekat *cannabisa* uzbudio je mnoge konzervativne lekare, a upotreba droge za zabavu je postala tabu za moraliste tog vremena.

Medicinska praksa se takođe promenila. Na preporučivanje *cannabisa* je počelo da se gleda sa sumnjom zbog teškoća oko

utvrđivanja potrebnih doza. Previše promenljivih veličina kao što su uslovi u kojima biljka raste, njene genetske osobine i uslovi za žetvu i obradu, onemogućile su lekare da utvrde kolika je efikasna doza. Ista količina *cannabisa* bi se u jednoj situaciji pokazala kao nedelotvorna, a u drugoj kao veoma efikasna.

Drugi faktor, koji je doprineo prestanku korišćenja marihuane u medicinske svrhe je igla za injekcije koja je omogućila ubrizgavanje tačnih doza leka direktno u krvotok. S obzirom da se *cannabis* ne rastvara u vodi, ova nova tehnologija nije mogla da se primenjuje.

Onda je jedna egipatska studija o korišćenju trave i hašiša naznačila da postoji nešto što bi se moglo nazvati *cannabis psihosa*, čije su osobine manija gonjenja, agresivni napadi, potpun gubitak motivacije. Izveštaj dalje tvrdi da je *cannabis psihosa* odgovorna za hospitalizaciju mnogih ljudi, pa čak predlaže uvođenje opijuma kao deo napora da se iskoreni uživanje trave.

Uprkos velikom kontrastu sa naučno zasnovanim i mnogo brižljivije urađenim izveštajem Komisije za indijsku konoplju, egipatska studija je dobila mnogo više pristalica. Indijski izveštaj, objavljen 1893-94, ostao je do današnjih dana najkompletniji i najiscrpniji studija o efektima marihuane na pušače.

Indijska komisija, u čijem su sastavu bila četiri Engleza i tri Indijca, utrošila je godinu dana proučavajući ovaj predmet i ispitujući tri stotine lekara i mnoge druge. Nisu uspeali da nađu nijedan dokaz o postojanju psihoze uzrokovane *cannabisom*, u Indiji. Komisija je zaključila da upotreba *bhanga* treba da bude dozvoljena, upotreba *ganje* ograničena, a da *charas* treba da bude zabranjen. Međutim, indijska vlada je tek 1950. godine donela krivični zakon o *cannabisu*, koji se odnosi samo na *charas*.

Bez sumnje, razlike u verskom i društvenom životu Indije i Egipta uslovile su ovako suprotstavljene izveštaje u vezi sa marihuanom. Ali, ono što je važno je veliki broj pristalica egipatske studije na Zapadu, pogotovo u Sjedinjenim Državama.

Činjenica da je *cannabis* bio popularan u "zaostalim" i "pagan-skim" društvima takođe je štetila njegovoj reputaciji. I lekari i industrija lekova su veći značaj pridavali novim, modernijim

"hemikalijama" negoli biljnim lekovima čije je pravilno doziranje gotovo nemoguće.

Gledano u socijalnom kontekstu, na početku ovog veka imigranti i radničke organizacije su pokušavali da steknu političku viast. Za upotrebu zloglasne droge se pričalo da izaziva agresivnost, te se na nju gledalo sa podozrenjem među pripadnicima radničkih slojeva koji su težili penjanju na više društvene lestvice. Dvadesetih godina ovog veka, samo su najstaromodniji lekari i siromašno seosko stanovništvo koristili *cannabis* kao lek.

Konačno, objavljen je Frojdov rad o svesnim i podsvesnim psihološkim stanjima i njihovom uticaju na zdravlje i oboljenja. Jedan od rezultata ovih Frojdovih istraživanja je i prednost koju su dobili lekovi farmaceutske industrije i psihoanaliza nad lečenjem starinskih travama kao što je *cannabis*.

Tokom prve četvrtine ovog stoleća marihuana je prešla iz lekar-skih ordinacija u slobodan javni domen. Sve se ređe koristila kao lek, međutim, nije bila ilegalna. Počeli su da je koriste ljudi koji su otkrili još neka njena "blagotvorna" dejstva. Vojnici koji su se susreli sa travom u Meksiku 1916. godine u ratu protiv Panča Vilje ili oni koji su bili u zoni Panamskog kanala, nastavili su da je uživaju i po povratku kući. Mornari koji su plovili zajedno sa Južnoamerikancima, ili koji su pristajali u južnoameričke luke, takođe su došli u dodir sa marihuanom. Za džez muzičare i crnačke radnike na Jugu, kao i za Meksikance na jugo-zapadu, trava je predstavljala način života, sastavni deo njihove kulture.

Dvadesetih godina ovog veka svi oni su se mogli sresti u Nju Orleansu, najvažnijem špediterskom centru i međunarodnoj luci Juga, gde su se sticale i mešale najrazličitije kulture. Do 1926. godine već je i javnost znala da crnci i ljudi španskog porekla puše sušeno lišće konoplje a da beli muzičari i omladina od njih "uče zanat". Tih godina su novine u Nju Orleansu pokrenule seriju članaka o marihuani, članaka koji su bili daleko od objektivnog stanja stvari. Predstavili su travu kao omiljenu drogu crnaca i drugih pripadnika nižih klasa i tvrdili su da crnci prodaju drogu beloju omladini u mračnim bilijamicama.

U jednom od članaka reporteri su intervjuisali proslavljenog morfinistu koji je izjavio da je odbio da proba marihuanu iz straha

da od nje ne poludi. Od ovakvih besmislica stvarale su se legende u javnosti. Pored trenutnog porasta u prodaji novina, glavni rezultat ove serije članaka je bila grupa zakona donesenih u Luizijani koji izjednačava upotrebu i prodaju marihuane sa silovanjem ili ubistvom sa predumišljajem.

Ali, trava nije ostala bez svojih pristalica, naročito u umetničkom svetu - među slikarima, muzičarima i piscima koji su nastavili da je puše, tajno. Koristio je Luis Armstrong, Diego Rivera i mnoga druga manje poznata imena.

De fakto, njih je trebalo proglasiti kriminalcima. Biljni lek je postao "trava-ubica" otprilike u vreme kada je jedan drugi veliki eksperiment-Prohibicija, zabrana alkohola - obustavljen zbog neuspaha. Neko će pomisliti da vlasti ne bi stavile zabranu na marihuanu, da su ustanovile da je nemoguće kontrolisati upotrebu droge na način na koji se alkohol može kontrolisati. Ali, ako je Prohibicija bila neuspešna kao zakon - ne samo da nije sprečila upotrebu alkohola već je stvorila mrežu organizovanog kriminala koja je opstala do danas - ona je postigla veliki uspeh kao "predstava". Trinaest godina sprovođenja racija protiv kriminalaca i prodavaca pića stvorile su mit o herojskim *Feds* i *G-men* (Federalna policija). Preko noći su ove "sluge naroda" postajali nacionalni heroji a njihovi odseci i biroji su primali izdašnu podršku.

Iznenadno ukidanje Zakona o prohibiciji pretilo je da ostavi mnoge birokrate bez posla. Suočeni sa nezaposlenošću očigledno je da su birokrate otkrile novu opasnost koja je dolazila od "trave-ubice", koja je navodno ugrožavala moral i budućnost nevine američke omladine.

A onda je 1930, posle četiri godine koje je proveo kao *G-man* u prvim redovima borbe protiv alkohola, *Harry J. Anslinger*, najvažnija figura u istoriji zabranjivanja marihuane, imenovan za načelnika Biroa za narkotike - tek osnovanog odeljenja Ministarstva finansija. 1933. godine u vreme kada je Zakon o prohibiciji prestao da važi, *Anslinger* je uspeo da ubedi naciju i Kongres da je Indijska konoplja, (biljka koju je verovatno njegova baka koristila da ublaži menstrualne bolove), diabolična droga koja od sasvim normalnih ljudi stvara monstrume natčovečanske snage koji će napasti nevine prolaznike, pa čak i svoje najbliže.

Uprkos činjenici da je imao jurisdikciju samo nad opijateljima i kokainom, *Anslinger*ov Biro počeo je da radi kao centar za razmenu informacija i lokalnih izveštaja o ovom najnovijem socijalnom zlu. Rezultat toga je bilo donošenje obilja konfučnih, bezumnih lokalnih zakona, od kojih su mnogi sastavljeni po uzoru na zakone u Luizijani, a koji za korišćenje trave predviđaju najoštrije kazne.

Dvadesete godine su bile doba džezza i on se širio po celoj zemlji, do Sent Luisa, Čikaga, Detroita, Njujorka i drugih gradova. Crnci, Meksikanci, muzičari i umetnici doneli su sa sobom i marihuanu. Došli su u sredine sa strogim, ponekad i fundamentalističkim moralnim principima, u kojima je bilo malo mesta za hedonizam i čudne navike, naročito među siromašnima. Rasna diskriminacija je takođe odigrala veliku ulogu u povećanju straha i nepoverenja prema marihuani.

Pošto je obezbedio podsticaj i argumente koji su bili potrebni da bi se lokalni zakoni protiv marihuane proširili po celoj Americi, *Anslinger* je sada bio spreman da zada odlučujući udarac. 1935. godine, govorio je pred Kongresom o raznolikosti lokalnih zakona, naglašavajući da je potreban jedan strog federalni zakon koji će podupreti njihove napore u borbi protiv "đavolje trave". Kongres je pristao i zakonom proširio nadležnost *Anslingerove* male Imperije, na marihuanu i hašiš.

Sada je *Anslinger* napregao sve svoje snage, objavljujući zastrašujuće članke u poznatim časopisima, u kojima je davao pregled svih mogućih opasnosti koje vrebaju od trave. Jedan ovakav tipičan članak je objavljen maja 1936. u časopisu *Popular Science Monthly*, pod naslovom "Ujka Sem se bori protiv nove opasne droge". U ovom članku se tvrdi da na samo jednom praznom, omanjem placu može da izraste količina trave koja je dovoljna da bude "potencijalni uzročnik nekoliko ubistava i drugih brutalnih zločina." U članku se sa odobravanjem kaže da u Pensilvaniji, kada se dogodi ovakav užasan zločin, naročito ako je izvršen na perverznan način, policija automatski pohapsi sve poznate pušače trave. Hapšenja su se izvodila bez ikakvih teškoća jer su pušači uvek bili na gomili u svojim jazbinama, prenosi ovaj članak.

U njemu se dalje prelazi na opis iskustava pod uticajem marihuane. Ovaj opis je postao klasik i bio je ponovo štampan i navođen

gotovo petnaest godina. U početku se pušač oseća veoma dobro. U stvari, postaje toliko euforičan da bi se, "da mu neko kaže da mu je umrla majka, verovatno glasno smejao na tu vest". Ovo stanje je pratio osećaj posedovanja velike fizičke i mentalne snage, a tada bi usledile vizije, "ponekad lepe, ali mnogo češće jezive", pa bizarni poremećaj osećaja za prostor i vreme i dramatično pojačavanje percepcije.

"Da su efekti marihuane ograničeni samo na ovakve senzacije, to bi za prosečnu osobu predstavljalo samo moralni problem. Nažalost, postoji i gora strana stvari", članak upozorava sumorno. Kontinuirana upotreba trave, kaže se dalje, dovešće pušača do stanja mahnitog besa, tokom koga je on neodgovoran i "sklon da počinil najstrašnije divljačke zločine. Svako povećanje kriminala, vlasti obično pripisuju marihuani... Dugotrajno uživanje ove droge vodi do mentalnih poremećaja i ludila."

Razumljivo je da su "autoritativni" tekstovi kao ovaj, izazivali povećanje straha od marihuane, a *Anslinger* je nastavio da bombarduje javnost dezinformacijama. Jedan od tekstova koje je on lično napisao, članak pod naslovom "Marihuana-ubica mladih", ne samo da je objavljen u časopisu *The American Magazine* već je doživeo i reprint u *Reader's Digest*-u.

List *Journal of Home Economics* bio je toliko "dušebrižan" da je, 1938. god. izdao upozorenje, da novinski izveštaji o marihuani koji su toliko strašni da izgledaju neverovatno, predstavljaju "realnost koja se ne može ispraviti ukoliko se ne angažuje javno mnjenje". Žurnal upozorava: "Važno je znati da ne samo dugotrajno uzimanje većih doza, već i jedna jedina veća doza koju uzme novajlija može prouzrokovati manijakalna kriminalna dela. Šta više, i male količine mogu uništiti snagu volje i sposobnost povezanog i kontrolisanog mišljenja i dejanja."

The American Weekly je 1940. godine objavio članak koji je napisao dr *Arthur La Roe*, član Američke asocijacije za borbu protiv narkotika. Već u prvih nekoliko paragrafa on je izneo sve stare optužbe, kao na primer o asasinima sa Srednjeg istoka koji su pušili da bi kasnije ubijali, o stoci koja pojede konoplju, pa posle beži pomračenog uma ili o Meksikancima koji uzimaju marihuanu da bi

stekli "lažni osećaj superornosti." *La Roe*, pripisuje pušačima trave "ubistva, silovanja, samoubistva i zločine svih kategorija."

Optužbe slične navedenim stvorile su osnov za snimanje popularnih filmova kao što je "Ludilo trave", (*Reefer Madness* danas predstavlja klasik besmislenosti među studentarijom) koji navodno pokušavaju da prikažu pretnju koja dolazi "od trave-ubice".

Ovakva praksa u istoriji nastavlja da uzima svoj danak jer se i kod onih koji danas pišu zakone primećuje strah koji je decenijama formiran pomoću dezinformacija o travi, pomoću laži kojima ih je kljukala ista ona vlada koja je pokušavala da ih "zaštiti" od teških posledica krize krajem dvadesetih godina. Događaji iz šezdesetih godina mogu da se shvate jedino iz perspektive tridesetih i četrdesetih godina ovog veka.

Međutim, dok se na jednoj strani borila protiv *cannabisa*, na drugoj strani vlada je bila primorana da pokrene kampanju za njegovo uzgajanje. Po otpočinjanju drugog svetskog rata, Sjedinjene Države su se suočile sa opasnošću da budu odsečene od svojih izvora konoplje na Filipinima i u Istočnoj Indiji. Vlasti su naložile farmerima Srednjeg zapada da počnu da uzgajaju konoplju za pravljenje užadi, u slučaju da se prekinu veze sa izvorima. Tako je opasna droga koja razara mozak najednom postala strateški važan artikai. Vlada je pokušala da reši ovu dilemu stvaranjem sorte konoplje koja sadrži veoma malo *canabinola* (psiholoaktivne materije), a i dalje da bude bogata vlaknom. Napori u ovom pravcu su ostali bez uspeha, ali je došlo do nekih drugih otkrića. Istraživači su otkrili da se povećanjem broja hromozoma biljke, povećava i njena potencija. Drugi eksperimenti su uključivali kalemljenje vrhova stabljike odgovarajuće sorte hmelja (koji se koristi za pravljenje piva), na koren marihuane. Rezultat toga je bio hmelj čiji su listovi sadržavali *canabinol* i pivo sa "pravom penom".

Kada se završio drugi svetski rat vlada je prekinula svoje pokušaje da poboljša prirodnu verziju konoplje. Završetak rata je takođe značio da *Harry Anslinger*, koji je dokazao da je jedan od najprilagodljivijih birokrata, može ponovo da započne svoju ličnu borbu protiv biljke *cannabis*. Pošto je komunističko zlo zamenilo nacističko zlo i "žutu

opasnost"⁴, *Anslinger* je kampanju protiv droge prilagodio novonastalim uslovima. Tokom pedesetih godina on je optužio crvenu Kinu, a kasnije i Kubu da pomoću *cannabisa* žele da zatruju srca i umove mladih Amerikanaca. A kada je zavisnost od heroina postala mnogo neposrednija opasnost, *Anslinger*, koji je prvobitno uveravao Kongres da "zavisnici" od marihuane ne prelaze na narkotike, iznenada menja svoj stav. Među policajcima i drugim "stručnjacima" zavladao je čvrsto uverenje da pušenje trave utire put zalima heroinske zavisnosti. *Anslingerova* logika bila je dovoljno jednostavna: praktično svi koji upotrebljavaju heroin su kad-tad pušili travu, dakle, većina pušača trave osuđena je da pre ili kasnije postanu heroinomani.

Uprkos propagandnim dezinformacijama, marihuana je nastavila svoj prodor u društvo. Stvari su se potpuno izmenile početkom sedamdesetih godina: trava je postala "priznato" opojno sredstvo u mnogim krugovima.

Veoma je težak zadatak otkriti zašto je marihuana postala toliko prihvaćena droga. Očigledno je to delom i zasluga velikih društvenih promena koje su se odigrale u poslednjih tridesetak godina. Posleratni porast nataliteta, hladni rat, stvarna pretnja nuklearnim uništenjem, pokret za ljudska prava, vijetnamski rat i protesti protiv njega, metež u politici i atentati šezdesetih godina, duhovne poruke sa Istoka i droge farmaceutske industrije koje utiču na svest - to su samo neki od faktora koji su imali uticaja.

Po mišljenju jednog od "antimarihuana-krstaša", *dr Edward R. Bloomquist-a*, 1965. godina je značila prekretnicu u osnovnom stavu Amerikanaca prema travi. On tvrdi da su zakoni koji su doneseni tokom tridesetih godina bili korisni i da nisu bili toliko loši. "Do 1965.", piše on, "bili su vrlo delotvorni, a onda su ljudi prestali da poštuju ne samo zakone o marihuani već i zakone uopšte."

Dok *Bloomquist* možda greši u pogledu zakona o marihuani iz tridesetih godina, (nema sumnje da su oni uglavnom zasnovani na

4 Misli se na Japance. Prim. prev.

rasističkim, puritanskim i ksenofobičnim osnovama), u pravu je kada 1965. godinu određuje kao godinu velikih promena. Besneo je rat u Vijetnamu, nacija je bila u vohoru velikog društvenog eksperimenta i naglih promena, a čudo od televizije je izveštavalo, možda i preterano, o svemu što se događalo. Pred licem starinskih tradicija, dobrote i čistote Amerike, naciju su razdirali konflikti. U vreme kada su ovi problemi postali očigledni, generacije rođene u doba posleratnog bejbi buma, dostizale su političku i socijalnu zrelost - odbacujući vrednosti i "stvarnost" koju im je nametnula starija generacija. Stare istine najednom zazvučahu pomalo lažno, pa pošto su ih roditelji i establišment i dalje branili, jedini stav koji su mladi mogli zauzeti bio je "anti". S obzirom na ovakav sled događaja, jedan od važnih simbola ovog sve većeg otpora američke omladine bile su i psihodelične droge, a naročito marihuana, pored ostalih atributa: glasne rok muzike, džinsa i neurednog oblačenja, seksualnih eksperimenata.

Travu su počeli da puše i rok muzičari, ugledajući se na džezere. U pesmama mnogih rok zvezda se metaforično spominje trava. Igrom slučaja, upotreba marihuane je preobratiła mnoge apolitične pušače u neku vrstu otpadnika od društva, približila ih je raznim pokretima za ljudska prava, crncima, demonstrantima protiv rata, političkim reformatorima, umetnicima. Upotreba marihuane je postala opipljiv znak otpadništva - odbacivanja dogmi svojih predaka, naročito srednjeevokovne praznoverice da pušenje trave pretvara ljude u pomamne manijake.

Marihuana je mnogima pružila mogućnost za ispitivanje unutrašnjeg života, ispitivanje duše, napuštanje konkurentskog načina života Zapada i prelazak na mnogo duhovniji istočnjački način. Ona je bila "šifra" za uspostavljanje veze sa ostalim članovima velike, slobodne subkulturne grupacije: izvadiš džoint, upališ ga, daš ga dalje da ide u krug i primljen si.

Kao što je *cannabis* bio jedan od sastavnih delova religioznog života Indije, tako je postao i integralan deo jednog novog životnog stila koji se razvijao u Sjedinjenim Državama. Na marševima mira, kruzocima, demonstracijama i nemim protestima, na rok koncer-

tima i drugim manifestacijama marihuana je uvek bila prisutna. Možda je najbolji primer Vudstok, najspektakularniji subkulturni događaj šezdesetih.

Vudstok muzički festival, planiran je da se održi u leto 1969. godine u državi Nju Jork, u blizini gradića koji nosi ime Vudstok i koji je bio skoro raj za muzičare, pisce, umetnike i druge "otpadnike". To je bila proslava "Novog doba" - trodnevni mamutski festival najboljeg roka. Organizatori su procenjivali da će doći oko 150.000 posetilaca, ali se kasnije pokazalo da su drastično potcenili situaciju. Pri kraju festivala preko 500.000 ljudi je bilo na pašnjaku koji je za tu priliku iznajmljen od izvesnog *Max Yasgur-a*. Ime Vudstok je ušlo u jezik kao sinonim za magiju i ludilo kontrakulture.

Ograde su srušene, rulja je preplavila polje, saobraćaj je bio u zastoju miljama unaokolo, ponestalo je hrane, sanitarni objekti su bili u jadnom stanju, a onda je počela da pada kiša po vernima koji su se skupili da proslave doba Akvarijusa, Vodolije.

Bilo je i porođaja i smrtnih slučajeva, golišavi su se veselili u lokvama blata dok su majušni ručno zavijeni cilindri punjeni suvim lišćem konoplje išli iz ruke u ruku. Procenjuje se da je od 500.000 ljudi koji su posetili festival, više od 90 procenata pušilo marihuanu. Ako uzmemo u obzir umerenu procenu: jedan džoint po osobi, 30 džointa smotanih od jedne unce trave (28 grama) to rezultira dnevnom potrošnjom od 937 funti (pola tone marihuane). S obzirom da je festival trajao tri dana znači da su posetioci popušili najmanje jednu i po tonu trave.

Međutim Vudstok i sve što je on značio, nije uspeo da promeni surove zakone protiv korišćenja marihuane. Tokom šezdesetih i sedamdesetih godina, stotine hiljada mladih je hapšeno pod pretnjom da će biti krivično gonjeno zbog uživanja, kao i zbog drugih stvari - odbijanja služenja vojnog roka, protesta u korist građanskih prava i političkog angažovanja svih vrsta.

Oni koji su se borili u Vijetnamu postali su pušači trave iako nisu pohađali koledž, a mnogi koji nisu videli ni Sajgon ni koledž otkrili su užitek pušenja, čak i omladina u srednjim i osnovnim

školama. Mitovi tridesetih godina su potisnuti iskustvima sedamdesetih.

Za one sa druge strane barikada - za one koji nisu pušili travu i dovodili establišment u pitanje - događaji iz ovog perioda bili su šokantni. Najbolje obrazovana generacija u istoriji čovečanstva okrenula je leđa svojim dobrotvorima, pušila je travu, odbijala da se bori u Vijetnamu i demonstrirala protiv Demokratske stranke u Čikagu 1968. godine. Većina roditelja nije mogla to da razume. Mnogi od njih su poistovećivali upotrebu marihuane sa upotrebom LSD-a i heroina. Govorili su da se trava prodaje nevinim školarcima, da se devojke odvođe u belo roblje pomoću *dope*-a i da se istaknuti omladinci pretvaraju u ubice i komunističke zaverenike.

Ali u najboljem slučaju, psiholozi establišmenta su pušače marihuane jedino mogli optužiti da postaju zbunjeni, da gube motivaciju, da su beskorisni za produktivan rad. Pušenje trave i socijalni protesti su samo deo njihovog bunta protiv kuće i porodice, teoretisali su psiholozi; osećanja su bila pravi razlog nemira.

Nekoliko projekata istraživanja marihuane koje je odobrila vlada, nisu uspeali da prodru u srž stvari, i u većini slučajeva su potpuno nevažni. Jedna od tih studija je pokazala da pacovi koji svakodnevno konzumiraju količinu marihuane koja je jednaka njihovoj trostrukoj težini kroz tri meseca postaju veoma bolesni. Druga studija je pokazala da pušači *dope*-a mnogo lakše zarade prehladu od nepušača.

Istraživači koji nisu radili u vladinim projektima, koji su se služili sopstvenim iskustvom, pronašli su da marihuana pomaže nervoznim ljudima sa različitim tenzijama, da olakšava glavobolje, grčeve, pa čak i glaukom koji je uzročnik slepila. Uprava za hranu i lekove odobrila je specijalni istraživački projekat koji je omogućio jednom oftamologu da propiše marihuanu jednom od svojih pacijenata koji pati od glaukoma.

Od sredine šezdesetih godina mnoge organizacije koje se bave statistikom, nezavisne istraživačke grupe, ljudi koji se bave školstvom i ostali interesenti, pokušavali su da odrede u kojoj se meri marihuana upotrebljava u američkom društvu, kolika je frekventnost upotrebe, koliko se intenzivno i dugo upotrebljava. Pokušavali su da otkriju

sve stavove i ponašanja koja postoje u vezi sa marihuanom i da razviju profil prosečnog pušača.

Između 1965. i 1971. godine sprovedeno je više od stotinu ispitivanja koja se odnose na upotrebu trave. Međutim, velike razlike među ispitanicima, zatim u metodima uzimanja uzoraka i ispitivanja, u terminologiji i operativnim definicijama onemogućile su precizno poređenje rezultata.

Sledeća procena broja Amerikanaca koji su probali ili koriste marihuanu preuzeta je iz rezultata opšteameričkog ispitivanja koje je Komisija sprovedla tokom avgusta 1971. godine. Nalazi (na reprezentativnom, nacionalnom uzorku), pokazuju da je 14% maloletnika (od 12 do 17 godina starosti) i 15% punoletnih (18 godina i preko) probalo marihuanu bar jedanput. Kada ovaj uzorak uporedimo sa ukupnim brojem stanovnika Amerike u 1970. godini, rezultat je 3.360.000 maloletnika i 20.700.000 punoletnih ili ukupno 24 miliona Amerikanaca koji su probali (ili koriste) marihuanu.

Ove brojke su znatno veće nego one do kojih su došla druga nacionalna ispitivanja sprovedena između 1969. i 1971. godine, koja su obuhvatila osobe od 18 do 21. godine i starije. Nijedno od ovih ispitivanja nije ukazalo da postoji više od 6% ispitanika koji su probali marihuanu.

Galupovo nacionalno ispitivanje sprovedeno u oktobru 1969. godine, koje je obuhvatilo punoletne osobe od 21 godine i starije, došlo je do podataka da je 4% ili 10 miliona Amerikanaca probalo marihuanu. Telefonska anketa koju je sproveo CBS u avgustu 1970, koja je obuhvatila nacionalni reprezentativni uzorak od 1128 osoba od 18 godina i starijih, otkrila je da je 6% njih probalo travu. Grupa za istraživanje društva Univerziteta Džordž Vašington, intervjuisala je reprezentativni uzorak od 2552 osobe od 18 do 74. godine starosti. Rezultati ovog ispitivanja izvršenog krajem 1970. i početkom 1971, pokazali su da je 5% punoletnih Amerikanaca probalo marihuanu.

Ove brojke pokazuju da je broj Amerikanaca koji su probali marihuanu, između 1971. i 1976. porastao za 300 i više procenata. Smatra se da ove brojke rastu geometrijskom progresijom. Ako uzmemo u obzir konzervativnu procenu zasnovanu na prodaji papira

za uvijanje u vrednosti od 60 miliona dolara i drugim sličnim indicijama, nije teško zamisliti nekih 20 miliona redovnih pušača.

Danas trava predstavlja prihvatljivo opojno sredstvo - ili je bar možete videti skoro svuda, pa čak i na javnim mestima. Iako je marihuana ilegalna, jedan indirektni pokazatelj njene popularnosti je i veliki biznis koji je napravljen od prodaje pribora potrebnog za pušenje. Papir za zavijanje, lule, štipaljke za džoint se prodaju u velikim količinama, otvoreno i javno, a ne ispod tezge. Federalna vlada i dalje goni ljude koji se bave prodajom marihuane, ali samo u blizini pograničnih područja. Pokušaji da se preseku kanali za uvoz droge su uspešni koliko i oni pokušaji da se zaustavi promet alkohola u periodu Prohibicije.

Kada generacija koja je prihvatila travu kao svoju omiljenu zabavu bude zauzela mesta ekonomske, zakonodavne i političke moći, zakoni protiv marihuane će početi da se ukidaju. U izvesnom stepenu to je već počelo da se dešava. U nekim područjima je već izvršena dekriminalizacija marihuane, što znači da iako ne možete da kupujete ili prodajete marihuanu legalno, imate pravo da posedujete malu količinu za ličnu upotrebu. Mnogo važnija činjenica je to da su kazne za upotrebu marihuane u mnogim državama toliko smanjene, da su postale beznačajne. Na nekim mestima se još praktikuje novčano kažnjavanje, ali se ne ide u zatvor. Policija više ne hapsi zbog marihuane, već samo piše prijavu, kakvu bi dobili i za saobraćajni prekršaj. Svi se pitaju koliko će dugo vremena proći do potpune legalizacije. Nacionalna organizacija za reformu zakona o marihuani (NORML) pokušava da preko Kongresa izdejstvuje dekriminalizaciju marihuane u izvesnom broju država. Sledeći korak će biti legalizacija posedovanja i prodaje i uspostavljanje mehanizama za regulisanje tržišta marihuane, na čemu bi verovatno insistirala zakonodavstva većine država.

Legalizacija naravno pokreće mnoga pitanja: da li će i hašiš biti legalizovan? Da li će postojati ograničenje potencije "legalne" trave? Ko će imati dozvolu da prodaje travu? Da li će se ona prodavati u prodavnicama alkohola ili će postojati specijalizovane radnje za

prodaju marihuane? Šta će se dogoditi sa velikom ilegalnom mrežom dilera koji su snabdevali naciju tokom perioda prohibicije trave?

Na sva ova pitanja tek treba da se odgovori, ali nije nemoguće da ćete jednog dana moći da skočite do radnje na uglu po flašu *bhanga* - koji će možda proizvoditi Koka-Kola⁵ koja je svojevremeno sadržavala izvesnu dozu kokaina.

5 Koka-kola je sadržavala koku sve do 1903. godine kada je donet jedan od prvih zakona o narkoticima. Prtm. prev.

II KAKO NABAVITI TRAVU

Ukoliko ne znate nikog ko bi vam dao malo trave - ili ne želite da pozajmite ili ukradete - postoje još samo dva praktična načina da dođete do nje: da sami uzgajate ili da je kupite. Ovo poglavlje će razmotriti osnovna pravila pri kupovini trave, a treće poglavlje će se pozabaviti misterijama uzgajanja.

Za novajliju postoje dva problema pri kupovini marihuane: prvi je kako da pravilno postupate; drugi je pridržavanje pravila koja se nauče. Ovo poglavlje će rešiti prvi problem, ali, u većini slučajeva samo će vas gorko iskustvo "ispale" - gubljenja svog novca u dilu - naučiti koliko je važno pridržavati se pravila, bez obzira koliko ste zagrejani za pušenje.

TRI OSNOVNA PRAVILA

Ako kupite farmerke u robnoj kući, ne morate da brinete šta ćete dobiti za svoj novac: radnja će i sutradan biti na istom mestu, ako želite da se vratite i reklamirate. S obzirom da radnje zarađuju novac na stalnim kupcima, njihova reputacija je "garant" - stoga nemaju običaj da bezočno prevare kupca. Takođe postoji i zakon i javnost rada u društvu, koji štite "malog" čoveka pri kupovini.

Ništa od ovoga ne važi na tržištu marihuane (iako, pošto raste potrošnja pa samim tim i prodaja, dolazi do nastanka prilično ustaljenog tržišta za kupovinu manjih količina marihuane, po mnogim lokalima). Možda ste kao i većina Amerikanaca neprijateljski raspoloženi prema policiji, ali nećete shvatiti koliko zavisite od vladavine zakona, sve dok nekim nepoznatim tipovima ne budete dali četrdesetak dolara za uncu trave koja vam je samo pokazana. Jedan će

strpati u džep vaš novac, drugi će strpati u džep "vašu" travu, a onda će mirno odšetati. Sve što možete je da žalite.

U suštini, najveći broj "ispala" u svetu dilovanja je mnogo suptilnije izveden. Pri kupovini trave ništa ne treba primiti zdravo za gotovo. Jedina zaštita koju možete imati je zaštita koju sami sebi pružite. A sledeća pravila su baš to - jednostavna osnovna samozaštita, koju su ljudi stvorili učeći na greškama. Naravno, ako kupujete od poznatika, obično ne morate biti toliko oprezni, ali čak i onda nepoštovanje pravila vas može koštati vašeg novca. Pre ili kasnije, kupovaćete travu od nekoga koga ne poznajete; prema tome proučite ova pravila, i naučite ih. Ona su jedini zakon koji postoji na tržištu marihuane.

PRAVILO BR. 1: Test-pušenje, trave koju kupujete

Kako se određuje kvalitet marihuane? Šta podrazumevamo pod izrazom "trava koju kupujete".

Svaki pošten i pouzdan diler (ukoliko na ulici ne kupujete već smotan džoint) dozvoliće vam i obično vas ohrabriti da sednete i probate *stuff* u njegovom prisustvu. Iako za travu unapred kaže da je dobra, odlična, bomba ili upotrebi bilo koji pridev za kvalitet, obavezno je testirajte.

Sedite slobodno i opušteno i polako udahnite dim punim kapacitetom pluća i držite ga koliko god možete, dok ne počne da vam smeta (jedan od načina da zadržite dim u plućima hermetički zatvoren je sledeći: pošto ste duboko udahnuili dim, progutajte i zadržite "gutljaj" na pola - to će blokirati dušnik - sve dok ne budete hteli da izdahnete dim). Dok su pluća puna, treba biti miran, osetiti dim, osetiti ga kako se širi po udovima i telu. Pokušajte da se što manje smežete i pričate, jer u protivnom test neće dati prave rezultate. Šest puta udahnite dim punim plućima, na ovakav način. Ako posle deset ili najviše petnaest minuta ne osećate da ste viši od zvezde Severnjače na Badnje večer, pitanje je da li je trava "ubica". Ako se osećate prilično dobro trava je OK. Ukoliko osećate samo male promene, moraćete da sagorite grlo da bi se nadovali. Kada nekoliko puta budete napravili ovakav test, naučićete svoje sopstvene reakci-

je. Možete postati iznenađujuće osetljivi na različit kvalitet. Jedini nepogrešiv test je vaša sopstvena reakcija.

Ako želite da procenite tačan kvalitet trave koju nameravate da kupite, nemojte popuštiti više od dve trećine celog džointa barem dok ne ustanovite kvalitet i cenu koju želite da platite. Vrlo često se dešava da diler podeli jedan ceo džoint sa kupcem. S obzirom da je diler možda duvao tokom celog dana, on će uzeti samo dim, dva. Popušićete ceo džoint sami, a da to i ne primetite. Osećate se odlično! I morate, sami ste popušili skoro ceo džoint. Ako je toliko trave potrebno da vas podigne, to nije super-trava. Čak, ako diler popuši koliko i vi, jedini način da sprovedete precizan test - i razvijete umeće prepoznavanja kvaliteta trave na licu mesta - je da za svaki test upotrebljavate istu količinu marihuane.

Naravno, ova formula može varirati u zavisnosti od različitih faktora. Na primer, možda vam je potrebno više vremena da se naduvate nego ostalima, znači uzmete više dimova i pričekajte petnaest minuta. S druge strane postoje i oni kojima su potrebna samo dva dima. Diler vam može reći: "Priznajem ovo nije *Acapulco Gold*, ali je dobra trava, najbolja koju sada mogu da nabavim. Probaj malo, svideće ti se". Znači, odlučite u sebi - pet dimova, petnaest minuta. To će vam biti osnova da razmislite o kvalitetu i ceni.

Šta podrazumevamo pod "test pušenjem trave koju kupujete".

Kao što verovatno znate većina dilera živi u izmaglici dima. U trenutku kada uđete u njihov stan, pušiće se trava iz poslednje isporuke, neki kolumbijski "dinamit" koji je upravo stigao. Na srednji sobe će stajati povećana hrpa te trave i nekoliko vrećica od jedne unce. Priključujete se društvu, džoint stiže i do vas - verovatno ćete povući nekoliko dimova i iz sledećeg džointa. Muzika je *cool* kao led i stvarno to je najbolja trava koju ste ikad pušili. Posle sat vremena uživanja, izvadite pedeset dolara, dobijete dve vrećice i odete kući da zovete prijatelje.

Oni dođu, popuši se dva, tri, četiri, džointa, a oni i dalje trezno bulje u vas. Sve što ste osetili je udaljeno brujanje i pospanost. "Pa, dobro Henri, čujemo se kasnije". Ništa! Šta se dogodilo? Očigledno ste kod dilera pušili neki dobar *stuff* ali ste dobili nešto potpuno drugačije, neku mirođiju koju je danima pokušavao da utopi.

Znači pravilo je sledeće: uvek probajte uzorak iz vrećice koju ste kupili; ukoliko ne poznajete dilera, posmatrajte vrećicu kao kuglicu u igri šibicarenja. I pošten diler će vam takođe ponuditi džoint čim uđete kod njega - onako prijateljski. Kasnije kada probate svoju travu pre kupovine, nećete moći da razlučite da li ste se naduvali od prvog džointa koji ste dobili na poklon ili od trave koju kupujete. Ako vam ponudi da povučete neki dim kad dođete kod njega, recite, "Ne hvala, OK sam". Pošto dobijete u ruke travu koju nameravate da kupite recite samo "Nemaš ništa protiv da probam malo". Ako diler počne da tvrdi da je džoint koji drži u rukama ista stvar koju vi kupujete, odgovorite da samo želite da probate to što ste dobili u vrećici. Svaki pošten diler će reći "Naravno!". To je osnovno u pouzdanom dilu.

Znači pravilo broj jedan glasi: "Uvek testirajte onu travu koju ste dobili pri kupovini".

PRAVILO BR. 2: Nikad ne plaćaj unapred.

"Platiti unapred", znači platiti pre nego što dobiješ travu u ruke. Tip koga poznaješ reći će ti: "Upravo sam čuo da je stigla neka trava, 25 dolara za uncu čistih cvetova! Idem tamo da uzmem za sebe. Vi kažete: "Daj, uzmi i za mene malo", i date 25 dolara. "Nema problema, doneću ti kući, kada krenem na posao", kaže on.

Pet puta od šest tako će i biti. Šesti put izgubićete svojih 25 dolara ili ćete dobiti neki čaj od nane, i nikada nećete saznati šta se dogodilo. Tip će vam reći da je onaj drugi diler uzeo i njegov i vaš novac i da se više nije pojavio. Ili da su baš u tom trenutku naišli panduri. Možda se neće pojaviti tog dana, a kada ga budete sreli reći će da je taj dil propao ali da ima drugi i da ćete dobiti svoj *stuff* do sutra uveče; onda ga opet nećete videti nedelju dana, a tada će vam reći da je obijen apartman njegove sestre i da su uzeli i vaših 25 dolara. Ili....

Ponekad je to neki stari prijatelj, kome bi mogli i ženu da poverite. Nije mislio na vreme, dao je novac i novac je izgubljen. Sigurno nećete smatrati da je potrebno od svog starog prijatelja tražiti da

vam nadoknadi gubitak. Imaćete osećaj da ste bespomoćni i kao da je trebalo da se i vi i vaš prijatelj pridržavate pravila.

Jedna dodatna maksima koju ćete često čuti glasi: Kupuj samo od dilera kome možeš verovati, bilo zbog ličnih iskustava sa njim, bilo zbog iskustava svojih prijatelja. Ovo je takođe dobra ideja - ali ponekad nemate taj luksuz. Ako strogo poštujete prva dva pravila - testiranje pre kupovine, testiranje onoga što kupujete i ne davanje novca unapred - možete biti skoro potpuno sigurni u sebe. Ali, ako morate da prekršite ovu maksimu o "proverenom dileru", poštujujte treće pravilo i smanjite rizik.

PRAVILO BR.3:

Kada odlučite da prekršite pravilo, prekršite ga samo u malom dilu.

Ovo je samo zdrav razum, međutim veliki dil je taj koji nadvladava zdrav razum "ovom prilikom", recimo, šansa da dobijete punu kutiju *Thai stick* marihuane. Pored toga, ko će sve vreme da bude na oprezu? "Bez rizika nema profita". I "Ovakav dil neće ponovo iskrusnuti". Eto, zašto je pravilo broj tri pravilo koje nikad ne smete prekršiti, osim ukoliko sebi možete da dozvolite da izgubite sav novac. Da ponovimo, kada odlučite da prekršite pravilo, prekršite ga samo u malom dilu. Možda odlučite da samo "još ovaj put" platite unapred; to je jedini način da dobijete. Samo neka to ne bude 450 dolara unapred. Ili vam je možda nezgodno da testirate travu iz kese koju ste kupili. I to može da prođe, osim ako niste kupili funtu travę.

U obzir morate uzeti još neke komplikacije do kojih može doći, ukoliko nabavljate preko prijatelja. S obzirom da je to malo veći dil i da vam on čini uslugu, nezgodno vam je da mu kažete da on plati, a da ćete mu vi vratiti novac kad donese travu. Znači daćete mu novac unapred. Jednom smo mi dali nekom svom prijatelju, koji je bio iskusan višegodišnji diler, 400 dolara unapred. Trebalo je da diluje od svog distributora, koga je dobro poznao i sa kojim je često i ranije radio. Njih dvojica su zajedno otišli u veliku stambenu zgradu gde je roba trebalo da se podigne. Pozvonili su. Čovek koji je otvorio vrata bio je veoma ljubazan, ali je rekao da bi bilo vrlo nezgodno da obojica ulaze u stan u kome je navodno bila roba.

"Da li bi naš prijatelj pričekao par minuta u predvorju?" - "Pa, u redu, važi". Prošlo je pola sata i niko se nije pojavio. Naš prijatelj se vratio gore, zvonio je i zvonio. Nije bilo odgovora. Nekoliko dana posle toga nije uspeo da pronađe svog distributora. To je bila duga priča u kojoj smo na kraju ostali bez svojih 400 dolara.

Zapamtite ovaj dodatak pravilu tri, čak i kada se pridržavate sva tri pravila: Kada se radi o povećoj sumi novca u dilu obavezno poštujujte maksimu o "proverenom dileru" i nikad nemojte nositi veliku sumu novca kada sami idete na potpuno nepoznato mesto i situaciju.

Tek kada savladate ova pravila krenite u kupovinu. Kako ćete pronaći poštenog i pouzdanog dilera? Prvi korak je da shvatite da njih u ovoj zemlji ima u velikom broju. U osnovi i u tom poslu vladaju čisti kapitalistički odnosi. Vi i milioni drugih predstavljate tržište stalnih kupaca. Iako postoji gomila hohštaplera koji pokušavaju da budalama otmu novac, postoji bar isti toliki broj ljudi koji dilovanjem pokušavaju da ostvaruju stalnu (ili dodatnu) zaradu. S obzirom da ne mogu da se reklamiraju u novinama ili na lokalnoj TV stanici, njihov jedini oslonac predstavljaju stalne mušterije. A jedino zadovoljan kupac će postati stalna mušterija.

Profesionalni dileri se rangiraju od onih "skoro pouzdanih" do onih koji su "pravo zlato". Kako ćete ih pronaći i kako ćete ih razlikovati? Danas u Americi u skoro svim većim gradovima i univerzitetskim naseljima postoji marihuana-market. Te markete čine hiljade kupaca i veliki broj prodavaca. Vaš zadatak je da pronađete manje ili više pouzdanog člana jedne ili druge strane. Držite oči otvorene. Idite gde i "sumnjivi" tipovi idu. Prodrите u njihovu kulturu: žurke, rok koncerte, studentske skupove. Koristite maštu. Procenjujte pouzdanost, zrelost i iskustvo ljudi sa kojima dolazite u kontakt. Vrlo brzo pronaćete ono što bi se moglo nazvati "uput" kod dobrog dilera.

Da li će diler doći kod vas ili ćete vi otići kod njega u stan, nije važno. U svakom slučaju, pouzdan diler će uvek doći na zakazan sastanak i dozvoliće vam da probate ono što kupujete. Najbolji diler, vremenom ćete to otkriti, uvek će se pridržavati svih dogovora, ohrabrujuće vas da probate travu koju kupujete, uvek će vam tačno

reći koja je trava, kog kvaliteta i na kraju vratiće vam novac ako ne budete bili zadovoljni. Ovakvi dileri nisu retki. Ubrzo pošto kontaktirate sa dilerom moći ćete da ga rangirate. Od tada ne bi trebalo da radite sa svakim dilerom za koga čujete, osim ako nije posebno dobar.

O količinama i cenama. Šta je jedna prosečna kupovina? Sa koliko prijatelja se treba udružiti da bi napravili veliku kupovinu?

Najmanja količina marihuane (koja se može kupiti) je naravno džoint - jedna cigareta. Već umotan džoint se na ulici prodaje za 50 centi ili 1 dolar. Slede *nickel*¹bags ili *dime*²bags (*bag*-vrećica) - vrećice od 5 ili 10 dolara koje sadrže dovoljno trave za nekoliko džointa. Niko ne kupuje već umotan džoint ili *dime & nickel bags* sem ako u tom trenutku nema drugog izbora. To je najskuplji način kupovine trave. (Za 15 dolara, na veliko možete da dobijete trave za 40 džointa - znači svaki staje 35 centi). Šta više, ne možete da probate travu i to je skoro sigurno najlošija trava u gradu. Znači, za duplo više novca dobijate otpatke.

Osnovna merna jedinica kod prodaje trave za ličnu upotrebu je jedna unca (28 grama). U stvari unca je i oficijelno prihvaćena kao standardna merna jedinica za marihuanu u velikom broju država koje su izvršile dekriminalizaciju posedovanja marihuane za ličnu upotrebu u težini do jedne unce. To što se unca naziva osnovnom jedinicom znači, da većina ljudi za ličnu upotrebu kupuje po jednu uncu. Prosečna cena unce je 40 dolara. Cena može biti viša ili niža za do deset dolara, u zavisnosti od kvaliteta i mesta gde kupujete; u svakom slučaju nije preskupo. Unca vam može biti dovoljna za nekoliko nedelja ili za nekoliko meseci, zavisi od vas.

Većina dilera poseduje vage čija je najmanja merna vrednost gram. Naš diler meri i desetinke grama. Jedna unca teži oko 28 grama ali ne zaboravite plastičnu vrećicu. Ako imate poštenog dilera, jedna unca će najčešće biti oko 30 grama.

1 *Nickel* - novčić od 5 centi. Prim. prev.

2 *Dime* - novčić od 10 centi. Prim. prev.

O cenama. Sve što se može reći sa sigurnošću je da one variraju i da inflacija utiče na cene trave kao i na sve ostalo što postoji na tržištu. Danas je veoma teško naći uncu dobre trave za manje od 30 dolara. Ali unca iste trave koja u Arizoni (koja je blizu Meksika) košta 30 dolara u Njujorku može koštati i do 50 dolara. Njujork i Aljaska imaju najskuplji marihuana-market.

Na jednom manjem području cene variraju uglavnom u zavisnosti od kvaliteta. Tzv. meksička trava - vrsta trave srednjeg kvaliteta, (od jednog džointa se dvoje mogu pristojno naduvati) košta 25-35 dolara za uncu i polako poskupljuje što se ide severnije. U Njujorku ili Enkoridžu meksička trava će koštati od 35-45 dolara za uncu. Visokokvalitetna kolumbijska trava košta oko 35 dolara u južnijim delovima Sjedinjenih Država, a u Njujorku se cena penje i do 60 dolara za uncu. Na tržištu marihuane ne postoji običaj da se daje popust za kupovinu nekoliko unci, osim ako ne kupite najmanje pola funte (8 unci).

Sledeća merna jedinica za količinu koja se koristi u trgovini marihuanom jeste funta (pola funte je manje korišćena varijanta). Većina komercijalnih proizvoda u Americi do potrošača stiže preko dve ili tri strukture: Dženeral Motors, lokalni diler, kupac, ili Folksvagen, regionalni distributor, lokalni diler, kupac. Za razliku od tih proizvoda marihuana obično prođe kroz ruke šest ili sedam posrednika, od kojih svaki uzima sve manju količinu, a povećava cenu. Najniži nivo su ulični prodavci koji u prolazu šapuću: "*Joints nickel bags*". Sledeći nivo je jedna unca. Dilerima bi se već mogli nazvati oni koji travu uglavnom kupuju da bi je preprodali i koji barataju količinama od najmanje jedne funte. Oni kupe funtu za 400 dolara, podele je na 16 unci po 35 dolara i zarade bruto 560 dolara ili neto 160 dolara. Mogu kupiti i dve ili tri funte u isto vreme, ali diler od koga kupuju obično diluje po više desetina funti od velikih distributora kao što su šverceri, stranci i zemljoposednici. U međuvremenu treba podmititi i one koji se ne bave dilovanjem ali su važni, kao što su policajci, piloti i kapetani brodova.

Vama i vašim prijateljima može pasti na pamet da zajednički uložite novac i kupite jednu funtu (oko pola kg) i tako prištedite poveću svotu. Svako od vas bi trebalo da pozna je još jednog ili dvoje

drugih koji bi verovatno uzeli po uncu, tako da kada se sve skupi pokrijete svih 16 unci (koliko ima u jednoj funti). Ovakvo se vrlo često i radi. S obzirom, da i vi i ostali kupujete travu za ličnu upotrebu, ne morate da se vodite tržišnom logikom dilera - sve dok uncu možete da date po istoj ceni po kojoj ste je i kupili. Nije sigurno da bi policajci i sudije prihvatili takvo opravdanje.

Vaš stalni diler će vam, na molbu, dati i funtu trave po povoljnoj ceni. On funtu plaća 400 dolara, a prodaće vam za 425-450 dolara, što za vas i dalje predstavlja veliku uštedu. Ukoliko više puta budete kupili po funtu od njega, možda će vas direktno povezati sa svojim distributorom - naročito ako shvati da vi nemate nameru da se bavite dilovanjem, te da mu stoga ne predstavljate konkurenciju. Možda ćete na drugom mestu pronaći funtu trave po jeftinijoj ceni, pa ćete pre ili kasnije steći sopstvenog distributora za kupovinu većih količina.

Ako slučajno počnete da dilujete manje količine (za profit), brzo ćete shvatiti da nevolje koje iskrsavaju i vreme utrošeno u čišćenju, merenju, telefoniranju, isporučivanju, slušanju primedbi kupaca i trpljenju ćudljivih mušterija, u potpunosti opravdavaju onih 150 dolara koje u proseku možete da zaradite od jedne funte marihuane. Jedan od motiva hvatanja u koštac sa svim ovim nevoljama mogao bi biti (pored profita) i način da finansirate vašu ličnu potrošnju. Još nismo sreli dilera koji ne ostavlja malo trave i za sebe. Recimo, kupite funtu pristojne trave za 400 dolara. Dve unce ostavite za sebe, ostalih 14 prodate za po 40 dolara i opet zaradite oko 160 dolara.

Sa druge strane odgovornost koju snosite je mnogo veća od zarade. U većini Američkih država policiju ne zanimaju oni koji kupuju manje količine za ličnu upotrebu (naravno, posedovanje jedne unce za ličnu upotrebu je dekriminalizovano u velikom broju država, a u ostalim predstavlja prekršaj u rangu saobraćajnog prekršaja). Onaj koji kupi jednu funtu za sebe i ličnu upotrebu manje grupe svojih prijatelja već snosi mnogo veći rizik, ali su šanse da ga policija otkrije male. Međutim, kada počnete da dilujete veće količine, sve veća aktivnost i broj nepoznatih ljudi sa kojima dolazite u dodir dovode vas u situaciju u kojoj je rizik mnogo veći.

Čak iako policiju uopšte ne zanima marihuana, vaš distributor možda diluje i kokain, takođe, pa će panduri upasti u njegov stan

baš kad vi budete tamo. Pouka priče je sledeća: Lako je postepeno preći sa kupovine jedne unce na kupovinu funte, i sa kupovine funte na dilovanje trave, ali ako dotle dođete, stanite i ozbiljno razmislite o promeni koju pravite u vašem legalnom (pravnom) statusu. Jedno je pušiti travu iz zadovoljstva, a kad "nezakonite droge" postanu potencijalno najvažnija stvar u vašem životu, to je nešto sasvim drugačije. Kada o sitnom dilovanju razmišljate samo kao o maloj pomoći finansiranju vaše lične potrošnje trave, razmislite i o svojoj porodici, poslu ili karijeri i reputaciji koja vam sada možda ne znači mnogo, ali koja može prouzrokovati katastrofalne posledice kasnije. Pušenje trave je bezazleno ali ne znate kako će drugi na to gledati, sada ili u budućnosti.

Govorili smo o različitim količinama u kojima se marihuana prodaje. Da li bi se nešto određenije moglo reći i o kvalitetu marihuane?

Naravno, osnovno merilo kvaliteta marihuane je koliko ćete se od nje naduvati - što je lično i subjektivno iskustvo. S druge strane trava nije kao ljubav, skoro sasvim subjektivno iskustvo, pa čak ni kao film, subjektivno u okviru granica. "Razumni ljudi", kao što kaže zakon, uvek će se složiti da će vam izvesna trava iz vrećice A spržiti mozak, a da će ona druga iz vrećice B, samo spržiti grlo. Čak i ako razlike u kvalitetu nisu toliko velike, pušači će se obično složiti u oceni trave, osim ukoliko jedan nije prodavac, a drugi kupac, čije ocene obično nisu objektivne. Druga komplikacija koja se često primećuje je činjenica da vam se izvesna trava svidela kada ste je prvi put probali ali da posle nekoliko nedelja ne deluje toliko ubedljivo. Postoji pretpostavka da se nervi i ćelije mozga vrlo brzo prilagođavaju "drmanju" koje izaziva svaka nova sorta dobre trave.

Postoji sistem za rangiranje kvaliteta marihuane koji su razvili *Jack Herer* i *Al Emmanuel*. Njega koriste dileri u nekim delovima zemlje. Ovim sistemom su ustanovljeni kriterijumi za ocenu bilo kog uzorka trave, na skali od jedan do deset.

Cilj ovog sistema ocenjivanja je da se razvije kalibrisana skala kvaliteta koja će biti prihvaćena u celoj Americi i koja će profesionalnim dilerima olakšati prodaju. Ako vas vaš diler izvesti da ima pola funte "osmice" za dvesta dolara, ponudu ćete moći lakše

da uporedite sa onim što vam drugi dileri nude. Ako kupite travu koju niste prethodno testirali i njen kvalitet vam kasnije postane sumnjiv, imate ovaj objektivni set kriterijuma na koji možete da se pozovete kod dilera.

Ovaj sistem se naziva GRASS, to je akronim za *Great Revolutionary American Standard System* (Revolucionarni američki sistem standarda).

Na tržištu, takođe, postoje i hemijski testovi koje sami možete primeniti na bilo koji uzorak marihuane. Na primer *D-Ometar*, brzi test. U pakovanju dobijate mekanu plastičnu tubu koja u sebi sadrži dve ampule sa hemikalijama. U tubu stavite malu količinu trave, zatvorite je, pritisnete da bi se polomile ampule i snažno promućkate. Ocena kvaliteta zavisi od boje koju smeša dobije. Ako je boja iz crvenog spektra-THC (psihoaktivni sastojak marihuane) je prisutan; što je tamnije crvena, više je THC-a. Uz ovaj kit dobijate i tabelu boja za rangiranje, takođe sa skalom od jedan do deset. Mi smo napravili probu sa slabom travom iz saksije i sa marihuanom visokog kvaliteta. Prva proba je dala svetlo oranž boju, a druga tamno crvenu. Ipak, i novajlija će posle par dimova moći da proceni da li mu trava odgovara ili ne, dok ovaj kolor-test ne može da napravi poređenje na takav način.

Posle svega što je rečeno, urađeno i "probano", najbolji test ostaje onaj koji smo prethodno preporučili - šest dimova, deset minuta, kontrolisani uzorak ili bilo koja njegova kontrolisana varijanta koja zadovoljava vaše potrebe.

Još jedan od faktora kvaliteta trave je i čistoća. Trava koja postoji na tržištu može varirati od "sirove" - recimo, funta trave presovane u obliku cigle, direktno sa plantaže, u kojoj ćete naći delove stabljike, grančice, listove, cvetove, semenke, skakavce itd. - do "ekstra čiste" trave koja je temeljno očišćena i prosejana u fini prašak koji je dobar za kuvanje, ali nije pogodan za pušenje. Ne može se reći da li je bolja neočišćena ili očišćena trava jer to zavisi od onoga šta vama treba i šta vam prodavac naplaćuje. U svakom slučaju, kupiti travu sa mnogo grančica i semenki, je isto što i kupiti meso sa puno kostiju; tada cenu treba oboriti. Naravno, ako mislite da sami uzgajate a diler vam ponudi uncu kvalitetne jamajkanske marihuane sa

previše semenki, pokazaćete razočaranje zbog toga (ne bi li oborili cenu, ako je moguće), ali ćete na kraju kupiti vrećicu jer je idealna za vašu namenu. Ni delovi stabljike ni semenke nemaju dejstvo, ali su "pupoljci", ženski cvetovi, najpotentniji deo biljke. Njih obično ima u travi sa mnogo semenja (oplođen cvet postaje semenka) i obično se drže za delove stabljike, tako da možete da ih prepoznate. Znači da prisustvo grančica i semenki i nije tako loše.

Uglavnom svu marihuanu koju kupite, morate još da prečišćavate. Čak i ako nema grančica i semenki (što je vrlo retko), suvi listići moraju da se zdrobe u finu mešavinu. To možete izvesti sopstvenim prstima, kuhinjskom cediljkom ili pomoću avana i tučka. Neki pušači usitne listiće pre nego što će smotati džoint, zato što se marihuana suši kao i druge biljke, a ako ovako postupate potencija se oslobađa kada vi to želite. Neki ljudi u procesu čišćenja uživaju koliko i u samom pušenju, naročito ako odvajaju travu od semenki u plehu ili poklopcu kutije za cipele - kao što se ispiralo zlato u doba zlatne groznice. Listiće nemojte previše sitno da izdrobite jer nećete moći da smotate džoint. Od grančica i semenki koje izdvojite može se skuvati dobar čaj. Potencija mu zavisi od kvaliteta trave, trajanja kuvanja i količine semenki i grančica.

Bez obzira da li svoju travu čistite unapred ili ne, da li je kupujete ili gajite sami, čuvajte je u hermetički zatvorenoj kutiji na hladnom i suvom mestu, kao što je recimo fioka za povrće u frižideru.

III Sam svoj uzgajivač

Marihuana ili "korov"¹, što joj je jedan od mnogih nadimaka, uopšte se ne stidi svoje osobine da se sama vrlo lako reprodukuje. Kao što smo već naveli američka vlada je tokom drugog svetskog rata, iz straha da će se prekinuti veze sa plantažama konoplje u jugoistočnoj Aziji, ohrabрила američke farmere da za svaki slučaj i oni počnu da gaje ovu biljku. Vlada je sledećih trideset godina pokušavala da popravi svoju "grešku". Nije uspela, i danas u mnogim budžacima Kanzasa i Ajove cveta ovaj korov, dar Majke Prirode.

Rođeni ste kao savršen izdanak ljudskog roda, sve vam polazi od ruke, osim jedne stvari: niste talentovani za vrtlarstvo. Cveće vene ako samo pogledate na njega. Da li bi čak i vi mogli da uzgajate marihuanu?

Dobro pitanje. Šta bi se dogodilo kada bi od prijatelja pozajmill nekoliko semenki, stavili ih u šoljicu za kafu punu đubriva, ostavili je na prozoru i zalivali je kad god se đubrivo osuši? Iznenadili bi se. U većini slučajeva će više od dve trećine semenki prokljati. Posle šest nedelja imaćete malu šumu najljupkijih biljčica na svetu, koje streme u vis. Možda će vam pasti na pamet da ih presadite u nekoliko saksija, da odstranite slabije biljke i date ostalim više prostora da rastu. Međutim, i ako se nesetite svega toga, samo uz pomoć sunca i vode kroz nekoliko meseci ćete imati nekoliko biljaka za uvažavanje, visokih i do 1 metar (ukoliko mačka ili neka druga štetočina u međuvremenu ne pojedu biljke). Šta će se desiti ako ih jednog

1 WEED - jedan od naziva za marihuanu u žargonu. Prim. prev.

popodneva gonjeni žudnjom isečete, skinete listove, prosušite u pećnici dvadesetak minuta - i kao ponosan "roditelj" popušite "rezultat"? Bićete razočarani. U najboljem slučaju ćete se malo omamiti, a i to samo ako popušite veću količinu. Verovatno nećete odmah telefonirati svojim prijateljima da se pohvalite. Pa da, i sami ste znali da vam vrtlarstvo nije jača strana. Kao svaki pravi Amerikanac odmah ćete početi da kupujete svoj "užitak".

Međutim, pre nego što ponovo pozovete svog dilera razmotrite sledeća dva faktora: prvo, uz malo znanja o onome što radite i uz malo truda, u roku od samo nekoliko meseci možete da odgajite koliko god hoćete kvalitetne trave. Drugo, ako u sebi posedujete malu dozu fanatizma ili bar perfekcionizma, potpuno ste sposobni da bez ikakvog prethodnog znanja o vrtlarstvu, počnete sa šestomesečnim projektom uzgajanja trave najvišeg kvaliteta.

Ovde ćemo vam dati osnove koje predstavljaju kamen temeljac gajenja kvalitetne trave. Ako ste zainteresovani da još detaljnije upoznate ovu "umetnost", postoji veliki broj knjiga o uzgajanju marihuane. Mi vam preporučujemo *Mel Frank's & Ed Rosenthal's Marijuana Grower's Guide* (Vodič za uzgajivače marihuane) koji je izdat 1974. godine.

AMATERSKI VODIČ ZA UZGAJANJE TRAVE

Za amatera bi naravno idealno bilo da marihuanu gaji napolju, gde će se Majka Priroda, sunce i kiša, pobrinuti za greške uzrokovane njegovom nevičnošću. S obzirom da gajenje trave u kući zahteva mnogo više umešnosti, ovaj vodič je namenjen gajenju trave u kućnim uslovima. Primena principa uzgajanja na gajenje u prirodi je mnogo jednostavnija, a razlike između gajenja napolju i gajenja unutra biće istaknute.

Nije teško uzgajati sopstvenu kvalitetnu travu, ali je potrebno voditi računa o deset važnih faktora:

1. Semenke
2. Zemlja (đubrivo)
3. Kljanje
4. Svetlost
5. Voda
6. Oplodnja
7. Potkresivanje
8. Bube
9. Cvetanje
10. Žetva

SEMENKE. Uglavnom sva marihuana koja je spremna za pušenje sadrži semenke u sebi. One nisu dobre za pušenje, ali će većina njih (ako se zasadi) prokljati i početi da raste. Pozajmite deset ili petnaest semenki (najmanje dva puta više od broja stabljika koje nameravate da uzgajate). S obzirom da potencija trave zavisi delom i od naslednih osobina, pokušajte da nabavite semenke najjače marihuane do koje možete da dođete. Izaberite veće i tamnije semenke, u dobrom stanju. Zelene ili bele semenke ili osušene i smežurane verovatno neće prokljati.

Ukoliko semenke želite sačuvati za kasniju upotrebu, držite ih u hermetički zatvorenoj kutiji na hladnom i tamnom mestu (recimo u frižideru). Posle godinu do dve semenke marihuane postaju neupotrebljive.

ZEMLJA. Najpogodnija područja za uzgajanje trave su u Meksiku, Kolumbiji, Turskoj, Indiji, Kansasu, Ajovi i na Jamajci. Za kvalitetnu travu je neophodno obezbediti 4 uslova: svetlost, toplotu, dobru zemlju i vodu. Prve tri stavke su joj potrebne u izobilju, ali joj smeta previše vlage. Tajna kontrole održavanja odgovarajuće vlažnosti leži u kvalitetu zemlje u koju sadimo semenke. Pored toga što mora biti plodna, ona mora biti rastresita da bi voda mogla da otiče. Ako koristite zemlju iz prirode poželjno je da ona sadrži malo peska. U njoj ne sme biti gline. Može se i pomešati (najviše 50/50%) sa zemljom za cveće koja se može kupiti u cvećarama.

Ukoliko ne gajite veliki broj biljaka verovatno je jednostavnije kupiti specijalno pripremljenu zemlju za "travu", koja je uvek kvalitetna, rastresita i sterilisana (bez buba i plesni). Treba izbegavati zemlju treseticu jer sadrži previše kiseline.

KLJANJE. Omogućiti semenkama da počnu da kljaju i rastu je najlakši od svih stadijuma uzgajanja. Plodne semenke će prokljati za samo par dana, ukoliko se nalaze na vlažnom, toplom i tamnom mestu. Postoji više metoda i svejedno je koji od njih ćete izabrati. Većina ljudi proces kljanja vrši van zemlje. Seme se ostavi u plitkom poslužavniku dok ne proklja. Kasnije se uspeli zameci prebace u saksiju sa zemljom. Međutim, na kraju ovog poglavlja pronaći ćete potpuno drugačiji pristup.

Da bi seme prokljalo, dovoljno ga je potopiti u malo tople vode ili ga staviti između nekoliko slojeva vlažnih novina ili papirnih maramica. Vlažne papirne maramice se mogu staviti u čašu, a seme prosuto preko njih će se zadržati na različitim mestima između stakla i papira ili će ući ispod nabora na papiru. Bilo koji metod izabrali, posudu u kojoj će semenke prokljati stavite na toplo i mračno mesto i počnite da je kontrolišete posle tri dana. (Ako koristite "papirni metod" proveravajte da li je papir stalno vlažan). Posle kratkog vremena će iz skoro svakog semena početi da izbija mali beli pipak. Prokljalo seme treba presaditi u zemlju na dubinu od 5-10 mm, pipak treba da bude usmeren prema gore. Semenke moraju biti na međusobnoj udaljenosti od 5 cm, a dubina zemlje mora biti 7 cm ili više. Da bi se osiguralo dobro oticanje vode bilo bi dobro da ispod sloja zemlje postoji sloj sitnog šljunka. Zemlja iznad prokljalog

semenja mora biti potpuno rastresita. Ako se i posle dve nedelje klice ne pojave na površini, znači da je seme previše staro ili da je sasušeno. U tom slučaju, nabavite semenje od drugog dilera; uglavnom svo semenje do koga se može doći je plodno što znači da će prokljati.

Uz odgovarajuće svetlo i navodnjavanje klice će ubrzo izbiti na površinu zemlje sa parom glatkih listova ovalnog oblika -tzv. kotiledoni- sa kojima sve biljke koje cvetaju počinju život. U toku rasta biljke, svi sledeći parovi listova će biti ispušćeni i nazubljeni, u specifičnom marihuana stilu i postajuće sve veći i veći kako se biljka bude približavala svojoj zrelosti. Kada stabljike budu dosegle od 7-15 cm visine, posle dve do tri nedelje, trebalo bi svaku stabljiku presaditi u posebnu saksiju. Znači, da bi saksije trebalo malo ranije pripremiti.

Postoje samo dva uslova koje treba da ispunjava saksija za marihuanu: na dnu mora da ima rupicu za oticanje vode i mora biti dovoljno široka, od 15-25 cm. Mogu se koristiti obične glinene saksije, konzerve, plastične kutije ali se mora obezbediti dobra drenaža. Na dno stavite sloj novina, da ne bi ispadala zemlja, preko njih sloj sitnog šljunka ili peska debljine 2,5-3 cm koji će omogućiti bolje oticanje vode, a ostatak prostora ispunite zemljom ili mešavinom zemlje. Na sredini saksije napravite jamicu dubine oko 5 cm da bi u nju zasadili stabljiku.

Kada stabljike dostignu 7-15 cm visine, odaberite onoliko najviših i najzdravijih biljaka koliko ste saksija pripremili, osim ukoliko ne koristite veoma velike saksije u koje može stati i više biljaka. Pažljivo izvucite svaku biljku sa korenjem i presadite u jamicu u jednu od saksija. Ukoliko vrh korena ostane da viri malo iznad površine zemlje prekrive ga đubrivom i lagano pritisnite da oko korena ne bi ostali vazdušni džepovi. Zalijte biljke (zemlja će se slegnuti), ali ne previše i pazite da ne sperete zemlju sa vrha korena.

Potpuno drugačija procedura od ove je kada se semenje ostavi da proklja u istoj saksiji gde će kasnije biljka rasti do svoje zrelosti. Većina ljudi koristi prvu proceduru jer neće svo semenje prokljati i neće sve klice biti dobre. Kupovina kvalitetne zemlje i saksija ipak predstavlja trošak, saksije zauzimaju prostor, pa niko ne želi da za svako pojedino seme koristi posebnu saksiju. Ako se proces kljanja

i rasta biljke odvija zasebno, osiguravate se da u svakoj saksiji imate jaku, mladu biljku koja će sigurno doživeti svoju zrelost.

Sa druge strane, kvalitetno semeje marihuane je skoro uvek plodno, tako da će prokljati i da će klice biti zdrave. Šta više, presađivanje usporava proces rasta biljke, pa ćete se možda odlučiti za alternativnu proceduru koja je možda riskantnija ali zahteva manje truda. Prvo što treba pripremiti jesu saksije. Uzmite pet puta više semenki od broja saksija koje imate i potopite ih u čašu vode, u kojoj će da prenoće. Sledećeg dana zasadite po pet semenki u centar svake saksije na dubinu od 5-10 mm. Zemlja mora biti stalno vlažna. Semenke ne dirajte dok klice ne izbiju na površinu zemlje, a to će se desiti posle dve do tri nedelje. Tokom ovog perioda saksije moraju stajati na svetlu (što će kasnije biti objašnjeno). Posle otprilike tri nedelje rasta kada biljke dostignu visinu od 7-15 cm, u svakoj saksiji odaberite najjaču biljku a ostale isecite makazama u nivou zemlje (nemojte ih vaditi da se ne bi poremetio sistem korenja biljke). Ukoliko u jednoj od saksija ništa ne uspe, možete pokušati da presadite neku od viška zdravih biljaka iz drugih saksija ali budite krajnje oprezni da ne oštetite sistem korenja. Zemlju prvo nakvasite, pa uz pomoć kašike otkopajte i presadite biljku. Ovo je vrlo rizičan postupak i na kraju možete ostati sa nekoliko praznih saksija.

Ako marihuanu gajite napolju možete koristiti i prvu i drugu proceduru. Međutim, zemlja se mora prekopati najmanje četrdesetak santimetara u dubinu, a biljke moraju biti na međusobnom rastojanju od oko pola metra.

SVETLOST. Za marihuanu je svetlost vrlo važna. Što je više ima, to bolje. Ako se oslanjate na prirodnu sunčevu svetlost, vašoj biljci je potrebno nekoliko sati direktne sunčeve svetlosti dnevno, ne računajući povremeno oblačno vreme. S obzirom da obično prozorsko staklo ne propušta određene talasne dužine sunčeve svetlosti biljke bi trebalo izneti na otvoreno ili otvoriti prozor.

Ukoliko ne budu imale dovoljno svetla, sporije će rasti, verovatno neće cvetati i na kraju neće postići željene rezultate. Iz tog razloga mnogi uzgajivači prirodno svetlo dopunjuju veštačkim, ili se oslanjaju isključivo na veštačko svetlo. Tamo gde sunca nema u izobilju, problem veštačkog osvetljenja će razdvojiti uzgajivače, na one

stvarno ambiciozne i na one koji se time bave amaterski. Ako imate problema sa osvetljenjem, pa ipak i posle čitanja ovog odeljka ostanete pri tome da je veštačko osvetljenje iznad vaših mogućnosti, dajte svojim biljkama što više prirodnog svetla. Sledite ostala uputstva i nadajte se najboljem (možete se iznenaditi). Međutim, zapamtite, svi naponi koje ulažete u to da vašim biljkama obezbedite što više svetla biće vam višestruko uzvraceni.

Kada je u pitanju veštačko svetlo bolje je koristiti i bilo kakvo nego nikakvo. Međutim, obične sijalice sa ugljenim vlaknom nisu ni približno dobre kao neonske, iz više razloga. Od ukupne energije koju sijalice troše samo trećina ima korisno dejstvo. One mnogo brže pregore, a proizvode i mnogo više toplote koja škodi biljkama ako se nalaze preblizu sijalice, recimo na udaljenosti od 30 cm. Efikasnost veštačkog osvetljenja se naglo smanjuje sa povećavanjem razdaljine, tako da što je izvor svetla bliži biljkama - to bolje. Neonke mogu stajati i na 5 cm od biljke.

Najbolje neonke su one koje su specijalno namenjene za osvetljenje biljaka; nije važno da li daju belu ili plavičastu svetlost, obe vrste su izvanredne. Obične neonke nisu toliko dobre ali se bez problema i one mogu koristiti. *Cannabisu* odgovaraju talasne dužine plave (za brz rast listova) i crvene boje iz spektra svetlosti (za korenje, stabiljiku i cvetanje). Kod neonki tzv. "dnevna svetlost" i "hladno bela", naglašena je talasna dužina plave boje, pa se one koriste u kombinaciji sa neonkama "prirodno bela" ili sa običnim sijalicama koje imaju talasnu dužinu crvene boje. Standardna snaga neonki je oko 10 w i ona sasvim odgovara ovoj nameni. Postoje i super-snažne neonke koje su mnogo bolje ali su i skuplje i zahtevaju dodatnu opremu.

S obzirom da kod veštačkog svetla važi pravilo što bliže to bolje, najbolje je da ležište neonke stoji na samo nekoliko santimetara od vrha biljki. Ležište se može okačiti na konac koji je pričvršćen za plafon. Na taj način možete dizati neonku, kako biljka raste, a sve do cvetanja će biti maksimalno osvetljena. Neke stabiljike mogu rasti i dva do tri santimetra dnevno, te stoga stalno proveravajte kolika je udaljenost izvora svetla od biljke. Svetlost možete pojačati belim ili srebrnim površinama koje ćete postaviti oko biljaka. Neki en-

tuzijasti oko saksija postavljaju reflektore od folije da bi zadržali svu svetlost u "bašti".

Koliko je veštačkog svetla potrebno dnevno? Iako je pravilo "što više svetla, to bolje", biljke treba i da spavaju. Ako su biljke izložene tri sata dnevno suncu, uz pomoć veštačkog svetla ćete im produžiti "dan" na 12 sati. Ako se služite isključivo veštačkim svetlom, svetlo može biti upaljeno i do 18 sati dnevno, tokom celog perioda rasta. Ako seme klija u saksiji-zemlji, ako koristite taj metod neka svetlo ostane upaljeno sve dok klice ne izađu na površinu zemlje - znači par dana. Postoje i automatski tajmeri koji će uključivati i isključivati osvetljenje, ako otputujete za vikend ili ako se vraćate kući kasno.

Pored toga što biljke snabdeva energijom za rast, svetlost takođe služi ženskim biljkama kao znak kada da počnu da cvetaju i da venu. Tako je u prirodi, kada dan počne da se skraćuje (od 22. juna), biljke ulaze u svoju zrelost i u julu i početkom avgusta počinju da cvetaju i proizvode semenke. Marihuana je jednogodišnja biljka što znači da klija, živi i umire u toku jedne godine. U stvari, velike vrućine u julu uzrokuju da ženske biljke počnu da proizvode smolu (tetrahidrokanabinol-THC, ili samo kanabinol) na višim delovima stabljike. Smola će zaštititi nežne pupoljke i semenke od vrućine, da bi mogli kasnije da sazru i da se oplode. To znači da je najbolje vreme da posejete semenke odmah posle zadnjeg mraza (o tome se raspitajte kod poljoprivrednika u vašem kraju). Na taj način ćete imati dugačku sezonu za uzgajanje i najjaču moguću travu. Naravno, ne zaboravite da berba mora biti izvršena pre prvih hladnoća u jesen.

Sa druge strane, ako gajite u kući uz pomoć veštačkog svetla, iniciraćete cvetanje i stvaranje smole, tako što ćete posle šest meseci rasta početi da skraćujete veštački "dan". Kako i kada ćete to raditi objasnićemo u odeljku "Cvetanje".

VODA. Ako biljkama bude nedostajalo vode počće odmah da venu. U tom slučaju odmah ih zalijte i one će se vidno oporaviti za samo nekoliko minuta. Ako ih zalivate previše, svi hranljivi sastojci će da oteknu sa vodom kroz rupicu na dnu. Biljke će usporiti rast i smanjiti potenciju, a to nećete znati sve dok stabljika i korenje ne počne da truli. Tada će biti suviše kasno da ih spasite. Rešenje pravilnog zalivanja je uspostavljanje ciklusa suvo-vlažno, na sledeći način:

Temeljno zalijte vaše biljke ali tako da samo malo vode otekne kroz rupicu na dnu. Brzo ćete otkriti koliko vode saksija može da primi. Pustite da prođe nekoliko dana, osetićete da li je zemlja suva ako zabodete prst u nju. Ponovo temeljno zalijte, količinom vode za koju ste utvrdili da odgovara vašim saksijama. Kako biljka bude rasla i vreme postajalo toplije a vazduh suvlji, zalivaćete sve češće. Na kraju ćete verovatno zalivati svaki dan. Međutim i dalje se pridržavajte ciklusa suvo-vlažno i utvrđene količine vode koja neće varirati. Baštovani-novajlije, u nastupima ljubavi prema svojim biljkama, trude se da zemlju stalno održavaju vlažnom, dodajući male količine vode svakog dana. To nikako ne smete raditi. Takođe, zapamtite da biljke više vole mlaku vodu nego hladnu. Kada zalivate, vodu sipajte po ivicama saksije da ne bi sprali zemlju sa stabljike i korenja u sredini.

HRANLJIVI SASTOJCI. Kao pravi amater možda nećete imati stipljenja da đubrite svoje biljčice. Ukoliko koristite dobru svežu i plodnu zemlju neće biti ni potrebe. Ali marihuana raste brzo i "gladno", pa bi joj jedna dijeta, nedostatak azota, fosfora i kalijuma sigurno smanjila potenciju. Flašicu tečne hrane za biljke možete kupiti u svakom super-marketu. Sipajte nekoliko kapljica (pisaće u uputstvu koliko) u vodu kojem zalivate. To je sve, a i mirnije ćete spavati kad znate da vaše biljke jedu kako treba. Kao što možete da zalijete previše, tako možete i da sipate previše ove "hrane". Pazite da vam se to ne dogodi za vreme klijanja i nedelju-dve posle presađivanja.

POTKRESIVANJE. Prepuštena sama sebi, stabljika marihuane može da naraste veoma visoko - pod idealnim uslovima i preko tri metra - i da ima oblik vitke jele. Da ne bi privlačila pažnju ako se gaji u kući, mnogi uzgajivači potkresuju svoje biljke po nekoliko puta, dok su još mlade, da bi one kasnije rasle u širinu. Takođe, biljke koje se gaje pod neonkama moraju biti iste visine da bi sve jednako napredovale; u protivnom će najviše biljke rasti sve brže i brže, a one niže, udaljenije od svetla, sve sporije i sporije. Neki znalci na osnovu svojih saznanja tvrde da su pupoljci na višim delovima stabljike najpotentniji; drugi smatraju da je potkresivanje neophodno

jer žbunastija biljka daje mnogo veći broj listova. Ministarstvo poljoprivrede tek treba da sprovede ispitivanja ovih dveju metoda, a izbor je za sada na vama.

Ukoliko odlučite da potkresujete, sačekajte dok mladica ne dobije tri ili četiri para listova a onda pažljivo odsecite stabljiku od pupoljka, koji je najbliži poslednjem paru listova. Na mestu odsečenog izničiće dva nova vrha. Ovu proceduru ponovite i na ova dva vrha, pošto razviju tri para svojih listova. Tako ćete na svakoj biljci imati četiri "glave". Proceduru ponavljajte na svakom novom izdanku čim razvije tri para listova. U svakom slučaju biljka će posle izvesnog vremena sama početi da se širi.

Ako želite, možete pažljivo odseći velike listove na stabljici, i time ćete stimulisati rast novih izdanaka. Noviji i manji listovi će na kraju dati jaču mešavinu za pušenje. Većina starijih i većih listova će sama otpasti.

Ako je ovo prvi put da gajite travu, kao i svako ljudsko biće nesumnjivo ćete osušiti odsečene pupoljke i listove i popušiti ih. Verovatno neće biti nikakvog dejstva. Nemojte se razočarati. Problem je u smoli, biljka još nije počela da je luči. Listovi odsečeni u kasnijim stadijumima razvoja biljke biće mnogo bolji, ali nemojte preterivati u potkresivanju. Sasvim odrasla i zrela biljka će biti neuporedivo plodonosnija.

BUBE. Ne postoji mnogo prirodnih neprijatelja marihuane, ali ipak ima nekoliko na koje treba paziti. Na prvom mestu su domaći pas i mačka, koji će jednog jutra mirno pojesti vrhove vaših biljaka. Eksperti kažu da se ne treba oslanjati na vaspitanje vaših životinja: stavite saksije tamo gde ih životinja ne može dohvatiti.

Neprijatelj broj jedan među insektima je nevidljivi mali monstrum zvan grinja ili pauk grinja ili lažni pauk grinja. Ako do sada niste приметили ništa neobično na biljkama, ne brinite, zdrave su. Zdravi listovi marihuane su uvek čisto zelene boje. Ali ako jednog dana na pojedinim listovima primetite bele tačkice, znači da su grinje tu. Sa njima ćete imati muke sve do žetve. Grinje isisavaju sokove iz lišća i od toga potiču bele tačkice. Grinje će, ako se ostave da slobodno "vršljaju", kroz nekoliko nedelja potpuno obeleti listove. Na poledini listova će ostaviti svoja beličasta dlakava jajašca a između njih će

razapeti paučinu, dok na kraju ne budu uništile celu stabljiku. Od jedne grinje može za samo mesec dana da se razmnoži i milion insekata.

Čim primetite bele tačkice na donjem delu lista, moći ćete da primetite i majušne braonkaste tačke koje polako obavijaju svoj posao (ubistvo). Najlakše ćete ih uočiti ako zrak sunca prolazi kroz list.

Evo šta da radite: u radnji potražite neki jak pesticid koji ima osobinu da se posle desetak dana biohemijski razgradi u bezopasnu materiju. Budite veoma oprezni kada prskate da ne udahnete paru jer vam posle toga može biti muka nekoliko dana. Striktno se pridržavajte uputstva za upotrebu. Nema potrebe da previše prskate. I mala doza će bez problema uništiti sve postojeće insekte (i posle toga će se videti male braonkaste tačkice, ali se više neće pomerati). Ipak, ovakav sprej ne uništava jaja, pa kada posle nekoliko nedelja opet primetite žive grinje, isprskajte ponovo. Upotrebljavajte sprej sve dok ne nestanu i grinje i njihova jaja. Međutim, protiv njih ćete morati, najverovatnije, da se borite sve do žetve. Treba pričekati deset dana posle prskanja pa tek onda požneti, da ne bi pušili otrov.

Drugi neprijatelji nisu toliko otporni. Lisne vaši su zelene i nešto veće od grinja. Bela muva i žižak su bele boje i lako su uočljive. Samo jedna upotreba pesticida će ih zauvek uništiti.

I, na kraju, previše vode će uzrokovati truljenje donjeg dela stabljike i ona će poprimiti tamniju boju. Skinite sve gljivice koje se budu razmnožile i obolele delove tretirajte sredstvom protiv gljivica. Kasnije počnite pravilno da zalivate, pustite zemlju da se osuši od svakog sledećeg zalivanja.

Ako marihuanu uzgajate napolju, moraćete da je čuvate od većih štetočina, od glodara do savesnih građana koji će odmah otrčati u policiju da vas prijave.

CVETANJE. Marihuana ima i muške i ženske stabljike, mada pojedine biljke mogu imati i par cvetova suprotnog pola. Vrlo je važno otkriti pol svake vaše biljke jer su ženske mnogo potentnije (ženski cvetovi sadrže mnogo više smole). U Indiji se muške stabljike seku i bacaju ili se koriste za konopac. Ako se ispostavi da biljke

nisu potentne za upotrebu treba odvojiti samo listove i cvetove sa snažnije ženske stabljike. To je pitanje kontrole kvaliteta.

Poi biljke se ne može odrediti dok biljka ne počne da cveta. Posle četiri ili pet meseci zdravog rasta, otprilike pola vaših biljaka će biti nešto više i žbunastije od ostalih. Na vrhu svake takve stabljike će se pojaviti mali beli, ponekad i zelenkasti ili crvenkasti, cvetovi koji će štrčati iznad lišća. Ovo su muške stabljike i one će cvetati bez obzira da li je dan ili period veštačkog osvetljenja počeo da se smanjuje.

Kao što je objašnjeno u odeljku o svetlu, ženske biljke počinju da cvetaju nekoliko nedelja posle letnje ravnodnevice (21. juni), ako rastu na sunčevoj svetlosti. Ako biljke gajite pod veštačkim osvetljenjem sami ćete inicirati cvetanje ženskih biljaka - to ćete uraditi u vreme kada muške počnu da cvetaju - tako što ćete smanjiti period svetlosti sa 18 na 12 sati dnevno. Kroz nekoliko nedelja pojaviće se cvetovi na ženskim biljkama. Oni izgledaju kao mali beličasti pipci, dugi su oko 2,5 cm i pojaviće se u paru na vrhu svake grančice između listova. Ženske biljke su niže, žbunastije i imaju mnogo više lišća od muških biljaka. Posle otprilike mesec dana rasta između svaka dva lista postojaće gust grozd pipaka.

Biljka proizvodi smolu (*cannabinol*) da bi se ženski cvetovi zaštitili od sunčeve toplote. Ako se cvetovi opraše, od njih će kasnije nastati semenje. Ženski cvetovi su daleko najpotentniji deo biljke. Lučenje smole se može povećati, ako se smanji količina vode koju biljka dobija, te će samim tim biljkama biti još "toplije".

ŽETVA. Posle otprilike mesec dana, pošto se pojave ženski cvetovi, može se početi sa žetvom. Nije potrebno da ih muški cvetovi oplode, neki tvrde da se time smanjuje potencija ženskih biljaka. Žetvu možete početi tako što ćete prvo odseći same cvetove. Novi cvetovi će se pojaviti za nekoliko nedelja. Ovaj proces možete ponoviti više puta pre nego što požnjete celu biljku. A kada odlučite da to uradite, potpuno prestanite sa zalivanjem, te će se povećati temperatura. Kroz nekoliko dana izvadite stabljiku iz saksije i obesite je da visi naopačke na nekom suvom i toplom mestu da bi se i poslednji ostaci smole slili u cvetove. Onda skinite cvetove, "pupoljke" i listove. Stavite ih u tačnu i ostavite na suncu da se nekoliko

dana suše. Ako vam se žuri, ostavite ih petnaest minuta u rerni na temperaturu od 250 stepeni. Rernu ne treba zatvoriti do kraja i treba paziti da se ne pretera sa sušenjem. Ako počne da smrdi, to znači da je rerna počela da "puši" vašu travu.

Većina pušača samelje lišće i cvetove u finu mešavinu, naravno, ne previše finu jer ne bi mogao da se smota džoint. Mešavina se može usitniti i nekim od kuhinjskih aparata. Sa druge strane, neki pušači koji sami uzgajaju, smotaju nekoliko celih listova u papir i puše.

IV ČIŠĆENJE, OBRADA, ZAVIJANJE I SKRIVANJE

Četrdeset miliona Amerikanaca nije pogrešilo, a sada ste i vi jedan od njih koji poseduje svoj lični *stuff*.

Šta ćete dalje da radite sa svojom travom?

Sedite za kuhinjskim stolom. Pred vama je na gomili unca trave koju ste upravo kupili ili uzgajili (ili konfiskovali od svoje dece). Međutim, nije zapakovana i spremna da se pripali kao Marlboro. Moraju se prethodno izvršiti neke pripreme, koje su po rečima nekih iskusnijih pušača skoro isto toliko zabavne kao i samo pušenje. Trava se mora očistiti. Možda ćete zaželeti da joj povećate potenciju. Mora se smotati u džoint pre pušenja, a treba je i sakriti (na bolje mesto od onoga koje su vaša deca izabrala). Bacimo sada pogled na ove pripremne radnje.

Čišćenje

Vaša gomila trave nije ništa drugo do smrvljena biljka. Na gomili su zajedno i grančice i semenke, kao i listovi, koji su jedini deo biljke koji će vas "odlepiti" od zemlje. U suštini čišćenje predstavlja izdvajanje listova od semenki i grančica. Stepen čistoće koji želite, može da bude veoma različit, od finog praška koji se koristi za kuvanje do sirove mešavine koju koriste neki pušači lule. Oni koji puše travu smotanu u džoint, ne vole da im oštre grančice cepaju papir, a nikome se ne bi svidelo da mu upaljeno seme izleti i padne na odeću.

Postoji više metoda za čišćenje trave.

CEDILJKA. Odavno odomaćena u kulinarskoj upotrebi, obična kuhinjska cediljka je u poslednje vreme postala jedan od najvažnijih delova pribora za *dope*. Koriste se i male cediljke za čaj i velike kao korpe za hleb. Stavite malo trave u cediljku, a cediljku držite nad kutijom. Prstima treba pročešljati mešavinu napred-nazad dok se listovi ne izmrve toliko da mogu da prođu kroz rupice. Semenke i grančice će ostati u cediljki. Iz cediljke izbacite veće grančice, dodajte još mešavine i nastavite proces sve dok ne očistite celu količinu i dok u cediljki ne ostanu samo otpaci.

SITO ZA BRAŠNO. U suštini ovo je jedna od varijacija metoda pomoću cediljke, samo što se uz pomoć sita dobija finija mešavina. Ako koristite ovaj metod, neće biti potrebno da proterujete listove kroz rupice već ćete prstima morati da zdrobite *stuff* pre nego što ga sipate u sito.

MEŠALICA (blender). Da bi dobili najfiniju mešavinu (prah) - koja se koristi isključivo u kulinarstvu - stavite šaku marihuane u mešalicu, poklopite i uključite da radi na najvećoj brzini. Svi delovi biljke biće samleveni u mešavinu u vidu praha. To je vrlo ekonomično ali kao i kad se stavi led u pivo, može se osetiti pad kvaliteta. Da bi se prah lakše izvadio iz mešalice, treba sipati četvrt šolje vode u stakleni kontejner (mešalice) i snažno promućkati. Ovako će se sprati sav prah. A ako ne želite da bilo šta propadne, sačuvajte vodu za sledeći put kada budete pravili čaj ili buter od trave.

POKLOPAC KUTIJE ZA CIPELE. Omiljeni metod mnogih pušača-veterana je upotreba poklopca kutije za cipele, omota ploče ili sličnih površina. Neki više vole poklopac kutije za cipele zbog ivica; drugi preporučuju omot ploče zato što je skoro uvek pri ruci. Prvo treba prstima usitnjavati mešavinu sve dok se listići i pupoljci ne skinu i ne oslobode od grančica i semenki. Ako koristite ovaj metod pomoći će vam gravitacija: površinu treba nagnuti i prodrmati, semenke će iskočiti i otkotrljati se a očišćena trava će ostati pri vrhu. Za sve to je potrebno malo veštine. Vremenom ćete je steći - pravi stepen nagiba površine, određen ritam drmanja poklopca. Izvestan broj onih potpuno "obuzetih" koristi kreditnu karticu da travu vraća na gomilu, dok se sve semenke ne otkotrljaju.

RAD RUKOM. Čak i u vrećici trave sa najviše grančica i semenki otkrićete da se na dnu skupilo dovoljno čiste trave da se pošteno

naduvate. Možda, čak za tri ili četiri džointa. Iz ovog razloga, neki ležerni pušači i izvestan broj onih neodlučnih, više vole tzv. "ručni rad" - metod čišćenja trave. Prvo, pre nego što izručite sadržaj kesice na sto, pomoću palca i kažiprsta izvucite sa dna vrećice prah (talog) i smotajte jedan džoint, upalite i popušite. Sada ovako naduvani, travu ćete čistiti sa velikom preciznošću i sa minucioznim radom prstiju kao u rezača dijamanta. Rukom zdrobite travu, izdvojte semenke, ogulite svaku grančicu i pročešljajte gomilu napred-nazad da bi se uverili da nije nešto ostalo.

Možda ćete primetiti zelenkastu materiju koja vam se taloži i lepi na prste. Ova gumasta smesa je u stvari THC smola koja travi daje snagu. Ili liznite vrhove prstiju, ako vam ne smeta malo ove "magične prašine", koja nije baš ukusna, ili je skinite sa prstiju i dodajte očišćenoj travi. "Čistunci" tvrde da se mnogo više potentne smole bespotrebno skine sa lišća kada se čisti pomoću cediljke ili žičanog sita. Preciznim "ručnim radom" ostavićete maksimalnu količinu smole tamo gde ona i treba da bude - na travi koju ćete pušiti.

OBRADA

Postoje tri stvari koje možete uraditi sa grančicama i semenkama: (1) baciti ih; (2) vidi poglavlje "Sam svoj uzgajivač"; (3) pogledaj poglavlje "Trava u kulinarsvu".

Pred sobom na kuhinjskom stolu imate gomilicu očišćene trave. Iako bi sledeći korak bio da je smotate u džoint ili stavite u lulu, među nama postoje i oni, kao i uvek, koji bi da poprave Majku Prirodu i da povise kvalitet do "jačeg od najjačeg". Ljubitelji hemije i fakultetski alhemičari će vas obasuti formulama i složenim procesima pomoću kojih ćete povećati snagu vašeg *stuff*-a. Usled stalno prisutne želje da joj se poveća potencija, travi su dodavani najčudniji sastojci. Brojni recepti, kao što su potapanje trave u oranž đus pa onda zakopavanje u zemlju dok se ne uhvati plesan ili izlaganje ultravioletnim zracima i suncu ili "pečenje" na 250 stepeni nekoliko minuta, primenjivani su da bi se povećala "udarna" snaga marihuane.

Povećanje potencije uz pomoć hemije.

U stvari, "teorija o plesni", u jednom obliku ili drugom, je naj-rasprostranjeniji način prilaska problemu povećanja potencije. Osnovna procedura je sledeća: pronaći konzervu od kafe ili neki čvrst plastični poklopac. Unutra staviti jednu uncu prečišćene trave i uz to dve velike kašike obične vode i malo šećera. Malu laboratoriju u konzervi pažljivo preneti na hladno, mračno i vlažno mesto. Treba pričekati oko 10 dana, a onda proveriti šta se dešava. *Stuff* bi trebalo da bude potpuno plesniv. Ako nije, onda treba dodati još malo vode i šećera i ostaviti još nekoliko dana da odstoji. Kada se ubuđa, sadržina konzerve će ličiti na zeleni mulj ali nemojte se uznemiravati, to su osnovni životni procesi. Temeljno promešajte celu količinu i ostavite je na suncu dok se ne osuši. Ili, ako ste nestrpljivi, *stuff* sušite pomoću grejalice ili u rerni na niskoj temperaturi. U zavisnosti od toga koliko je prvobitna količina trave bila sveža i gusta i od stepena vlažnosti i fermentacije, osušena kaša će poprimiti boju koja se kreće od crne do boje zelenkaste rde. Kako god da ispadne, smotajte i popušite kao što bi popušili i svežu marihuanu.

Listovi i pupoljci marihuane sadrže i prost *cannabinol*, čiji molekul sadrži jedan atom ugljenika manje od molekula THC-a (tetrahidrokanabinol). Kada suvi led (smrznuti CO₂) počne da isparava, svaki molekul otpusti atom ugljenika, koji se onda veže za molekul *cannabinola* koji tada postaje THC, te se tako poveća potencija marihuane. Da bi ovo čudo uspelo, potrebno je nabaviti blok od 2-5 kg suvog leda.

Upakovan *stuff* treba staviti na vrh leda. Da bi se održala niska temperatura i usporilo isparavanje, celu ovu kombinaciju treba uviti u novinsku hartiju i smestiti u hladnjak od stiropora (priručni hladnjak za izlet). Ukoliko hladnjak nije dovoljno veliki stavite paket u zamrzivač da bi nastavili i dovršili proces. Smatra se da je dva dana na ledu minimum, a da je sedam dana taman. Ukoliko je potrebno, travu treba prosušiti pre pušenja. Navodno, povećanje potencije ne zavisi od toga da li je trava sveža, uzgajana u kući ili je sive boje, kupljena ko zna kada. Ipak rezultat će zavistiti od snage koju je trava imala pre nego što je podvrgnuta obradi, jer potentna trava prirodno sadrži više THC-a a manje *cannabinola*. Neki eksperti upozoravaju da je ovaj "sintetizovan" THC manje stabilan, te ga stoga treba pažljivo čuvati i upotrebiti što pre (vidi odeljak "Skrivanje").

Na tržištu, takođe, postoji i izvestan broj mehaničkih naprava koje će, tvrdi se, pretvoriti prosečnu travu u zlatnu. Jedna od tih naprava se spominje u 5. poglavlju. Naše lično mišljenje je da je ideja o poboljšanju kvaliteta negde između mita i stvarnosti. Čuli smo razne priče o tome ali nikad nismo želeli da rizikujemo svoju sopstvenu travu da bi to otkrili. Postoji jedan prilično skup uređaj u koga bi možda neki ozbiljniji pušač poželeo da investira - ISO-2. Kako proizvođač kaže, omogućiće vam da povećate potentnost za 200, a u nekim slučajevima i do 300 i 400 procenata, bez gubitka na težini. Mi nismo probali ovaj uređaj s obzirom da se prodaje za 179 dolara.

ZAVIJANJE

Još od dana Ser Voltera Relia, Amerikanci su se usavršavali u umetnosti zavijanja. Ne morate biti kauboj iz jedne poslovice, koji iako nema jednu ruku, može da smota savršenu cigaretu dok jaše kroz Teksas, po oluji. Dobro smotan džoint ipak predstavlja malo umetničko delo.

Mnogi pušači se upuštaju u pravi maraton, pokušavajući da u jednoobraznosti i umešnosti izrade nadmaše svaki prethodno zavijen džoint. Dobro smotan džoint odlikuju neke osobine - dim se lako vuče, iako je džoint čvrsto smotan da trava ne bi ispadala na krajevima, neće se raspasti kad se pripali i goreće ujednačeno. Po izgledu, savršeno smotan džoint je sličan tankoj cigareti, nije savijen na krajevima, iako će većina novajlija zavrnuti papir da trava ne bi ispadala.

U izvesnoj komuni u državi Nju Jork, posle jedne večere davani su časovi motanja džointa. Glavni "motač", gospodin koji je mogao da smota pet do šest savršenih džointa za kratko vreme, dok je objašnjavao kako se to radi, davao je učenicima Instrukcije a onda bi oni vežbali postavljene zadatke. Proveravali su ih tako što su ih pušili, iako se većina "odeljenja" toliko naduvala, da su imali problema da se sete koji je čiji džoint. Ipak, svi su приметili da se "cigare" razlikuju po tome što je iz nekih lako vući dim, a iz drugih ne. Neki su očigledno bili bolje smotani od drugih.

Džoint se zavija sličnom tehnikom kojom se zavija i običan duvan. Džoint je obično tanji od cigarete jer je marihuana vrednija i ne može se kupiti tako lako kao duvan. Takođe, tanak džoint je efikasniji, jer se najveći procenat dima uvuče u pluća, dok se kod obične cigarete, poznate i pod nazivom *straight*, dobar deo dima izgubi. Ovakav "gubitak" je greh, koji svi pušači-veterani izbegavaju.

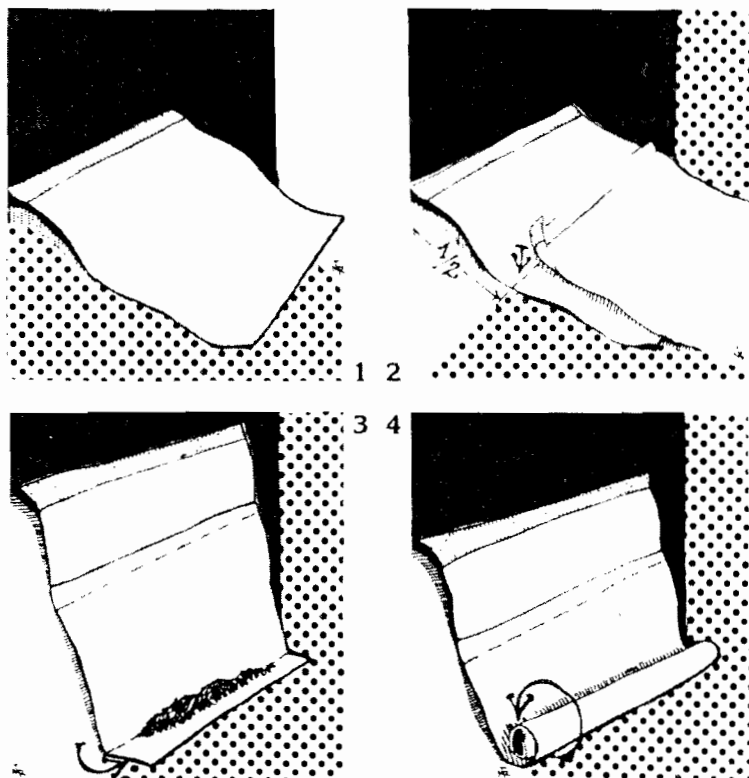
Za motanje džointa se najčešće koriste dva listića papira za zavijanje. Neki sada koriste i papir za zavijanje duple širine, ali drugi tvrde da je cilj pušiti travu a ne papir. Dva listića obezbeđuju sporije sagorevanje džointa. Papir za zavijanje duple širine ili dva listića normalnog veoma olakšavaju motanje i naš jednoruki kauboj bi mogao samo da nam pozavidi.

Treći metod zavijanja zapravo ne uključuje bilo kakvo zavijanje i zahteva nešto više vremena. Neki poklonici ga preporučuju jer je pri pušenju dim hladniji, džoint nema izgled džointa. Taj metod je pomalo teška procedura vađenja običnog duvana iz filter cigarete, te punjenje šupljine papirnog omota marihuanom. Za vađenje duvana najčešće se koristi obična igla, ali mora se paziti da se ne probuši papir¹. Ako je originalna cigareta imala ukus mentola, njen filter će kasnije obogatiti dim trave takvim mirisom. To će biti tajanstvena kombinacija toplog i hladnog u isto vreme. Mnogi pušači koji nemaju vremena ili strpljenja za ovu proceduru, prinuđeni su na nju kada ostanu bez papira za uvijanje, recimo, na izletu u organizaciji crkve ili ako ostanu u zatvoru da prenoće. Za ovako napravljen džoint, može se reći, da on, s obzirom na svoju veličinu, predstavlja tompos u svetu marihuane.

U 5. poglavlju spominju se mehaničke naprave za motanje džointa, ali ih većina ljubitelja trave prezire. Neki kažu da je džoint savršenog izgleda, koji izade iz ovakve naprave, previše čvrsto smotan da bi se dim mogao lako vući. Naravno, istina je da iskusni pušači više vole veličinu, čvrstinu i rastresitost džointa koju su sami

1 Mnogo jednostavnije je vrteti cigaretu između palca i kažiprsta; duvan će sam ispadati. Prim. prev.

Prvi metod motanja džointa:

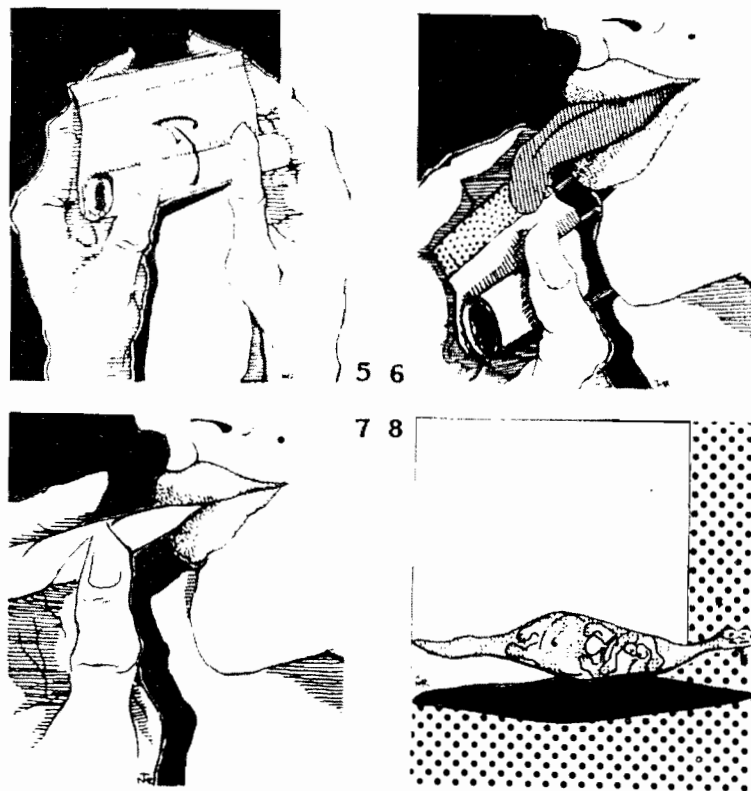

SLIKA 1: Na sto, ispred sebe, postavite jedan listić papira za zavijanje sa lepljivim delom okrenutim nagore.

SLIKA 2: Liznite lepljivi deo na drugom listiću i zalepite ga na sredinu prvog. Listići treba da budu postavljeni tako da je lepljivi deo prvog listića na vrhu.

SLIKA 3: Sada odmerite nešto manje od jednog santimetra i presavijte donju ivicu. Uzduž stvorene brazde stavite malo trave (naravno ta količina će odrediti obim džointa) i ravnomerno rasporedite ovu biljnu mešavinu celom dužinom, izuzimajući same krajeve.

SLIKA 4: Presavijte donju ivicu još jedanput i time ćete zatvoriti travu u brazdi. Sada treba čvrsto pritisnuti deo u kome je trava, te ćete dobiti tesno upakovano ispučenje.

SLIKA 5: Između palca i kažiprsta obe ruke produžite da zamotavate ispučeni deo, prema gore. Čvrsto motajte dok ne dođete do lepljive trake na kraju.

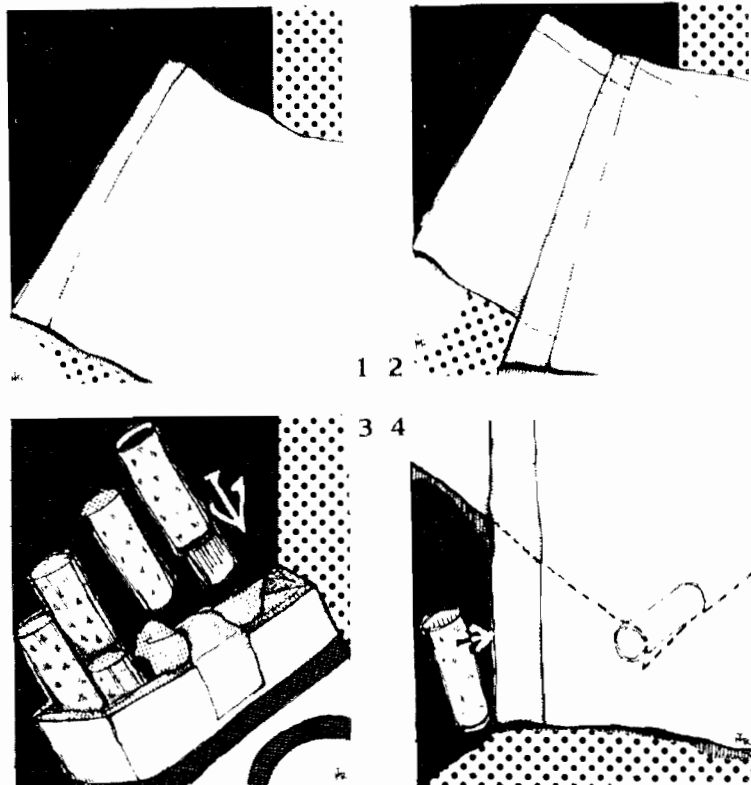
SLIKA 6: Liznite lepljivu traku, presavijte i zalepite.

SLIKA 7: Prevucite džoint preko usana i malo ga navlažite pljuvačkom. Tako će sporije goreti. Po želji mogu se čvrsto zavrnuti krajevi.

SLIKA 8: Vaš džoint sada može izgledati kao zmija koja je progutala psa. Počnite celu proceduru iz početka. Stručnost se postiže isključivo praksom.

Ako se džoint nepravilno upali, neće sagorevati ravnomerno. Da bi se pravilno upalio, džoint treba držati u visini očiju, plamen polako približiti i upaliti samo vršak okrećući ga na plamenu. Tako će on sagorevati pravilno, kad povučete dim.

Drugi metod motanja džointa:

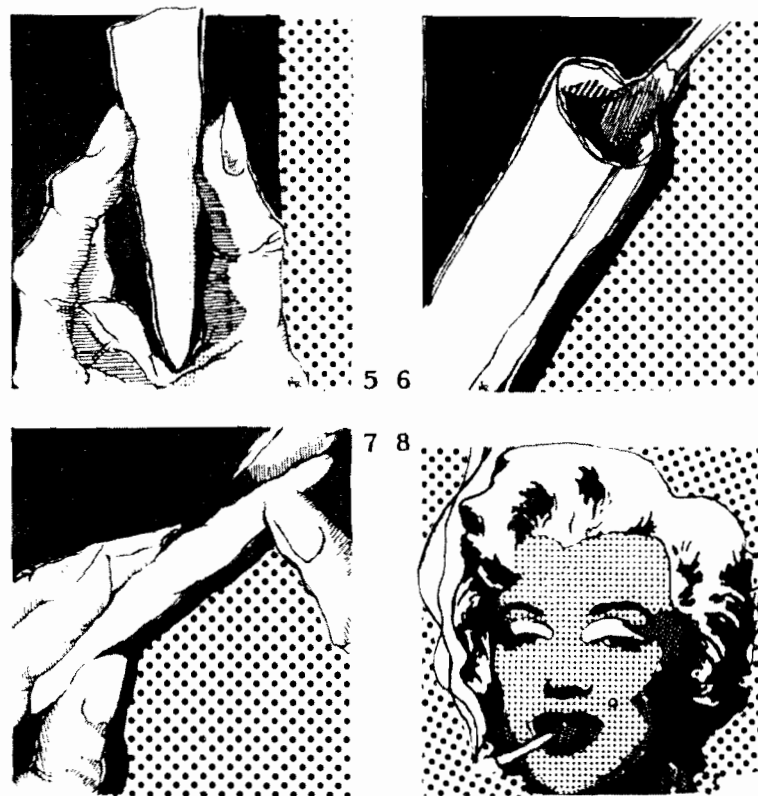

SLIKA 1: Na sto položite jedan listić papira za zavijanje. Leppljiva ivica mora da stoji vertikalno sa leve strane.

SLIKA 2: Navlažite leppljivu ivicu drugog listića i položite ga ispod prvog, duž jedne, zamišljene, skoro dijagonalne linije, čiji je početak u levom gornjem uglu, a kraj na oko 1,5 cm ispod desnog gornjeg ugla prvog listića.

SLIKA 3: Skinite filter sa obične cigarete. Položite ga na desnu donju ivicu drugog listića (onog ispod).

SLIKA 4: Obaviite papir jedanput oko filtera. Onda, dok jedan kažiprst stoji čvrsto na filteru koji je prekriven papírom, nastavite da zavijate sve dok ne napravite fišek nalik na megafon. Navlažite leppljivu ivicu i zalepite fišek.

SLIKA 5: U fišek uspite trave koliko je inače potrebno za četiri normalna džointa. Zatim je nabijte odgovarajućim predmetom.

SLIKA 6: Gornju ivicu fišeka presavijte na unutra, dok cela stvar ne bude solidno upakovana.

SLIKA 7: Ukoliko posle brojnih neuspešnih pokušaja, ne savladate ovaj metod, vratite se konvencionalnim tehnikama ili pušite lulu. Alternativa je i smotati spliff. Tehnika praviljenja spliff-a je slična prethodnom metodu. Papir za zavijanje je skup na Jamajci, pa rastafarijanci umesto njega koriste novinsku hartiju. U rju se stavlja trv. ganga, koju puše uz velike napade kašlja.

odredili i koja im odgovara - neki su tanki kao čačkalica i toliko čvrsti da bi mogli dobiti kilu pokušavajući da uvučete dim, drugi su debeli i rastresiti i purnjaju kao londonski dimnjaci. Dim koji odlazi u vazduh može izgledati kao veliki gubitak ali oni koji više vole ovakav tip džointa ističu neospornu činjenicu da mešavina kiseonika i dima samo poboljšava efekat.

Iz sličnih razloga, mala ali verna grupa "travara" izbegava džoint i koristi isključivo lulu, bilo minijaturnu verziju izrađenu specijalno za travu i posebno hašiš, bilo običnu duvansku lulu izrađenu od ružinog drveta ili tzv. "morske pene", preuzetu iz sveta *straight* pušača. Trava koja će se pušiti u luli može biti praktično neočišćena, te tako predstavlja sirovu mešavinu sličnu običnom duvanu za lulu. Prednosti su što se veoma malo ili nimalo smole ne skine jer trava ne mora da se drobi i stavlja u cediljku, a i veća rastresitost obezbeđuje više kiseonika u mešavini. Ako za pušenje koristite običnu lulu, ne pokušavajte sa onom u kojoj je prethodno pušen duvan jer će vam njegovi ostaci ulaziti u usta, svaki put kad uvučete dim. Takođe, ne morate tako često čistiti svoju lulu kao pušači duvana jer je trava mnogo suvlja od duvana za lulu. Ako povremeno neko seme zaluta u cev, izbijte ga pomoću pribora za čišćenje lule. Pored toga, smola koja se skupljala na dnu lule, ojačaće i začiniće dim te će pušenje predstavljati slađe i prijatnije iskustvo. Trgovci su se pojavili sa velikim izborom lula modifikovanih za pušenje haša i trave, kod kojih se dim hladi pomoću vazduha ili tečnosti (vidi poglavlje 5.).

SKRIVANJE

Čuvanje trave možda ne izgleda kao problem vredan razmatranja. Postoje dva važna razloga zbog kojih ćete ipak posvetiti malo vremena ovoj temi. Prvo, marihuana je biljka, pa kao i čaj i začini i ona duguje svoju potenciju smoli i uljima, koja se vremenom suše i isparavaju. Stara sasušena trava može po snazi biti daleko od prvobitnih smolastih pupoljaka, isto koliko i osušeno lišće metvice od aromatičnosti sveže grančice. Drugo, dok ovo pišemo marihuana je i dalje ilegalna u mnogim zakonicima Sjedinjenih Država; sama

činjenica što je posedujete može vas uvaliti, kada najmanje očekujete, u veliku nevolju ili može neprijateljski raspoloženom i radoznanom policajcu da posluži kao opravdanje da vas uhapsi i pretrese.

Čistunci (koji su u ovom slučaju verovatno u pravu) tvrde da je jedini siguran način da se održi kvalitet trave, da se ona smesti u frižider ili još bolje zamrzivač. Sve što je potrebno je plastična kutija koja se može sigurno zatvoriti da bi se sprečio ulazak vlage. Na ovaj način bi pogotovo trebalo čuvati rezervne količine koje vam neće biti potrebnije u skorije vreme. U praksi, većina pušača čuva svoje zalihe ili bar onu travu koju upravo koristi, na skoro svim mestima na koja bi im mogao ukazati njihov lični stil ili nastranost. Ukoliko je izvodljivo, to skrovište bi barem trebalo biti suvo, mračno i hladno. Sva druga ograničenja se tiču sigurnosti vašeg legalnog (pravnog) statusa.

Poenta je u tome, što pored pravnog pitanja koje se odnosi na posedovanje, što je rizik koji pretpostavljamo da ste prihvatili, vi još uvek uživate zaštitu u velikoj meri na osnovu propisa o "dokaznom materijalu na vidljivom mestu". U teoriji, prema američkoj pravnoj proceduri, ne možete biti uhapšeni zbog posedovanja ukoliko neka od "kontrolisanih supstanci" nije nađena kod vas, a uopšteno govoreći, takva supstanca koja bi služila kao dokazni materijal ne može se naći bez legalno izvedenog pretresa. U većini slučajeva legalni pretres se ne može sprovesti bez sudskog naloga za pretres, a ovakav se nalog ne može izdati bez "razloga za pretpostavku", kako se predviđa zakonom, da će kontrolisana supstanca biti pronađena kod izvesne osobe. Ali, ove brižljivo smišljene odredbe, koje štite vaše ustavom zagarantovano građansko pravo da niko ne sme izvršiti pretres i konfiskaciju, padaju u vodu ukoliko se desi da se kontrolisana supstanca, kao što je trava, nađe na vidnom mestu u trenutku kada policijski službenik tu naiđe, sasvim legitimno. Čak i onda, kada on nema nalog za pretres i po svoj prilici kada je došao ne sumnjajući da posedujete kontrolisanu supstancu, očigledan dokaz posedovanja predstavlja trava na vidljivom mestu, što mu dozvoljava da izvrši temeljan pretres i vas lično i vaših prostorija. Mera opreza koju preporučuju svi advokati je ne ostavljati marihuanu na vidljivom mestu. Pogotovo je teško zapamtiti i poštovati ovaj savet kada se vi

I vaši prijatelji naduvate i krenete u provod. Lakše je ostaviti sve nesređeno, dok se ne vratite, a pored toga možda ćete poželeti da smotate još jedan džoint po povratku kući. Nažalost, na taj način nastale su mnoge tužne priče.

Ako imate praktično i uobičajeno skrovište za vaš *stuff*, koristite ga uvek kada odlazite od kuće jer ćete tako lakše izbeći opasnost koje proizilaze iz propisa o "dokaznom materijalu na vidnom mestu". Na neki način radi se o ugledanju na svoju "blagonaklonu vladu". Što se tiče Sjedinjenih Država, trava je kontrolisana supstanca, te ćete dobro učiniti da i sami to shvatite i počnete da je smatrate kontrolisanom supstancom.

Osim toga što travu treba da sklonite sa vidnog mesta (na hladno i suvo mesto), sve ostalo je prepušteno vašem izboru. Ideje, da se napravi udubljenje na stranicama Biblije ili da se zalihe sakriju ispod dasaka na podu, su prilično zastarele. Ako policija ima nalog, ona će sve prevrnuti i naći *stuff* po svaku cenu, pre nego što će priznati da ima neosnovan nalog za pretres. A ukoliko nema nalog, nema zakonsko pravo da podigne čak ni poklopac kutije za keks.

Bizarna skrovišta su bila uzrok mnogih čudnih situacija i gomile priča. Jedna naša prijateljica je smatrala da će sakriti miris koji bi je odao, time što će svoju travu da stavi u kutiju sa naftalinom u svoj ormar. Kasnije je međutim priznala da je njen izum katastrofalan. Izgleda da je svaki džoint smotan od ovog *stuff*-a terao na nekontrolisano kihanje, zbog udisanja naftalinskih para. Morala je da baci celokupnu količinu. Zbunila se kad je u toaletu otkrila roj naduvanih moljaca zauzetih jelom. Ako se može verovati našoj prijateljici, mali opijeni insekti su pojeli ceo kaput od dabrovine za deset minuta.

Kada dođe trenutak da odaberete skrovište, izgleda da je najbolje priseliti se stare maksime: ne koristi svoju maštu i dobro ćeš proći. S obzirom da većina ljudi voli da drži travu odvojeno u manjim količinama, kutijice koje se lako zatvaraju su najpopularnije (kao na primer plastične kutijice za film). U nekim časopisima, uključujući tu i "High Times", "Dope", "Head", reklamiraju se sefovi u zidu, šuplji štapovi za hodanje, lažni aerosol, konzerve sode sa poklopcem koji se može skinuti i slično, sve kao skrovišta za travu. Postoje i modni krikovi dostupni bogatijima.

Čuli smo i za automobile koji imaju ugrađene "bunkere" za "namirnice za putovanje", koji se navodno ne mogu otkriti. Jednu od najčudnijih reklama videli smo u časopisu "High Times". To je skrovište u obliku piramide koje ujedno i povećava potenciju jer se piramidalnoj formi pripisuju magična svojstva. Za one "visokog roda" postoje sudovi od oniksa i kamena i zgodne drvene činije. Takođe, jedan specijalan artikal je i šešir-skrovište sa ugrađenim tajnim džepom.

Ne znamo da li je potrebno zaludivati se ovakvim skrovištima da bi *stuff* sklonili od dece ali preporučujemo da vaše skrovište bude bezbedno od kućnih ljubimaca. Nismo jedanput čuli za psa i, naravno, mnoge mačke koje su pokazale interesovanje da pojedu čudnu mešavinu i stondiraju. Takođe, što se tiče pravila o dokaznom materijalu na vidnom mestu, ono važi i za sav vaš pribor; stvorite naviku da sklonite izdajnički *water pipe* (nargile), držače za džoint, papir za zavijanje. Za pravu bezbednost proizvode se futrola koja se drži preko ramena (kao ona za pištolj), a koja će odlično obaviti posao skrovišta.

Na kraju, u dovijanju da se utvrdi pravo mesto za skrivanje ne treba se previše mučiti oko pronalazjenja skrovišta koje ne izaziva sumnju jer se kasnije može dogoditi da i sami ne možete da pronađete svoj sopstveni *stuff*. Pre ili kasnije, većini nas se dogodi da naiđe na davno zaboravljeni džoint ili čak celu vrećicu, lukavo sklonjenu pre mnogo godina. Međutim, nikad se ne zna, šta ili ko će naći blago prvi.

V Pribor

Marihuana mora da sagoreva na temperaturi crvenog usijanja da bi psihoaktivni sastojci u smoli koju biljka luči, prešli iz čvrstog u gasovito stanje, te da se mogu normalno inhalirati. Najpraktičniji metod je pušenje džointa (marihuana cigarete, koju ljudi iz *FBI*-a i roditelji ponekad nazivaju i *reefer*). Džointi su obično tanji od normalne cigarete i, s obzirom da su ručno rađeni nisu, jednoobrazni. Većina pušača, travu više voli da smota u džoint, dok hašiš, samu smolu *cannabisa*, obično puši u luli - tzv. *hash pipe*. Međutim, u ovom pogledu nema nikakvih formalnosti. Trava se može pušiti i u luli, a haš se može prstima smrviti i smotati u džoint.

Za pušenje marihuane lule su se koristile još u antičkom dobu. Na arheološkim nalazištima Srednjeg istoka pronađene su lule u kojima se dim hladio pomoću vode ili vina. Kitnjastog stila izrade, od mesinga, ljuški kokosovog oraha i stakla, ove antičke lule su vrlo brižljivo pravljene.

Postoje dva osnovna tipa lula: prvi tip podseća na običnu duvansku lulu s tim što je zdelica¹ uža, a drugi tip lule ima sistem za hlađenje dima pomoću tečnosti i biće razmatran kasnije.

Jednostavan, moderan i komercijalni dizajn predstavljaju džepne, jednodelne lule napravljene od uobičajenih materijala kao što su drvo, staklo, metal i glina. Neke od njih imaju normalne zdelice na vrhu cevi, dok se druge sastoje samo od cevi na čijem vrhu postoji jamica u koju se stavlja *stuff*. S obzirom da u dimu ima smole,

1 Deo lule u koji se stavlja *stuff*. Prim. prev.

lule se s vremena na vreme zapuše. Mogu se očistiti ali ljudi obično nisu time oduševljeni, pa one jeftinije bacaju. Skuplje lule tradicionalnog dizajna, izrađene od oniksa, mermera, ružinog drveta, životinjskih zuba, različitog egzotičnog drveta ili čak "morske pene", ipak zaslužuju čišćenje.

Pre nego što se počne sa čišćenjem, treba izvaditi mrežicu koja sprečava *stuff* da uđe u cev u i vaša usta, te onda treba potopiti lulu u toplu vodu sa malo tečnog sapuna. Ako je lula jednodelna, krpu ili ono čime čistite treba provlačiti napred-nazad kroz lulu. Međutim, mnoge lule se sastoje iz više delova, baš radi lakšeg čišćenja. Koliko često se puši, toliko često se lula mora i čistiti. Na mrežicu će se nataložiti smrdljiva crna smesa, nečista smola *cannabisa*. Ona se može odmah popušiti ili se može podvrgnuti hemijskom tretmanu koji će biti objašnjen kasnije.

Male jeftine lule se uvoze iz Južne Amerike. Dizajner lula *Edward Gordon* objašnjava: "Deo ovog biznisa se ugasio u ovoj zemlji 1970-71. Jeftinije je otići tamo i doneti ih (lule). Možete otići na Tajvan i jeftino nabaviti male ručno rađene lule, koje se ovde prodaju mnogo skuplje. Ceremonijalne ručno rađene glinene lule se u Gvatemali prodaju za 1 dolar, a ovde ih prodajemo za 2,5. Poslovni ljudi diluju sa Indijancima. Rezbarene lule su deo majanske kulture već vekovima".

Izvesna sela proizvode samo lule. *Chi Chi Chastenango* je jedno od tih koje smo posetili. Isto važi i za ručno iskovane mesingane lule iz Persije. Cena je prihvatljiva a kvalitet je sasvim dobar.

Jeftine kamene lule se masovno proizvode u američkim fabrikama. Većina se boji supstancom koja daje izgled mermera. Proizvode se u ogromnim količinama. Potrebe pušača su uticale na američku industriju lula. Većina ovih lula se izrađuje sa ravnim dnom tako da se mogu spustiti na sto bez straha da će se prevrnuti i da će se prosuti vreli pepeo.

Inventivni američki dizajneri oblikovali su lule koje izgledaju kao ličnosti iz Tolkinove trilogije, ili lule u obliku životinja, izrezbarene od rogova jelena i losa. Ove potonje su lakirane, boje su meda, i prodaju se za 4 do 7 dolara. Postoje keramičke lule u obliku glave slona. Njegova surla je cev, a sama glava je zdelica. I seksualni motivi igraju ulogu u dizajniranju: na primer falus-lula - penis u

erekciji - koja se izrađuje u četiri različite boje - crnoj, beloj, srebrnoj i bakarnoj. Zdelica (testisi) predstavlja niži deo dok se cev završava na vrhu uzdignutog penisa, gde se nalazi rupica kroz koju se vuče dim. Takođe se proizvode i lule u obliku ženskih genitalija. "Falus" i "slon" lule su tzv. stone lule, što znači da se mogu ostaviti da stoje na ravnoj površini, ali nisu baš praktične.

Među čuda oralne fiksacije ubraja se i dečija flašica, obična cucula sa ugrađenom zdelicom na jednoj strani. Povucite kroz cuculu i dim će ući u flašicu, a potom u vaša pluća.

Onima paranoičnim bi se mogla svideti "bezdimna" lula mira, koja se reklamira kao "način da diskretno pušite". Sav dim koji ode u atmosferu je samo onaj koji izdahnete. *L'Il Toot* lula liči na remorker i trubi kad se iz nje povuče dim. Lula sa rotirajućom cevi je laka za skrivanje; cev je izvijena iznad zdelice, te joj je celokupna dužina smanjena za 2,5 cm. Može se naći i čelična lula sa tri zdelice koje rotiraju. Neke lule su maskirane kao olovke, zviždajke ili kao merač pritiska u gumama, za one koji uopšte ne žele da rizikuju.

Jedan od osobitih izuma dvadesetog veka je električna lula. Konstruisao je izvesni *Gordon*, međutim, ideja je na kraju napuštena zbog jedne ljudske mane koju je nemoguće ispraviti. On kaže: "Koristio sam sve, od avionskog uređaja za rashlađivanje do pojedinih automobilskih delova. To je bio problem ljudske slabosti. Da bi počela da radi (električna lula), potrebno je samo dvadesetak sekundi 'struje'. Međutim, problem je u tome što bi ljudi, kada ih udari, kad stoniraju, nastavili da pritiskaju dugme. Lula bi pregorela posle samo jedne upotrebe. Pokušali smo da je osposobimo da se automatski isključi, ali taj sistem nikad nije proradio". Ova lula se i dalje može pronaći za 15 do 20 dolara u bolje snabdevenim radnjama. Ona se sastoji od staklene kugle koja pokriva elemente u zdelici. Keramička zdelica je čvrsto zalepljena za kuglu i dim ne može da izlazi. Ovo je glavna prednost. Da bi se očistila ova lula, dovoljno je skinuti kuglu i dati jedan elektro-šok da bi smola sagorela, te izbaciti pepeo.

Drugo elektronsko čudo radi na baterije. Nazvana "električne nargile koje je dovoljno samo jedanput upaliti", ova lula poseduje fen koji sav dim usmerava u jednu unutrašnju komoru, gde se on koncentriše, pa je navodno i efekat bolji.

Karburatori², ponekad zvaní parobrodi, su lule čiji koreni leže u erotskoj tradiciji zvanoj *shotgunning* (*shotgun* je kad jedan pušač pažljivo stavi užareni kraj džointa u svoja usta i dune, a njegov partner, koji u ustima drži drugi kraj džointa, uvlači taj dim. Ovaj

2 Kod nas poznat kao *Jefferson airplane*. Prim. prev.

drugi tako udahne ogromnu količinu dima. Pošto su im usne tako blizu, poljubac često sledi). Za "parobrod" se prvo koristila metalna tuba, ali se ona nije dobro pokazala, jer bi metal ubrzo postajao previše vruć. Staklo je postalo materijal za većinu karburatora. Dužina im se kreće od 10 do 40 cm. Karburatori imaju rupe na oba kraja i još jednu rupicu na samom telu, za džoint. Dim se uvlači na jednom kraju, a drugi se pokriva prstom. Staklena tuba se ispuni dimom, prst koji zatvara drugi kraj se malo odigne i ceo dim ulazi u pluća. Mešavina dima i vazduha, navodno, ubrzava stoniranje. Neki karburatori imaju ugrađenu staklenu zdelicu (kao lula) u koju se stavlja *stuff*, umesto džointa. Čiste se oblom četkicom ili se mogu prokuvavati. Mali stakleni karburatori koje proizvodi firma *Pyrex laboratories*, mogu se nabaviti za dva do četiri dolara. Složenije verzije karburatora se prave od duvanog stakla u najneobičnijim oblicima. Karburatori su jeftini, lako se održavaju i mogu se koristiti beskonačno dugo.

Čilam je jednodelna lula, praktična za nošenje, poreklom iz Indije. Sastoji se od zdelice u obliku jajeta i cevi u nastavku. Kroz sredinu cev je izdubljen uzak kanal koji se pri vrhu cevi širi. Marihuana se stavlja u zdelicu koja na dnu ima mrežicu, pa se i inhalira se tako što se cev stavlja između ukrštenih prstiju obe ruke, a otvor na skupljenim rukama se priljubljuje na usta. Ovaj metod pušenja nije tako lako savladati, koliko se čini iz opisa: Ako nemate mrežicu, kamenčić stavljen na rupu u dnu zdelice, sprečiće travu da ulazi u cev. Prvobitno uvožene sa orijenta, tzv. vodene lule (*water pipe*) ili nargile su postale strahovito popularne i sada ih već isključivo proizvode domaći "majstori". Uvozne verzije imaju delove koji moraju da se namoče pre upotrebe. S obzirom da ovo u radnjama nije išlo baš najbolje, na scenu je opet stupila dovitljivost. Nargile poseduju posudu u koju se sipa neka hladna tečnost, voda, konjak ili vino. Od zdelice koja ujedno služi i kao zapušač za posudu sa tečnošću (to je najčešće obična boca, recimo, prazna boca koka-kole), proteže se cev koja ulazi u tečnost. Ova staklena, plastična ili gumena cev stvara vezu između zapušača i piska (dela kroz koji se vuče dim). Rashlađujući efekat tečnosti omogućuje da se udahne mnogo više dima odjednom, nego što je to moguće jednim "srkom" iz džointa

ili obične lule. Kod upotrebe bilo kog stonog modela nargila proverite da li u posudi ima dovoljno tečnosti da bi lula bila stabilna jer će se u protivnom prevrnuti.

Bong, tako nazvan zbog zvuka kojii posle njegove upotrebe imate u glavi, je u suštini *waterpipe* koji poseduje neke prednosti karburatora. To je cev sa proširenim krajevima, obično je od pleksi-glasa i ima pisak sa strane. Rupa probušena sa strane iznad nivoa tečnosti, prekriva se vrhom prsta, koji se sklanja u poslednjem momentu, da bi bogata mešavina dima i vazduha ušla u pluća. Morate paziti da ne poremetite "čep" koji stvarate ustima dok inhalirate. Ako se to desi, voda će provaliti u cev, poplaviće zdelicu, i pokvasiće travu. Ukoliko se pri dodavanju *bonga* drugom, dlanom ne pritiska dovoljno čvrsto vrh tube, može se isto dogoditi.

Lule u formi gas-maski su skorašnja inovacija. Umesto piskom, cev kroz koju se uvlači dim završava se maskom koja prekriva nos i usta. Inhaliranjem kroz nos dim se prirodno hladi, kao što je Majka priroda i nameravala kad je smišljala naš respiratorni sistem. Upotrebom nazalne maske, grlo posle pušenja neće biti kao šmirgla. Sluzokoža nosa bogata krvnim sudovima apsorbuje dim trave, koji će pluća možda propustiti. Cene maski se kreću od pet dolara pa naviše. S obzirom da ih je većina napravljena od izliveno plastike, sklone su da tokom vremena počnu da gube boju. Mogu se, kao i standardne metalne ili drvene lule, očistiti prokuvavanjem.

Druga popularna inovacija je lula sa "komorom", lula sa ugrađenim odeljkom između zdelice i piska. Ovaj odeljak (komora), koji ima mrežicu na ulazu i izlazu, služi da se u njega stavi određena količina trave. Zatim se ta komora čvrsto zatvori i lula se normalno puši nedelju dana ili duže. Marihuana u komori apsorbuje potentnu smolu koja se obično nataloži u unutrašnjosti lule. Posle nedelju ili više dana pušenja, komora se isprazni i ova "ojačana" trava se ostavi da se prosuši. Pri pušenju, apsorbovana smola daje ovoj travi oštrinu, ali je ona i mnogo potentnija nego pre. Cena ovih lula je oko petnaest dolara. Kao i većina metalnih lula i ove kod upotrebe postaju veoma vruće i teško ih je držati u rukama. Pokušajte da obmotate parče gumenog creva oko zdelice i cevi. Ove lule su duge od 6 do 10 cm.

Potomci prvobitnih lula sa komorom su one kojima je pridodata još jedna zdelica pa pušač može da bira između veće i manje. Zdelica

koja nije u upotrebi se blokira pomoću zapušača. Većina lula sa komorom izgledaju kao delovi vodovodnih instalacija. Ako mislite da ste vredni, možete je i sami napraviti, sa malim ulaganjem u delove za česmu, cevi i vreme. Ušteda će biti značajna a bićete zadovoljni jer ste sami napravili svoju lulu. Ako ste se namerili na lulu sa komorom, ali su vam sredstva ograničena, raspitajte se kod svog dilera za verziju od stakla koja je dostupna za tri dolara.

Možda je od svih lula najbolje smišljena ona koja je poznata pod imenom "majstorija". Takođe je od mesinga ali poseduje kožnu navlaku za zdelicu koja štiti od toplote, zatim trajnu mrežicu koju nije potrebno zamenjivati i žarač pomoću koga se čisti mrežica i podstiče delimično upaljena trava. Takođe, poseduje i "zamku" za smolu, gde se ona skuplja, pa čak i skrovište za rezervnu travu u koje može stati količina koja je dovoljna da se lula napuni četiri puta. Ova lula košta oko 12 dolara. Vide se ozbiljni pokušaji dizajnera da udovolje specijalnim potrebama pušača trave koji koriste lulu. Bilo kako bilo, ova lula je nezgrapna i nema estetski izgled. Dostupna je u svim bolje snabdevenim radnjama za pušače.

Uprkos ogromnom broju komercijalnih lula, mnogo je onih koji ih prave sami za sebe. Jedan od njih opisuje svoju lulu: "Isečem gornji poklopac prazne konzerve sode, unutra stavim malo trave. Upalim i pokrijem vrh parčetom debelog kartona, ostavim da gori nekoliko minuta, zatim karton malo odignem, stavim usta i udišem. To stvarno gori ali to je onda dimčina!"

Jednostavan karburator može se napraviti od kartonskog cilindra iz sredine rolne toalet papira, prekrivenog aluminijumskom folijom. Oba kraja cilindra se ostave otvorena i na oko 2,5 cm od jednog kraja se probuši rupica koja ima otprilike obim džointa. Džoint se zaglavi u rupicu i pripali; rukom se prekrije jedan kraj cilindra, a na drugom se inhalira. *Shotgun* efekat se postiže odizanjem one ruke koja zatvara kraj cilindra. Umesto upotrebe džointa, od rupice na cilindru se može napraviti zdelica. Dovoljno je prekriti je folijom, i to mesto bocnuti nekoliko puta špenadlom. Ovako napravljena lula ne traje dugo, ali je u toku prve dve-tri upotrebe odlična. Sve ove "uradi sam" lule mogu se smatrati potomcima lula koje su pravljene u toku festivala Vudstok, isključivo od aluminijumske folije.

Waterpipe se može lako konstruisati od stare vinske boce ili hemijskih sudova. Potreban je čep sa rupom na sredini kojim će se boca začeptiti. Potrebna je i staklena cev koja na jednom kraju ima mali levak, koji će služiti kao zdelica. Ova cev se provuče kroz rupu na čepu, uđe u unutrašnjost flaše i uroni se u vodu skoro do dna boce da mehurići dima prolazeći kroz vodu imaju dovoljno vremena da se ohlade i profiltriraju. Na čepu takođe mora da postoji još jedna ili više rupa u koje će se uglaviti cevi kroz koje će se vući dim. U levak (zdelicu) treba staviti mrežicu da trava ne bi upadala u flašu.

Pored zapanjujućeg izbora lula, na komercijalno tržište je izbačeno mnoštvo različitog papira za zavijanje koji po svom broju može da konkuriše beskrajnom izboru američkog tržišta zubnih pasta. Kod odluke koji papir za zavijanje da kupite, izbor vam može pasti na stotinu raznih vrsta. Oni se razlikuju po boji, ukusu, veličini, dizajnu i materijalu. Aromatični papir, koji donosi 10 do 20 procenata ukupne prodaje, pravi se sa ukusom slatkog korena, banane, višnje, jagode, kokosa, grožđa, pa čak i mentola, koji hladi dim. Vrste papira u zavisnosti od materijala su žitni papir, pirinčani papir, kukuruzni, pa čak i papir od vlakna *cannabisa*. Dizajn papira firme *Highway Imports* predstavlja kamuflažu - džoint izgleda kao filter cigareta. Papir *Virginia Papers* ima pri sagorevanju miris duvana koji može maskirati izdajnički miris trave. Možete nabaviti papir sa svojom sopstvenom posvetom, sa likovima zvezda rok muzike ili možete pokazati političku svest koristeći papir sa američkom zastavom. Druga vrsta "patriotskog" papira nosi morbidni memorandum Re-grutne službe koji glasi: "Ministar odbrane me zamolio da Vam izrazim njegovo duboko žaljenje zbog pogibije vašeg sina u akciji u Vijetnamu". Džoint se može smotati i od lažne novčanice od sto dolara koja nosi serijski broj koji je, ustvari, broj telefona Bele Kuće. Ovakvi papiri za zavijanje su zabavni, ali predstavljaju znak za policiju da to što pušite možda nije duvan. To vas može uvaliti u nepriliku, osim u onim državama u kojima je marihuana dekriminalizovana.

Najprodavaniji papir za zavijanje je *Top*. Za njim slede *Bugler*, *Zig-Zag*, i na istočnoj obali omiljeni *Bambu*. *Tom Creacy*, direktor marketinga kompanije *Robert Burton Associates* (četvrtog po veličini distributora papira), uspeh papira *Top* i *Bugler* pripisuje

njihovom veteranskom statusu; i jedan i drugi se proizvode već skoro sto godina, a u nekim krajevima u unutrašnjosti se samo oni mogu kupiti. Papire tradicionalne veličine, *Top* i *Zig-Zag* distribuirala firma *R.J. Reynolds*. *E-Z Wider*, papir duple širine postaje prilično popularan a nastao je kada je španska kompanija *Miguel y Costa* zamoljena da dizajnira papir duple širine. Papir *E-Z Wider* se sada proizvodi sa aromom banane i sa aromom jagode. Najveća konkurencija papiru *E-Z Wider* je *Job*, papir koji se proizvodi u Francuskoj. Firma *Head Imports* sada reklamira papir širine "jedan i po" i smatraju da je to savršena veličina. Takođe bi trebalo spomenuti i veliki papir *Big Bambu*. Prema rečima čoveka iz kompanije *Burton*, "jedina promena koja se dogodila na tržištu u poslednjih pet godina je papir duple širine. Nove vrste papira se stalno pojavljuju i nestaju, ali suštinska promena, kao što je veličina, ostaje."

Proizvode se i drugi papiri nestandardne veličine: *Roach*, *Harvest*, *Reefer*, *Rollers*, i *Joker*. Drugi važan distributor je firma *Adams-Apple* iz Čikaga, koja radi sa papirima *Foy*, *Alfa* i *Bambu*.

Kooperativa *Amorphia* proizvodi papir *Acapulco Gold*. To je žut papir od čistog vlakna stabiljike marihuane. Svi prihodni ove kooperative se koriste za kampanju za legalizaciju marihuane.

Kvalitet papira možete oceniti, ako proverite da li na listiću postoji vođeni znak. Taj znak pokazuje da je papir tanak, sporogoreći i da sadrži potreban procenat vode. Papir sa premalim procentom vode je krh i sklon cepanju, a to se dešava i *Cooleaf* papiru sa aromom mentola, koji je inače veoma dobar. Drugi način provere kvaliteta je sagorevanje listića bez sadržine. Dobar papir će za sobom ostaviti minimalnu količinu pepela, koji će biti bele boje, umesto sive ili čak tamne kakav je kod manje kvalitetnih. Različiti hemijski aditivi mogu učiniti papir tanjim ili debljim. Lakši pirinčani papir ima slabiju aromu, gori polako i ravnomerno ali se može raspasti ako se džoint mota previše brzo. Postoji, takođe, i pirinčani papir bez lepljive tračice, ako ne želite da pušite lepak.

Papir za zavijanje je jeftin. Cene se kreću od 10 do 50 centi za paketić sa 32 listića. Papir *Bambu* je najjeftiniji ali sagorevajući ostavlja previše pepela. *Job*, *Zig-Zag*, *Harvest*, *Top*, *Stella* i *Bugler* papiri standardne širine koštaju oko 25 centi, a oni duple širine

između 40 i 50 centi. *Acapulco Gold* košta 50 centi, ali to je za "zajedničku stvar". Papir se može držati u atraktivnim srebrnim kutijicama koje se specijalno prave za određene vrste papira. *Bambu* kutijice koštaju 1,25 dolara, a *E-Z Wider* 2,50 dolara, međutim, veličine su uglavnom standardne, tako da većina ovih kutijica mogu da prime i druge vrste papira, osim one koja je ugravirana na poklopcu. Vrlo je važno da se papir ne gužva i ne pokvasi u toku transporta.

Niska cena ovih proizvoda dozvoljava da eksperimentišete sve dok ne pronađete onaj koji će vam sasvim odgovarati.

Većina vrsta papira za zavijanje se može lako pronaći. Veće količine se mogu naručiti od distributora.

Ako se ne snalazite baš najbolje sa motanjem džointa rukama, a i dalje više volite džoint nego lulu možete potražiti neku od mehaničkih naprava za zavijanje. Mašine *Rizla* su jednostavne za upotrebu, naravno pošto shvatite na kom principu rade. *Stuff* mora biti ravnomerno raspoređen celom dužinom papira i treba pritiskati valjke dok ih vrtite, čvrsto držeći oba kraja.

Kada se džoint popuši toliko da se više ne može držati prstima, naziva se *roach* (pikavac od cigarete marihuane). Obično je braonkast i ima smrdljiv miris sasušene smole. To je najpotentniji deo džointa koji nikako ne bi trebalo baciti. Neki pušači odlažu ove pikavce u posebne kutije i kasnije odstranjuju papir i koriste ovu mešavinu da bi dobili "super" dim. Drugi koriste neke od mnogih metoda pušenja pikavaca. Jedan od jednostavnijih metoda je i tzv. "koktel" - iz normalne cigarete treba izvući deo duvana i u prazan prostor umetnuti *roach*, te uvrnuti višak papira, pripaliti vrh i popušiti. Treba napomenuti da se na ovaj način dim filtrira, pa potencija slabi. Metod omiljen na Zapadnoj obali je obmotavanje pikavca pomoću malog parčeta kartona (na primer od kutije šibica). To će poslužiti kao držač. Da bi bez teškoća popušili *roach*, valjak od kartona treba čvrsto držati, a to je važno i zbog toga da ne bi progutali upaljen pikavac.

Pikavac se može umetnuti i u uzak prorez na dnu zdelice lule, te na taj način popušiti. A može se i ušmrknuti kroz nos: pikavac uklještititi između dva palidrvca, na vrhu; kresnuti palidrvca, te ih

ugasiti čim se pikavac upali i odmah početi sa ušmrkivanjem dima. Ne preporučujemo ovaj metod, ali izbor je vaš.

Roach clips (štipaljica za pikavac) liči na pincetu i funkcioniše na sličan način. Dva kraja male savitljive metalne šipke su spojena pomoću perle koja, u zavisnosti od položaja, skuplja ili razvlači krake. Najjednostavnije štipaljke koštaju oko dolar, a postoje i one ručno rađene sa perlom od poludragog kamena koje koštaju od 5 do 15 dolara. S obzrom, da se štipaljke mogu lako zagubiti predlažemo da počnete sa onim jeftinijim. Kakav god izbor napravili, ovo je vrlo važan deo pribora.

VI Trava u kulinarstvu

Mnogi zaboravljaju da postoji još jedan efikasan (neki kažu čak mnogo efikasniji) metod upotrebe ovog nobl "korenja" - KUVANJE. Rasprava, "pušenje ili kuvanje", može se svesti na sledeće relativno jednostavne činjenice:

Pušenje je lakši, brži i jeftiniji metod konzumiranja trave. Organizam će brže apsorbovati THC preko respiratornog sistema (udisanjem dima), nego preko sistema za varenje, te je stoga i "lansiranje u orbitu" brže. Mnogo manje trave je potrebno da bi se smotao džoint nego da bi se začinilo jelo. Takođe, smotati džoint je mnogo lakše nego se upustiti u komplikovan postupak obrade marihuane, da bi se ona kasnije mogla koristiti u vašim omiljenim jelima. Međutim, i trava u hrani ima svojih prednosti.

Na javnim mestima, travu je mnogo jednostavnije "jesti", a to je, takođe, i idealan metod konzumiranja za one koji ne mogu ili neće da puše. Takođe, mnogi tvrde da je efekat mnogo snažniji ako se trava unese u sistem za varenje. U stvari, kuvanje sa marihuanom je odavno poznat, tradicionalan način konzumiranja. Prvi korisnici, u primitivnim društvima obično su pripremali razne napitke koristeći lišće biljke *cannabis*. Iako mi živimo u tehnološki naprednijem društvu u istoriji, i dalje postoje oni koji nisu uspeli da raspoznaju okrepljujuća svojstva trave. Vrlo često je potrebno "maskirati" *stuff*, a nema boljeg mesta od kese *brownies-a*¹ - koji su

1 Čokoladni kolačići, sa marihuanom, kao jednim od sastojaka. Prim. prev.

postali najpopularnije "skrovište" za travu. Na kraju krajeva, da li je iko ikada čuo za hapšenje zbog posedovanja kolačića.

Stuff sakriven u hrani pruža vam mogućnost da "odlepate" i na javnom mestu. Možete ga pojesti pre nego što uđete u bioskopsku dvoranu i posle otprilike jedan sat (toliko je potrebno da pojedena *stuff* dođe do glave), vi ćete gledati film potpuno drugačiji od onoga koji gledaju ostali.

Kolačić pojedena pre ulaska u avion učiniće da letite na bar kilometar većoj visini od svojih saputnika. Najbolje od svega je što nema izdajničkog mirisa po kojem vas policajci mogu nanjušiti.

Trava u hrani takođe pruža mogućnost onima koji ne mogu da je puše zbog astme, bronhitisa ili onima koji jednostavno ne vole osećaj rapavosti u grlu koji dim izaziva. Za njih je, šolja vrućeg, dobrog čaja, i neki ukusni hrskavi keks ili buter od trave (*pot butter*, vidi recept) na kome će se kokice stvarno "iskokati" uz pucanje i praskanje. To je ono što je lekar propisao.

Najznačajniji razlog zbog kojeg bi travu trebalo uzimati na ovakav način je mnogo bolji efekat koji se može postići. Naravno, taj efekat uvek zavisi od potencije marihuane (koja varira i koja se ne može kontrolisati), od duševnog i telesnog ustrojstva korisnika i od okruženja u kome se koristi. Ma kako bilo, oni koji daju prednost žvakanju nad pušenjem tvrde da je njihov *trip* dublji, viši i dugotrajniji. Zbog onih probirljivih među nama, treba istaći da je ovo mnogo higijenskiji metod od pušenja: nećete naučiti kijavicu koju vam preko džointa neko od drugara može preneti.

Činjenica koju takođe treba uzeti u obzir je i to da ishrana, na pravi način, predstavlja jedno od najčulnijih iskustava poznatih čoveku. Pravi gurmani će vam reći da je ishrana vrlo slična seksu (koji je takođe bolji uz travu, o čemu će biti reči kasnije). Možete zamisliti efekat koji se postiže kombinovanjem ova dva čulna zadovoljstva.

S obzirom na sve ove razloge smatramo da bi jedan pravi stručnjak za *Cannabis sativu* trebalo da bude dobro obavešten pre nego što se upusti u ekstra troškove, vreme i napor koji su potrebni da bi se marihuana spremila za jelo. Treba dodati, mi smatramo, da specijalitet sa travom nije zgodno nuditi gostima koji nisu svesni sastojaka, barem ne bez upozorenja: "Ovo može stvarno da ti razgali dušu".

I pored ovog upozorenja, otkrićete da sa travom možete da uradite bilo šta, a sve zavisi od mašte i kulinarske veštine.

Pre nego što počnete

Postoje mnoga protivrečna mišljenja o travi i o tome kako kuvati sa njom ali ono oko čega se svi "eksperti" slažu je činjenica da marihuana koja nije skuvana ima odvratn ukus. Nikada nemojte staviti šaku sirove trave u svoja usta i početi da je žvaćete, osim ukoliko policija pokušava da vam provali vrata jer će u tom slučaju gorak i odvratn ukus u ustima biti najmanja briga. Ali, problem lošeg ukusa trave nije nerešiv. Važna činjenica je da pre stavljanja u jelo, travu treba potpuno isušiti, obraditi. Drugo rešenje je stavljanje trave u jela koja već sama po sebi imaju bogat i jak ukus koji će nadjačati ukus marihuane.

FAZA I: Očistiti marihuanu i izdvojiti grančice i semenke, ali ih ne bacati. Semenke se mogu upotrebiti za uzgajanje sopstvene trave, a grančice za spremanje ukusnog čaja ili butera. Ako niste poznati sa tim kako se trava čisti pogledajte poglavlje 4.

FAZA II: Travu samleti u najfiniji mogući prah. Za to je najbolje upotrebiti omiljeni kuhinjski uređaj: mešalicu (blender). Svaka mešalica će za samo nekoliko sekundi pretvoriti celu količinu trave u fini prah. Za to se može upotrebiti i avan i tučak ili oklagija i neka rapava površina.

FAZA III: Travu brzo propržiti na maloj količini butera dok sićušne grudvice ne postanu lepe i jedre i ne poprime braonkastu boju. Upotrebiti tiganj koji tačno odgovara količini *stuffa* koji se obrađuje - tiganj treba da bude dovoljno mali da bi mu celokupna površina bila prekrivena slojem trave i ne sme biti preveliki da ovaj sloj ne bi bio previše tanak. Na dno tiganja staviti ulja i butera samo koliko da se zamasti i postaviti ga na umerenu vatru. U toku prženja smesu treba jednom ili dvaput lagano promešati da bi se cela količina temeljno ispržila. Ceo proces bi trebalo da traje oko pet minuta, a znaćete da je trava spremna po tome što će početi da se malo dimi i da daje svoj karakteristični miris.

Alternativni metod je prženje u pećnici na oko 230 stepeni. Dok se pećnica greje, travu u prahu treba staviti na parče aluminijumske folije (30 x 30 cm). Treba je rasprostrti tanko ali ujednačeno da bi

se dobili dobri rezultati. Aluminijumsku foliju staviti na pleh za kolače a njega staviti u srednju pregradu pećnice. Svoj *dope* treba ostaviti u rerni oko pet minuta, ili dok ne počne pomalo da se dimi i miriše. Tokom procesa može se promešati da bi se ujednačeno pržio.

Rezultat pečenja ili sotiranja *stuffa* su majušne pržene pahuljice trave koje se mogu dodati bilo kom receptu. Oko pola šolje trave pripremljene na ovaj način, je količina koja je sasvim dovoljna da se doda kupovnom pakovanju smeše za kolačiće *brownies*. Mogu se takođe upotrebiti i kao dodatak vašoj omiljenoj supi ili paprikašu ili kao garnirung za kaserolu (engleska vrsta đuveča).

Nekoliko reči o hemiji

Pre nego što se pređe na recepte, postoji nekoliko stvari koje bi trebalo znato o "hemiji" *cannabisa*.

PRVO: *Cannabis sativa* se ne rastvara u vodi; drugim rečima, smola biljke (psihoaktivna materija) nije rastvorljiva u vodi, te se stoga nemojte truditi da je kuvate. Samo će zasmrdeti prostoriju. Trava je rastvorljiva u alkoholu, buteru i drugim biljnim uljima i životinjskim mastima. Svaka od ovih tečnosti se može upotrebiti za rastvarenje THC-a posle čega se može dodati jelu koje pripremate.

DRUGO: Kao što je ranije istaknuto trava ima odvratn ukus, te se ne sme upotrebljavati MSG (*monosodium glutamate*) ili bilo koji prašak za omekšavanje mesa ili poboljšanje ukusa. Takođe, nipošto ne koristiti kupovna gotova jela, od kojih mnoga sadrže konzervanse; pažljivo pročitati spisak sastojaka i izbegavati artikle koji sadrže sredstvo za omekšavanje mesa.

TREĆE: Kritična temperatura trave je, kao i kod ljudskog tela, 37 stepeni. Na temperaturama iznad 37 stepeni THC smola počinje da se raspada - drugačije rečeno trava počinje da gubi svoju potenciju. Ipak, ona može da izdrži oko 30 minuta na temperaturi i do 65 stepeni a da ne izgubi svoju snagu. Ovo znači da kada ispržite *stuff*, pahuljice možete upotrebiti u drugom jelu, a da se potencija ne umanji.

ČETVRTO: Marihuana uneta u sistem za varenje ima veoma snažan efekat, samo što on nešto kasnije počinje da se oseća. Potrebno je sat vremena, a možda i nešto više da bi trava počela da "raste" u vašoj glavi. Pa prema tome planirajte svoj dnevni

raspored. Proverite da li ćete se nalaziti tamo gde želite, kada budete osetili da ste spremni za "poletanje".

Iako može izgledati da je "filovanje" svakog jela sa malo *dope*-a dobra ideja, ona u suštini to nije. Treba zapamtiti da *stuff* veoma snažno "udara", i da ako ste već *stoned*, nove "porcije" nećete ni osetiti.

Umesto toga, treba "nafilovati" samo jedno jelo i planirati posluženje tako da dejstvo počne u zgodno vreme.

Recepti koji slede pokazaće vam koliko je zabavno kuvati sa travom i upoznaće vas sa potpuno novim svetom gurmanskih zadovoljstava. Neki od recepata potiču iz Indije gde je upotreba trave u kulinarsvu "nobl" tradicija; neki su *underground* klasici, koji postoje samo generaciju-dve, a neki su najnoviji. Slobodno eksperimentišite i igrajte se sa ovim receptima sve dok ne nađete onaj koji će vam u potpunosti odgovarati.

RECEPTI

EKONOMIČNI RECEPTI

*SUSIE APPLE BOMBED'S PEANUT BUTTER QUICKIES*²

Izdvojiti iz kutije testa za onoliko kolačića - kekisa koliko želite, a prema uputstvu na kutiji. U svaku grudvicu testa oblikovanu, po želji utisnuti 1/2 do 3/4 kafene kašičice *dope toasties*³. Peći prema uputstvu na kutiji.

BLOODY MARY JANE

1 dl vodke

2 dl soka od paradajza

2 kašike soka od limuna

2 kašike trave

malo soli

malo ljutog sosa (npr. *tabasco sauce*)

Sastojke dobro izmešati. Ohladiti pre upotrebe.

-
- 2 Ovaj recept se odnosi na posebno kupovno (smrznuto) testo sa buterom od kikirikija. Međutim, isti metod se može primeniti i na bilo koje drugo kupovno ili domaće testo za kolačiće-kekse. Prim. prev.
 - 3 *Dope toasties* - pahuljice dopa: vidi kako se trava tretira pre stavljanja u hranu. Prim. prev.

TRIPLE-HIGH FRITTERS

- 4 šolje brašna
- 6 jaja
- 1 kafena kašičica soli
- 1 kašika šećera
- 2 čašice viskija
- 1 čaša vina
- 1 kafena kašičica vanilla-arome
- 1/3 do 1/2 šolje *dope toasties*

Izmešati sve sastojke u testo. Testo razviti veoma tanko i onda ga iseći na manje komade različitog oblika. Pržiti potopljeno u dosta vrućeg ulja. Pustiti da se komadli osuše na papiru, a onda posuti šećerom u prahu.

PIZZA POT

Evo brzog i lakog načina da napravite picu.

Kupiti pakovanje zamrznutog testa za picu. Staviti ga u odgovarajući pleh. Dobro izgnječiti testo da bi se oblikovalo po kalupu tj. plehu. Sipati svojeručno napravljen sos ili kupiti teglu već pripremljenog sosa za picu.

Staviti i ostale sastojke koje volite u pici. Ne zaboravite da na vrh stavite marihuanu, pre no što pleh postavite u zagrejanu remu. Peći dok se sir ne rastopi.

HLEBOVI

BANANA BREAD

- 1/4 šolje maslaca (krema)
- 1 šolja šećera
- 2 jaja
- 2 šolje ispasiranih banana
- 1 1/2 kafena kašičica tartar krema (sosa)
- 2 šolje brašna
- 1/2 kaf. kaš. soli
- 2 kašičice praška za pecivo
- 1/2 šolje trave
- 1 šolja seckanih oraha

Pomešati maslac i šećer u glatku masu. Dodati izlupana jaja ovoj krem mešavini. Izmešati banane i tartar sos, a zatim ih dodati masi. Prosejati brašno, so i prašak za pecivo i izmešati sa malo butera. Dodati travu i orahe i mešati dok masa ne postane ujednačena. Peći u odgovarajućem plehu 1 sat na 180 stepeni.

PREDJELA

ACAPULCO AVOCADO

- 3 kašike vinskog sirćeta ili sok isceden od jednog limuna
- 1/2 šolje trave
- 2 kašičice bibera ili aleve paprike
- 2 izribana i izgnječena avokada
- 1/2 šolje vrlo sitno iseckanog luka
- 1 kašičica soli

Izmešati sirće (ili sok od limuna) sa travom i biberom (ili alevom paprikom). Avokado, so i luk dodati sirćetu i travu. Dobro promešati i pustiti da odstoji oko jedan sat. Možete služiti sa tortiljom ili kao salatu.

CANNABIS BEANS

- 5 režnjeva šunke
- 1 iseckan luk srednje veličine
- 1/2 kašičice soli
- 1/2 kašičice bibera
- malo tzv. "hikori soli"
- 1 velika konzerva svinjetine i pasulja
- 1/2 šolje melase
- 1/2 šolje *barbecue* sosa
- 3 velika, oljuštena paradajza
- 1/2 šolje trave
- 1 mala konzerva ananasa

U dva režnja šunke uviti iseckani luk i začine. Dodati pasulj i ostale sastojke. Peći u rerni na 180 stepeni, oko 30 min. Zatim, na vrh staviti kolutiće ananasa i peći još 15 min.

REFRIED BEAN DIP

- 1 konzerva pasulja
- 2 do 3 ljute papričice, sitno iseckane
- 1/2 iseckanog luka
- 1 kašičica aleve paprike
- 1/3 šolje trave
- zabiberiti i posoliti po ukusu
- malo belog luka u prahu

Sve sastojke zajedno promešati. Najbolje je služiti vruće na tortilji. Pravo meksičko zadovoljstvo.

ITALIAN DRESSING

Počnite sa svojom omiljenom salatom i nemojte se ustezati da u nju ubacite sve što želite. Što više svežeg povrća, to bolje.

Uzmite pola tegle nekog dobrog, suvog italijanskog preliva za salatu i promešajte sa malo maslinovog ulja, i vinskog sirćeta. Dodajte otprilike dve kašičice trave. Promešajte dobro pre posluživanja da bi svako dobio malo trave. Pospite parmezanom i biberom u zrnju.

SAUERKRAUT SALAD

Probajte ovu ostru kombinaciju. Sasvim sigurno će biti "bomba".

- 1 šolja šećera
- 1/2 šolje ulja
- 1/2 šolje vinskog sirćeta
- 1 velika konzerva kiselog kupusa (dobro ispranog)
- 1 šolja sitno iseckanog luka
- 1 šolja sitno samlevene papričice
- 1 izrendana šargarepa (za boju)
- 1 šolja iseckanog celera
- 1/2 šolje trave

Napraviti marinadu od šećera, ulja i vinskog sirćeta. Ubaciti ostale sastojke, pazeci da se trava dobro pomeša sa marinadom. Držati marinadu u frižideru bar 6 sati. Najbolje ako je ostavite da prenoči.

24-HOUR FRUIT SALAD

Pravo zadovoljstvo za sve ljubitelje voća. U letnjem periodu može se napraviti od svakog voća..

- 1 šolja ananasa
 - 1 šolja pomorandže
 - 1 šolja jagoda, grožđa, banana, lubenica ili bilo kog drugog voća
 - 1 šolja kokosa
 - 1 šolja belog sleza
 - 1/3 šolje trave
 - 1 do 2 šolje pavlake
- Izmešati sve sastojke. Staviti u frižider i ostaviti 24 sata.

GLAVNA JELA

HOT POT BURGERS

- 8 do 10 reznjeva šunke
- 3/4 šolje nekuvanog pirinča
- 1/4 šolje sasvim sitno iseckane zelene papričice
- 1 šolja fino iseckanog luka
- 0,5 kg mlevenog mesa
- 0,5 kg paradajza iz konzerve
- 1 kašičica soli
- 1/2 kašičice Worcestershire sosa
- 1 šolja soka od paradajza
- 1/3 šolje trave

Dobro propržiti šunku, a zatim je odložiti, i odsuti polovinu masti iz posude u kojoj pečete. U preostalu polovinu masti staviti pirinač i posle nekoliko minuta, kada zadobije braonkastu boju dodati zelenu papričicu i luk. Nek se sve to krčka dok ne omekša. U dubljem tiganju ispržiti hamburger, a zatim odstraniti višak masnoće. Dodati pirinač i ostale sastojke. Poklopiti i pustiti da se krčka još oko 30 do 40 min. Odozgo posuti šunku. Poslužiti.

POT NOODLE BURGERS

Ukoliko volite lazanje, ovo će vam se sigurno svideti.

0,5 kg mlevene govedine

1 luk

dve konzerve paradajz-sosa

1 kašičica soli

1 kašičica šećera

malo belog luka u prahu

malo bibera

1/3 šolje trave

1/4 šolje milerama

1 pakovanje krem sira (belog)

1/4 šolje sitno iseckanih zelenih papričica

1/4 šolje izribanog parmezana

polo kilograma nudli (od jaja)

Propržiti govedinu i luk dok ne potamne. Dodati prvih 6 sastojaka, promešati i skloniti sa plotne. Skuvati nudle i procediti ih.

U međuvremenu napraviti preliv od ostala 3 sastojka. Raširiti deo nudli po šerpi i preliti ih sa malo sosa u kome se pržilo meso, a zatim prelivom od sira. Ostatak nudli staviti na vrh i preliti ostatkom sosa. Posuti parmezanom i peći 30 minuta na 180 stepeni.

CHILI CON POT

1 kg pasulja

0,5 kg šunke isečene na veće komade

1/2 glavice belog luka

1 luk sitno isečen

1/4 šolje pečuraka

4 kašike aleve paprike

1/2 šolje trave

so i biber po želji

dve šolje crvenog vina

Ostaviti pasulj potopljen preko noći. U većoj posudi krčkati pasulj i šunku oko 1 sat. Povremeno dodavati vodu da pasulj ne bi uvrio. Dodati i ostale sastojke. Pustiti da se krčkaju još 3 sata. Ovaj recept se može prilagoditi vašem ukusu, a možete dodati i sok od paradajza umesto vode.

POTACOS

0,5 kg mlevenog mesa

1 luk srednje veličine

malo istucanog belog luka

1 kašičica soli

1/2 kašičice bibera

1/2 šolje trave

12 tortilja

Dobro propržiti mleveno meso, luk, začine i travu, a zatim ih ocediti od viška masnoće. Propržiti tortilje na masti dok ne porumene, zatim ih oblikovati. Napunite ih nadevom od mlevenog mesa i pecite u zagrejanoj retni oko 15 min, tj. dok ne porumene i postanu reš. Služiti sa iseckanim paradajzom, lukom, zelenom salatom i sirom.

POTENT STUFFING

1 zelena paprika

2 stabljike celera

1 mali luk

100 gr pečuraka

2 kašike ulja

1 mala vekna belog hleba natopljena vodom

1 šolja kornfleksa

1 kašičica soli

malo bibera

1/3 šolje *dope* pahuljica

2 jaja

Iseći povrće i propržiti ga na ulju. Iscediti višak vode iz hleba, dodati kornfleks i začine, pa sve to promešati, zajedno sa povrćem i travom. Zatim dodati jaja i opet dobro promešati. Može poslužiti kao nadev za pile ili ćurku, i dr.

JAMAICANS MEATBALLS

- 1 kg mlevenog mesa
- 2 jaja
- 1/2 šolje pirinča
- 1 iseckan luk
- 1/2 šolje trave
- so i biber po ukusu
- dve konzerve paradajz-sosa
- 1 šolja smeđeg šećera
- 1 manja konzerva kiselog kupusa, procedenog

Pomešati meso sa jajima, pirinčem, lukom, travom, solju i biberom. Od ove mase napraviti ćufte. U lonac staviti paradajz-sos, vodu, smeđi šećer, i kiseli kupus. Dodati ćufte i pustiti da se krčka na tihoj vatri 2 sata.

SHRIMP-BANANA CARRY

- 1 kg presnih račića
- 1/3 šolje butera
- 1 iseckani luk srednje veličine
- 6 kašika brašna
- 2 kašičice karija
- 1 1/2 kašičica šećera
- 1/4 kašičice đumbira
- 1/3 šolje trave
- 2 šolje mleka
- 1 šolja pilećeg buljona
- 1/2 do 1 kašičice soli
- 1 kašičica soka od limuna
- 4 banane srednje veličine
- vruć, skuvan pirinač

Skuvati i oljuštiti račiće. Rastopiti buter u tiganju i na njemu sotirati luk dok ne omekša. Zatim, u tiganj postepeno dodati brašno, kari, šećer, đumbir, i travu.

Neprestano dolivati pomalo vode, dok se masa ne zgusne. Sada dodati so, limun i škampe, pa sve to kuvati još neko vreme. Pržiti banane na buteru dok ne požute, zatim ih staviti na vruć pirinač i preliti karijem.

CHICKEN POLYNESIAN

- 3 cela pileća bela mesa
- 1/2 šolje butera
- 1/4 šolje trave
- 1 kesica supe od luka
- 3 kašike soka od limuna
- konzerva ananasa u komadićima (sačuvajte sok)
- 1 kašika kukuruznog štirka

Belo meso skinuti sa kosti i obraditi ga u manje komade. Zagrejati rernu na 180 stepeni. U tiganju rastopiti buter, zatim dodati travu i supu od luka. Potom u to staviti kukuruzni štirak, sok od limuna i sok od ananasa. Belo meso i komadiće ananasa naslagati u vatrostalnu posudu i preko toga nasuti preliv od luka. Peći u rerni 45 min.

LASAGNE

- 1/4 šolje ulja
- 1/4 šolje isečenog luka
- 1 glavica belog luka
- 2 kašičice iseckanog peršuna
- 1 konzerva paradajz-sosa
- 2-3 cela paradajza
- 1 kašičica origana
- 1 kašičica osušenih listića bosiljka
- 2 kašičice soli
- 1/4 kašičice bibera
- 1/4 šolje trave

Propržiti luk, dodati ostale sastojke i pustiti da se krčka jedan i po sat.

Préprema mesa

Propržiti 0,5 kg mlevene govedine i začiniti je sa 2 kašike isečenog luka, 1 glavicom belog luka, 2 kašike peršuna, pola kašičice origana, pola kašičice bosiljka, malo soli i bibera, 2 kašike parmezana. Sve to dodajti već pripremljenom sosu.

Nadev

Zajedno izmešati: 1 kg belog sira, pola šolje ribanog parmezana, 2 izlupana jaja, 1 kašičicu soli i pola kašičice bibera.

Spremanje kompletnog jela

Kuvati lazanja-nudle dok ne omekšaju. U dublji pleh položiti jedan sloj lazanja. Nasuti malo nadeva od sira i deo sosa (nemojte zaboraviti da stavite meso i sos). Nastaviti sa stavljanjem: sloj nudli, sloj nadeva i sosa. Nudle moraju biti poslednji sloj. Peći 30 min. na 180 stepeni.

QUICHE

3 jaja

1 šolja mleka ili pavlake
malo soli, bibera i oraščića
250 gr čedar sira
250 gr švajcarskog sira
pola šolje trave
kore za pitu
1 kašiku butera

Zajedno istući jaja i mleko ili pavlaku. Dodati so, biber i oraščić. Izrendati čedar i švajc. sir, dodati ih, zajedno sa travom, gore pomenutim sastojcima i sve to naliti u kore za pitu. Premazati buterom. Peći na 180 stepeni 45 min.

CHINESE CASSEROLE

1 šolja pirinča
1 kašika butera
2 jaja
250 gr isečene, kuvane svinjetine
pola šolje trave
5 isečenih glavica luka
4 kašike soja sosa
1 konzerva bambusovih mladica
1 konzerva ananasa

Skuvati pirinač, zatim ga propržiti sa buterom i jajima. Dodati isečenu svinjetinu i fino samlevenu travu. Prokuvati luk u soja sosu oko 15 min. Dodati bambusove mladice i ananas. Usuti sve sastojke u jednu šerpu i peći 15 min. na 180 stepeni.

COTTAGE CHEESE OMELET

1/4 šolje fino samlevene trave
pola šolje belog sira
1 isečen luk
6 punjenih maslina
4 jaja
2 kašike butera

Staviti travu, sir, luk, masline i jaja u blender (mikser). Zatim sve to dobro izmešati. Ovu masu staviti u tiganj prethodno namazan buterom. Peći na srednjoj vatri dok se omlet dobro ne isprži. Služiti toplo.

DEZERTI

COCONUT TREATS

- trava
- buter
- narendan kokosov orah
- 1 kašičica vanile
- kora pomorandže
- bademi
- šećer u prahu

Ispržiti travu na buteru. Zatim dodati ostale sastojke i pržiti ih dok sasvim ne omekšaju. Koristiti samo spoljnu stranu pomorandžine kore, tanko isečenu.

RUMMY BALLS

1/2 šolje mleka
400 gr istrugane čokolade
2/3 šolje ruma
3 kašike kukuruznog sirupa
1 šolja mlevenih oraha
2/3 šolje trave
2 1/2 šolje izmrvljenih oblandi sa ukusom vanile
1/2 šolje šećera u prahu (za glazuru)

Sipati u šerpu mleko, čokoladu i kukuruzni sirup i sve to držati na blagoj vatri dok se čokolada ne rastopi. Skloniti posudu sa vatre i usuti rum i 1/2 šolje šećera u prahu. Mešati dok se masa ne ujednači, a onda dodati orahe. Izmešati travu i izmrvljene oblande, pa ih dodati u masu. Oblikovati male bombice i posuti ih šećerom u prahu. Pustiti ih da se hlade bar jedan sat.

CARROT CAKE

2 šolje šećera
1 i po šolja ulja
4 jaja
3 šolje narendane šargarepe
pola šolje oraha
1 kašičica cimeta
2 šolje brašna
3 kašičice soda bikarbone
1/2 šolje trave
1 kašičica oraščića
Pomešati sve sastojke. Peći 45 min. na 180 stepeni.

FUDGE

čokolada
1 kašičica vanile
1/4 šolje seckanih oraha
3/4 kondenzovanog mleka
1/4 šolje trave
Istopiti čokoladu na pari. Polagano usuti vanilu, mleko i travu. Skloniti sa ringle i dodati orahe. Sipati masu u pleh namazan buterom. Ostaviti da se ohladi.

OATMEAL GOODIES

1 1/2 šolje zobene kaše
2 kašike pavlake
20 gr fino prosejane trave
3 kašike meda
1 šolja smeđeg šećera
1 šolja suvog grožđa
brašno
voda

Skuvati zobenu kašu u 2 šolje vode. Dodati preostale sastojke, i postepeno sipati i mešati brašno i vodu dok masa ne postane kompaktna. Masu ostaviti da se ohladi, a zatim je usuti u zamašćen pleh i peći 20 min. 180 stepeni.

UNCOOKED APPLESAUCE

8 jabuka srednje veličine
1/4 šolje šećera
1/4 šolje trave
4 kašike soka od limuna
1/2 šolje vode

Jabuke oljuštiti i izvaditi jezgro. Iseći ih na kocke. Polovinu jabuka, zajedno sa šećerom, limunovim sokom, vodom i travom staviti u blender (mikser). Podesiti blender i ostatak jabuka dodavati postepeno. Mešati dok se ne ujednači. Služiti odmah.

UNCOOKED MARI-CHOCO BALLS

1 1/2 pakovanja butera
0,5 kg šećera u prahu
1 šolja butera od kikirikija
3 šolje pahuljica od pirinča
1/2 šolje trave
1 pakovanje istrugane čokolade za kuvanje
1 šolja iseckanih oraha

Napraviti krem od šećera u prahu, butera od kikirikija, i tome dodati pahuljice od pirinča, orahe i travu. Od ove mase napraviti bombice veličine oraha. Istopiti istruganu čokoladu. Umočiti svaku bombicu u istopljenu čokoladu (pazite da su potpuno obložene sa svih strana).

BAKED APPLES

1/3 šolje trave
1/2 šolje smeđeg šećera
2 kašike cimeta
4 jabuke sa izvađenim jezgrom
1/4 šolje suvog grožđa
1/4 šolje iseckanih oraha
1/4 šolje vode

Mikserom izmešati travu, šećer i cimet. Dodati ovu smesu suvom grožđu i orasima, ali naravno, sa dovoljno vode da bi masa bila kompaktna. Napuniti izdubljene jabuke i peći u rerni 25 min na 180 stepeni.

HOT DATE CAKE

- 2 šolje urmi
- 1 1/2 šolja ključale vode
- 1/2 šolje maslaca
- 1 šolja šećera
- 1/3 šolje trave
- 1 jaje
- 1 kašičica ekstrakta vanile
- 1 1/3 šolje brašna
- 1 kašičica soda bikarbone
- 1 kašičica soli
- 1 šolja iseckanih oraha

Sipati prokuvanu vodu preko urmi. Pustiti da se hladi dok ne postane mlaka. Napraviti krem od maslaca i šećera, pa dodati travu, jaje i vanilu, i konačno sve to dobro izlupati. Prosejati brašno, sodu i so, zajedno, pa u njih staviti urme, orahe i onda sve to pomešati sa kremom koji ste prethodno napravili. Sipati masu u dublji pleh i peći zagrejanom rerni oko 35 min. na 180 stepeni.

NAPICI

HEALTH DRINK

- 1 šolja soka od jabuke
- 1/4 šolje soka od šljiva
- 1/4 šolje trave
- 3 očišćene i izdinstane šljive
- 1 jaje

Staviti sve sastojke u blender (mikser) i mešati dok se sve ne ujednači.

PARTY PUNCH

- 3 šolje ohlađene slatke jabukovače ili soka od jabuke
- 5 kašika meda
- 3 šolje brusnica
- 1 isečena banana
- pola šolje trave

Staviti sve sastojke u blender (mikser) i mešati dok se sve ne ujednači.

VII DEJSTVO MARIHUANE

Marihuana i danas za većinu ljudi predstavlja fenomen o kojem se malo zna. Neki entuzijasti predviđaju da će trava izbaciti iz igre veliki američki izum, "vreme za koktel", a da će na međunarodnom planu pomoći da se okončaju savremeni ratovi. "Trezvene" vlasti, sa druge strane, proglasile su je zločin, a pojedini postojeći zakoni propisuju čak i kaznu doživotne robije zbog posedovanja jednog jedinog džointa. Po rečima *Consumer reports*-a, mišljenje, da se malo toga sa sigurnošću zna o efektima koje marihuana može izazvati, je "jednostavno pogrešno". Sudeći po izjavi vladine Nacionalne komisije za marihuanu, "*cannabis sativa* je jedna od najstarijih i najčešće korišćenih droga. Upotrebljavala se na različite načine i susreće se i u najranijim medicinskim spisima, a i danas se koristi kao višenamenski lek širom sveta". Do sada je šest važnih zvaničnih studija i najmanje šest izvanrednih knjiga proučavalo efekte marihuane:

Izveštaj komisije za indijsku konoplju (1894), britansko-indijske vlasti

Vojna ispitivanja u zoni Panamskog kanala (1929), vojska Sjedinjenih Država.

Izveštaj komiteta *LaGuardia* (1944), Njujork Siti

Izveštaj baronice *Wootton* (Vuton) (1968), Velika Britanija

Izveštaj komisije *Le dain* (L'dan) (1972), Kanada

Nacionalna komisija za marihuanu i zloupotrebu droga, Sjedinjene Države

PUŠAČI MARIHUANE (*The Marijuana Smokers*), autor *Erich Goode*, vanredni profesor sociologije, *State University of New York*, (*Basic Books*/1970)

PONOVO RAZMOTRENA MARIHUANA (*Marijuana Reconsidered*), autor *Lester Grinspoon M.D.*, vanredni klinički profesor psihijatrije, *Harvard Medical School and Director of Psychiatry, Massachusetts Mental Health Center, (Harvard University Press/1971)*

MARIHUANA: NOVA PROHIBICIJA (*Marijuana: The New Prohibition*) autor profesor *John Kaplan, Stanford University Law School, (Crown/1970)*

ČUĐAN SLUČAJ TRAVE (*The Strange Case of Pot*), autor *Michael Shoefield*, član Vuton podkomiteta i autor mnogih radova iz psihologije, (*Penguin Books/1971*).

NOVA DRUŠTVENA DROGA-KULTURNI, MEDICINSKI I PRAVNI POGLED NA MARIHUANU (*The New Social Drug-Cultural, Medical and Legal Perspective on Marijuana*) autor *David E. Smith, M.D.*, upravnik *Haight-Ashbury Medical Clinic*, docent toksikologije na *University of California Medical Center (Prentice-Hall, 1970)*.

ZAKONITE I NEZAKONITE DROGE, (*Licit and Illicit Drugs*), Izveštaj sindikata potrošača o narkoticima, stimulantima, depresantima, inhalantima, halucinogenim drogama i marihuani-uključujući kofein, nikotin i alkohol, autor *Edward M. Brecher* i urednici biltena *Consumer Reports, (Consumer Union, 1972)*.

Studija sindikata potrošača ističe da su svi ovi izveštaji i knjige, od 1894. do 1973, u saglasnosti po pitanju praktično svih suštinskih činjenica. Dosadašnja istraživanja ukazuju da marihuana, čija je upotreba veoma raširena u Sjedinjenim Državama, uzrokuje izuzetno mali broj različitih fizičkih efekata (manji nego kafa, na primer), a da su psihički efekti, promene u ponašanju, relativno blagi u poređenju sa efektima alkohola. Ako je to istina, možete reći, zašto su onda mnogi zabrinuti zbog pušenja trave? Odgovor je to da ova izvanredna biljka (koja je izgleda jedinstvena po svojim efektima i ne liči ni na jednu drugu vrstu hrane ili droge) obustavlja izvesne funkcije centralnog nervnog sistema za nekoliko sati, a onda u roku od nekoliko dana nestaje iz tela, ne ostavljajući nikakve tragove. Međutim, kratka suspenzija izvesnih funkcija ima veoma primetan, subjektivan (duhovni ili intelektualni) efekat na većinu ljudi. Oni doživljavaju sebe i svet oko sebe drugačije i to, kvalitativno drugačije

iskustvo, je ono što ljude navodi da puše travu. Prema tome, koji su efekti jedne normalne, "društveno prihvatljive" doze marihuane?

FIZIČKI EFEKTI. Veoma obimna farmakološka istraživanja su do danas uspela da prisustvu THC-a (psihoaktivne materije u travi) u telu pripisuju samo tri fizičke reakcije. One su privremene i neznatne. Prvo, trava dovodi do crvenila očiju, s obzirom na povećanu vazodilataciju i proširenje sudova u beonjači. Do ove reakcije će doći bilo da se trava puši ili unosi u sistem za varenje: što je više THC-a, oči će više pocrveneti. Ovaj efekat nastupa postepeno i svoj maksimum dostiže posle otprilike sat vremena. Trava ne uzrokuje proširenje zenica, kao što se obično misli. Drugo, neznatno se povećava broj otkucaja srca i puls. Ova promena nastupa na samom početku pušenja i dostiže vrhunac posle otprilike dvadeset minuta. Rad srca se vraća na normalu u roku od sat i po vremena. Ovaj efekat je neznatan i skoro se nikad ne primećuje. Treće, posle upotrebe trave spava se nešto duže i bolje. Postoji još jedan sporedan efekat koji nećete primetiti osim, ukoliko nemate glavobolju ili zubobolju. To je smanjenje osećaja bola, a to je razlog zašto se trava u nekim zemljama koristila kao anestetik. Inače, nema drugih fizioloških efekata koji se dosledno manifestuju na nekom organu, delu ili funkciji tela.

Istina je da postoji određen broj drugih simptoma koji su primećeni kod pojedinaca, međutim, nauka nije pronašla nikakvu čvrstu fiziološku osnovu za njih. Većina pušača, pod uticajem trave počinje da oseća nezajazljivu glad, međutim, dokazano je da marihuana ne uzrokuje pad šećera u krvi. Neki pušači nikad ne osećaju glad, a neki, opet, mogu biti potpuno siti, pa će im se desiti da u toku pušenja ogladne. Očigledno, fenomen nije prava glad već povećana želja da se oseti ukus i da se jede, bilo to potrebno ili ne. Takođe, pušenje uzrokuje sušenje usta, te stoga i žeđ - što može takođe biti posledica konzumiranja vina ili piva, uz delovanje toplog i suvog dima.

Izvesne osobe opažaju da su pokreti njihovih prijatelja brzi i nagli. Nauka se slaže sa mogućnošću postojanja tog efekta. Ipak, efekat "hipermobilnosti" je često toliko neznatan da su potrebni vrlo precizni instrumenti kako bi se ona zabeležila. Postoje neke indikacije da

smo skloni da češće uriniramo, mada je dokazano da se količina tečnosti ne povećava. Pojedinci se pod uticajem trave osećaju pomalo lenjo, osećaju izvesnu slabost u mišićima, skloni su da se više smeju i pričaju, a manje da se pokreću. Najzad, mnogi tvrde da osećaju veće seksualno uzbuđenje kada su naduvani. Međutim, testovi pokazuju da marihuana nije afrodisijak. Strogo uzevši (vidi poglavlje 9) tako je, jer ona ne doprinosi nadraživanju seksualnih organa. Ipak, delovanje marihuane na centralni nervni sistem rezultira smanjenjem inhibicija i povećanjem nagona, te se stoga i može objasniti veza između trave i seksa.

Sve u svemu, Nacionalna komisija za marihuanu je zaključila da je "primećeno nekoliko konzistentnih fizioloških posledica. Patološke telesne promene se nisu manifestovale od akutne upotrebe".

Psihički efekti

Toliko o fizičkim efektima. Kakvi su psihički efekti?

Psiholozi su do sada sprovedi veliki broj laboratorijskih testova nad osobama koje su bile pod dejstvom marihuane. U te testove spadaju IQ test (rezultati su bili nešto malo slabiji nego pod uobičajenim okolnostima), *Rorschach inkblot test*, (više različitih interpretacija, bolje zapažanje detalja), *Digit-Symbol Substitution Test*, (rezultati koje su postigli regularni pušači trave bili su bolji od rezultata koje su postigli pod "normalnim" okolnostima, ali su rezultati onih koji su tada prvi put probali travu bili lošiji nego obično).

Istraživanja potvrđuju da se pod dejstvom trave gubi osećaj za vreme. Jedna jedina pesma sa ploče može izgledati kao dvadeset minuta fantastičnih zvukova, a čekanje na lift će trajati celu "večnost". Slično, dok trava pojačava objedinjeni čulni doživljaj sadašnjosti (na primer slušanje muzike u zamračenoj sobi ili posmatranje lajt šoa) ona u isto vreme dezintegriše "mentalnu" koncentraciju, što znači, da onemogućava ignorisanje zvukova i prizora koji odvlače pažnju, pa samim tim i koncentraciju na misli.

U stvari ova dva efekta, gubitak sposobnosti "mentalne" koncentracije i osećaja za vreme, dve su strane iste medalje i ukazuju na glavni efekat marihuane na mozak i centralni nervni sistem, koji još nije u potpunosti shvaćen. Pod uticajem trave, potpuno se uključujete u čulni svet "ovde i sada", onoga što vas u tom trenutku

okružuje. Očigledno je, da je čak i "normalan" osećaj za prolazak vremena, u stvari, mentalna apstrakcija iz čulne sadašnjosti, te pamćenje sveta objektivnog vremena i neprekidno usklađivanje iskustva u skladu sa njim. Svakako je ova mentalna sposobnost, apstrahovanja iz neposredne senzacije ono što vodi evidenciju (pamti) o svim relevantnim podacima i ono što organizuje ove podatke u smislenu celinu. Izgleda da pod dejstvom trave privremeno ostajemo bez ove sposobnosti.

Bez ovih "smislenih mentalnih celina" uzaludno ćete pokušavati da recimo uravnotežite svoj čekovni račun, pa čak i da u društvu ispričate jednu običnu priču. Stalno ćete gubiti nit, pitajući se "Gde stadoh?". U širem kontekstu gubi se perspektiva i moć rasuđivanja. Mislićete da je sve što vidite ili čujete fantastično, a možda ćete čak i zapisati neku veliku ideju ili pesmu koja vam odjednom padne na pamet. Sledećeg jutra ćete na papiru otkriti neke bezvezne, obične reči. Iznad svega, trava privremeno oslobađa najveće "organizovane smislene celine", sopstvenog identiteta (koji je u svesti kreiran), strukture vašeg sveta. Pod uticajem marihuane ćete se osećati "kao dete", i svaki prizor i zvuk - cveće, muzika, mirisi, hrana, seks - će vas ispunjavati i izgledati kao nešto novo i fantastično.

Ovo je značenje fraze "rasturiti se". Marihuana, a takođe i druge psihodelične droge, pogotovu LSD, odjednom otkriva da i vas i vaš svet, koji uzimate zdravo za gotovo i koji je nesvesno ograničen, stvara i nameće vaš sopstveni um - "organizator". Eksperti ponekad upućuju na "slom moralnih vrednosti", kao na rezultat pušenja trave ili upotrebe psihodeličnih droga. Na izvestan način to je istina. Mnogi će (privremeno) prevrednovati svoje stečene, naučene i nametnute vrednosti u svetlu mnogo neposrednijih, spontanijih vrednosti koje će iskusiti pod uticajem trave. Ljudi su zadovoljni sobom, dok su *stoned* i obično, u tim trenutcima smatraju da je ovaj osećaj sopstvene vrednosti i lepote sveta oko njih, "moralniji" od mnogih vrednosti koje su u modernom društvu prihvaćene. Odatle i izreka "Vodite ljubav, ne rat".

Dosadašnja psihološka istraživanja nisu uspela da tačno utvrde kako THC deluje na centralni nervni sistem i mozak i to zasad ostaje deo subjektivnog iskustva sa travom što je tema sledećeg odeljka.

Kada su u pitanju psihološki efekti, (uzrokovani manjim dozama, uobičajenim u Americi) Nacionalna komisija je otkrila samo "manje poremećaje pamćenja, psihomotornih funkcija i socijalnog ponašanja". Njihovo jedino upozorenje bilo je: "Očigledno, ova zapažanja su potegla praktično pitanje o sposobnosti osobe, pod uticajem marihuane, da obavlja poslove koji zahtevaju memoriju, koncentraciju i organizaciju misli".

SUBJEKTIVNI EFEKTI. Sada je očigledno da se pravi efekat marihuane ne može izmeriti, a još manje ga mogu proceniti nepristrasni posmatrači. "Udarac" marihuane je jedno subjektivno, unutrašnje, lično iskustvo. Stoga je nemoguće sa sigurnošću unapred reći kakvo će iskustvo sa travom imati izvesna osoba. Različite vrste trave (THC izomeri su veoma složeni i nisu do kraja proučeni) u različito vreme različito i utiču na ljude. Reakcija određene osobe na istu vrstu trave u različitim prilikama može biti potpuno drugačija. Takođe, i različite doze veoma mnogo utiču.

Postoji i ono što bi se moglo nazvati "raspoloženje i okruženje".¹ "Raspoloženje" se odnosi na psihičko stanje u kome se pojedinac nalazi dok puši - trava neće promeniti osnovnu strukturu ličnosti, međutim, može pojačati raspoloženje sa kojim neko ulazi u *trip*. "Okruženje" se odnosi na sve ono što okružuje pojedinca tokom *trip*-a. Na kvalitet *trip*-a nenaviknutog pušača, naročito može uticati mesto na kome se nalazi, osobe sa kojima je u društvu i ono što tokom *trip*-a rade. Pod nepoznatim, uznemiravajućim okolnostima, sa nepoznatim osobama, pojedinac može posumnjati da radi nešto rizično i *trip* će postati neprijatno iskustvo koje izaziva nervozu.

S obzirom na sve te razloge, niko ne može predvideti kakvo će biti iskustvo izvesne osobe. Na isti način, razumevanje različitih faktora koji utiču na *trip* i spoznaja sopstvenih reakcija omogućiće vam da postupate pravilno i imate stvarno dobar *trip* prilikom svakog pušenja.

1 Set & setting. Prim. prev.

Kakvu vrstu Iskustava ljudi obično imaju kada se naduvaju? Pre svega, "posledice" se pojavljuju 10 minuta do pola sata posle pušenja i traju između 2 i 4 časa. "Promene" koje prve nastupaju mogu biti i fizičke (unutrašnje) i perceptivne (spoljašnje). Fizičke promene: prvo što ćete primetiti je pobuđivanje jednog privlačnog osećaja koji zadovoljava i koji se širi po celom telu, a najčešće počinje u grudima, grlu i rukama. To je osećaj čudesnog blaženstva, blage, skoro iskričave duševne ekstaze. Perceptivne promene: otkrićete da ste se toliko zadubili u muziku da počinjete da otkrivete neka njena skrivena značenja ili da je sve što je obasjano sunčevom svetlošću najednom postalo sjajnije i kristalnije. Međutim, bilo da se ova neobična nova svežina prvo pojavi u vašem telu, bilo da se prvo pojavi u atmosferi ona će ubrzo prožimati sve ono čega ste svesni. Kada do toga dođe, kada shvatite da "odlepljujete", primetićete da osećanja nadiru kao talasi, a onda nastupa ushićenje, opčinjenost, praćeni trenutcima sanjivosti.

Neki kažu da osećaju blagu vrtoglavicu, lakomislenost, kao da lebde u vazduhu. Neki čak osećaju da napuštaju svoje telo, izdižu se i posmatraju šta se događa. Drugi efekat koji se skoro ne može kontrolisati je rapidna najezda misli, ideja i sećanja koja se "izlivaju" u oduševljenim rečima. Kada se celo društvo naduva postaje vrlo veselo, svi brbljaju u glas, od trenutka do trenutka zaboravljajući šta su hteli da kažu ili padaju u nesvest od smeha bez ikakvog razloga. Ponekad nećete imati potrebu da govorite, međutim misli će kroz glavu putovati ogromnom brzinom; one će izgledati kao otkrovenje, kao nešto o čemu nikad ranije niste razmišljali, osetićete silno uzbuđenje, srećni što živite. U suštini, pod uticajem marihuane ljudi osećaju sigurnost i samopouzdanje - po rečima izveštaja *La Guardia*, trava pojedinцу daje osećaj "krajnje ispunjenosti". Ona ljude pretvara u optimiste i ljubavnike, makar to bilo i za nekoliko sati. Ostali efekti su već spomenuti. Izgledaće da vreme protiče veoma sporo. Suptilni detalji na dobro poznatoj slici, nikad ranije primećeni, sada će biti potpuno uočljivi. Odjednom će i najobičnija hrana, jabuka ili činija supe, postati neverovatno ukusna. Proždiraćete hranu, a i dalje ćete želeći još. To se posebno odnosi na sladoled, čokoladu, kolače i razne delikatese. Možda ćete imati izlive nežnosti, možda ćete se osetiti kao gazela i potrčati kroz park uživajući u snazi svojih mišića.

Posle tri ili četiri sata nastupiće mir, manje ćete pričati, slušaćete ostale, sanjarićete, možda malo pospani. Posebno se noću može pasti u dubok san koji će trajati 8 do 9 sati, posle koga ćete se osećati potpuno odmorno i dobro. Ukoliko niste popušili previše trave i uz to popili previše alkohola, verovatno neće biti nikakvih naknadnih posledica. Tako će biti u 90 posto slučajeva. Međutim, povremeno se mogu iskusiti i manje ugodne posledice, o kojima će biti reči. Ali pre toga, možda nikad do sad niste duvali i pitate se da li i novajlija za prvi put može očekivati sve što je navedeno.

Šta novajlija može očekivati? Ako nikad ranije niste pušili travu možete očekivati jednu od dve mogućnosti: baš ništa ili izvanredno, nezaboravno iskustvo. Malo je onih čije je prvo iskustvo bilo "nešto osrednje". Uglavnom se kod većine prvo iskustvo svodi na ono "baš ništa". Recimo, neki prijatelji vas ubede da sa njima probate da duvate, sednete, u toku večeri se popuši dva, tri džointa. Svi ostali počinju da stoniraju - vi ih gledate - a sami ne osećate ništa. Možda ćete pokušati neke druge noći - opet ništa. Reći ćete svojim prijateljima da ste verovatno jedan od onih koji se ne mogu naduvati i bićete pomalo ozlojeđeni celim događajem.

Nema potrebe za zabrinutost (ili ozlojeđenost): mnogima se dogodila potpuno ista stvar. Postoje teorije koje objašnjavaju ovu pojavu. Prva teorija se zove "farmakološka sensitizacija"² (A. T. Weil, *Science Magazine*, 1968). Suština teorije je sugestija da kad je marihuana u pitanju, centralni nervni sistem mora prvo apsorbovati izvesnu količinu THC-a kako bi stekao sposobnost, da kasnije prilikom druge, treće, četvrte upotrebe reaguje na ovu supstancu, te da joj "dozvoli" da privremeno suspenduje izvesne funkcije. Prema drugom načinu tumačenja iste teorije, potrebno je da sistem apsorbuje izvesnu inicijalnu količinu THC-a, da bi prešao neki magični prag. Međutim, kao i u baptizmu, jednom kada pređete prag, više nikad neće biti potrebno da prolazite kroz ceremoniju inicijacije. Ako ova teorija vodi rešenju problema, onda se verovatno nervni

2 Sticanje osetljivosti na određene supstance. Prim. prev.

sistem međusobno razlikuju u otpornosti prema gubljenju pojedinih funkcija, a to objašnjava zašto se neke osobe naduvaju prilikom prve upotrebe dok je drugima potrebno tri ili četiri pokušaja pre nego što uđu u "kraljevstvo".

Druga teorija se naziva "proces učenja", a postavio je 1953. godine, sociolog H.S. Becker. Osnovna ideja ove teorije je slična prethodnoj, međutim, ona se oslanja na umne procese umesto na fiziološke. Saglasna je sa tim da THC privremeno suspenduje ili ometa sposobnost organizovanja misli, međutim, prema ovoj teoriji, do toga ne može doći pre nego što svest ne raspozna šta se događa i u stvari to ne dozvoli. A svest počinje da prepoznaje prijatno dejstvo i da ga prihvata kroz određen proces obuke (učenja), koju obično sprovode vaši iskusniji prijatelji. "Proces učenja se sastoji iz tri faze koje "učenik mora" da prođe da bi razvio sposobnost da "odlepi".

Prva faza predstavlja učenje tehnike pušenja. Ako "učenik" zna kako se puši obična cigareta - da uvlači dim u pluća - odmah može da pređe na sledeću fazu. Ako ne zna, i smatra da ne bi mogao da uvuče dim, ne treba da se pokoleba jer to nije teško. Treba se samo opustiti i udahnuti iz džointa nekoliko dimova, pomešanih sa što više svežeg vazduha (kroz uglove usana). Milioni nepušača su naučili da "duvaju" travu, a posle toga nisu prešli na pušenje običnih cigara. Mešanje svežeg vazduha i dima u toku pušenja trave u stvari preporučujemo svima. To pomaže hlađenju grla i izgleda da mešavina ima jače dejstvo nego čist dim. Sve što treba naučiti je držati dim u plućima što duže.

Druga faza je učenje primećivanja efekata. Ponekad se dešava da se novajlija prilikom prvog duvanja toliko naduva, te počne da se tresе od smeha, da brblja i pojedje sve iz frižidera. Prijatelji će mu reći: "Eto vidiš, naduvao si se!". On će odvažno poreći: "Nisam", iskreno misleći da je tako. "Uvek se ovako osećam". Možda će biti potrebno dva ili tri duvanja pre nego što njegova svest ne prizna, "U redu, u redu ovo više nisam onaj stari ja. Sad vidim na šta ste mislili". Prema ovoj teoriji "učeniku" se može pomoći da prepozna efekte duvanja ukoliko unapred sa prijateljima porazgovara o tome ili ako pročita odeljak o subjektivnim efektima.

Treća faza, prema teoriji "proces učenja", je učenje uživanja u efektima, pošto se prethodno oni uoče, na sebi. Kao što sledeći

odeljak, "mogući neugodni efekti", ističe, neke osobe na ovaj nepoznati novi osećaj reaguju sa uznemirenjem ili čak panično. *Becker* objašnjava da je navika na osećaje uzrokovane marihuanom "stečena, i po vrsti se ne razlikuje od stečene navike konzumiranja ostriga." Pošto lično upozna efekte trave, novajlija će, možda uz uveravanje svojih prijatelja, i otkrivši neka od zadovoljstava, postepeno naučiti da potpuno uživa.

Bez obzira da li su ove teorije održive ili ne, činjenica da pokušavaju da nađu objašnjenje zašto se mnogi prilikom prvog pušenja ne naduvaju je dokaz da u većini slučajeva tako i biva. Prema tome, ako se ne naduvate prvi put, ne brinite. Pokušajte ponovo ako vam je stalo. Ali, šta god radili, prvi put nemojte pokušavati (ili dozvoliti da vas prijatelji ubede) da pušite džoint za džointom sve dok se ne naduvate. Može vam vrlo lako pripasti muka, kao klincima koji iza garaže puše cigarete. Iako se možda možete na kraju i naduvati na taj način, pored muke počecete da osećate strah, gađenje, pa čak i užasavanje. Ako odlučite da se naduvate, mirno usavršavajte svoju tehniku pušenja i nemojte nikad preterivati sa količinom trave. Pravilo je sledeće: društvo ne treba da popuši broj džointa, koji je veći od broja ljudi u društvu. Na primer, ako četvoro puši, onda, kada četvrti džoint napravi svoj krug, više ne treba pokušavati.

Ako ste opušteni i umereni i ako sledite proceduru naduvaćete se pre ili kasnije. Svakako, ima i onih kojima i iz prvog puta pođe za rukom da potpuno "odlepe" i da u svakom trenutku uživaju u uzbuđenju kakvo nisu doživeli još od prve svoje vožnje na "toboganu smrti".

Možda se pitate da li postoje neki posebni efekti koje treba očekivati prilikom prvog "putovanja". Ne postoje, iako mnogi kojima je prvi put dobijaju već klasične napade smeha. Smeju se bespomoćno i nekontrolisano, bez ikakvog očiglednog razloga i po petnaest, dvadeset minuta, urlaju dok im se suze slivaju niz lice, udaraju nogama o pod, drže se za stomak, pokušavajući bezuspešno da zaustave smeh. Međutim, vi se možda uopšte i nećete mnogo smejati. Koliko su ljudi različiti toliko su i tripovi različiti.

I na kraju, "Da li novajlija može biti siguran da će njegovo prvo stondiranje biti prijatno iskustvo, a ne jedan od onih 'loših tripova' o kojima je mogao čuti?"

Ukoliko je izvesna osoba stabilan karakter, ako nema problem "prilagođavanja društvu" (vrstu problema zbog koga bi trebalo posetiti psihologa), ako ima poverenja u prijatelje sa kojima duva i koji će ga savetovati, i ako postoji odgovarajuće "raspoloženje i okruženje" (dobro raspoloženje i sigurno i prijatno mesto za duvanje), te najzad ako ne popuši previše, nema razloga za strahovanje od bilo kakvog "lošeg tripa". Da bi bili sigurni, treba pročitati sledeći odeljak o "mogućim neugodnim efektima" i o tome kako ih sprečiti.

Mogući neugodni efekti

U neku ruku pušenje trave je slično uzimanju alkoholnih pića, mada je sa druge strane potpuno različito. U oba slučaja, za one koji travu nisu probali, konzumacija piva, vina i žestokih pića može poslužiti kao prepoznatljiva osnova za poređenje. Na primer, i duvanje i uzimanje alkohola imaju fazu konzumiranja (unošenja) i fazu "posledica", koje se mogu uporediti. Da pojednostavimo, svrha duvanja i svrha uzimanja alkohola su manje više suprotne. Kada je u pitanju pušenje trave, faza konzumacije ("spaljivanje" pluća udisanjem vrelog dima) je nužno zlo koje izvesna osoba mora da pretrpi da bi se naduvala, a što je svrha. Nasuprot tome, pri uzimanju alkohola, faza konzumacije, ispijanja svog omiljenog pića sa prijateljima, je važna barem koliko i efekat koji sledi. A mogući naknadni efekti, pijanstvo, muka i mamurluk su zla koja posle svega treba da se podnesu uz obećanje samom sebi da sledeći put neće toliko popiti. U praksi su te razlike pomalo zamagljene. Pijete zato što uživate u ukusu pića, iskustvu kakvo je uzimanje alkohola u društvu, i zbog početnog osećaja "zagrejanosti" od alkohola. Međutim, problem kod alkohola nastaje kada dođe do potpune intoksikacije, pijanstva. Kada pušite travu, potpuna "intoksikacija" je ono čemu težite, to je najbolji deo celog doživljaja, mada "veterani" kažu da u društvenom smislu počinjete da uživate i u ritualu pušenja, deljenju džointa, pijuckanju vina, ćaskanju i čekanju da efekat nastupi. Međutim, kontrasti su tu: pri ispijanju alkohola užitak je u fazi "unošenja", a pri pušenju trave užitak su naknadni efekti.

Ali, kao što i pri upotrebi alkohola dolazi do neugodnih posledica, do njih može doći i prilikom duvanja, takođe. Povremeno, neugodne posledice od alkohola možete osetiti iako niste preterali sa pićem,

te tako i trava ponekad uzrokuje te neželjene posledice iako niste popušili previše. Srećom, kada je trava u pitanju, te posledice su mnogo ređe, a i kada dođe do njih lakše ih je ukloniti, kada saznate šta treba raditi.

Kao i od alkohola, neugodne posledice od trave su uslovljene konzumiranom količinom. Izuzimajući neke početnike, pušači trave se nikad ne susreću sa takvim neprijatnim simptomima, osim ukoliko ne popuše previše trave ili ukoliko je trava neuobičajeno potentna. Iz tog razloga pušenje hašiša (koji je više od deset puta jači od standardno dobre trave) neznatno povećava izgled na neugodne sporedne efekte.

Opšteno govoreći, svi ti neželjeni efekti nastaju od onih prijatnih u kojima uživete (pa stoga možete naučiti kako da ne dozvolite da do njih dođe). Na primer, kada počnete da primećujete da trava dejstvuje, osećate se lakomisleno i slobodno. Međutim, ako je trava nešto jača ili ako niste naviknuti na nju, lakomislenost se može pretvoriti u vrstu vrtoglavice - možda će vas to malo uplašiti, zbog toga će se vrtoglavica pogoršavati sve dok ne osetite muku. U najgorem slučaju, ako ste stvarno preterali sa pušenjem, možete povraćati i zaspati. Kada se probudite sve će biti u redu.

Vrtoglavica i mučnina su stvarno jedine moguće neugodne fizičke posledice i veoma su retke. Sa psihološke tačke gledišta, jedini problem sa kojim se možete susresti je neka vrsta straha. Recimo, bili ste *high* oko 45 minuta, i za to vreme ste stvarno uživali. To je bilo jedno od najboljih duvanja koje ste doživeli do sada. Domaćin vam dodaje još jedan džoint, međutim, počinjete da osećate da ste u bukvalnom smislu "visoko", da ste se na čudan način odvojili od svog tela i da posmatrate sebe i ostale koji tu sede. Shvatate da ne možete da govorite, da ne možete da ispružite ruku prema ostalima, osećate se udaljeno. Isprva je taj utisak udaljenosti i mirnoće ugodan, međutim, ubrzo počinjete da se osećate nesigurno, bespomoćno, čujete buku spolja, pomišljate da dolazi policija. Osećate sve veću uznemirenost, međutim, to se na vama ne vidi i niko iz društva to ne primećuje. Posebno kod početnika, ovakva vrsta neosnovanog straha može da preraste u paniku. Pošto doživite ovako nešto, sledeći put ćete znati da prepoznate simptome i da

kažete sebi da se nemate čega bojati i bićete u stanju da kontrolišete ovaj osećaj panike. Ako vam se ovakav napad straha ikad dogodi, odmah kažete svom prijatelju da postajete uplašeni. Razgovor, promena ambijenta, i svež vazduh će sve dovesti u red. Razumljivo je da ste, pošto se organizaciona funkcija mozga privremeno obustavi, prepušteni čudnim strahovima i neizvesnostima koje bi pod normalnim okolnostima izgledale besmisleno. Važno je to shvatiti i uz pomoć prijatelja ili promenom aktivnosti vratiti misli na "pravi put".

U veoma retkim slučajevima situacija može biti još gora. To se dešava kada strah pređe u vrstu paranoje: to jest, kada se iz uplašenog stanja pređe u stanje straha od ljudi, koji su u društvu. Ako ih ne poznajete dobro, možete poverovati da ih čujete kako u kuhinji razgovaraju o vama. U svom sve većem strahu pomislite da vas ne vole, da se spremaju da vam nešto učine, da su neprijateljski raspoloženi prema vama i da vam se svi smeju iza leđa. Ono što stvara te paranoidne varke, nažalost je činjenica da se nikom od prisutnih (zbog *svog* tripa) nećete obratiti za pomoć i podršku. Imaćete osećaj da ste potpuno usamljeni i prepušteni sami sebi. Mozak će vam raditi velikom brzinom, ali srećom, telo će biti relativno mirno. Nema bojazni da ćete pod uticajem trave skočiti kroz prozor, ali ipak ne bi bilo loše da se malo prošetate ili da porazgovarate sa nekim od prijatelja, ne bi li promenili raspoloženje i prekinuli zbrku u glavi. U najgorem slučaju imaćete jedno gadno veče i sledećeg dana ćete biti iznenađeni što ste sposobni za takve paranoidne gluposti.

Izuzev fizičkih posledica, vrtoglavice i mučnine i mentalnih, otuđenosti ili paranoje, nema drugih neprijatnih efekata sa kojima bi se jedna normalna osoba mogla susresti prilikom upotrebe standardnih količina trave, pa čak i one veoma potentne. Ovi efekti nisu učestali i mnogo su ređi od onih dobro poznatih koje uzrokuje alkohol. Dobro je da ih poznajete u slučaju da neko od vaših prijatelja počne da oseća neugodnost i strah. Treba biti veoma pažljiv prema raspoloženju drugoga, pogotovo ako je početnik. Ako neko počne da oseća strah, treba ga uveravati da nema čega da se plaši, treba ga odvesti u drugi ambijent i naterati ga da misli o nečem drugom. Imaginarni strahovi će ubrzo početi da slabe i nestaću.

"Umaranje"³ je jedan povremen efekat pušenja trave za koji se ne bi moglo reći ni da je dobar, niti da je loš. Niko ne zna zašto samo pojedina trava "umara", dok druge vrste to ne uzrokuju. "Umaranje" može biti rezultat pušenja malo veće količine trave, a uzrok mu može ležati i u "hemiji" tela - nizak šećer u krvi. U svakom drugom slučaju postaćete "umorni", ako ste prethodno nekoliko sati proveli u *stoned* stanju. Postepeno otkrivete da više niste veseli, da se povlačite u sebe, da se udaljavate od društva, pa čak i da se udaljavate od sebe. Čujete zvuk radija, gledate šta se događa pred vama, ali ne osećate ništa od toga i ne razmišljate ni o čemu. Neko će možda primetiti da ste neprijatno mirni. "Čoveče, stvarno sam *stoned!*", odgovorićete. Usta vam mogu biti veoma suva, a udovi teški i iznureni. Nije vam prijatno, ipak će proći. Pošto se potpuno "spustite" ili malo odspavate sve će doći na svoje mesto.

Efekti unošenja trave u sistem za varenje

Šta se dešava kad pojedemo hranu koja sadrži marihuanu?

Da li su efekti drugačiji od onih prouzrokovanih pušenjem trave?

Da. Pre svega, ispitivanja koja su do sada sprovedena, pokazala su da je pušenje (inhaliranje) oko tri puta delotvornije od unošenja trave u sistem za varenje, kada je u pitanju dospevanje THC-a u krvotok. To znači da bi za isti efekat koji uzrokuje jedan džoint u kolačiću bilo potrebno tri puta više trave.

Drugo, da bi "odlepili" jedući travu potrebno je tri puta više vremena nego kad bi je pušili, tj. od pola sata do sat posle konzumacije. (Pogledajte poglavlje 7).

Treće, mnogi spominju kvalitativnu razliku u dejstvu trave kada se ona unosi preko hrane. Po njima, "udarac" (dejstvo) nastupa odjednom, ponekad punom snagom u sred rečenice, fizički osećaj je mnogo bolji, čvršći, možda i mnogo jači. Neki kažu da je takvo *high* stanje mnogo teže kontrolisati i savladati i da ono potpuno "oduzima", umesto da bude oblak na kome ćete "ploviti". Ovakvo

3 Faza koja ponekad nastupa posle *stoned* stanja. Neki je smatraju i *superstoned* stanjem. Prim. prev.

stanje ima običaj da traje duže - pet do šest sati, a ponekad i do deset.

Druga velika razlika je mogućnost samokontrole. Kada je u pitanju pušenje trave, količina se može lako regulisati, dozirati. Većina ljudi prestane da puši čim se naduva, barem privremeno (još jedna razlika između alkohola i trave). Međutim, kada se radi o travi koja je unesena u sistem za varenje, ona "udara" punom snagom, odjednom i ni na koji način se taj udarac ne može ublažiti ili umeriti. Šta više, ako ne znate šta da radite onih sat vremena pre nego što počne dejstvo, a kolačići budu ukusni nastavićete da ih jedete. Ako kolačići sadrže makar i prosečnu količinu trave, može doći do neželjenih posledica, koje ćete morati da osetite. Prema tome treba biti mnogo strpljiviji i pažljiviji kada je u pitanju trava unesena sa hranom.

Različita ispitivanja su pokazala da većinu neuobičajenih efekata, o kojima smo govorili u prethodnom odeljku, a to se posebno odnosi na mučninu, mnogo češće uzrokuje unošenje trave u sistem za varenje nego pušenje. Razlog tome je prevashodno, overdoziranje do koga vrlo lako dolazi kada se trava konzumira na ovaj način. Sa druge strane, "trava u hrani" štedi vaše grlo i pluća.

Dugotrajni efekti

I najzad, da li postoje neki značajni efekti čiji je uzrok relativno stalno pušenje trave tokom više godina?

Istraživanja efekata uzrokovanih dugotrajnom upotrebom standardnih vrsta trave u Americi još nisu dovršena. Dosadašnja otkrića ne ukazuju na postojanje štetnih posledica koje su nastale kao rezultat desetogodišnjeg pušenja i po nekoliko džointa nedeljno, pa čak i svaki dan. Ono što posebno interesuje sve eksperte za droge su tolerancija i zavisnost.

Tolerancija predstavlja adaptaciju organizma na izvesnu supstancu, što znači da je tokom upotrebe potrebna sve veća i veća količina supstance da bi se postigao isti efekat. Primer takve supstance, prema kojoj organizam postaje "tolerantan" je bilo koja od teških droga, recimo heroin i morfin. Međutim, organizam ne razvija toleranciju prema marihuani. To znači, da će onaj isti džoint koji vam je bio dovoljan da se naduvate prve godine pušenja, biti isto toliko delotvoran i posle desetogodišnjeg pušačkog staža.

U stvari, postoje neke indikacije "negativne tolerancije". Drugim rečima, iskusnim pušačima će, da bi stondirali, često biti potrebna mala količina trave, koja početniku da bi postigao isti efekat nije dovoljna.

Takođe, tokom vremena mnogi pušači prihvate motanje džointa i kruženje džointa od jednog do drugog kao ritual, te razviju izvesnu vrstu afektacije prema suvom i oštrom dimu koji se širi i prema celoj "igri". Rezultat toga je da iskusnim pušačima ne samo da je potrebno manje trave da se naduvaju, već i da su sami skloni da duvaju manje od ostalih.

Fenomen, kada organizam počne da zahteva unošenje izvesne supstance stalno, naziva se zavisnost. Zavisnost se manifestuje kada se unošenje supstance obustavi. Simptomi (prestanak upotrebe) se kreću od blage glavobolje do grčeva i halucinacija uzrokovanih *cold turkey*⁴ (bukvalno: hladna čurka) detoksifikacijom od heroina. Na primer, čak i oni koji piju kafu u velikim količinama ili oni koji su teški pušači cigareta, bez nikotina ili kofeina postaju veoma razdražljivi i nervozni, a ponekad imaju i glavobolje. Međutim, ispitivanja sprovedena u Americi pokazuju da marihuana ne razvija fizičku zavisnost, kao uostalom ni nikotin ili kofein. Čak i pušači koji marihuanu svakodnevno koriste već godinama, ne osećaju fizičke simptome ako odjednom prestanu da puše iz bilo kog razloga.

Neki protivnici marihuane spominju vrstu tzv. psihičke zavisnosti. Međutim, dokazano je da jedna zdrava normalna osoba razvija zavisnost od trave koja nije ništa veća od one koju neko razvija prema čaši vina uz večeru.

Drugi efekat prouzrokovan dugotrajnom upotrebom koji se ponekad spominje je "sindrom amotivacije", tj. da oni koji su veoma često u *stoned* stanju postepeno počinju da gube interes za bilo šta drugo u životu osim za to kako da u takvom stanju ostanu. Dokazi za ovakvu tvrdnju nisu sasvim jasni jer je neosporno da mnogi "teški" pušači žive bez ikakvih smetnji, a do sada nema dokaza

4 *Cold turkey*: nagli i potpuni prestanak konzumiranja droge. Prim. prev.

da su dugotrajna upotreba marihuane i konzistentno gubljenje motivacije ili ambicije direktno povezani. Istina je da zadovoljstvo koje trava pruža ponekad služi za "beg" iz stvarnog života, ali u današnjem naelektrisanom društvu koje je potpuno usmereno prema sticanju dobiti, ovako nešto može imati samo blagotvorno, relaksirajuće dejstvo.

Međutim, u slučaju osoba sa ličnim ili problemima u društvu, ima mesta za brigu. Ove osobe mogu iskoristiti travu (*stoned* stanje) kao alternativu suočavanju sa izazovom rešavanja svojih problema.

Razlog za brigu takođe predstavlja i preterano česta upotreba trave među nekim adolescentima. Sticanje znanja i discipline koja je neophodna u životu predstavlja za većinu ljudi veoma tešku borbu. Međutim, iako postoje mnogi poslovi koji se mogu obavljati čak i pod uticajem trave, učiti i obrazovati se nije moguće ako ste previše često *stoned*. Trava privremeno slabi organizacionu strukturu mozga, koja inače igra veoma važnu ulogu u proučavanju i savlađivanju novih informacija, kao i u različitim mentalnim procesima. Zatim, neosporno je da se izvesne osobe pod uticajem trave osećaju "ohrabreno", tj. veruju da je život u suštini dobar i da će sve biti u redu. Dugotrajna upotreba marihuane može oko pojedinaca, posebno mladih, da stvori izvesnu auru optimizma, te tako da uzrokuje neosnovano precenjivanje svojih mogućnosti i izgleda. To vodi vrsti "magičnog mišljenja" koje pojedincu pretpostavlja blistavu budućnost, pritom ne uzimajući u obzir naporan rad i vežbu koja je potrebna za bilo kakvu budućnost. I najzad marihuana oslobađa fantaziju i maštu i narušava dominaciju matematičko-logičkih procesa mišljenja. Za odrasle koji su već previše podređeni svojim karijerama i koji imaju jedan racionalan pogled na svet, trava može služiti kao sredstvo za opuštanje. Međutim, za mlado stvorenje koje izlazi iz detinjeg sveta fantazija i maštanja i koje tek treba da prođe kroz fazu logičnog i racionalnog treninga i razvitka, prečesta upotreba marihuane može da predstavlja samo kočnicu.

Poslednje, za šta bi se moglo reći da je rezultat dugotrajne upotrebe trave je transformisanje *stoned* stanja u izvesnom stepenu. Pušači-veterani ne doživljavaju više "otkrovenja" i poremećaje u čulnom opažanju, kao u vreme kada su bili početnici. Trava kasnije

više postaje deo pojedinca: više uživate u onome što ste naučili da možete da budete. *High* osećanje je sada duboko u vama, više nije potrebno da i ono što vas okružuje dobije neko posebno značenje da bi vam bilo prijatno. Gomila misli i fantazija i dalje navire, ali ih sada mirno puštate da polako otiču. Osećaj "udaljenosti" i strah koji se povremeno pojavi, ne uznemiravaju vas. Prepoznajete ih i prihvatate "igru" ili jednostavno menjate tempo. Iskustvo donosi čar i spokojstvo.

Postoji i jedan efekat uzrokovan dugotrajnim pušenjem trave koji nema veze sa marihuanom kao takvom, već je efekat samog pušenja. S obzirom da marihuana ne sadrži katran i nikotin, kao duvan, i stoga što se tokom godina popuši mnogo manja količina trave od količine duvana koju popuši jedan umeren pušač cigareta, efekti uzrokovani dugotrajnim udisanjem dima marihuane su minorni. Međutim, oni ipak postoje zbog toga što dim trave sadrži strane materijale koji se uvlače u pluća i jer se taj dim uvlači mnogo dublje i mnogo duže se zadržava u plućima nego duvanski dim. Slični efekti, uzrokovani unošenjem trave preko hrane, nisu primaćeni ni na želucu, ni na jetri i bubrezima.

Testovi su pokazali da se u slučaju neposredne opasnosti trenutno probija "barijera" koja se u mozgu stvara dejstvom trave i da pojedinac počinje da trezveno rasuđuje. Međutim, iako je dovoljno dokumentovan, ovaj tzv. efekat "isključivanja" nije moguć u svim slučajevima, jer snaga dejstva marihuane varira, te i stoga što taj efekat ne bi trebalo ispitivati tako što ćete sebe u *stoned* stanju namerno izlagati potencijalno opasnim situacijama. Treba dodati još nešto. Smatramo da je važno srušiti mit o povezanosti marihuane i nasilja. I studija o marihuani, vlade Sjedinjenih Država takođe ukazuje na to da se i u popularnoj i u stručnoj literaturi pojavljuju brojne neosnovane, često emocijama obojene optužbe koje se odnose na doprinos marihuane nasilju.

"U studiji o trideset sedam ubistava počinjenih u Nju Orleansu za godinu dana, sedamnaest ubistava je direktno povezano sa marihuanom... Zla marihuana svoje tragove ostavlja po celoj zemlji, od sitnih krađa do pljačke banaka..."

(*La Roe*, 1940)

"Čak ni seks ne zadovoljava abnormalne nagone koje podstiče marihuana. I dalje postoji potreba za daljnjim uzbuđenjem, oslobađanjem emocija, a to je onda kad počnu da se hvataju za pištolje i da vitlaju noževima i brijačima. I oni koji upotrebljavaju marihuanu sve to smatraju sasvim normalnim!"

(*Williams*, 1969)

"U ranim fazama intoksikacije uništava se snaga volje i oslobađaju se inhibicije i ograničenja; moralne barikade se ruše i često sledi razvrat i seksualitet. Tamo gde postoji mentalna nestabilnost ponašanje će biti nasilničko. Narcisoidne osobe će uživati u varljivom osećaju veličine, plašljive osobe će biti uznemirene, a one agresivne su sklone nasilju i zločinu."

(*Anslinger i Tompkins*, 1953/22)

Druga ispitivanja jednostavno poriču ove navode ili tvrde da ne postoje dokazi koji će potkrepiti teze o jednom nezavisnom kauzalnom odnosu.

"Činjenica da su mnogi svedoci govorili u prilog tvrdnji o miroljubivosti, čak i onih koji prekomerno konzumiraju, dokazuje da je iskustvo u ovoj zemlji takvo da ova droga (konoplja) po pravilu nije sklona da izazove nasilničko ponašanje i zločine."

(Komisija za indijsku konoplju, 1969:258)

Veza između upotrebe marihuane i ispoljavanja agresivnosti ili zločina kao što su ubistvo, silovanje i nasrtaj ostaje jedno od najkontroverznijih pitanja vezanih za ovu drogu.

Ovaj argument povlači nekoliko fundamentalnih pitanja: da li su ovakva stanja (efekti), pod pretpostavkom da ih izaziva marihuana, svojstvena svima onima koji je upotrebljavaju? Da li ti efekti, ako do njih dode, uvek ili često utiču na otvoreno postupanje pojedinca? Da li se to ponašanje uvek manifestuje kao agresivnost i nasilničko ponašanje?

Odgovori na ova pitanja mogu se pribaviti iz različitih izvora. Jedan od njih su laboratorijska ispitivanja sprovedena sa ciljem da se odrede izvesne fiziološke i psihičke reakcije i da se identifikuju vidljive posledice na ponašanje. Drugi izvor su retrospektivni izveštaji o efektima koje su podneli sami pušači marihuane. Dodatni dokazi mogu se dobiti ispitivanjem dosijea (kriminalnih) onih za koje se zna

da su pušili marihuanu i učestalosti upotrebe marihuane među osobama kojima je suđeno zbog različitih teških zločina. I mada ovaj poslednji metod može otkriti izvesne statističke asocijacije (za koje se daljnjom analizom može dokazati da su netačne), one ne bi trebalo da se interpretiraju tako da pokažu postojanje kauzalnog odnosa između upotrebe marihuane i počinjenih zločina.

Dokazi izvedeni iz dosadašnjih iskustava ne idu u korist hipoteze da marihuana povećava agresivnost ili da njeni efekti značajno povećavaju mogućnost da pušač bude podstaknut na nasilje ili zločin.

U istraživanju koje je 1972. u Filadelfiji sprovedla Komisija za marihuanu Sjedinjenih Država, među muškarcima od 15-34. godine starosti, ispitanici su intervjuisani o tome u kojoj meri i koliko često upotrebljavaju marihuanu, u kojoj meri ona figurira u izvršavanju zločina i delikvenciji i kakva obično iskustva imaju pod dejstvom marihuane. Uzimajući u obzir efekte koje su iskusili (oko 75 posto ispitanih je izjavilo da su marihuanu probali ili je koriste), skoro svi su porekli da se efekti marihuane mogu interpretirati kao nešto što izaziva zločin ili nasilje.

Podaci pokazuju da je većina ispitanika odgovorila da "nikad ili skoro nikad" nisu osetili efekte za koje bi se moglo reći da stvaraju frustraciju, bes ili agresivnost i da obično to nisu efekti koji uzrokuju povećanje podložnosti uticajima spolja. Sa druge strane, 72 posto ispitanika je odgovorilo da se oseća potpuno opušteno, 53 posto da se oseća manje "besno", i 47 posto da je pospano, barem polovinu vremena dok je pod uticajem trave.

Sve u svemu, ovi podaci navode na to da marihuana obično ne uzrokuje efekte koji mogu povećati agresivnost ili podstaći nasilje. Više drugih studija koje su taj odnos proučavale mnogo direktnije, u celini pokazuju da marihuana ne igra značajnu ulogu u podsticanju na izvršavanje teških zločina.

Kao što se i *high* stanja razlikuju u zavisnosti od vrste trave, od osobe i od prilike, tako će i ponašanje pojedinca u *stoned* stanju biti vrlo raznoliko. Postepeno ćete otkrivati šta vam se sviđa. Srećom, ruke su vam potpuno odrešene da izaberete.

VIII Hašiš

MISTERIOZNA DROGA ISTOKA. Nijedna knjiga o marihuani nije kompletna ako ne razmotri pitanje hašiša, stoga jer postoji veliki broj zabluda i nesporazuma u vezi sa ovom drogom i njenom upotrebom.

Milioni Amerikanaca su probali hašiš. Većina nas je bar čula o misterioznoj drogi, ali ako pitate nekog starijeg korisnika marihuane o tome šta je hašiš, odakle dolazi, kako se pravi, ili kako se koristi, veliki su izgledi da na svoje pitanje ne dobijete zadovoljavajući odgovor. Većina onih koji upotrebljavaju hašiš, znaju veoma malo ili nimalo o njemu.

Različite naučne studije sprovedene prošlih godina ovelodanile su mnoge do sada nepoznate kvalitete marihuane i razbile su uko-renjene zablude. Dokazano je da trava kod pušača ne stvara naviku u onom smislu u kojem je stvar nikočin, mada se može razviti vrsta psihičke zavisnosti, kao rezultat nedisciplinovanog, konstantnog konzumiranja trave. Činjenica je takođe, da upotreba marihuane ne vodi upotrebi težih droga. Jedno istraživanje sprovedeno na Kolumbijskom univerzitetu, pokazalo je čak da marihuana može da uspori razvoj kancerogenih ćelija kod miševa. Kao rezultat sve većeg broja stalnih korisnika marihuane u Sjedinjenim Državama i dokaza koji su sakupljeni tokom ovih istraživanja, pojavile su se grupe, kao što je *NORML*, koje se zalažu za dekriminalizaciju i legalizaciju marihuane. Međutim, ove grupe retko spominju hašiš i retko zahtevaju njegovu legalizaciju. Razlog je jednostavan: nedostatak naučno-utemeljenih znanja o hašišu. Misterije i zablude koje postoje u vezi sa hašišom nikada nisu naučno ispitane, i pušačka publika je, što se tiče znanja o njemu, ostala u mraku. U ovom poglavlju ćemo

pokušati da skinemo veo tajne sa ove droge, pa će svako za sebe odlučiti da li je treba koristiti ili ne.

Drevna droga hašiš, koristi se već hiljadama godina. 2737. godine pre Hrista, jedan kineski car napisao je knjigu o lekovima tog doba. On spominje da se među njegovim podanicima hašiš koristi stalno i preporučuje ga kao lek za malariju i mentalnu rasejanost. Nema sumnje, u tim drevnim vremenima svako sredstvo koje je izazivalo *high* stanje moglo je pomoći obolelima od malarije, s obzirom da bi se pacijent smirio i da bi se nelagodnost smanjila. Danas je naučno dokazano da se posle konzumacije marihuane snižava telesna temperatura. Prema tome, ovaj kineski car je bio u pravu jer hašiš uzrokuje isti efekat, a to će biti objašnjeno kasnije. Nelagodnost i groznica koju osećaju oboleli od malarije se ublažava, te se tako "kamufiraju" simptomi bolesti. Pa čak i danas, iako su aspirin i ležanje u krevetu osnovni načini za tretiranje gripa, trava ili hašiš će u svakom slučaju učiniti da se stanje obolelog, i u fizičkom i u psihičkom smislu poboljša. Međutim, ne slažemo se sa ovim carom da se ova droga može koristiti za lečenje mentalne rasejanosti. Iz naših iskustava i ispitivanja znamo da je hašiš sklon da izazove povećanje zaboravnosti. I pored svega, važna činjenica je to da je ova droga bila u upotrebi vekovima pre pojave Hrišćanstva i da je ostala popularna, pogotovo na Istoku, do danas.

Sledećih dve do tri hiljade godina nimalo ili neznatno je pisano o hašišu. A onda, u I veku n. e. u delu "Arapske noći", opisan je način na koji bi Arapi posedali i pušili hašiš ceo dan i celu noć. Ova je droga bila stil života na Istoku. Hašiš i danas igra veoma važnu ulogu u životu u Indiji i severnoj Africi. U Maroku ne možete proći pored ili ući u *sukhs* (pijaca ili dućan), a da ne osetite nezamenljiv, oštar miris haša. U tim radnjama nije neobično da, dok pregovarate oko cene, sa trgovcem podelite lulu dobrog hašiša.

Slična situacija je nekada bila i u Kini. Marko Polo je po povratku sa svojih putovanja u XIII veku, napisao detaljan izveštaj o životu u drevnoj Kini. On spominje urođenike koji u toku rada na pirinčanim poljima konzumiraju hašiš (slično Jamajkancima koji i danas upotrebljavaju travu dok rade na poljima šećerne trske), a takođe i pripadnike viših klasa koji su se odavali regularnoj upotrebi hašiša, uz opijum i druge narkotike.

U bilo koju svrhu se koristio, hašiš nije ništa više do snažnija forma marihuane. To nije halucinogena droga kao što je LSD, na primer. Sve halucinogene droge (izuzev kaktusa *peyotl*) su stvorili ljudi, u laboratorijama. Hašiš nije barbiturat, depresant. Isto tako, hašiš nije ni narkotik. Svi narkotici, kao što su opijum ili heroin, proizvode se od maka, biljke čiji je stručni botanički naziv *Papaver Somniferum*. Hašiš se dobija od iste biljke od koje i marihuana, obične indijske konoplje, *Cannabis sativa-e*. Ova biljka raste i plodonosna je na područjima sa umerenom klimom širom sveta. Zaista, svi delovi stabljike konoplje se mogu koristiti za osnovnu svrhu, dospevanje u *high* stanje. Smola sakupljena sa vrha stabljike sadrži obilje psihoaktivnih sastojaka, i naziva se hašiš (u Indiji *charas*). Listovi i cvetovi sa gornjeg dela biljke nazivaju se *bhong*. Smola koja se dobija sa listova donjeg dela stabljike naziva se *ganja*. (Crna *ganja* je vrsta marihuane koja se izvozi iz severne Afrike i važi za jednu od najjačih na tržištu). Pomešani i usitnjeni listovi, cvetovi, grančice i semenke, predstavljaju običnu marihuanu. Odnos snaga između marihuane koja se dobija sa biljaka koje rastu u Severnoj Americi i *charas-a* (hašiša) dobijenog sa biljaka koje rastu u Indiji je kao razlika između piva i najjačeg ruma. Drugim rečima, *Acapulco Gold* ili dobra kolumbijska trava poseduju deseti deo potencije čistog hašiša.

Kao što smo već ranije spomenuli hašiš se dobija sa vrha stabljike. Kada biljka dostigne zrelost, ona počinje da luči tečnost (smolu) iz cvetova, a to se posebno odnosi na vrste koje uspevaju u severnoj Africi. U svom čistom vidu ova tečnost je osnova hašiša. U drugim delovima sveta, a pogotovu u Aziji, ženske stabljike konoplje se žanju pre nego što potpuno procvetaju. Smola se sa pupoljaka, listova, grančica i semenki skida na taj način što se vrhovima stabljike šiba po gruboj tkanini (smola se zadržava na tkanini). Smola se zatim zgrušnjava i nastaju tamnobraon grumeni. Šećer ili neka slična supstanca se dodaje zbog težine i proizvod se onda prodaje kao hašiš.

Najjači hašiš je onaj koji se proizvodi u Indiji. Tamo se takođe, smola skida sa vrha zrelih biljaka, meša se sa izvesnom supstancom i prodaje se. *Charas* se veoma retko može naći u Sjedinjenim

Državama. On je tamniji od afričkog i azijskog hašiša, prodaje se u obliku "pogače" i znatno je skuplji od bilo koje druge vrste haša.

Kao i kod marihuane, i u hašišu psihoaktivni sastojak predstavlja THC, tetrahidrokanabinol. THC je supstanca koja izaziva euforiju, lakomislenost, i povećanje osetljivosti (čulne). Marihuana, bilo da se meri po težini, bilo po zapremini prosečno sadrži količinu od 1 do 3 procenta psihoaktivne supstance, THC-a. Sa druge strane hašiš sadrži 10 do 15 posto THC-a. Prema tome marihuana je u poređenju sa hašišom otprilike ono što je vino u poređenju sa žestokim pićem. Obe ove vrste pića sadrže istu aktivnu supstancu, alkohol, međutim, vino sadrži samo 12 procenata alkohola, naspram oko 43 procenta alkohola u pićima kao što su viski, burbon votka i drugi žestoki napici. Slično tome, trava sadrži samo 10 do 25 procenata THC-a koja postoji u istoj količini hašiša. Dakle hašiš uzrokuje snažniji i dugotrajniji efekat.

S obzirom da je jasno da i *high* stanje izazvano hašom i *high* stanje izazvano marihuanom uzrokuje i oblikuje ista hemijska supstanca, THC, hašiš se, kao i marihuana, može bezbedno koristiti sve dok se konzumiraju (razumne) količine. Takođe, hašiš, kao i marihuana, ne stvara naviku. Može jedino izazvati vrstu psihičke zavisnosti, sličnu zavisnosti koja se stvara od trave. Isto tako, čist hašiš ne izaziva halucinacije i nije "prethodnik" upotrebi bilo kog narkotika.

Naravno, svi smo čuli priče o korisnicima haša, koji su toliko *stoned*, da počnu da haluciniraju. Ove priče nisu istinite. "Halucinogena svojstva" THC-a su otprilike kao i ona koja poseduju obične cigarete. Međutim, hašiš se često "seče" sa LSD-om ili nekom drugom halucinogenom drogom. Kada ovakva droga izazove halucinacije, onda se one priplisuju hašišu.

Ukratko, hašiš nije ništa drugo do najpotentniji deo stabljike indijske konoplje koji izaziva iste efekte kao i marihuana, mada u snažnijoj i koncentrisanijoj formi.

Tipovi hašiša:

Kakvi se sve tipovi hašiša prave i prodaju?

Kao što smo prethodno istakli čist hašiš je jednostavno smola biljke konoplje koja sadrži najveći mogući procenat THC-a. Ova

smola je osnovni sastojak svih različitih tipova hašiša koji se mogu kupiti u Sjedinjenim Državama. Komercijalni hašiš se pojavljuje u različitim vidovima: kao tečnost, kao pogača ili u blokovima i u vidu praška. Međutim, nisu svi ovi tipovi hašiša dostupni. Ipak ćemo razmotriti svaki tip ponaosob, njegovu dostupnost, način upotrebe, kao i potenciju.

Hašiš-u. tečnom-stanju-se-naziva haš-ulje i može se kupiti u Americi za dvadeset do pedeset dolara po bočici u zavisnosti od potencije i količine. Haš-ulje se može dobiti od bilo koje sorte *cannabisa*. Pošto se smola skine sa biljke i sakupi, ona se meša sa tečnom osnovom, a to je ponekad voda, a ponekad glikoza u formi sirupa. Mešavina se zatim odlaže u hermetički zatvorene kontejnere. S obzirom da je haš-ulje tečnost, neće moći da gori. Stoga se samo haš ulje ne može konzumirati pušenjem, a najpodesniji metodi upotrebe biće razmotreni u sledećem odeljku. Potencija ulja je strogo određena procentom THC-a u ulju. Kao i u slučaju marihuane, haš ulje je dostupno u svim klasama kvaliteta međutim, potencija se ne može odrediti ni pogledom, niti mirisanjem, već se mora probati.

"Pogača" je sledeći tip hašiša. U ovu kategoriju spada isključivo *charas* koji se proizvodi u Indiji jer jedino konoplja koja uspeva u tom regionu daje smolu, koja se pomešana sa šećerom ili nekom drugom vrstom glikoze u čvrstom stanju može drobiti prstima. Razlog za to je sorta biljke konoplje iz koje se ta smola dobija. Pored toga što se za proizvodnju *charas-a* upotrebljavaju samo potentnije ženske stabljike, u Indiji se uzgaja samo jedna sorta konoplje, a to je *Cannabis sativa*, predak svih biljaka koje stvaraju THC. U drugim delovima sveta su se razvile još dve sorte: *Cannabis indica* u Africi i pojedinim delovima Azije i *Cannabis americana* u Južnoj Americi, Latinskoj Americi, Meksiku i Sjedinjenim Državama. Nijedna od ovih sorti ne daje pravi *charas*, smolu sa najvišim procentom THC-a.

Sa biljaka izdvojen i sakupljen *charas*, meša se sa veoma malom količinom drugih sastojaka. Smola se vezuje za dodatnu materiju i suši se na promaji sve dok ne postane tamno braon ili crna masa. Međutim, ne dolazi do hemijske reakcije između smole i dodate supstance. Zbog toga hašiš-pogače nisu dostupne u Americi.

Previše su nepostojeane da bi se izvozile ili švercovale. Nažalost, ovo je najbolja vrsta hašiša, i daleko najpotentnija. Zar još verujete da su Džon Lenon i ostali išli u Indiju da bi upoznali istočnjačku religiju i kulturu? Za one koji stvarno vole hašiš, Indija je raj.

Najrasprostranjenija vrsta hašiša je onaj koji se prodaje u vidu sivkastih, braon ili crnih tabli ili grumena. On prvenstveno stiže iz Libana, Nepala i severne Afrike. Ovakvi blokovi haša se prave na veoma sličan način kao i *charas*, s tim što se dodaje više šećera, te se masa pažljivo meša na umerenoj toploti dok se svi sastojci hemijski ne vežu. Zatim se mešavina suši na višoj temperaturi dok se ne formiraju čvrsti blokovi, koji se kasnije iseku na manje, praktičnije komade od unce, funte ili kilograma i izvoze se širom sveta.

Većina ljudi je čula za opšte pravilo za određivanje kvaliteta ili potencije hašiša koje glasi: što je haš tamniji bolji je. Ova tvrdnja, takođe nije istinita, mada je verovatno da je hašiš tamnije boje sklon da sadrži veći procenat THC-a. Međutim, proizvođači ili distributori često dodaju različite supstance (na primer, *iodine*) da bi ofarbali produkt. Kao i kad je marihuana u pitanju, jedini način određivanja procenta THC-a, potencije je probati hašiš. Ponekad i hašiš svetlije boje može biti veoma potentan.

Poslednja vrsta hašiša je beli prašak. Proizvodi se jedino u severnoj Africi, i nikad se ne izvozi. To je u stvari obična čista smola osušena na suncu. S obzirom da se ne može konzumirati metodom pušenja, jer ne sadrži ugljenik, ovaj beličasti prašak se koristi za spravljanje jestivih proizvoda sa hašišom.

Najpoznatiji od tih prehrambenih proizvoda je tzv. "zeleni kolačić". Spominje ga i Džejms Mičener u svojoj noveli "Skitnice" (*The Drifters*), o mladim ljudima koji putuju kroz Evropu i severnu Afriku. "Zeleni kolačići" (*green cookies*) se prave isključivo u Marakešu i *high* stanje koje oni izazivaju se po "visini" ne može porediti ni sa jednim drugim, izuzev sa onim koje izaziva čist *charas*. Izraz "zeleni kolačić" je u stvari pogrešan naziv. Jer, u suštini taj kolačić ima svetlo braonkastu boju, a ukus i tekstura su mu slični medenjaku. Kolačić je okruglog oblika, i u prečniku ima 4 do 6 santimetara. Uobičajenim sastojcima (za kolače) se pre pečenja doda izvesna količina čistog haš-praška, koji kolačiću daje "suv" ukus. Zahvaljujući

potenciji čistog haš-praška krajnji efekat je veoma snažan. Na žalost, ovaj proizvod se veoma retko izvozi.

Ukratko, pri kupovini hašiša, samo je za znalca bitno kog je tipa hašiš ili koliko je potentan. Pod pretpostavkom da ono što kupujete jeste pravi hašiš, te da nije "sečen" sa nekom halucinogenom drogom, narkotikom ili otrovom (kao što je strihinin), za šta ne morate brinuti ako vas snabdeva pošten diler, hašiš će uvek izazvati snažan, dugotrajni efekat, koji će čak osetiti i u kojem će uživati i korisnik-novajlija.

KONZUMIRANJE HAŠIŠA SA HRANOM. Pošto ste odlučili da kupite izvesnu količinu hašiša, bez obzira da li je to haš-ulje ili parče hašiša, postoji nekoliko načina kako ga iskoristiti. Kao i marihuana, hašiš se može "pojesti", pušiti u luli ili pušiti u džointu. Svaki od ovih metoda ima svoje prednosti i svoje loše strane.

Prvo ćemo razmotriti uzimanje hašiša sa hranom. Ako imate haš-ulje, nekoliko kapi možete staviti u svaku vrstu hrane. Na žalost, hrana neće apsorbovati ulje, te stoga kad dođete do zalogaja na kome ima ulja, osetićete ga. Haš-ulje ima gorak i odvratn ukus. Izvesnim osobama pripada muka od toga. Ako ste nepušač, ovo je jedini način da "odlepите" pomoću haš ulja.

Ako posedujete grumen hašiša, odlomite manje parče, istucajte ga teškim predmetom dok se ne pretvori u najfiniji mogući prašak. Zatim taj prašak pospite preko onoga što pripremate, ali budite pažljivi da ga pospete ravnomerno. Hrana se onda mora dobro skuvati, pa možete pristupiti jelu. Hrana će imati pomalo "suv", gorak ukus. Prema tome, preporučujemo vam da hašiš dodate u nešto slatko, na primer neke kolače ili u nešto pikantno, kao na primer sos za špagete.

Prednost unošenja haša sa hranom, u poređenju sa pušenjem je trostruka:

1. Štedite pluća
2. Nema neprijatnog mirisa (dima)
3. Celokupna količina haša će imati korisno dejstvo.

Kada se puši dobar hašiš, s obzirom da je takav veoma oštar, može izazvati gadan kašalj. Upaljen hašiš odaje veoma oštar i opor miris. Ako se nalazite na javnom mestu ili ako jednostavno ne želite

da se miris zadržava u stanu, *stuff* je najbolje "pojesti". Na taj način, se takođe iskorišćava celokupna količina hašiša, ništa ne propada. Stoga je ovaj metod mnogo ekonomičniji.

Po našem mišljenju konzumiranje hašiša na ovaj način ima i velike mane:

1. Hašiš je nešto manje "delotvoran", kada se uzima sa hranom
2. Mnogo sporije se dospeva u *high* stanje
3. Nije moguće kontrolisati efekat

Naučno je pokazano i dokazano da će jedna te ista količina haša, popušena imati mnogo snažniji efekat, nego ako se "pojede". Jednostavno je manje potentna, ako se konzumira na taj način. To je zbog toga što psihoaktivne materije počnu da deluju na svest, tek pošto THC dospe u krvotok, a onda putem krvi i u mozak. Kada se hašiš "jede", THC zajedno sa hranom u koju je stavljen apsorbuju organi za varenje. Velika količina THC-a nikad ne dospe u krvotok. Uz to, potrebno je izvesno vreme pre nego što osoba počne da vari tu hranu obogaćenu hašišom, te stoga THC veoma polako i postepeno dospeva u krv. Zbog toga delovanje nije skoncentrisano, ali efekat može zato trajati nešto duže. I na kraju, bez obzira na to koliko se onaj koji sprema hranu trudio da bude pažljiv, neizbežno će pojedini delovi jela sadržavati veću količinu haša od drugih. Prema tome, iako svako pojede po dva kolačića sa hašom, neki će osetiti mnogo snažniji efekat.

Možda vam je prethodna diskusija ukazala na to da mi više cenimo metod pušenja. Pre nego što shvatite kako se hašiš puši morate znati da on sadrži veoma mali procenat ugljenika za razliku od marihuane koja sadrži veliku količinu ugljenika koji će oksidisati (goreti).

Stoga hašiš neće goreti u uobičajenom smislu, na način na koji duvan ili trava gore, i može da bude komplikovan za pušenje.

Ako ste čuli priče o onim akoci puše hašiš, ili ako ste i sami probali, saznali ste da u toku pušenja dobrog hašiša šibicu ili upaljač svo vreme treba držati iznad lule. Ako konstantno uvlačite vazduh, hašiš počinje da tinja, a ako prestanete lula se gasi. Ne možete da se naduvate jer se lula stalno gasi. U zavisnosti od svoje gustine, konzistentnosti, i količine smole koju sadrži, hašiš može veoma teško

sagorevati. Zbog toga mnogi pušači hašiša više vole džoint nego lulu. Uz to, prethodna diskusija se odnosi i na hašiš i na marihuanu. Hašiš se može pušiti u svakoj luli u kojoj se može pušiti marihuana. S obzirom da je dim veoma oštar većina pušača hašiša više voli *water pipe* koji će dim ohladiti i obogatiti kiseonikom. (Pogledaj poglavlje V za detaljne informacije o lulama). I haš-ulje i hašiš u čvrstom stanju se može pušiti u luli. Kada je u pitanju haš-ulje, procedura je sledeća:

1. Lulu do pola napuniti duvanom ili marihuanom
2. Kanuti nekoliko kapi haš-ulja na duvan ili marihuanu
3. Držati šibicu nad lulom sve dok se duvan ili trava temeljno ne upale.

THC u haš-ulju će sagoreti sa duvanom ili travom, a lula će se retko gasiti, kao što je slučaj sa čistim hašišom. Lulu treba pušiti kao da je običan džoint sa marihuanom. Naravno, ako se za osnovu koristi marihuana, treba sipati manje ulja, da bi se kontrolisala količina THC-a koja se unosi.

Ako posedujete grumen hašiša i želite da ga popušite u luli, treba postupiti na sledeći način:

1. Odlomiti parče haša koje je veliko kao polovina zdelice (lule).
2. To parče zatim usitniti da bi se izbeglo neravnomerno sagorevanje.
3. Usitnjeni hašiš staviti u lulu ali tako da bude rastresit, da bi dovoljno kiseonika moglo da stigne do dna zdelice (na dno treba postaviti mrežicu).
4. Upaljenu šibicu ili upaljač treba držati iznad zdelice
5. Povuci dim duboko i bez prekida - ne kao običnu cigaretu, već duboko udahnuti.

Ako dve ili više osoba puše iz iste lule, preporučujemo da jedna osoba drži šibicu iznad zdelice, dok druga "duva", jer i mala pauza bez uvlačenja može učiniti da tinjajući hašiš sagori. Naravno, kada na dnu zdelice ostane samo pepeo to je znak da je sav hašiš popušten.

Nemamo nameru da preuveličamo slučaj hašiša koji neće da gori. Povremeno se može naići na hašiš, koji pošto se jednom upali gori kao tamjan: ustaljeno i ravnomerno, čak i ako se ne vuče dim iz lule ili džointa. Pušači veterani najčešće puše hašiš u džointu,

uglavnom zbog problema sa gašenjem, u luli. Iako je osnovna procedura motanja džointa ista, tj. ona koja je objašnjena u poglavlju 4, s obzirom na drugačije sastojke džointa postoje neke razlike koje zavise od tipa hašiša koji se upotrebljava.

Za pušenje haš-ulja u džointu, postoje dva metoda. Pojedine osobe, pogotovu pušači cigareta, imaju običaj da haš-uljem spolja navlaže cigaret-papir, te da popuše cigaretu na uobičajen način. Radi postizanja mnogo boljeg efekta neki korisnici smotaju regularan marihuana džoint, a onda dodaju ulje direktno u travu ili uljem navlaže unutrašnje strane papira za zavijanje. Pod pretpostavkom da se za oba metoda koristi haš ulje istog kvaliteta, ovaj poslednji će dati mnogo bolje rezultate zahvaljujući većoj količini THC-a. Ako želite da smotate džoint sa hašišom u čvrstom stanju, za osnovu ćete upotrebiti duvan ili travu jer sam hašiš neće sagorevati dobro. Faze "filovanja" džointa hašom su sledeće:

1. Odlomiti malo parče hašiša.
2. Istucati to parčence dok se ne pretvori u fini prašak.
3. Pomešati prašak sa količinom trave ili duvana koja je dovoljna da ispuni džoint.
4. Smotati džoint uobičajenim postupkom.

Kao i u slučaju haš-ulja, kombinacija marihuane i hašiša je mnogo jača nego kada se haš smota u džoint sa duvanom. Koju kombinaciju ćete izabrati zavisi od toga koliko se želite naduvati. Kada se džoint smota sa mešavinom trave i hašiša, to se naziva *wacky weed*. Ovakva mešavina izaziva moćan efekat, pogotovu ako su sastojci visokog kvaliteta. Zato nemojte pokušavati da odjednom popušite previše ove mešavine.

Verovatno ste zapazili da smo izostavili da spomenemo džoint smotan sa čistim hašišom. Takav džoint se može napraviti, pa i popušiti, međutim, zbog nedostatka ugljenika u hašišu, biće velikih problema pri pušenju. Takav džoint ima vrlo slab cug, a skoro nemoguće je održati žar. Prema tome naš savet je da ako želite da pušite hašiš u džointu, pomešajte ga sa travom ili duvanom.

IX Marihuana i sex

"Predstavnički dom Kongresa Sjedinjenih Država glasao je da se ukinu fondovi za kontroverznu studiju odnosa seksa i marihuane, na Univerzitetu Južni Ilinois. Predstavnički dom je sa 352 prema 35 glasova odobrio zakon o dodatnom budžetu za fiskalnu godinu 1976, koji je predviđao odredbu da se uskrati podrška projektu koji se finansirao preko Ministarstva za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu zaštitu.

Univerzitet Južni Ilinois dobio je 121.000 dolara za proučavanje seksualnih reakcija muškarca (pod dejstvom marihuane) na erotske filmove, da bi se otkrilo da li marihuana pojačava ili ublažava seksualne reakcije. Više od 65.000 dolara (od 121.000) već je dato vodi projekta dr Harris Rubin-u, a ono što nije utrošeno mora se vratiti Vladi".

(High Times, avgust 1976.)

Vežu između marihuane i ljudskog seksualnog reagovanja proučavali su naučnici i laici, još od kada je trava prvi put počela da se puši radi zadovoljstva, 3000 godina pre Hrista. Potencija trave, moć da utiče na svest i menja realnost, leži u njenoj smoli, THC-u ili tetrahidrokanabinolu. U odnosu na prosečan džoint (sa travom) procenat te smole je osam puta veći kod hašiša, a dvanaest puta veći u haš-ulju, najjačem od svih derivata *cannabisa*.

Afrodizijaci su uglavnom odbačeni od većine naučnika modernog doba, ali izvestan broj eksperata danas nije tako kategoričan. Ostrige, ženšen i mlevena ajkulina peraja sigurno neće povratiti muškost ili probuditi uspavani libido, ali podstiču dobro zdravlje a to je sigurno najvažniji pojedinačni faktor seksualne vitalnosti. Svi

afrodizijaci bez obzira na to koliko su tajnoviti, dele se u dve kategorije:

1) psihofiziološki - vizuelni (pornografski film, na primer), taktilni i oni koji deluju na čulo mirisa, ukusa i sluha

2) interni - hrana, alkoholna pića, droge ili ljubavni napici. Marihuana, naravno, spada u ovu grupu.

Mnogi uživaoci tvrde da marihuana daje ljubavnom iskustvu novu dimenziju. Oni oduševljeno govore o tome kako trava pobuđuje mnogo intenzivnije osećaje, prolongira stanje sanjivosti, izaziva jaču mušku erekciju i veoma produžen intenzivan orgazam. Smatraju da marihuana intenzifikuje ove reakcije, tako što u isto vreme oslobađa inhibicije i pojačava čulne elemente vođenja ljubavi.

Naučno priznati afrodizijaci, kao što su *Damiana*, *Propionate* i *Yohimbin* su supstance koje zaista uzrokuju povećanje genitalnih organa; erekciju kod muškarca i nabrekutost usne i vagine kod žene. Vrlo je teško doći do ovih supstanci; na primer, *Yohimbin* je kristalni alkaloid koji se dobija iz kore *yohimbo* drveta koje raste samo u centralnoj Africi. Čak i ako uspete da ga nabavite, laboratorijskim testovima je dokazano da doza ove supstance, koja može izazvati direktnu seksualnu stimulaciju, ima i toksično dejstvo. *Cantharides* (španska mušica); inače ilegalna supstanca, jeste iritant koji u genitalnom predelu stvara nesnošljiv svrab koji može biti otklonjen jedino seksualnim kontaktom.

U časopisu *Evergeen review*, sociolog *Erich Goode* tvrdi da "u najužem smislu marihuana nije seksualni stimulant - tj. da se u laboratorijskim ispitivanjima nije pokazala kao takva". Međutim, on zaključuje da "kada su muškarac i žena zajedno i puše travu, šta bi im drugo i moglo biti na pameti?". Društvene okolnosti pod kojima se marihuana puši mogu delovati kao afrodizijak.

Učesnici u istraživanju koje je dr *Good* sproveo 1969. godine ispitivani su "da li marihuana stimuliše seksualnu zainteresovanost?". 38 posto ispitanika je odgovorilo da ne stimuliše, 5 posto je odgovorilo da trava ima čak negativan efekat, 13 posto je odgovorilo da možda stimuliše u zavisnosti od raspoloženja. Međutim, većina, 44 posto ispitanika, odgovorila je da trava definitivno navodi na misli o seksu. Značajno je to da polovinu ove poslednje grupe čine žene.

Sledeće pitanje je bilo: "Da li je pod uticajem marihuane uživanje u seksu veće?" 68 procenata ispitanika je odgovorilo potvrdno-naročito tokom orgazma (62 posto onih koji su dali potvrdan odgovor bile su žene). Podelivši svoje ispitanike na stalne i povremene uživaocce, *Good* ističe da 77 posto stalnih uživaoca smatra da se uživanje povećava, 30 posto povremenih uživaoca smatra da trava stimuliše njihov seksualni interes, a 49 posto smatra da povećava uživanje.

Svodeći postotak žena koje su potvrdno odgovorile na oba pitanja, *Good* je zaključio da je "ženama potreban izgovor da bi opravdale svoju želju, te da bi mogle da razmišljaju o uzbuđivanju". On dalje kaže: "Muškarci su manje usredsređeni na predigru", pa stoga imaju problem sa prevremenom ejakulacijom kad su u *stoned* stanju. "Žene su više preokupirane uvertirom, dok je ona kod muškaraca često samo sredstvo".

"Ona vas vodi u ekstatično, spiritualno, lebdeće stanje. Seks je potpuno iskustvo kada ste na marihuani", tvrdi dvadesetčetvorogodišnja domaćica iz Filadelfije.

"Iskustvo vođenja ljubavi u *stoned* stanju ne pripada ovom svetu. To je kao da igrate na svilenim oblačićima", kaže dvadesetosmogodišnja pravica iz Njujorka.

Pisac *Norman Mailer* kaže: "Marihuana je moje omiljeno zadovoljstvo, istinsko zadovoljstvo. Dopire do onih delova tela do kojih ništa drugo ne može dosegnuti; oslobađa me napetosti koju još jedino seks može da ublaži - a i seks je sigurno bolji uz travu. Možete naučiti da bolje iskoristite svoje telo. Isti pokret koji svakodnevno pravite dobiće novo značenje. Kada budu pronašli lek koji će izazivati veću senzitivnost od marihuane, to će biti moj lek. I trudiću se da poštujem njegove poroke, otrove i cenu koju iziskuje, na isti način na koji to radim sa travom."

Godine 1968. je u San Francisku osnovan Nacionalni forum za seks i drogu. Osnovan je kao obrazovna organizacija i kao podružnica "Glajd memorijalne metodističke crkve". Sa svojim impresivnim timom lekara i različitih profesionalaca, Forum je organizovao kurseve namenjene pre svega nastavnicima, socijalnim radnicima, sveštenicima i pripadnicima sličnih društvenih profesija.

Jedan član tima koji je u više navrata upitan o vezi trava - ljubav, tvrdi: "U suštini afrodizijaci ne postoje. Verovatno neka u hemiji nepoznata sila, sama po sebi automatski budi seksualnost. Međutim, marihuana je sredstvo kojim možete upravljati i kontrolisati ga u pravcu "seksa". I pošto naučite da je koristite to je onda verovatno najbolja od svih droga u smislu afrodizijaka".

Raspravljajući o dva faktora koja se smatraju osnovom tzv. afrodizijačke reakcije, a to su psihološka i čulna dejstva, on dalje navodi: "Prvo, marihuana pomaže ljudima da se oslobode osećaja krivice, kao i različitih ograničenja koja su u prošlosti stekli. Daje im slobodu da međusobno saobraćaju u smislu 'ovde i sada', umesto sa suzdržanošću na koju su se naučili tokom sazrevanja".

"Marihuana pojačava fenomene vezane za vođenje ljubavi kao što su taktilne senzacije, tako da dodirivanje i milovanje partnera postaje beskrajno zadovoljstvo. Trenuci predigre su produženi ili se bar tako čini. Nema žurbe da se doživi orgazam. I najzad, marihuana podstiče asocijativni aparat u mozgu koji doprinosi maštovitosti, a mašta je vrlo važna kada je u pitanju dobar seks".

Interesantna činjenica u vezi sa gore pomenutim članom tima je to da on nije profesionalni psiholog ili naučnik, već je rukopoloženi sveštenik Metodističke crkve, ali se bavi i proučavanjem uticaja psihodeličnih droga na modernu kulturu i religiju. Velečasni *Laird Sutton* kaže: "Bojim se da je crkva protiv mojih uverenja, ali ja imam ovde u Forumu posao i ako me ljudi pitaju da li je marihuana afrodizijak ja im odgovaram. Čini mi se da većina naših seksualnih trzavica potiče od puritanstva, od prevelike uštogljenosti. Za neke ljude marihuana može da predstavlja prvi korak prema "buđenju".

Sa velečasnim je saglasan *dr Joel Fort*, koosnivač Foruma i autor dela "Tragači za zadovoljstvom" (*The Pleasure Seekers*), koji je inače poznat kao autoritet u oblasti upotrebe i zloupotrebe droga. On tvrdi: "Ne postoji droga za koju se može reći da 'navodi' na bludne misli ili da podstiče seksualni nagon tamo gde taj nagon ne postoji i u normalnim uslovima. Ni alkohol, niti španska mušica - pogotovo španska mušica - sve je to veliki mit. Ako neki smatraju marihuanu za afrodizijak, to je zbog toga što kada dvoje ljudi imaju duboku unutrašnju vezu ili kada se jednostavno međusobno

simpatišu i žele jedno drugo, trava može samo još pojačati tu potpunu vezu."

"Marihuana to čini na više načina. Prvo čini da se čovek oseća mnogo opuštenije, smanjujući inhibicije, nervozu i osećaj krivice. Zatim, promenama i uticajem na taktilne senzacije. Uz to može promeniti predstavu o vremenu, tako da zajednički trenuci izgledaju kao da duže traju. Takođe, faza ljubavne predigre može izgledati duža i mnogo prijatnija. Kada dođe do samog seksa, ova droga tu utiče samo u toliko što intenzifikuje neki već postojeći faktor života te osobe".

Teorija *dr Fort-a* je samo jedna od mogućnosti. On veruje da je placebo reakcija osnova navodnog "afrodizijačkog efekta".

"Ako ljudi veruju da će marihuana izazvati izvesnu reakciju, ako su čitali ili čuli da će proizvesti izvestan efekat, onda će određen procenat njih (a to je dokazano i u drugim studijama) reagovati tako čak i ako im je data potpuno nedelotvorna supstanca. To je posledica verovanja da će do reakcije doći, a ne supstance same po sebi".

Izgleda da se sociolog *Good* slaže sa ovom teorijom, kada kaže da "kulturene norme" pušenja marihuane pojačavaju njeno dejstvo. On smatra da naše društveno određenje utiče na efekat. "Marihuana jeste afrodizijak, ne zbog svojih svojstava, već zbog toga što ste na travu stvarno napaljeni. Sve asocijacije izgrađene oko trave u našoj kulturi pomažu da se doživi povećanje seksualnog nagona".

Kao što je slučaj sa većinom droga u našem društvu, i marihuana je nepredvidljivo sredstvo. Njena moć da podstakne seksualni odnos izgleda da u mnogome zavisi od ličnosti pojedinca, sredine i okolnosti u kojima se upotrebljava, kao i od reagovanja te osobe na farmakološka svojstva supstance. S obzirom da svako od nas poseduje različito fizičko-hemijsko ustrojstvo i različit skup seksualnih reakcija, nijedan naučnik ne može tačno predvideti da li će trava da nas "digne" ili će nas "spustiti". Takođe stepen sugestivnosti, libido, ambijent i uzbuđenost izgleda da su od veoma velikog uticaja. Marihuana sama po sebi ne zadovoljava definiciju iz rečnika: "...hrana ili droga koja izaziva ili povećava seksualnu želju". Ona neće, kao magijom, podstaknuti nekoga ako nije podložan drugim oblicima stimulacije. Podvrgnute tradicionalnoj metodi proučavanja u

laboratoriji većina seksualno aktivnih osoba dostiže prijatno *high* stanje, a onda mirno pada u san.

Mnogi psihijatri su, uzevši u obzir rezultate laboratorijskih testova izvedenih na životinjama zaključili da marihuana može da se ponaša i kao seksualni inhibitor. Kada se pacovima ubrizga određena doza THC-a oni gube pokretljivost, a takođe i seksualni poriv. Neki lekari su zaključili da postoji sličan uticaj na seksualni odnos i kod ljudi. Međutim, dr *Good* ne smatra ovo stanovište za verodostojno. On tvrdi: "Farmakolozi proučavaju samo u okviru laboratorija; oni kažu da je marihuana anti-afrodizijak jer ona smanjuje seksualni nagon kod pacova. Veoma je rizična avantura primenjivati na ljude znanja stečena ispitivanjem pacova".

Doktor *James West* psihijatar sa *UCLA* univerziteta slaže se sa dr *Good*-om i tvrdi: "Veoma je teško proučavati afrodizijake u laboratoriji. Za merenje trajanja erekcije, stepena stimulacije potrebno je da osoba bude stvarno uzbuđena. Prema tome, ako hoćemo naučnu potvrdu treba se osloniti na život, a ne na laboratoriju".

U stvarnosti, prema dr *West*-u trava je sklona da podstiče želju na svim nivoima. On zatim nastavlja: "Mnogo puta je objavljeno da marihuana nije afrodizijak. Ali, mislim da je tačno uopštavanje prema kojem marihuana podstiče različite "apetite", sve apetite, uključujući tu i seksualni. Stoga je onome, ko je pod uticajem marihuane, potrebna manja psihosocijalna stimulacija da bi prispeo u odgovarajuće raspoloženje, nego onome koji je potpuno trezan.

Pojedini ispitani parovi su izjavili da im je iskustvo sa marihuanom predstavljalo frustraciju. Trava bi koristila uživaocu dok ne dođe do seksualnog vrhunca, ali tada bi njegove seksualne organe učinila tako neosetljivim da je veoma teško postizao orgazam ili ga uopšte i nije mogao postići.

Jedna od pacijentkinja dr *Good*-a, četrdesetogodišnja sekretarica, ispričala je sociologu kako su ona i njen četrdesetpetogodišnji prijatelj odlučili da puše marihuanu, pošto su čuli mnoge priče o odnosu marihuana-seks. "Ona je nastavila da mi objašnjava do detalja šta se događalo", priča dr *Good*. Kazala je kako je njen momak imao neobično snažnu erekciju i da je i ona bila veoma stimulisana i "spremna". Počeli su da vode ljubav, ali, rekla je "To

nije bilo ništa". Pokušavali su sat vremena, ali su oboje osećali neosetljivost u genitalnom predelu. Zapravo, apsolutno ništa nisu osećali. "Bilo je dosadno", rekla je, mada, inače u normalnim okolnostima oboje uživaju u seksu.

Mnogi koji se ne slažu da je marihuana potencijalni seksualni napitak, tvrde da ona umanjuje nivo seksualnog hormona kod muškaraca. Činjenice pokazuju da su proučavanja koja su 1974. sprovedili par *Johnson-Masters & Kolodny* ukazala da su testirani imali smanjen nivo testosterona. Citirajući rezultate ovog proučavanja novinari su povikali da se slavna "trava" konačno pokazala kao nesigurna, pa su neki predstavnici u Kongresu izjavljivali da će ona kod muškaraca uzrokovati sterilitet.

Sledeća studija, dr *Robert Meyer*-a sa univerziteta *Masačusetsa*, nije dobila takav publicitet u štampi. Koristeći identične metode ispitivanja, on nije bio u stanju da otkrije bilo kakav značajan manjak testosterona. Ovo pitanje ostaje otvoreno, međutim, treba imati na umu da čak i po rezultatima ispitivanja koje su izvršili *Masters & Kolodny*, manjak hormona jeste još uvek u okviru "normalnih granica". Takođe, važno je podvući da iako je testosteron primarni seksualni hormon kod muškaraca, svaki muškarac ima različit nivo tog hormona i on se menja od perioda do perioda. Ispitivanje nije navelo nijedan slučaj poremećaja.

Jedno drugo kontroverzno ispitivanje datira iz 1963, a sproveo ga je dr *Jay Harmon* iz bolnice *New England Deaconess Hospital*. Po njemu marihuana može da izazove neobičan rast grudi kod mladih muškaraca. Dr *Harmon* smatra da tetrahidrokanabinol (THC) utiče slično i na nivo hormona kod žena, pa zaključuje da česta upotreba marihuane može prouzrokovati povećanje grudi. Ipak, kasnije sprovedene studije ne uspostavljaju ovakvu uzročno-posledičnu vezu; uprkos tome, mnoge žene su navodno počele da učestalo duvaju, uzalud pokušavajući da razviju svoje grudi.

S obzirom da marihuana ima stimulatивно dejstvo na mozak, ona na određen način podiže moć opažanja u zavisnosti od toga na koji deo mozga utiče. U prvom redu, trava stimuliše više misaone centre, a manje utiče na dublje emocionalne oblasti. Kako viši centri imaju snažan uticaj na maštu, vizije i govor, čovek je sklon da postane

svesniji stimulansa van tela i sklon je da razmišlja o njima u većoj meri. Iako će uživatelj možda potpuno mirno sedeti, on će o nečemu detaljno razmišljati. Opšte uzev, osoba postaje zainteresovana za neke "unutrašnje" vrednosti, a manje se usredsređuje na emocionalni uticaj pojedinih stvari. Ona je pre oduševljena nego ganuta, a pojedini fragmenti misli kao i fragmenti iz iskustva dobijaju veći značaj, mada je manja kohezivna povezanost u čovekovom normalnom načinu opažanja i osećanja. Ovo koncentrisano preispitivanje onoga što je "ovde i sada", može često da otkrije detalje koje je čovek u drugim prilikama sklon da ignoriše. Veće usredsređivanje na sadašnji trenutak je uzrok efekta "produženja vremena", koji je većini uživalaca marihuane poznat. (Zezaš se, zar je sve trajalo samo deset minuta?)

I kada je seks u pitanju, pojedinac je više okrenut detaljima. Dodir, miris, ukus i opšti izgled stvari je pojačan, a doživljaj se prolongira. Kako se senzualnost povećava intimni odnos "uzimanja i davanja" postaje manje bitan. Seks postaje erotičniji, a u tim trenucima je manje pitanje ljubavi i nečega što se deli.

Mnogi koji duvaju se slažu da, pod uticajem marihuane, svoju seksualnost ne samo da osećaju intenzivnije i da ona duže traje, već i da ju je na početku mnogo lakše pobuditi. Jedna domaćica iz Čikaga tvrdi: "Marihuana uskomeša moje sokove već par trenutaka posle pušenja".

Dvadesetogodišnjakinja, poslovna žena iz Njujorka tvrdi: "Ubeđena sam da je marihuana afrodizijak jer kada smo se moj verenik i ja prvi put naduvali, na seks smo najmanje mislili. Bili smo vrlo nervozni. Ipak, nešto nas je prisiljavalo da se zagrimo, i kad smo to učinili osetili smo neverovatno jaku privlačnost. I pre nego što smo to znali, vodili smo ljubav. Nismo ništa planirali, jednostavno se dogodilo".

Dvadesetdvogodišnja studentkinja sa univerziteta u Meksiko Sijetu kaže: "Znam da marihuana u stvari nije afrodizijak, ali za mene jeste, jer kada duvam sa dečkom senzacije mi prolaze skroz do genitalija. On može da bude i u drugoj sobi ali ću ga osetiti u vagini. To je skoro nezavisna pojava".

Televizijski reporter, tridesetogodišnjak, zaposlen u Njujorku, seća se kako je jednom čekao svoju devojku u stanu:

"Očekivao sam je da stigne svakog trenutka, a prethodno sam se naduvaž. U roku od deset minuta bio sam skroz u vatri, razmišljajući o njenom dolasku. Smešno, sedeo sam tako sa erekcijom. Trudio sam se da mislim na nešto drugo, da čitam novine. Postepeno, osećaj je slabio."

Što se tiče onih ljudi, kojima možda manjkaju seksualni "apetiti", psihijatar, dr West kaže: "Ne znam da li čovek koji je u datoj situaciji nesposoban da deluje, može da deluje ako je pod dejstvom marihuane. Ovo nikada nije naučno ispitano. Ali kada radite sa ljudima čiji su seksualni nagoni oslabili, nalazite se na području nejasnog odnosa između fiziologije i psihologije. A kada ljudi misle da su potentniji, onda i jesu potentniji. Žena je strastvenija kada misli da je strastvenija. Dvoje ljudi su jedno drugom privlačniji, kada se svaki oseća poželjnijim."

O efektu marihuane i o otvorenom "seksualnom ponašanju", Nacionalna komisija za marihuanu i zloupotrebu droga, iznela je mešovite rezultate izvesnog broja zanimljivih studija.

Kao što je na početku ovog poglavlja napomenuto, društvo uopšte, a osobito tvorci politike, najviše su zabrinuti u kojoj meri i pod kojim uslovima je marihuana u stanju da povećava verovatnoću seksualno nenormalnog ili agresivnog ponašanja. Pokazalo se da marihuana povećava psiho-seksualnu stimulaciju korisnika u znatnim razmerama, kao i da služi za oslobađanje inhibicija i ograničenja. Pitanja koja su još uvek nerazrešena odnose se na: (1) važnost seksualnog poticaja u ostvarivanju seksualne aktivnosti - naročito u devijantnim seksualnim činovima; i (2) da li su inhibicije i ograničenja koja u normalnim okolnostima služe da zaštite pojedinca i društvo od ekcesa i zloupotrebe, oslobođena delovanjem marihuane do te mere da više uopšte nemaju uticaj.

Dostupni rezultati istraživanja ukazuju da (1) iako su uživaoci marihuane seksualno aktivniji i slobodniji od onih koji je ne upotrebljavaju, marihuana, opšte uzevši, ne stimuliše njihovu seksualnu aktivnost, primetno ne menja ustaljene vidove seksualnog ponašanja i ne služi kao katalizator seksualnog promiskuiteta; (2) uživatelj marihuane je retko kad seksualno agresivan; i (3) osobe uhapšene

zbog prekršaja u vezi sa marihuanom u globalu ne poseduju kriminalni dosije zbog prethodno izvršenih seksualnih nasrtaja.

Pre sumiranja istraživanja koje je dalo osnove za ovakva tvđenja, treba napomenuti da u vezi sa tvrdnjom (1) postoji nekoliko protivrečnih stanovišta. U jednoj od sprovedenih studija, na primer, dva filadelfijska lekara su proučavala efekte marihuane na adolescente i na mlade osobe. Utvrdili su da je ova droga bila direktno odgovorna za seksualni promiskuitet trinaest njihovih pacijentkinja. Po rečima ovih lekara:

"Ova grupa je izdvojena zbog neobičnog stepena seksualnog promiskuiteta, koji se očitovao u vidu nekoliko seksualnih odnosa u toku jedne večeri sa osobama oba pola. Kod svih ovih osoba suočavamo se sa gubitkom seksualnih inhibicija, već posle kratkog perioda pušenja marihuane. Sedam pacijentkinja iz ove grupe ostalo je u drugom stanju, a četiri je zaraženo veneričnim bolestima.... Ni u jednom od ovih slučajeva nije postojao seksualni promiskuitet pre nego što je osoba počela da koristi marihuanu.... Smatramo da ovi rezultati ukazuju da marihuana deluje na gubljenje kontrole superega i na menjanje ideala superega."

Tokom 1970. god. jedan drugi istraživač (dr Good) podelio je redovnim studentima (bilo ih je 500-600) na velikom predavanju na univerzitetu, upitnik o korišćenju droga. Bila su postavljena četiri pitanja u vezi sa seksualnom aktivnošću: (1) upuštanje u seksualni odnos pre braka, (2) ukupan broj različitih seksualnih partnera, (3) godina starosti pri prvom seksualnom odnosu i (4) prosečna učestalost odnosa u toku šest meseci pre ovog ispitivanja. Tri pitanja ticala su se uzimanja droga: (1) da li je ispitanik ikada pušio marihuanu, (2) koliko često ju je uzimao u toku šest meseci pre ovog ispitivanja, i (3) ukupan broj različitih vrsta droga koje je ispitanik ikada probao. Ovaj istraživač je otkrio da je "svaka seksualna aktivnost u značajnoj i snažnoj korelaciji sa upotrebom droga". Konkretno uzevši, uživaoci marihuane bili su daleko više skloniji upuštanju u predbračne odnose od neuživalaca (72% - 34%); što je veća učestalost upotrebe marihuane, veći je i broj različitih droga koje je izvesna osoba probala; što je osoba ranije stupila u seksualne odnose imala je i veći broj seksualnih partnera.

Prema onome na šta ovaj istraživač ukazuje, neko je sklon da zaključi da marihuana i ostale droge uzrokuju prerani seks, učestale seksualne odnose i seks sa većim brojem različitih partnera - mada slična oktrića mogu ukazivati na obrnuti kauzalni odnos, tj. ne samo da su uživaoci marihuane i ostalih droga skloniji da ranije u životu stupaju u intimne odnose već "su takođe i prerano seksualno sazrele osobe sklone da počnu da uzimaju neku od droga, pa tako i marihuanu". Od svih ispitanika koji su u intimne odnose prvi put stupili sa 16 godina starosti, na primer, 7% ih je odgovorilo da nikada nisu probali drogu, a od ukupnog broja onih koji do tada nisu imali seksualne odnose, 47% je izjavilo da do tada nije probalo nijednu nezakonitu drogu.

Profesor Good zaključio je da "uzimanje marihuane ili drugih nezakonitih droga uzrokuje 'seksualno ponašanje' u istoj meri u kojoj 'seksualno ponašanje' uzrokuje uzimanje droga. On smatra:

"I seksualna sloboda i upotreba marihuane - kao i u izvesnoj meri eksperimentisanje sa nekim drugim nezakonitim drogama - su pokazatelji vezanosti mladih ljudi za podkulturu koja je tolerantna prema širokom spektru netradicionalnih vrednosti i aktivnosti... Sasvim jasno korišćenje marihuane proizilazi iz specifičnog stila života, koji delimično zavisi od specifičnih društveno kulturnih faktora, a slobodno seksualno ponašanje (označeno kao promiskuitetno od strane onih koji ovo ne odobravaju) je deo takvog stila života".

Rezultati slični onima koje je dobio Good, su i oni dobijeni ispitivanjem 1400 redovnih studenata na Univerzitetu UCLA, 1971. godine. Podaci pokazuju da su uživaoci marihuane ranije stupali u intimne odnose od neuživalaca - (50% uživalaca naspram 30% neuživalaca je prve odnose imalo pre osamnaeste godine). Zatim, uživaoci su imali više seksualnih iskustava, veći broj seksualnih partnera (duplo više onih koji travu upotrebljavaju imalo je 5 ili više partnera) i slobodniji odnos prema seksu od onih koji travu ne uživaju.

Jedno od postavljenih pitanja studentima bilo je: "Da li po vašem mišljenju ili iz vašeg iskustva, uzimanje marihuane tokom dužeg vremena rezultira seksualnim promiskuitetom?" Više od polovine neuživalaca (54%) i skoro 3/4 uživalaca (73%) su odgovorili da

rezultira retko ili da uopšte ne rezultira, dok je 12% neuživalaca, 3% povremenih uživalaca i 2% hroničnih uživalaca bilo mišljenja da duže uzimanje marihuane često vodi seksualnom promiskuitetu.

Iako uživaoci marihuane češće obolevaju od veneričnih bolesti nego oni koji travu ne koriste (7% prema 2%), između ove dve kategorije ne postoji procentualna razlika kada je u pitanju prosečna učestalost seksualnih odnosa, broj istovremenih seksualnih partnera, broj trudnoća, pobačaja i vanbračne dece, kao i slučajeva homoseksualnosti.

Stanovište koje se više drži neke "središnje" po pitanju veze između seksualnog promiskuiteta i marihuane, zauzeto je posle ispitivanja koje je putem pošte organizovala Komisija, ispitujući 781-og sudiju, policajca-pripravnika i sudskog lekara. U cilju opisivanja profila stalnog uživaoca marihuane upitani su: "Imajući u vidu vaše profesionalno iskustvo, da li smatrate da su svi, većina, priličan broj ili samo nekolicina onih koji redovno uzimaju travu seksualno promiskuitetni?"

Tablice odgovora su pokazale da je u sve tri grupe prisutna velika nesigurnost i ambivalentnost. To se vidi iz toga što 23% ispitanika ili nije odgovorilo na pitanje ili su odgovorili da ne znaju, 3/5 onih koji su odgovorili (701 osoba) nisu bili kategoričniji od tvrdnje da se samo "neki" mogu okvalifikovati kao seksualno promiskuitetni.

Konačno, Komisija je pronašla nekoliko studija iz 1939. godine koje su potvrdile da je uživatelj marihuane retko kad seksualno agresivan i da retko poseduje kriminalni dosije zbog počinjenih seksualnih nasrtaja.

U poređenju sa alkoholom, marihuana ima neznatan ili čak nikakav efekat na čovekovu koordinaciju mišića. U knjizi "Psihološki aspekti intoksikacije marihuanom" (*Psychological aspects of Marijuana Intoxication*), Allentuck i Bowman insistiraju da i marihuana i alkohol deluju na moždanu koru i da ublažavaju uznemirenost i oslobađaju inhibicije, s tim što je alkohol generalno definisan kao depresant, a prema svom uticaju na centralni nervni sistem. Ovde je u pitanju jedno od osnovnih načela psihičke pripreme za seks: umesto da je stimulirana na aktivnost, osoba mora biti dovoljno

trezna da bi je uopšte prihvatila. Prema ovoj premisi marihuana i alkohol se mogu posmatrati kao relaksanti za one koji nisu u stanju da ispolje svoju prirodnu seksualnost, pre nego što dospeju u stanje manje nerveze.

Dr R. Doran je 1916. god u *Review Americana* tvrdio da je to rasterećenje uzrok što se žene "u seksualnom odnosu ponašaju vrlo agresivno". Moderno stanovište daje prednost teoriji po kojoj trava predstavlja jedno od najefikasnijih sredstava za "opuštanje" još od pronalaska kreditne kartice. Psihijatar iz Njujorka, *Wolter Bromberg* kaže da su njegovi klijenti marihuanu označili kao "značajan erotski stimulans". *R.J. Bouquet* je 1916. godine u *Bulletin of Narcotics* istakao da je zapazio da se u Egiptu i severnoj Africi veruje da *cannabis* čuva, održava, pa čak i povećava seksualnu moć i da je to jedan od najvažnijih razloga zbog čega se trava tamo svakodnevno konzumira. *Hector Franz* u delu "Mošus, hašiš i krv" (*Musk, Hashish and Blood*) kaže da je marihuana "svakako afrodizijak, čin 'oprostivog greha' se pojačava i produžava."

Da li je sve ovo gore pomenuto, kao što tvrdi naučnik *L. Branton* u jednoj britanskoj publikaciji o farmakologiji, samo "parcijalni delirijum"? Prema njegovom sagledavanju ovog pitanja "marihuana samo izaziva stanje parcijalnog delirijuma u kome istočnjaci verovatno imaju vizije seksualne prirode i zaista pokušavaju da u 'seksualnom pravcu' upute mentalne poremećaje (!) koje uzrokuje *cannabis* kada se pomeša sa ambrom i kantaridom". Po ovom pitanju se stečena gledišta izgleda vrlo brzo vraćaju subjektivnom shvatanju. Takozvani "naučnik" će izneti neku tvrdnju, a onda će navesti izveštaj rezultata ispitivanja u kojima redovni, povremeni i uživaoci-početnici tvrde kako trava pojačava zadovoljstvo u seksu.

Da bismo zaključili ovo ispitivanje odnosa između marihuane i seksa, prevashodno ćemo se složiti sa Nacionalnom komisijom za marihuanu i zloupotrebu droga, koja je uzela u obzir mnoge studije koje su se bavile ovim pitanjem. Mnogobrojna medicinska i klinička posmatranja, eksperimentalna proučavanja i ispitivanja koja je Komisija ponovo pregledala, pokazuju da postoji verovanje u stimulaturna dejstva marihuane, tj. da ona pojačava seksualnu moć i da prolongira seksualni odnos. Dokumentovano je da takvo ver-

ovanje postoji već stolicima. Medutim, teško je proceniti postotak populacije koja je stvarno podstaknuta marihuanom. Važni rezultati istraživanja su bazirani na divergentnim procedurama istraživanja, različitim kriterijumima za ono što se naziva "uzbuđeno stanje" i u meri "uzbuđenosti" onih koji su tako nešto iskusili. Ipak, potrebno je reći da marihuana izaziva povećano seksualno interesovanje i želju, te i da stvarno "podstiče" na seks veliki broj muških i ženskih uživalaca. Sa druge strane, takođe je ispravno tvrditi da marihuana ne povećava, odnosno da u stvari može i da smanji seksualnu želju ili stimulanost izvesnog broja osoba.

Veza između ljubavi i marihuane je stvarno individualno određena. I kada stvarno deluje kao ljubavni napitak i kada smanjuje seksualno uzbuđenje, to će zavistiti, ne samo od kvaliteta i kvantiteta, već i od izazvanih efekata na mozak, hormone, sklonosti, strahove, odnosno svaki deo "nje" ili "njega". "Stručnjaci se slažu", piše Alexander Trocchi u "Knjizi trave" (*Book of Grass*), "da marihuana nema afrodizijačka svojstva, međutim, u velikom broju slučajeva oni nisu u pravu. Ako je neko seksualno pobuđen, ako oseća da bi bilo lepo voditi ljubav, razumna upotreba ovog sredstva će ga još više stimulisati i nemerljivo će povećati zadovoljstvo. Stoga je možda glavni efekat marihuane (što se seksa tiče) mnogo intenzivniji doživljaj - trava izaziva senzualniju vrstu koncentracije, detaljno opažanje najsitnijih pojedinosti, pa i mogućnost prihvatanja egzotičnih poza.

A šta može biti važnije u ljubavnom činu?

X Istorija zakonodavstva o marihuani ili kako je trava stekla lošu reputaciju*

*Preuzeto od Nacionalne komisije za marihuanu i zloupotrebu droga, vlada Sjedinjenih Država, 1972.

Ovo poglavlje prati razvoj zakonodavstva o marihuani u Sjedinjenim Državama.

U prvom odeljku, "Istorija pravnih propisa o marihuani", biće reći o počecima upotrebe *cannabis*-a kao opojnog sredstva u ranim godinama dvadesetog veka, u Americi, kao i o kasnijim zakonima koje je doneo američki Kongres i pojedine savezne države, a kojima se zabranjuje upotreba, distribucija, proizvodnja i prodaja trave.

Zakonske zabrane su počele da se donose negde posle 1914. godine i njihovo donošenje je nastavljeno do kraja 1971. god. Period posle 1971. će biti obrađen pri kraju ovog poglavlja.

Prvi zakoni iz kolonijalnog doba koji se odnose na alkohol opisani su na početku sledećeg odeljka, "Istorija zabranjivanja alkohola". Biće opisani različiti sveamerički pokreti koji će se pojavljivati od tada, pa u sledeća dva veka, a koji će svoj vrhunac doživeti sprovođenjem Prohibicije, od 1920. do 1933. god.

Zatim će biti ukratko pobrojani različiti vidovi državne kontrole koji su se pojavili posle ukidanja Zakona o prohibiciji, a takođe ćemo razmotriti i sadašnji način državnog nadzora nad proizvodnjom, distribucijom i prodajom žestokih alkoholnih pića.

Treći odeljak, "Istorija zakonskih odredbi o duvanu", počće sa godinom 1613, kada je u koloniji Virdžiniji prvi put počeo da se gaji duvan. Tu će biti reći o raširenoj upotrebi duvana, od poznih godina

devetnaestog veka do prve polovine dvadesetog, a takođe će biti reči i o sve većem pritisku različitih grupa koje upozoravaju na negativan efekat duvana na zdravlje.

*Istorija pravnih propisa o marihuani

*Ovaj odeljak je izdvojen iz rukopisa "Marihuana konsenzus: istorija zabranjivanja marihuane u Americi", čiji su autori profesor Charles H. Whitebread II i Richard J. Bonnie sa Pravnog fakulteta univerziteta u Virdžiniji.

Marihuana ili indijska konoplja, čiji je stručni naziv, *Cannabis sativa* dao Linneae 1753. godine, u Aziji i Africi se već stolicima upotrebljava zbog svojih opojnih svojstava. U ranim godinama 17. veka u severnoj Americi se uzgajala zbog vlakna. Ipak, na američkom kontinentu *cannabis* nije korišćen kao opojno sredstvo sve do kraja 19. veka, a u Sjedinjenim Državama sve do prvih godina 20. veka.

Do godine 1898, *cannabis* je u Meksiku već bio u širokoj upotrebi. S obzirom da je uzgajanje bilo rasprostranjeno, a i da je biljka rasla divlje, do ove droge koja se spremala za jelo, piće ili pušenje moglo se lako doći (pušenje je bilo najrasprostranjeniji metod konzumiranja). Borci u redovima vojske Panča Vilje bili su poznati po tome što su ovu drogu koristili potpuno slobodno. Put kojim je običaj pušenja marihuane (radi zadovoljstva) došao u Sjedinjene Države ne vodi iz Evrope (odakle je inače preneto korišćenje konoplje radi vlakna, ulja i u medicinske svrhe) već iz Meksika i sa Karipskih ostrva.

U Sjedinjenim Državama je u prvim decenijama 20. veka ova biljka i njena upotreba u "opojne svrhe" odudarala od političkog i društvenog miljea na koji je ona na ovom tlu naišla. Postepeno je njena upotreba, kao krivično delo svrstana u zakonike skoro svih država u kojima je ova droga korišćena.

U podmaklim tridesetim godinama pušenje marihuane još nije privuklo značajniju pažnju institucija koje oblikuju politiku i stavove javnog mnjenja jer su one bile potpuno zaokupljene problemima droga koje su imale mnogo veći uticaj na društvo nego što je imala ograničena, lokalna upotreba ove nove droge.

*Villain*¹ teorija o zabranjivanju marihuane u Americi - po kojoj se zasluga za nelegalni status ove droge pripisuje Federalnom birou za narkotike i njegovom dugogodišnjem šefu Harry Anslinger-u - bila je popularna posebno prethodnih godina.

Iako će federalna "birokratija za narkotike", sa komesarom Anslinger-om na čelu, sredinom tridesetih godina postati vodeći protivnik marihuane, i pre ovog vremena je na lokalnom nivou već bila ustanovljena restriktivna politika prema ovoj drogi. Tokom ove "lokalne" faze zabranjivanja marihuane, koja je trajala od 1914. do 1931, izuzev dve države, sve ostale koje su se nalazile zapadno od reke Misisipi zabranile su upotrebu marihuane u nemedicinske svrhe.

Stvarna priča o politici prema marihuani u Sjedinjenim Državama počinje kao serija izdvojenih lokalnih priča.

PROHIBICIJA U FEDERALNIM DRŽAVAMA: 1914-1930. Posle 1910. godine bilo je dobro poznato da se u pograničnim gradovima Teksasa i Nju Meksika upotrebljava marihuana. Prvi koji su приметili da se ova droga koristi bili su policijski službenici grada El Paso i oni su 1914. godine hitno izdejsvovali sudsku zabranu posedovanja i prodaje ove droge. Vlasti El Pasa i mesni predstavnici federalne vlade vršili su pritisak da se donesu federalni i državni zakoni koji će omogućiti borbu protiv "trave ubice".

Posle jednog zvaničnog zahteva državnog sekretara za poljoprivredu, državni sekretar za finansije je doneo odluku da se na osnovu Zakona o hrani i drogama zabrani uvoz *cannabisa* posle 1915, za sve svrhe osim medicinskih.

Zakonodavci države Teksas su sporo reagovali. Upotreba marihuane je i dalje bila lokalni problem pograničnih gradova i nije privlačila veliku pažnju u drugim delovima te države. Kada je 1919. donet Opšti zakon o narkoticima, kojim se zabranjuje promet pobrojanih narkotika osim za medicinske svrhe, zakonodavno telo Teksasa je u taj zakon uključilo i marihuanu. (*Texas*, 1919:278). Godine

1 U prevodu nitkov. Prim. prev.

1923, zakon je pooštren time što je zabranjeno "posedovanje droge sa namerom da se ona prodaje" (*Texas, 1923:156-57*). Zakonodavac je odustao od zabranjivanja samog posedovanja ili upotrebe, a to je održavalo stav da se ne treba mešati u privatni život građana.

Koliko je javnost bila zainteresovana za pitanje narkotika i marihuane dobro ilustruje mali značaj koji im je pridavan u novinama. U jedinom neposrednom spominjanju zakona koji se odnose na marihuanu, list *Austin Texas Statesman*, koji je inače opširno izveštavao o radu zakonodavnog tela, pisao je:

"McMillan-ov nacrt zakona u Senatu, menja zakon protiv narkotika utoliko što oglašava nezakonitim posedovanje marihuane ili drugih droga radi prodaje. Marihuana je meksička biljka i priča se da se prodaje na granici između Teksasa i Meksika."

(*Austin Texas Statesman, 1923*)

Još više iznenađuje činjenica da list *El Paso Times* nije spomenuo McMillan-ov predlog zakona ni pre ni posle njegovog usvajanja.

Iste godine je država Nju Meksiko zabranila prodaju, uzgajanje i uvoz *cannabisa*. Samo posedovanje nije bilo izričito zabranjeno, ali se smatralo da su oni kod kojih je marihuana nađena, drogu uvezli ilegalno (*New Mexico, 1923:58-59*). List *Santa Fe New Mexican*, iz grada iz koga je i predlagač ovog zakona, poklonio je malo pažnje svemu tome, beležeći sledeće:

"Predstavnik Santa Fea, svakako je bio srećnije ruke sa svojim predlogom zakona za sprečavanje prodaje marihuane, *Cannabis indica-e*, indijske konoplje ili hašiša, kako se to sve naziva. Zakon je usvojen bez i jednog glasa protiv. Marihuana je došla u žižu interesovanja lokalne javnosti prilikom istrage koju je sprovelo telo za krivične prestupe, prošlog leta, kada je jedan kažnjenik posvedočio da je cigaretu marihuane mogao da kupi u svako doba za jedan dolar. Ova droga izaziva opijenost bilo da se žvače ili da se puši. Na jugozapadu i u Meksiku se obično upotrebljava naziv marihuana."

(*Santa Fe New Mexican, 1923*)

Pored toga što je dolazila preko Meksika, marihuanu su preko Nju Orleansa švercovali momari sa Kube i sa drugih delova Antila. Dr Frank Gomila, komesar za javnu bezbednost u Nju Orleansu

započeo je svoju kampanju za donošenje saveznih zakona koja će kasnije uroditi plodom. On je primetio da je promet bio dobro organizovan i da su se količine merile hiljadama kilograma godišnje:

"...Običaj je bio da se marihuana namenjena za dalju distribuciju čuva u skladištima ili magacinima. Trgovci na veliko prodavali su drogu trgovcima na malo koji su "korov" podvrgavali procesu poznatom kao "zaslađivanje". Suvo lišće i delovi stabljike potapani su u zašećerenu vodu, te su sušeni na mesarskom braon papiru."

(*Gomila and Lambow, 1938:29*)

Prema dr Gomili i štampi, potražnja je u Nju Orleansu sredinom dvadesetih godina bila toliko velika da su se stitni preprodavci obogatili time što su podelili tržište. Jedan je imao ekskluzivno pravo prodaje crncima koji su istovarivali brodove sa voćem, drugi je prodavao u nekom hotelu, itd. Treba napomenuti da se marihuana mogla bez recepta, takođe, nabaviti i u lokalnim apotekama sve do 1923. g. u Teksasu i do 1924. u Luizijani. Kasnije se marihuana morala kupovati na ulici, sem ukoliko je uživalac mogao da uspešno falsifikuje recept.

Uživaoci marihuane u El Pasu i San Antoniu, s jedne strane i u Nju Orleansu i Galvestonu sa druge strane predstavljali su različite tipove ljudi. U pograničnim gradovima to su bili meksički radnici, prema nekima ravnodušni, prema drugima nestalni. Lokalne vlasti uglavnom nisu mogle da privuku interes javnosti i političkih krugova, mada nije bilo političkog protivljenja da se meksička trava zabrani zakonom. U lučkim gradovima uživalac marihuane je bio tzv. *dope fiend* (uživalac droge), najgori američki ološ. To su bili narkomani, podvodači, kockari i žene - prostitutke. U Nju Orleansu, gradu u kome su narkotici bili veliki problem, marihuana je bila samo još jedna droga. O marihuani se uvek pisalo na senzacionalistički način.

Još pre nego što je probuđen interes javnosti, široku upotrebu marihuane je primetio predsednik Uprave za zdravstvo države Luizijane, dr *Oscar Dowling*. 21. avgusta 1920. on je obavestio guvernera da je marihuanu sve lakše nabaviti i da je ona "moćni narkotik koji izaziva ekstatičko stanje, opijenost i halucinacije, a kao kasnije posledice otupelost i pospanost..." (*Jones, 1920*)

U isto vreme dr *Dowling* je pisao prvom čoveku američkog zdravstva, dr *Hugh Cummings-u*, obaveštavajući ga o sve većem

prometu morfina, opijuma i marihuane i tražeći pomoć federalnih organa.

Interesantno je u vezi sa ovim slučajem da je četiri meseca posle njegovog zahteva za pomoć iz Vašingtona, dr *Dowling* došao u težak sukob sa federalnom vladom zbog njene naredbe da se zatvori klinika za morfiniste u Nju Orleansu - projekat za koji je dr *Dowling* bio naročito vezan (*Dowling*, 1920). On je na kraju izgubio spor i tako je jedan od najranijih pokušaja hvatanja u koštac sa zavisnošću od narkotika (narkomanijom) odložen za pedeset godina (*Lindsmith*, 1967:135-61).

Po pitanju marihuane je veoma malo urađeno, do trenutka kada je štampa počela da se bavi njome. U jesen 1926. godine list *New Orleans Item* poslao je grupu svojih reportera među pušače i prodavce marihuane.

U seriji članaka koji su objavljeni u tiražnijem listu *Morning Tribune* (i *Item* i *Tribune* je posedovala ista izdavačka kompanija) izneti su podaci o ogromnim profitima od prodaje marihuane i navedeni su promenljivi efekti koje ova droga ima na svoje "zavisnike". Objavljeno je da marihuana:

"Otopljuje čula, raspaljuje maštu i ima hipnotički efekat na uživaoca, te čini da se on lako podređuje volji drugih ljudi."

Ono što proizilazi iz ovih članaka, svakako nije bila slika uživaoca trave na ulici i preprodavaca u luci, već pre slika rasturača koji obilazi sportske terene i parkove pokušavajući da namami mladež. "Veruje se da je preko dve stotine dece ispod četrnaest godina zavisno od upotrebe marihuane", izveštava list, "i da je najmanje 44 škole svakako već 'zaraženo'." (*Gomila i Lambow*, 1938:29-31)

Lokalni političari nisu gubili vreme. Policija Nju Orleansa je odmah sprovela raciju. Uhapsili su 150 osoba zbog narušavanja zakona koji se dve godine nije primenjivao. (*Gomila i Lambow*, 1938:29-31; *WCTU*, 1928)

Dr *Dowling* je uskoro uputio "upozorenje protiv ovog zla, dečijim roditeljima, starateljima i učiteljima" (*WCTU*, 1928:1). Ženska hrišćanska trezvenjačka unija (*The Women's Christian Temperance Union*) se pridružila kampanji usmeravajući svoje napade na barove sa bezalkoholnim pićima koji su tokom Prohibicije nicali širom Nju Orleansa:

"Ti barovi i ulični kiosci preuzeli su ulogu koju su nekada imali saluni, kao mesto okupljanja. Ponekad se i ovde mogu kupiti marihuana i žestoka alkoholna pića."

(*WCTU*, 1928:3).

Međutim, mnogo značajniji uticaj imala je reakcija lokalnih političara u Nju Orleansu i osnivanje jedne čvrsto povezane grupe njuorleanških policijskih, zdravstvenih i socijalnih radnika koji su svoju kampanju preneli u Vašington, gde su postigli konačan uspeh.

Sredinom dvadesetih godina marihuana i običaj njenog pušenja širili su se od Meksičkog zaliva i pograničnih gradova (preko kojih je uvožena) u dva pravca. Severno i zapadno od granice trava se širila zajedno sa svojim etničkim identitetom (kao droga meksičke populacije), a severno i istočno od Nju Orleansa širila se sa epitetom narkotika i "zamke za omladinu".

Praktično sve države zapadno od reke Misisipi su u periodu od 1915-1930, zakonom zabranile prodaju ili posedovanje marihuane: Kalifornija (1915), Ajova (1921), Nevada (1923), Vašington (1923), Arkansas (1923), Nebraska (1927), Vajoming (1929).

Biro za useljenike imao je podatke o useljenu 590.765 Meksikanaca u ovom periodu. Dve trećine njih je ostalo u Teksasu, dok se ostatak naselio po državama na području Stenovitih planina, gde su uglavnom radili kao poljoprivredni radnici (*U.S. Bureau of Immigration*, 1915-39).

Bilo zbog čisto etničkih predrasuda ili jednostavno zbog nezainteresovanosti, procedura pred zakonodavnim telima država podsećala je na postupak u Teksasu 1923. Javnost je poklanjala malu ili nikakvu pažnju i nije bilo rasprave. Namerno se pominjalo meksičko poreklo ove droge, a ponekad i kriminalno ponašanje koje bi "neizbežno" usledilo pošto bi Meksikanci upotrebili ovaj "korov-ubicu" (*killer weed*).

Zakonodavci države Kolorado su 1927. g. zabranili posedovanje, uzgajanje i prodaju marihuane, pošto je prethodno došlo do vidljivog porasta upotrebe ove droge. (*Colorado* 1927:309). Sudeći po kasnijim novinskim izveštajima u to vreme je ovu drogu "skoro isključivo...upotrebljavalo meksičko stanovništvo, zaposleno na poljima repe". (*Rocky Mountain News*, 1931).

Slično su postupili i zakonodavci države Montane 1929. godine, kada su modifikovali Opšti zakon o narkoticima obuhvativši njime i marihuanu, odnosno zabranivši njenu prodaju, upotrebu i posedovanje bez lekarskog recepta. (*Montana* 1929:5). U sedam različitih dana, od 24. juna do 10. februara, dana kada je nacrt zakona usvojen, list *Montana Standard* je jezgrovito opisivao etape kroz koje je usvajanje nacrt zakona prolazilo u zakonodavnim telima. Stav zakonodavaca je najbolje okarakterisan u izdanju novina od 27. januara:

"Na sednici na kojoj je nacrt zakona o marihuani došao na razmatranje bilo je zabavno u skupštinskom komitetu za zdravstvo. Marihuana je meksički opijum, a uzgajaju je Indijanci radi prodaje. 'Kada neki *peon*² sa plantaža repe uzme nekoliko dimova ovog *stuff-a*', objašnjava dr *Fred Fulsher* iz sreza *Mineral*, 'on misli da je upravo izabran za predsednika Meksika, pa kreće da istrebljuje svoje političke protivnike. Saznao sam da tamo u gradiću *But*, gde Meksikanci često idu preko zime, posle samo nekoliko dimova marihuane oni zamišljaju da gledaju borbe bikova ili da organizuju turnire za ljubav 'španske ruže'. Delegacije *Silver Bow-a* i *Yellowstone-a* žale zbog ovih međunacionalnih komplikacija.' Svi su se smejali i preporučeno je da se predlog zakona usvoji." (*Montana Standard*, 1921:3)

Oprilike u isto vreme, meksički radnici su počeli da se pojavljuju u državi Ajdaho i gradonačelnik mesta *Boaz* je primetio:

"Meksički radnici na plantažama repe su stvorili nov problem - pušenje cigareta ili lula sa marihuanom ili *grifo*-om.³ Njena upotreba isto toliko demoralise kao i upotreba narkotika. Pušenje *grifo-a* je veoma rasprostranjeno na području duž pruge *Oregon Short Line*; a Ajdaho nije doneo zakon pomoću koga bi se uhvatio u koštac sa upotrebom i širenjem ove opasne droge."

(*WCTU*, 1928:3)

2 Radnik. Prim. prev.

3 *Grifo* - meksički naziv za marihuanu. Prim. prev.

Ajdaho je zakon usvojio 1927. godine (*Idaho*, 1927:98).

Teksaški zakonodavci su do 1931. zakonom zabranili posedovanje marihuane. Do tada je Prohibicija alkohola uklonila sve intelektualističke prepreke koje su stajale na putu proglašavanja posedovanja marihuane krivičnim delom. List *San Antonio Light* piše:

"Napokon su državni zakonodavni organi preduzeli određene korake radi suzbijanja prometa opasnog narkotika koji uzrokuje ludilo, a koji se lako spravlja od marihuane koja je na ovim prostorima odomaćena biljka. Ovaj list je zahtevao usvajanje prohibicionističkih zakona i izražava zadovoljstvo što su odgovorni ljudi Ostina reagovali, makar i sa zakašnjenjem, u suzbijanju prometa ove droge koja zavisnike (čitaj Meksikance) često čini opasnim manijacima sa ubilačkim instinktom."

(*San Antonio Light*, 1931)

Zabrana droge na istoku zemlje nije bila uslovljena samom pojavom njene upotrebe. Činjenica da su države *Mejn*, *Masačusets*, *Vermont* i *Roud Ajland* stavile zabranu na prodaju marihuane bez lekarskog recepta, pre 1920, ne ukazuje na to da je pušenje marihuane tada bilo rasprostranjeno. Šta više, tokom pripreme i sprovođenja američke politike protiv narkotika, koja je proklamovana u *Harisonovom* zakonu iz 1914, predstavnici lekarske profesije u zakonodavnom komitetu su preporučili da zakon obuhvati "još jedan narkotik" kome zavisnici pribegavaju kada nisu u mogućnosti da nabave druge opijate.

List *New York Times* je 1914. godine opisao *cannabis* kao "narkotik koji izaziva praktično iste efekte kao i morfin i kokain" (*New York Times*; 1914:6), i u jednom uvodniku lista je primećeno:

"Uvođenje *cannabis indica-e* na listu droga koje se mogu prodavati jedino na lekarski recept nalagao je zdrav razum. Trenutno je broj ljubitelja hašiša suviše mali da bi se ovde navodio, ali će se verovatno povećavati što teže bude bilo nabaviti druge narkotike."

(*New York Times*, 1914:8)

1923. godine list *New York Times* pisao je o "najnovijoj drogi koja stvara naviku" u izveštaju o prikazivanju marihuane na sastanku Ženskog kluba (*Women's Club*)(*New York Times*, 1923:23).

Napokon, 1927, bilo kao reakciju na povećanje upotrebe ili kao zamenu za upozorenje, zakonodavci su marihuanu obuhvatili svojom definicijom "droge koje stvaraju naviku", u sveobuhvatnom predlogu zakona o narkoticima (*New York*, 1927:195).

Situacija u Čikagu bila je slična ovoj u Njujorku do 1927. godine. Tokom dvadesetih su se na području Čikaga i Gerija, u državi Indijani, razvile velike meksičke zajednice, pa je pušenje marihuane na ovom području postalo uobičajeno i među mladim muzičarima. Kao ni u Njujorku, ni tamo se javnost nije mnogo brinula. Međutim, gledišta Nju Orleansa su prevladala 1927. godine kada su pažnju mesnih policijskih službenika naglo privukli Meksikanci i njihove čudne cigarete. Jedan policijski službenik je rekao:

"U Geriju živi oko 7.000 Meksikanaca, u luci Indijana 10.000, a u južnom delu Čikaga 8.000... Za posao Meksikanci zavise od čeličana, pruga i građevinskih radova.

Mnogi od njih postaju beskućnici kada se smanje mogućnosti za zapošljavanje...25 posto ovih Meksikanaca puši marihuanu. U stvari, mnogi od njih izdržavaju se uzgajanjem i prodajom marihuane na ulici." (*Paul*, 1921:4)

Došlo se do zaključka da je upotreba marihuane rasprostranjena i bilo je prirodno što se smatralo da postoji velika mogućnost "zaraze" ostatka zajednice. Kao i u Nju Orleansu, počele su da kolaju priče da srednjoškolci puše travu (*Paul*, 1921:1; *Chicago Tribune*, June 3, 1929).

S obzirom da tada još nije postojao ni državni ni federalni zakon kojim se zabranjuje prodaja marihuane, lokalni pravobranilac je objavio rat naoružavši se propisima Uprave prihoda kojima se zabranjuje proizvodnja i promet "zamene za cigarete" na koje nije plaćen porez. Juna 1929, on je sproveo pretres magacina kompanija za velikoprodaju, "za koje se verovalo da raspolazu velikim količinama marihuana-cigareta koje se prodaju školarcima i ostaloj omladini". Uhapšeno je devet ljudi, "od kojih su većina Meksikanci" (*Chicago Examiner*, June 19, 1929)

List *Chicago Tribune*, koji se svesrdno zalagao za usvajanje zakona protiv marihuane, čiji se predlog razmatrao u skupštini države Illinois, izveštavao je o svim fazama izglasavanja. (*Chicago Tribune*, July & October, 1929.).

Svaka opstrukcija u zakonodavnom telu oglasavana je velikim naslovima, kao što je:

Sprečena zabrana hašiša

uprkos užasnim posledicama droge

U jednom novinskom članku koji je objavljen juna 1929. kaže se:

"Broj zavisnika je u alarmantnom porastu, jer je sudeći po vlastima, veoma lako nabaviti marihuanu. Naviku upotrebe su pre više godina doneli meksički radnici... međutim, ona je postala rasprostranjena među američkom omladinom, devojkama pa čak i među školskom decom."

Međutim, predloženi zakoni su odbačeni.

Mere zabrane su se ipak proširile. U državama gde su se pojavili ili Meksikanci ili sama droga, odmah se počelo sa suzbijanjem upotrebe.

Ubrzo pošto su bili obavešteni o prisustvu marihuane, lokalni zakonodavci su pribegavali krivičnom zakoniku. Veliki broj školske dece različitog uzrasta koja je upotrebljavala marihuanu, bio je osnovni razlog nastojanja da se ona zabrani u Nju Orleansu, Denveru i Čikagu.

Tokom perioda Prohibicije alkohola, koji je tekao uporedo sa fazom lokalnog zabranjivanja marihuane, prirodno je bilo nastojanje da se suzbije upotreba ove droge koju bi frustrirani ljubitelji alkohola mogli iskoristiti kao zamenu za svoje uobičajeno opojno sredstvo.

JEDINSTVENI ZAKON O OPOJNIM DROGAMA. Posle *ad hoc* donošenja zakona o marihuani na lokalnom nivou, usledili su koraci da se dođe do jedinstvenog zakona koji će biti na snazi na celoj teritoriji Sjedinjenih Država. Tokom ovog perioda došlo je do usaglašavanja stavova o marihuani federalnih država sa nacionalnom politikom prema narkoticima, koja se jasno ogledala u Harisonovom zakonu o narkoticima iz 1914. godine.

Harisonov zakon, koji je u stvari jedna poreska mera, predviđao je prijavljivanje i plaćanje poreza na delatnost za sve osobe koje se bave uvozom, proizvodnjom, trgovinom, prodajom ili izdavanjem opijuma, kokaina i njihovih derivata. Ovaj zakon je obavezivao sve

legitimne trgovce ovim drogama da u poreskim prijavama detaljno navedu kako su upotrebili drogu.

S obzirom da je zakon predviđao da niko drugi sem legitimnih korisnika ne može dobiti "formular", bilo kakav promet koji bi izvršilo neovlašćeno lice predstavljao je kršenje zakona.

Za one koji se nisu pridržavali tih propisa, u prvobitnoj verziji Harisonovog zakona predviđa se novčana kazna do 2000 dolara ili kazna zatvora od pet godina ili i jedno i drugo.

Pripremljen više kao zakon o porezima, a ne kao krivični zakon namera je bila da on indirektno reguliše ono za šta je Kongres verovao da nije moguće regulisati direktno: regulisanje posedovanja i prodaje opijata. Međutim, s obzirom da je ovaj zakon u osnovi predstavljao sredstvo za ubiranje poreza na promet narkotika, on nije mogao poslužiti za efikasnu zabranu droge.

Ovo posredno regulisanje prometa narkotika imalo je niz značajnih posledica. Prvo, pošto se po ovom zakonu nisu mogli direktno kažnjavati uživaoci marihuane, bilo je hitno potrebno da se donesu dopunski državni zakoni kojima bi se sankcionisao problem sa ovom drogom.

Drugo, sprovođenje zakona je bilo povereno Upravi prihoda u Ministarstvu finansija. Prvi organ koji je sprovodio Harisonov zakon bio je Odeljenje za narkotike iz Jedinice za prohibiciju, koja je bila u okviru Uprave prihoda osnovane 1920. g. (*Schmeckebier*, 1920:143). Ovo odeljenje je ušlo u sastav Biroa za prohibiciju 1927. godine. (*Act*, 1927:1381).

Sprovođenje zakona o narkoticima je 1930. godine izdvojeno iz nadležnosti Biroa za prohibiciju i povereno je posebnoj, novoosnovanoj službi, Birou za narkotike, koji je bio u sastavu Ministarstva finansija (*Act*, 1930:585). Postojanje ove zasebne agencije učinilo je barem koliko i svaki od ostalih pojedinačnih faktora koji su uticali na pitanje regulisanja droga od 1930. do 1970. god. (*King*, 1953:736).

Iako će uticaj Biroa za narkotike na usvajanje Jedinštenog zakona o opojnim drogama i Zakona o porezu na marihuanu biti do detalja objašnjen kasnije, ovde je važno napomenuti da je postojanje jednog zasebnog biroa (u čijoj je nadležnosti bilo samo

sprovođenje zakona o narkoticima i informisanje javnosti o problemu droga) nezbežno vodilo ka formiranju jednog netrpeljivog stava prema narkomanima i upotrebi i zloupotrebi različitih droga.

Posle usvajanja Harisonovog zakona 1914, i dalje je postojala neusklađenost između zabranjenih dela i kazni koje su se u nekoliko država izricale. Godine 1919. Američko lekarsko udruženje je zatražilo od šefa Uprave prihoda da se sazove konferencija na kojoj bi se razmotrili efikasniji načini kontrole prometa opojnih droga. Lekari nisu bili sigurni oko svojih obaveza po ovom pitanju jer su bili suočeni sa masom zakona koji su bili u međusobnom neskladu. Njihovo udruženje je zatražilo da na konferenciji budu zastupljeni i predstavnici proizvođača i trgovaca drogom, a da prisustvuju i predstavnici lekarske profesije iz svih saveznih država. Na svoj predlog nisu dobili ni zvaničan ni nezvaničan odgovor, kako od šefa Uprave prihoda, tako i od Biroa za prohibiciju.

Ipak, Američko lekarsko udruženje je preko svog Saveta za zdravlje i upućivanje javnosti, organizovalo konferenciju početkom 1922, tokom koje je predstavljen Jedinšten zakon o državnoj kontroli narkotika. Na novembarskom sastanku Konferencije bilo je prisutno deset delegata iz deset farmaceutskih kompanija i dva predstavnika medicinske profesije.

Predlog Jedinštenog zakona su prisutni jednoglasno usvojili. Lekarsko udruženje se latilo posla da uobliči nacrt zakona da bi ga poslali na usvajanje svakoj pridruženoj organizaciji (*White*, August 3, 1932; *Woodward*, August 6, 1932). Pošto su osigurali usvajanje, organizacije su se složile da prvo u Njujorku obezbede stupanje ovog zakona na snagu.

Opšti nedostatak ujednačenosti zakona protiv narkotika, neefikasnost državnih procedura u njihovom sprovođenju i sve veća histerija zbog uživanja droge i kriminalnog ponašanja, dovelo je do nekoliko zahteva za Jedinštenim državnim zakonom o narkoticima. (*Anslinger i Tompkins*, 1953:159). Pripremanje Jedinštenog zakona o opojnim drogama treba takođe sagledati i u svetlu dve značajnije tendencije:

I - Rad na stvaranju i širenju Jedinštenih državnih zakona, a što je bilo u nadležnosti Federalnih komesara za Jedinštvene zakone,

tela koje su sačinjavali po dva predstavnika birana od strane guvernera svake države;

II - Opšta zabrinutost krajem dvadesetih godina zbog kriminala koji se širio preko granica federalnih država, a koja se manifestovala, na primer, osnivanjem skoro autonomnog Federalnog istražnog biroa (FBI), 1930. godine. Zbog čvrstog koncepta o pravima saveznih država i usko shvaćenih ovlašćenja federalnih organa, oni koji su zahtevali jedinstvene propise protiv narkotika neizbežno su morali da se obrate Federalnim komesarima.

Rad na jedinstvenom zakonu: Do 1924. komesari su izabrali komitet koji će pripremiti jedinstveni zakon o opojnim drogama. Na sastanku komesara održanom 1925. godine predsednik komiteta je izvestio prisutne da je lično pripremio prvu verziju predloga zakona. On je bio zasnovan na Njujorškom zakonu, na zakonu države Vašington, Harisonovom zakonu i na zakonu koji se tada nalazio na usvajanju u zakonodavnim telima Njujorka, a to je bio onaj zakon, pripremljen na sastanku Američkog lekarskog društva, (u daljem tekstu ALD) 1922. godine.

Predsednik komiteta je rekao da je dr *William Woodward*, šef Biroa za sudsku medicinu i zakonodavstvo pri ALD-u, dao "neke veoma vredne sugestije". S obzirom da je prva verzija predloga zakona bila odštampana pre nego što je dr *Woodward* dao te sugestije, on je poručio da "predlog zakona ne bi trebalo da se objavljuje već da se ponovo podnese komitetu" (1925 *Handbook*: 977-85). Po prvom predlogu zakona i *cannabis* je bio uključen na spisak droga "koje stvaraju naviku", mada su se sve te droge mogle distribuirati i prodavati u medicinske svrhe. (1925 *Handbook*: 978).

Druga verzija predloga zakona predstavljena je 1928. Ni tada o predlogu zakona nije raspravljala Konferencija, već je on ostavljen za dalje razmatranje. Ovaj predlog je u osnovi bio precizna kopija Njujorškog zakona iz 1927. I u tom zakonu je *cannabis* bio na listi droga "koje stvaraju naviku" (1928 *Handbook*, 75-78, 323-33).

Između 1924. i 1928. godine, komesari nisu pokazivali dovoljno interesovanje za problem narkotika. Predsednik Konferencije je predstavljajući dr *Woodward*-a rekao:

"S obzirom na značaj zakona smatram da nije na odmet da odvojimo nekoliko minuta da saslušamo doktorovo mišljenje o tome zašto je on značajan. U nekim državama ne shvatamo njegovu važnost zbog toga što nam nije skrenuta pažnja."

(1928 *Handbook*: 76-77).

U ovo vreme ni Biro za prohibiciju nije bio posebno zainteresovan za zakonske odredbe o *cannabisu*. I dalje je bilo prisutno nedovoljno interesovanje zvaničnih organa za drugu verziju predloga zakona. (*Nutt*, June 13, 1929).

S obzirom da ni komesari, ni federalni organi za narkotike nisu bili naročito zainteresovani za kontrolu na saveznom i mesnom nivou, droga uopšte, a marihuane posebno, jasno je da niko od njih nije odgovoran za svrstavanje marihuane u kategoriju droga koje stvaraju naviku. U stvari, izgleda da je ona obuhvaćena prvim predlogom zakona jer je on rađen na osnovu Vašingtonskog zakona iz 1923, a u taj zakon je *cannabis* bio uvršten.

Pošto je drugi predlog zakona bio kopija Njujorškog zakona iz 1927, svrstavanje *cannabisa* u ovaj predlog zakona nije neobično. Malo ko je od onih koji su radili na pripremi nacrt zakona obraćao pažnju na pušenje marihuane ili čak znao da se ona koristi.

Dva, treća po redu predloga zakona bila su podneta, prvi 1929. i drugi 1930. godine. Prvi je veoma ličio na drugu verziju predloga zakona iz 1928, i u njemu je ponovo *cannabis* svrstan u kategoriju droga koje stvaraju naviku. Uzgajanje, distribucija i posedovanje *cannabisa* je opet bilo zabranjeno, sem ako on nije bio namenjen za medicinske svrhe.

Novonastali interes Kongresa za marihuanu 1929. godine, te protivljenje Biroa amandmanima koji su dovodili u pitanje Harisonov i Zakon o uvozu i izvozu, naterao je Biro za prohibiciju da pokloni punu pažnju ovom trećem predlogu zakona iz 1929. godine. Kao i prethodni i ovaj treći nacrt zakona je vraćen na dalje proučavanje (1929. *Handbook*: 43, 332-46).

Druga verzija trećeg predloga zakona, podneta 1930. bila je prva koja će *cannabis* skinuti sa liste droga koje formiraju naviku, i sadržavaće samo tzv. "dodatne odredbe" koje se odnose na *cannabis*. (1930 *Handbook*: 97, 485).

Kada se konferencija komesara sastala da razmotri ovaj zakon sudija *Deering*, predsjednik Komiteta za jedinstveni zakon o narkoticima je preporučio da se ovaj treći nacrt zakona vrati na dalje proučavanje jer Komitet još nije imao priliku da konsultuje novo-osnovani Biro za narkotike. U vreme održavanja ove konferencije, 14. avgusta 1930, niko još nije bio naimenovan za komesara novonastalog Biroa, mada je *Harry J. Anslinger* bio privremeno na toj dužnosti (1930 *Handbook*: 126-27). 18. decembra 1930. Senat je potvrdio naimenovanje *Anslinger*-a za komesara.

Tada se Biro za narkotike aktivno uključio u proces stvaranja zakona. Komesar *Anslinger* je insistirao na donošenju odredbi o *cannabisu*. On je tvrdio da je potreba za kontrolom potencijalne zavisnosti od *cannabisa* potpuno prevagnula nad njegovom ograničenom medicinskom upotrebom (*Anslinger*, July 28, 1930).

Dr *Woodward* i farmaceutska industrija su se zalagali za eventualno zakonsko regulisanje uživanja marihuane sa jedne strane, dok su sa druge strane federalni organi za narkotike zahtevali ne samo to već i prestanak njene upotrebe u medicinske svrhe.

Četvrti nacrt zakona zadržao je tzv. "eventualnu odredbu" o *cannabisu*. Na sednici pre sazivanja punog sastava Konferencije komesara, održanoj od 9-12 septembra 1931, komesar *Anslinger* i *A.L. Tennyson* iz Biroa sastali su se sa sudijom *Deering*-om da bi razmotrili stav Biroa prema četvrtom nacrtu zakona.

U to vreme je komesar *Anslinger* tvrdio da je Biro zauzeo čvrst stav da uvođenje *cannabisa* u državni zakon treba da bude obavezno. Šta više, Biro je insistirao da je jedini uspešan način hvatanja u koštac sa prometom marihuane, s obzirom na njen lokalni karakter i laku dostupnost, zabranjivanje ove biljke i nalaženje neke zamene za njenu ograničenu medicinsku upotrebu (*Tennyson*, September 16, 1931). Četvrti nacrt zakona koji je predstavljen na Konferenciji komesara sadržavao je eventualnu (opcionalnu) odredbu o marihuani. Konferencija je privremeno odobrila četvrti nacrt zakona i naložila je komitetu da pripremi konačan predlog zakona (1931 *Handbook*: 127-28, 390-402).

Američko lekarsko društvo je igralo ključnu ulogu u procesu pripreme predloga zakona do 1931. godine. Razmatranje

Jedinstvenog zakona o drogi je pre svega zasluga njihovih nastojanja. Dr *William Woodward*, šef Biroa za sudsku medicinu i zakonodavstvo pri ALD-u od početka, od 1925. godine aktivno je pomagao u pripremi zakona i mnogim ljudima je upućivao nacрте zakona radi njihovog mišljenja.

Bilo je očigledno da se lični stil dr *Woodward*-a i njegovo istaknuto mesto u ALD-u u pripremi zakona nije svidelo dvema preostalim zainteresovanim grupama - Federalnom birou za narkotike i udruženjima za prodaju farmaceutskih proizvoda na veliko i na malo. Biro je stavljaо primedbe na predloge zakona tek pošto bi ih ALD pripremio, i nije smatrao da ova organizacija igra aktivnu ulogu u procesu pripremanja zakona. Farmaceutska industrija je smatrala da su njeni sopstveni interesi samo periferno razmatrani i da je ona isključena iz najbitnijeg dela pripreme zakona. Kao rezultat neslaganja zakazan je bio susret zainteresovanih stranaka, pre nego što će konačan predlog zakona biti predstavljen Konferenciji komesara.

Na ovom preliminarnom sastanku održanom 15. septembra 1932, bili su prisutni predstavnici Komiteta za droge, Federalnog biroa za narkotike, Stejt dipartmenta, Javne medicinske službe i Američkog lekarskog društva. Tu su bili i predstavnici industrije lekova kao i drugih industrija i organizacija koje su imale veze sa medicinom. Konačna verzija Jedinstvenog zakona o narkotičkim drogama usaglašena je na ovom sastanku. Biro je najviše uticao na pripremu Zakona, i komesar *Anslinger* je uložio veliki napor da se ovim zakonom obuhvate i proizvođači i trgovci lekovima, kako bi ga zaštitio od kasnijih političkih nesuglasica (*Anslinger*, August 1, 1932). Na kraju su se učesnici složili da predlog zakona bude predstavljen na nacionalnoj konferenciji.

Proizvođači lekova su se žestoko protivili stavljanju *cannabisa* pod udar bilo kakvih krivičnih zakona. Takođe i predstavnici industrije su bili protiv obavezne odredbe o *cannabisu*. Konačan zaključak oko koga su se sagiasile sve prisutne stranke bio je:

"Posle dosta primedbi odlučeno je da se izbriše odeljak 12 (o *cannabisu*) i da se Konferenciji komesara prepusti da donese odluku da li taj odeljak treba svrstati pod opšte odredbe Zakona."

(*Report of Preliminary Conference, 1932:23*)

Biro više nije insistirao na obaveznom uvođenju potpune zabrane marihuane; nije želeo da rizikuje da industrija lekova dovede u pitanje ceo zakon.

Peti probni nacrt zakona bio je po svojoj formi znatno promenjen i to će imati značajne posledice u decenijama koje su usledile. Iako je odredba o marihuani pripojena kao dodatak osnovnom tekstu zakona, postojala je instrukcija da svaka država koja želi da reguliše prodaju i posedovanje marihuane može jednostavno da uvrsti *cannabis* u definiciju "narkotičkih droga". Onda će se sve ostale odredbe zakona moći primeniti i na marihuanu, isto kao i na opijate i kokain. Komesari su usvojili ovakav oblik zakona, kakav je uostalom i bio pripremljen na preliminarnoj konferenciji 15. septembra 1932.

Jedini koji se usprotivio usvajanju konačnog nacrta zakona bio je neki komesar koji je stavio prigovor na vezivanje Jedinštenog državnog zakona za odredbe federalnog Harisonovog zakona. Ova poslednja prepreka prevaziđena je argumentom da je izvestan broj država već doneo takve zakone, pa prema tome problem prava pojedinih država ne predstavlja teškoću. Zakon je usvojen sa 26 glasova prema 3 (1932 *Handbook: 107*)

Sprovođenje Jedinštenog zakona u delo od strane pojedinih država: Posle konačnog usvajanja Jedinštenog zakona, Biro je odmah pristupio poslu da bi osigurao njegovo sprovođenje u delo u pojedinim državama - uključivanjem odgovarajućih odredbi o marihuani. Obimna kampanja je pokrenuta u štampi, u zakonodavnim telima i u svim drugim forumima koji su mogli da doprinesu javnoj podršci Jedinštenom zakonu.

Pored toga, uočivši da javnost uopšte nije upoznata sa marihuanom, kao i potrebu da se ohrabre pozitivni koraci koji vode promeni liberalnog statusa ove droge, Biro je nastojao da pobudi interesovanje javnosti za marihuanu putem "prosvetne kampanje, upoznavanjem droge, načinom njenog identifikovanja i njenim teškim posledicama" (*Federal Bureau of Narcotics, 1937:59*).

Da je opšte znanje o *cannabisu* bilo malo pokazuje činjenica da je čak i godine 1932, njujorškim policajcima bilo potrebno prethodno pokazati marihuanu, da bi oni kasnije mogli da prepoznaju njene stabiljike, ili osušenu drogu spremnu za pušenje (*New York Times, 1932:6*).

Biroovi oblasni nadzornici i lokalni agenti su aktivno vršili kampanju u zakonodavnim telima koja su se spremala da razmotre zakon. Kampanja u štampi je sprovedena po celoj zemlji da bi se zadobila podrška građanskih grupa i ostalih zainteresovanih stranaka. *Anslinger* je tražio podršku u uredništvima različitih listova (*Anslinger, October 22, 1936*), i pomogao je u pripremanju članaka za popularne časopise (*Anslinger, December 23, 1936*). Da bi mobilisali advokatsku profesiju službenici Biroa su napisali članak za časopise koji se bave pravom, objašnjavajući potrebu za Jedinštenim zakonom o narkotičkim drogama (*Anslinger, 1932:52; Tennyson: 55*).

Uprkos ovim naporima izgleda da je Jedinštveni zakon, tokom svog ranog perioda teško dobijao podršku u zakonodavnim telima država. Do 26. aprila 1933. samo su ga dve države potpuno sprovele u delo. Do marta 1935. broj država koje su ga primenjivale popeo se samo do deset.

Brojni značajni prigovori su se pojavili u skupštinama pojedinih država tokom razmatranja o usvajanju Jedinštenog zakona o narkotičkim drogama. Prvi je bio potencijalna cena primene zakona u državi. Drugo, postojala je zabrinutost oko broja registrovanih, koji treba da dobiju dozvolu, s obzirom na to da će Jedinštveni zakon propisivati specijalne dozvole za lekare, zubare i veterinare. Treće, velike tehničke teškoće u vezi sa zakonom stvaralo je i ograničenje količina za medicinske svrhe, koje će biti dozvoljene zakonom. Četvrto, mnogi su kritikovali pravo suda da uskratit dozvolu za vršenje lekarske ili apotekarske prakse. I konačno, većini nije bilo sasvim jasno šta se u zakonu traži u vezi sa vođenjem knjiga o izdavanju droge u medicinske svrhe. Iako su ove primedbe bile uglavnom administrativnog karaktera, one su ipak predstavljale kamen spoticanja za uspešno usvajanje Jedinštenog zakona u svim državama.

S obzirom na ravnodušnost javnosti i otpor administracije, bio je potreban novi način pobuđivanja interesa u javnosti. Od kraja

1932, komesar *Anslinger* je počeo da postepeno pomera žižu prosvetne kampanje Biroa - sa savezne policije nesposobne da se efikasno uhvati u koštac sa lokalnim problemima sa drogom, na potrebu borbe sa novim zlom, marihuanom.

Najjasniji odraz promene politike Biroa su dva zvanična saopštenja komesara *Anslinger*-a, jedno iz 1933, drugo iz 1935. U saopštenju iz 1933. izražava se potreba za Jedinstvenim zakonom o narkotičkim drogama i naglašavaju se međunarodne obaveze Sjedinjenih Država. Zatim se ističe potreba za efikasnijom koordinacijom u primeni zakona, te dejstvo koje će zakon imati na opasnost od morfinske, kokainske i opijumske zavisnosti (*FBN Paper, July 1933*). U drugom je saopštenju, međutim, više od polovine prostora posvećeno razmatranju o "najgorem zlu od svih", problemu marihuane.

Da bi se poduprli ciljevi nove politike komesar *Anslinger* je držao govore i pisao članke za časopise. Najuticajnij od njegovih poduhvata, bio je članak "Marihuana - ubica mladih", koji se pojavio u visokotiražnom *American Magazine*-u, jula 1937 (*Anslinger and Cooper, 1937*). U dokumentaciji *FBN*-a postoji više od pedeset pisama adresovanih na komesara u kojima se kaže: "U vašem članku sam prvi put čuo za marihuanu".

Među najefikasnijim zagovornicima Jedinstvenog zakona bio je novinski lanac *Hearst*. Ovi listovi su počeli da donose niz uvodnih članaka u korist sprovođenja Zakona, odmah pošto je on odobren 1932. godine.

Lanac *Hearst* u tome nije bio usamljen. List iz Birminghama u Alabami je 22. avgusta 1935. istakao potrebu za kontrolom marihuane, kao razlog za usvajanje zakona (*Birmingham Age-Herald, August 22, 1935.*). Kolumnista *Washington Posta* je u septembru 1934. posvetio tri četvrtine svog članka marihuani, a u njemu su bili navodi *Anslingera*-a i *Stanley*-a koji su zahtevali usvajanje Jedinstvenog zakona (*Washington Post, 29. septembar 1934*).

Drugi listovi iz velikih gradova kao što su *Cleveland Plain Dealer* i *St. Louis Star Times* skoro neprekidno su objavljivali članke protiv marihuane u periodu pre nego što je u ovim krajevima trebalo da se usvoji Jedinstveni zakon. Posebno u Misuriju zabrinutost su

izazvali iscrpni izveštaji u listu *Star Times*, koji su doveli do toga da skupština hitno usvoji Jedinstveni zakon.

Zbog ovakvog učestalog izveštavanja često se pretpostavljalo da se povećala upotreba marihuane oko 1935. godine. Međutim, s obzirom da su postojali i neki širi motivi nije opravdano donositi neke čvrste zaključke. U isto vreme, moguće je da se upotreba proširila posle velikog publiciteta, naročito među omladinom.

Sudeći po publicitetu koji je u listu *New York Times* naglo dobila 1935. godine, zatim po dokazima koje je pružila komisija *LaGuardia* u svom izveštaju iz 1944. i većoj aktivnosti policije, marihuana je konačno stigla u Njujork tridesetih godina. Ipak bila je manje rasprostranjena nego u Denveru i pograničnim gradovima države Teksas.

Pored štampe još jedan uticajni učesnik u kampanji protiv marihuane, naročito posle obustave Prohibicije, bila je Ženska hrišćanska trezvenjačka unija (u daljem tekstu *WCTU*). Mada je *WCTU* izdala pamflet o marihuani još 1927, njena publikacija *Union Signal* do 1934. nije pokazivala značajniji interes ni za Jedinstveni zakon, ni za samu marihuanu. "Narkotik" koji je pre 1934. privlačio najveću pažnju bio je nikotin. Međutim, od 1935. *WCTU* je uspostavio direktnu vezu sa glavnim sedištem Federalnog biroa za narkotike (*FBN*). Od tada je svako izdanje publikacije *WCTU*-a sadržavalo materijal o marihuani (*WCTU* ukoričena izdanja, godišnjaci).

Svetsko udruženje za odbranu od narkotika (*World Narcotic Defense Association*) i njegov šef *Richmond P. Hopson* bili su takođe uključeni u borbu za sprovođenje zakona u pojedinim državama. Oni su se neprekidno dopisivali sa skoro svim državnim zakonodavnicima u zemlji (*WNDA, 1937*). Kao najbolje finansirana organizacija u kampanji, ovo udruženje je bilo sponzor emisija na nacionalnom radiju, a izdalo je i podugačak pamflet o marihuani, 1936. godine.

I opšti savez ženskih klubova (*General Federation of Women's Clubs*) mnogo je doprineo kampanji. Savez je objašnjavao svom članstvu potrebu za Jedinstvenim zakonom, a posebno ga je upozoravao na teške posledice marihuane. Predsednik odeljenja za zakonodavstvo pri Savezu primetio je:

"Ono što posebno zabrinjava ženski klub je mogućnost da se lako dođe do zastrašujućeg degenerativnog marihuana-korova, koji se zavija u cigarete... i koji je uneo pravi pakao među mlade dečake i devojke, srednjoškolce".

(WCTU, 1936:285).

Klubovi na državnom i mesnom nivou odmah su počeli da ujedinjaju lokalna zakonodavna tela i da sprovode prosvetnu kampanju za roditelje, nastavnike i decu (WCTU, 1937:36; Wood, January 13 1936). Jedan agent FBI-a pojavio se na sastanku podružnice WCTU-a za Njujork i doneo je dve stabljike marihuane. One su bile izložene na lokalnoj izložbi cveća:

STABLJIKI MARIHUANE

IZLOŽENA NA

IZLOŽBI CVEĆA

Garden Club-a Katrine Trask

SUTRA OD TRI SATA MOŽE SE VIDETI U KAZINU

OVA BILJKA JE UZROK STRAŠNOG ZLA PROTIV KOGA SE

BORI SAVEZNO MINISTARSTVO ZA ZDRAVLJE

PUBLIKA SE POZIVA NA IZLOŽBU - ULAZ 25 CENTI

(Saratogian, 1936:5)

Druge grupe kao što su YWCA, PTA i Nacionalni savet katolika bile su u kontaktu sa Biroom i bili su upoznati sa dvostrukim ciljem Biroa - "uticanje i stvaranje javnog mnjenja radi donošenja Jedinstvenog zakona o narkotičkim drogama i buđenje svesti kod roditelja o sve većoj opasnosti od korišćenja marihuane..." (Anslinger, March 28, 1935)

Međutim, pobuđivanje samog javnog mnjenja nije bio krajnji cilj kampanje. Federalni biro za narkotike je bio zainteresovan za sprovođenje Jedinstvenog zakona u delo, uz donošenje prohibicionističkih zakona o marihuani u svim pojedinim državama.

Do početka 1935. godine samo je deset država usvojilo Jedinstveni zakon, a tri države među njima nisu prihvatile prohibiciju trave (Anslinger, March 1, 1935).

Godine 1935. Biro je počeo da radi na strategiji protiv marihuane koja je označavala prekretnicu u sprovođenju zakona u pojedinim državama. I ako je interes javnosti stvarno postojao, i ako nije,

kreatori javnog mnjenja su uticali na stav zakonodavaca i stvorili su kod njih potrebu za donošenjem zakona.

Tokom sledeće godine još osamnaest država je usvojilo zakon, a nijedna od njih do tada nije imala zakone koji su se odnosili na marihuanu (Anslinger, January 13, 1936; WCTU, 1937:75).

Uvođenje Zakona o porezu na marihuanu (*Marijuana Tax Act*): Uprkos javnoj kampanji sprovedenoj ranih tridesetih godina javnost uglavnom nije bila upoznata sa ovom drogom, njenom upotrebom i njenim navodnim efektima; pobuđen je bio jedino regionalni interes.

Do promene je izgleda došlo posle 1935. godine. Sve veća nacionalna svest odigrala je značajnu ulogu u donošenju odluke Ministarstva finansija - zahteva za uvođenjem saveznih zakona. 14. aprila 1937, "Ministar finansija u ime Komesara za narkotike" podneo je "predlog administracije Kongresu da uvede porez na promet marihuanom" (Schaller, 1970:70).

Projekt Zakona o porezu na marihuanu bio je trostruk: odredba da se svi proizvođači, uvoznici, dileri i ostali registruju i plaćaju specijalnu taksu na zanimanje; odredba da se sve transakcije izvršavaju putem narudžbenica; uvođenje takse na svaki promet, i to u iznosu od jednog dolara za uncu za transakcije među osobama koje su registrovane, a sto dolara za uncu za transakcije među neregistrovanim osobama.

Glavno odstupanje od onog oblika poreza na marihuanu koji je postojao u Harisonovom zakonu, bilo je uvođenje izuzetno visokih taksi.

Po Harisonovom zakonu, osoba od koje se ne očekuje da se registruje - tj. osoba koja nije iz medicinske profesije - nije mogla legitimno kupovati ili posedovati narkotike. Protivnicima odluke Vrhovnog suda da podrži zakon, ovo je bio jasan signal da motivi Kongresa nije da dođe do prihoda, već da zabrani marihuanu. Uočena potreba da federalna vlada preduzme akciju kakvu joj inače brani dominantna doktrina ubrzala je donošenje naizgled čudne pravne formulacije ove poreske mere.

Rasprave o predlogu oporezivanja marihuane održavale su se pred finansijskim komitetom predstavničkog doma. Tokom pet

dana u kojima su svedočili službenici *FBN*-a, vladini svedoci i predstavnici industrije, Biro je izneo četiri sledeća argumenta: 1.) marihuana je droga sa katastrofalnim posledicama, 2.) njena upotreba je u alarmantnom porastu i ona je izazvala histeriju u javnosti, 3.) zakonodavci pojedinih država nisu bili u stanju da se suoče sa pretnjom ove droge, stoga je potrebna akcija federalnih organa, 4.) vlada bi mogla uspešnije da deluje uz pomoć jednog posebnog zakona, nego pomoću amandmana na Harisonov zakon.

Pred Kongres nije izneta nikakva određena naučna studija koja bi potkrepila stanovište da je marihuana opasna droga, niti je podneta sinteza dostupnih naučnih podataka, niti bilo kakvo saopštenje Zdravstvene službe. Nisu svedočili ni vladini eksperti za zdravstvo, kao što su pomoćnik šefa Zdravstvene službe dr *Walter Treadway*, zatim dr *Lawrence Kolb*, a ni dr *Walter Bromberg* ili dr *J.F. Siler* koji su u to vreme objavljivali članke o efektima *cannabisa* na ljude (*Siler, et al*, 1933:269-80; *Bromberg*, 1934).

Umesto njih stav nauke je predstavila agencija za sprovođenje zakona - Federalni biro za narkotike:

"Uprkos činjenici da lekari i naučnici nisu saglasni po pitanju svojstava marihuane i da su neki skloni da umanje štetnost ove droge, podaci nude dovoljan dokaz da ona ima katastrofalne posledice na mnoge od uživalaca. U poslednje vreme smo primili mnoge izveštaje koji govore o nasilnim kriminalnim radnjama izvršenim od strane osoba koje su bile pod dejstvom marihuane.

Štetne, čak zlehude osobine ove droge čine je veoma opasnom po um i telo, na koje ona utiče tako što uništava volju, čini da pojedinac gubi moć povezanog mišljenja, te stvara zamišljene deliktne situacije i postepeno slabi fizičku snagu. Njena upotreba često dovodi do ludila.

Ovde imam saopštenje u kome se daje rezime slučajeva prijavljenih Birou ili objavljenih u štampi, a u kojima je upotreba marihuane povezana sa gnusnim zločinima."

(*U.S. Congress*, 1937:30)

Umesto jednog od nekoliko istraživača koji su izvršili neko značajno ispitivanje efekata *cannabisa* na ljude, Biro je odabrao dr

James Munch-a, farmakologa sa univerziteta Templa, čije se iskustvo svodilo na eksperimente sa efektima *cannabisa* na pse.

Druga komponenta argumentacije Biroa bila je tvrdnja da se upotreba marihuane alarmantno širi zadnjih godina, izazivajući revolt u javnosti. Da bi to pokazao Biro je podneo ranije citirani članak dr *Gomile* i pismo iz 1936. od urednika gradske rubrike lista *Alamoosa Daily Courier* (*U.S. Congress*, 1937:32-37). U pismu je bio opisan napad jednog Meksikanca-Amerikanca na devojkicu iz tog kraja, koji je navodno bio pod uticajem marihuane:

"Voleo bih da mogu da vam pokažem šta jedna mala cigareta marihuane može da učini jednom od naših degenerisanih stanovnika koji govore španski. Zbog toga je naš problem toliko veliki; najveći deo našeg stanovništva predstavljaju osobe koje govore španski, a od kojih su mnoge na niskom mentalnom nivou zbog socijalnih i rasnih uslova".

(*Baskette*, *September 4*, 1936).

Treći deo Birove argumentacije predstavljala je činjenica da mada svaka pojedina država ima zakone o marihuani, lokalne vlasti ne mogu da se uhvate u koštac sa zlom marihuane. Da bi potkrepili ovu tvrdnju ponudeni su apeli iz uvodnika vašingtonskih listova zajedno sa svedočenjem Biroa da su funkcioneri iz nekoliko država zatražili federalnu pomoć.

Senator *Brown* je zatražio od komesara *Anslingera* da "razjasni potrebu za federalnim zakonom". Nastavio je:

"Rekli ste da su iz pojedinih država zatražili da to učinite. Pretpostavljam da im je taj zakon potreban zbog slobode međudržavnog prometa."

Anslinger se složio:

"Države su od nas zahtevale da se umešamo, jer su tvrdile da se marihuana ne gaji kod njih već da se uvozi iz drugih država."

Ništa nije pokazano da bi se potkrepila ta tvrdnja; ni pisma od lokalnih vlasti, ni izveštaji agenata *FBN*-a u kojima je opisan mehanizam trgovine.

Kongresmeni i senatori koji su učestvovali u raspravi prihvatili su argument Biroa. U stvari, senator *Brown*, predsednik potkomiteta koji je razmatrao zakone u Senatu i *Doughton*, predsednik

Finansijskog komiteta bili su od strane Biroa detaljno instruirani pre rasprave. Nije bilo saslušavanja Vladinih svedoka. U stvari, vlada je svoju argumentaciju iznela na jednoj sednici Predstavničkog doma, a sledeće tri sednice su posvećene opovrgavanju tehničkih primedbi predstavnika industrije uljarica, zrnelja za ptice i konoplje (*U.S. Congress, 1937:59-65, 67-86*).

Poslednjeg dana zakazane rasprave, dr *William C. Woodward* se pojavio u ime Američkog lekarskog društva da se suprotstavi nacrtu zakona. On je uložio prigovor jer je smatrao da će krajnja posledica zakona biti takvo ograničavanje upotrebe u medicinske svrhe, od strane birokratije, da će u stvari svaka upotreba u te svrhe biti nemoguća. Priznao je da za sada postoji malo mogućnosti za primenu *cannabisa* u terapijske svrhe, ali je primetio da nacrt zakona otežava dalja istraživanja koja bi možda urodila plodom. Čak je napomenuo da je to i bio cilj u pripremanju nacrtu. Rekao je, da ako se federalni zakon smatra neophodnim, njegov se efekat može postići i bez žrtvovanja upotrebe u medicinske svrhe, tj. jednostavno izmenama Harisonovog zakona.

Usvajeno stanovište, da je federalni zakon potreban da bi se kontrolisalo uživanje marihuane, bilo je izloženo najžešćim napadima dr *Woodward*-a. Tvrdio je da su postojeći zakoni u pojedinim državama više nego dovoljni, ako se pravilno primenjuju, i da ukoliko je problem nedostatak koordinacije onda je to propust *FBN*-a.

Primitivši da *FBN* već ima ovlašćenje da "sklapa sporazume o razmeni informacija koje se tiču korišćenja i zloupotrebe narkotičkih droga u pojedinim državama, kao i sporazume o saradnji i podizanju tužbi pred sudom...", on je tvrdio da Biro nije radio svoj posao:

"Ako u današnje vreme postoje bilo kakvi nedostaci u našim državnim zakonima koji se odnose na *cannabis* ili na marihuanu, krivicu za to ili znatan deo nje snosi Sekretar za finansije i njegovi pomoćnici koji su na toj dužnosti već šest godina".

(*U.S. Congress, 1937:93*)

Dr *Woodward* je takođe tvrdio da će ovaj zakon biti uzaludan trošak za medicinsku profesiju i da neće moći da se sprovede. Rekao je: "S obzirom da marihuana raste potpuno slobodno, i da je svaki zemljoposjednik potencijalni uzgajivač, bilo svestan ili nesvestan,

potpuna primena zakona bi zahtevala inspekciju čitave teritorije zemlje. Bilo bi neprimerno da se federalna vlada lati tog posla" (*U.S. Congress, 1937:94-95*).

Konačno, dr *Woodward* se čudio zašto Kongres ne bi jednostavno izvršio izmene Harisonovog zakona, ako se već federalni zakon smatra neophodnim. Na kontraargument Biroa da bi takav način bio neustavan, on je upitao kako zastupnici Ministarstva finansija mogu da tvrde da je sadašnji nacrt zakona ustavan, kada je tehnika ista. Dr *Woodward* je zastupao gledište da bi amandman na Harisonov zakon bio ustavan i da bi se na taj način izbegli profesionalni prigovori koje je on pokrenuo (*U.S. Congress 1937:97*).

Posle optuživanja dr *Woodward*-a za opstrukciju, nepouzdanost i vrđanje, Komitet mu se čak nije ni zahvalio za njegovo svedočenje (*U.S. Congress, 1937:121*). Kada je dva meseca kasnije Finansijski komitet Senata ponovo pokrenuo rasprave o nacrtu zakona, dr *Woodward* je uputio kratko pismo u kome se daju razlozi ALD-a za suprotstavljanje predlogu zakona. (*U.S. Congress, 1937:33-34*).

Oba komiteta govorila su o nacrtu zakona pozitivno uprkos *Woodward*-ovim prigovorima. U izveštaju Finansijskog komiteta se kaže:

"Pod uticajem ove droge volja se razara i sva moć usmeravanja i kontrolisanja misli se gubi. Inhibicije se oslobađaju. Prema svedočenjima na raspravama, čini se da su kao rezultat ovih efekata počinjena mnoga krivična dela sa nasiljem od strane osoba koje su bile pod uticajem ove droge. Ne samo da okoreli kriminalci upotrebljavaju marihuanu koji ih stimuliše da vrše krivična dela, već su beskrupulozni dileri marihuanu u vidu cigareta doneli i među srednjoškolsku omladinu. Na raspravi su navedeni slučajevi školske dece koja su zbog upotrebe ove droge bila podstaknuta na zločin i ludilo. Kontinuirana upotreba droge često dovodi do impotencije i ludila."

(*U.S. Congress, 1937:1-2*).

Posle duge sednice, uveče 14. juna 1937. u Predstavničkom domu je usvojen Zakon o porezu na marihuanu (*Marijuana Tax Act*); protiv su bili jedino kongresmeni koji nisu znali šta je mari-

huana, te su želeli da dobiju još informacija pre nego što glasaju (*Congressional Record*, 1937:5575, 5689). Umesto detaljne analize, oni su primili saopštenje jednog od članova Finansijskog komiteta, u kome se nekritički ponavljaju strašna kriminalna dela koja su na raspravi pripisana uživaocima marihuane. Posle dva kruga razgovora, zakon je usvojen bez glasanja (*Congressional Record*, 1937:5575).

Pooštavanje zakona: Posle usvajanja Zakona o porezu na marihuanu, *FBI* je započeo politiku sprovođenja zakona u četiri pravca:

1. Kontrola uzgajanja biljke u dozvoljene svrhe i iskorenjivanje biljaka koje rastu divlje.

2. Obuzdavanje senzacionalističkog obaveštavanja štampe o marihuani.

3. Instruiranje saveznog sudstva sa ciljem da se strogo primenjuje zakon.

4. Usmeravanje federalnih policijskih organa na suzbijanje prometa velikih količina droge, umesto na suzbijanje posedovanja malih količina.

Rasprostranjenost biljke, transportovanje semena, mogućnost da seme dugo opstane pre nego što se zasadi i nedostatak efikasnog herbicida onemogućavali su sveobuhvatan program suzbijanja rasta marihuane. Čak i da je uspeh bio zagarantovan cena ovakvog programa bi bila znatna. Nije bilo aktivnih nastojanja da se sprovede inspekcija teritorije Sjedinjenih Država, hektar po hektar. Program suzbijanja sveo se samo na pitanje reagovanja na rutinsku informaciju - pisma od farmera koji su identifikovali biljku i otkrivanje zemljišta koje je obraslo marihuanom. Napori da se suzbije divlje rasteenje su slabili kako je slabilo i interesovanje Biroa za samu marihuanu, tokom četrdesetih godina. Tokom rata je federalna vlast u stvari podsticala gajenje konoplje (mada sorta bez prihoaktivnih svojstava nije razvijena) pošto su Japanci okupirali Filipine sa kojih je dopremano vlakno (od konoplje). Širom Amerike trave je bilo u izobilju i uglavnom je bila neotkrivena.

Posle usvajanja zakona, komesar *Anslinger* je naložio svojim agentima da utiču na mesne funkcionere da odustanu od pove-

zivanja marihuane i zločina u svojim izjavama za štampu. 11. aprila 1938. komesar je rekao svom oblasnom nadzorniku za Njujork:

"Naša sadašnja politika je da smanjimo neopravdano stavljanje naglaske na marihuanu, jer su poslednji novinski izveštaji u nekim delovima zemlje bili toliko preterani da je interesovanje za ovo pitanje postalo skoro histerično. Stoga mi pokušavamo da usmerimo stav javnog mnjenja u konzervativnom i razumnijem pravcu".

(*Anslinger*, April 11, 1938)

Neposredno nakon usvajanja zakona *FBI* je naložio da se preduzme akcija "upućivanja" saveznog sudstva da istakne potrebu za ostrim kaznama za prekršioce zakona o marihuani. Biro se takođe usredsredio na otkrivanje snabdevača, velikog međudržavnog prometa i švercera. Slučajevi u kojima se radilo o malim količinama prepušteni su mesnim vlastima.

Međutim, nekoliko faktora nije išlo na ruku ovakvoj politici. Prvo, trgovina marihuanom bila je veoma neorganizovana i nije postojala ni nacionalna ni regionalne mreže prometa (*New York City*, 1945). Drugo, upotreba ove droge je još uvek bila ograničena geografski i socioekonomski, i trgovina marihuanom nije bila najznačajniji posao. Konačno, Biro je tokom rata odgovornost za sprovođenje zakona o marihuani prepustio pojedinim državama, kako bi se neorganizovani promet i regionalna upotreba mogli efikasnije kontrolisati. Umesto toga, *FBI* se sada koncentrisao na opijate.

Posle relativnog zatišja tokom godina rata, krajem četrdesetih godina po svemu sudeći došlo je do znatnijeg porasta "zloupotrebe" narkotika. Javnost je počela da se zabrinjava zbog sve većeg broja zavisnika od narkotika, naročito među mlađim osobama. U Kongresu je došlo do prave uzbune posle iznošenja tvrdnje da upotreba marihuane neizbežno vodi ka upotrebi teških droga, a posebno heroina.

Novi zakoni su donešeni u dva maha. Kongres je 1951. godine usvojio *Bogsov zakon* (*Boggs Act*), kojim su predviđene oštrije kazne za nepoštovanje odredbi o drogama. Po prvi put u jednom federalnom zakonu o drogama, ovde su marihuana i narkotičke droge bile "strpane u isti koš". To je učinjeno na taj način što se *Bogsov* zakonom predviđaju iste kazne za prekršavanje Zakona o uvozu i

izvozu narkotičkih droga (*Boggs Act, November 2, 1951:767*) i Zakona o porezu na marihuanu (*21 USC 1964*). Države su sledile primer federalnih organa. Zatim je Kongres, 1956. godine usvojio Zakon o kontroli narkotika (*Narcotics Control Act*) kojim se kazne još više pooštravaju. Federalne države su još jednom postupile na isti način. Rasprave u podkomitetu Finansijskog komiteta i debate u samom Predstavničkom domu ukazuju na to da je donošenje Bogsovog zakona bilo motivisano zapaženim povećanjem upotrebe narkotika u periodu od 1948 do 1951. godine (*Kefauver Committee Hearings, 1951:240-41; New York Times, 1951*).

U toku razmatranja nacrtu zakona, predstavnik *Boggs* je izrazio zabrinutost koja je imala odjeka i na mnogim drugim mestima. Pošto je napomenuo da je između 1949. i 1950. došlo do porasta hapšenja zbog nepoštovanja zakona o narkoticima za 24 posto, a u periodu od 1948. i 1950. do porasta od 70 posto, predstavnik *Boggs* je rekao:

"Najšokantnija u vezi sa ovim brojkama je činjenica da je došlo do alarmantnog porasta broja zavisnika od droge među mladim osobama. U prvih šest meseci 1946, prosečne godine starosti zavisnika na lečenju u Leksingtonu u Kentakiju bile su 37 i po godina. Bilo je samo tri osobe koje su imale manje od 21 godine. Samo četiri godine kasnije, tokom prvih šest meseci 1950. prosek godina je pao na 26,7 godina, a 766 osoba je bilo mlađe od 21 godine."

(*Congressional Record, 1951:8197*)

Predstavnik *Boggs* i ostali su podržali obavezni minimum kazni za rasturače droge, jer su smatrali da neke savezne sudije nisu bili previše ažurni u sprovođenju zakona o narkoticima (*Congressional Record, 1951:8197, 8207, 8211*). U javnosti je prevladavao stav da bi oštre kazne uključujući i smrtnu, za one koji drogu prodaju mladima, suzbile narkotike koji su se uvukli među američku omladinu (*Kefauver Committee Hearings, 1951:430-31*).

Bogsov zakon je u velikoj meri bio uperen protiv federalnog sudstva. Do toga je došlo jer je ključna odredba zakona ukinula sudsko diskreciono pravo u izricanju kazne time što se izricanje ili izvršenje kazne za drugi ili kasniji prekršaj ne može suspendovati niti se može izreći uslovna kazna.

Sudstvo nije vršilo pritisak tokom donošenja zakona: ipak, *James V. Bennett*, šef Biroa za zatvore, je podstaknuo sudije iz petog okruga da na kraju preporuče izmenu zakona, odnosno ukidanje odredbe o obaveznom minimumu kazni. (*New Orleans Statesman, May 28, 1954; New Orleans Times Picayune, May 28, 1954*).

Međutim, čak i pre nego što je Bogsov zakon došao na dnevni red Kongresa, Biro za narkotike je uticao na pojedine države da modifikuju svoje postojeće zakone o narkoticima i marihuani kako bi se ozakonile "kazne slične onima koje postoje u nacrtu Bogsovog zakona, a što bi bilo od bitne pomoći u borbi protiv prometa drogama" (*Federal Bureau of Narcotics, 1950:6*).

Do 1953. godine 17 država i teritorija Aljaske su na to odgovorili usvajanjem tzv. "malih Bogsovih zakona", a do 1956. još 11 drugih država je pooštrilo kazne. Dve države iz ove poslednje grupe, Ohajo i Luizijana su ozakonile odredbe o kaznama koje su bile znatno oštrije od svih koja su prethodno bile usvajane u različitim nadležnim organima na celoj teritoriji SAD (*Federal Bureau of Narcotics, 1956:28*).

Takav zakon koji je u Ohaju odobren 15. juna 1955, predviđao je kazne od 20-40 godina zatvora za prodaju narkotičkih droga. Mere koje je Luizijana usvojila sledeće godine predviđale su oštre kazne zatvorom (bez prava na uslovni otpust ili uslovnu kaznu) za ilegalnu prodaju, posedovanje ili upotrebu narkotika. Kazne su se kretale od 5 godina minimum do 99 godina maksimum (*FBI, 1951:8*).

U pozadini zahteva za pooštavanjem kazni koje se odnose i na marihuanu stajala je "teorija progresije". Na *Boggs*-ovim raspravama mnogi su svedočili o vezi između upotrebe marihuane i konačne zavisnosti od heroina. Na primer, komesar *Anslinger* je svedočio:

"Ovo je opasnost: preko 50 posto ovih mladih zavisnika počelo je od pušenja marihuane. S tim su počeli i završili su sa heroinom; kada je ushićenja sa marihuanom nestalo uzeli su iglu".

(*Boggs Act Hearings, 1951:206*)

Predstavnik *Boggs* je u Predstavničkom domu sumirao tezu o "odskočnoj dasci":

"Kada naši mladi ljudi počnu da puše marihuanu oni obično staju na put koji vodi ka zavisnosti. Oni tada završavaju sa narkotičkim drogama - kokainom, morfinom i heroinom.

Kada ove mlade osobe postanu zavisnici, na primer od heroína, za koji je potrebno između 18 i 150 dolara dnevno, oni veoma često moraju da se okrenu kriminalu.... i prostituciji..... da bi mogli da kupe ono što im je potrebno."

(*Congressional Record*, 1951:8197-8198).

Tako je ova teorija "odskočne daske", zamenila stariju hipotezu koja je povezivala marihuanu sa zavisnošću, ludilom i nasilničkim zločinima.

U dokumentu koji je priložen na raspravama o Bogsovom zakonu, dr *Harris Isbell*, šef odseka za istraživanje u bolnici javne zdravstvene službe u Leksingtonu (Kentaki), tvrdio je da marihuana ne izaziva fizičku zavisnost mada se verbalno zalagao za hipotezu o psihičkoj zavisnosti (*Boggs Act Hearings*, 1951:147-48).

Prihvatajući mogućnost "privremene psihoze" kod "predisponiranih osoba", *Isbell* je sa druge strane osporavao teze o zločinima i ludilu. Pred *Kefauver*-ovim komitetom u Senatu, on je svedočio:

"Opšteno govoreći pušači marihuane su blago opijeni, kikoču se, smeju se, ne smetaju nikome i dobro se zabavljaju. Pri hodu oni ne posrću i ne padaju i obično neće pokušati da naškode bilo kome.

Nije dokazano da pušenje marihuane vodi počinjavanju nasilničkih zločina ili zločina seksualnog karaktera.

Pušenje marihuane nema neželjene posledice, ne razvija se zavisnost od ove droge i običaj upotrebe se može prekinuti u svako vreme. U stvari, verovatno je lakše prekinuti sa pušenjem cigareta marihuane nego sa pušenjem duvariskih cigareta."

(*Kefauver Committee Hearings*, 1951:119)

Neki posmatrači smatraju da je posle usvajanja Gobsovog zakona problem narkotika skoro u potpunosti nestao sa nacionalne scene. Ipak, državne i federalne policijske vlasti su, ohrabrene podacima koji pokazuju da je pooštavanje zakona barem zaustavilo povećanje upotrebe droge, nastavile da se zauzimaju za daljnje pooštavanje kazni ne bi li se ovo zlo u potpunosti iskorenilo (*FBN*, 1956:28).

Uprkos tome što rasprava nije produžena i interes javnosti nije povećan, Kongres je 1956. godine usvojio Zakon o kontroli narkotičkih droga (*Narcotic Drug Control Act*). (*Daniel Committee Hearings*, 1955:57).

Tokom debate u Kongresu, 1956. godine, marihuani je posvećeno manje pažnje nego što je to bio slučaj u 1951. Međutim, i dalje se marihuana svrstavala među teške narkotike. Rezultat toga je bilo umnožavanje prekršaja koji se odnose na marihuanu i daljnje pooštavanje kazni zasnovano na teoriji da će time biti osiguran završetak američkog iskustva sa narkoticima.

Ipak, policijski funkcioneri nisu imali jedinstvene stavove kad je u pitanju bila efikasnost još oštrijih kazni; zamenik komesara *FBN*-a sugerisao je da bi surove kazne mogle da utiču na sud, pa velika sudska veća ne bi podizala optužnice, a mala sudska veća ne bi osuđivala u slučajevima vezanim za drogu. Ostali su odbacili ovo gledište, ostajući čvrsto pri stavu da su još oštrije kazne imperativ ako društvo hoće da se oslobodi dilera droge i ako hoće da onemogući razvijanje biznisa sa narkoticima (*Goode*, July 31, 1954).

Među kongresmenima koji su razmatrali nacrt zakona nije bilo neslaganja oko predloga o oštrijim kaznama koje bi bile sredstvo za iskorenjivanje nezakonite upotrebe i prodaje različitih droga (*Congressional Record*, 1956:10689).

Pored toga što olakšava sprovođenje zakona o narkoticima putem niza pomoćnih odredbi, Zakonom o kontroli narkotika iz 1956. godine propisuju se sledeće kazne:

1. POSEDOVANJE	Novčana kazna	Minimum kazna
Prvo kršenje zakona		2 godine
Drugo kršenje zakona		5 godina
Treće i kasnija kršenja zakona		10 godina
Novčana kazna	20.000 \$	
2. PRODAJA		
Prvo kršenje zakona		5 godina
Drugo kršenje zakona		10 godina
Prodaja maloletnicima od strane punoletnih		10 godina

Meru puštanja uz policijski nadzor ili uslovnu kaznu nije mogla da dobije nijedna kategorija okrivljenih osim onih kojima je to prvi prekršaj, i to samo kad je u pitanju posedovanje (26 USC, 1964).

Zakon takođe predviđa novo krivično delo, ilegalni uvoz marihuane. Po zakonu je samo posedovanje bilo dovoljan dokaz da se onaj koji poseduje osudi zbog toga što je svesno primio ilegalno uvezenu marihuanu (21 USC, 1964).

Malo je koji zakonodavac uzimao u obzir da se marihuana na bilo koji način razlikuje od narkotika koj izazivaju fizičku zavisnost. Podkomitet Predstavničkog doma za narkotike, koji je stvorio ono što će biti osnova zakona iz 1956. godine, umetnuo je fusnotu uz glavni naslov "Narkotici" u kojoj je sitno odštampano da pojam "narkotici" obuhvata i marihuanu (*U.S. Code Cong. and Ad. News*, 1956:3294). Tokom debata u Kongresu, koje su se vodile oko verzije nacrtu zakona koje su bile na razmatranju u Senatu odnosno Predstavničkom domu, samo je jedanput pokrenuto pitanje marihuane kao posebne supstance.

Šta više, u saopštenju koje odražava opšte prihvatanje koncepta "odskočne daske", senator *Daniel*, predsednik podkomiteta Senata koji je ispitivao problem droga, opisuje marihuanu:

"To je droga koja uvodi mnoge zavisnike u upotrebu ostalih droga. Marihuana, sama po sebi opasna droga, može izazvati neke od najgorih zločina koje će počiniti oni koji su zavisni od njene upotrebe. Očigledno, njena upotreba vodi do navike na heroin, a onda do konačnog uništavanja osobe-zavisnika."

(*U.S. Code Cong. and Ad. News*, 1956:3294)

Marihuana je do pedesetih godina bila obuhvaćena zakonima o narkoticima svake države u Americi, a bila je obuhvaćena i federalnim zakonima. Posedovanje droge, čak i za ličnu upotrebu, svugde je smatrano krivičnim delom, a uživatelj je zbog svog greha mogao da bude osuđen na dugu kaznu zatvora.

1960-1970: Nova zakonodavna politika. Od sredine pedesetih do sredine šezdesetih godina aktivnost federalnih organa u sprovođenju zakona o marihuani i narkoticima bila je relativno ujednačena. Broj prekršilaca zakona, otkrivenih i osuđenih bilo za posedovanje ili za prodaju ostao je konstantan (*U.S. Courts*, 1956-64).

Međutim, početkom i sredinom šezdesetih godina javio se novi fenomen - zloupotreba droga je počela da se širi. Problem droga više nije bio ograničen na getoe i izvesne socioekonomske i etničke grupe. Novi uživaoci su bili deca pripadnika srednje klase. Problem je počeo da pogađa i prosečnog Amerikanca i postao je najznačajniji uzrok nacionalne zabrinutosti (*Rosevear*, 1967:117:37; *U.S. Bureau of Narcotics*, 1966:40).

Upotreba marihuane među pripadnicima srednje klase podstakla je značajna medicinska istraživanja same prirode ove droge koja su dovela do nove zakonodavne politike. Jedan komentator je rekao:

"Niko nije brinuo dok je to bio problem geta. Marihuana - upotrebljavali su je džez muzičari i pripadnici nižih slojeva, pa niste brinuli ako zarade dve do dvadeset godina zatvora. Ali kada fini dečak ili devojčica iz srednje klase budu uhapšeni, to cela zajednica primeti. I tako je to danas. Ovaj problem je počeo da uzima svoj danak - u svim slojevima društva, u predgrađima, u domovima srednjeg sloja, u koledžima. Najednom je kaznena, osvetoljubiva politika pretila svim slojevima u društvu. Ljudi su promenili stavove i to je stvarno ono najzubbudljivije što se događa. Sada postoji volja da se ispita da li je to neka vrsta eksperimentisanja ili je to bolest, pre nego li zlo."

(*New York Times*, February 5., 1970:14)

Kongres je prvobitno reagovao donošenjem Amandmana o kontroli zloupotrebe droga (*Drug Abuse Control Amendments*) 1965. godine (*Public Law 89-74*, 1965). Na osnovu ovog zakona osnovan je Biro za kontrolu zloupotrebe droga (*Bureau of Drug Abuse Control*) pri Upravi za hranu i lekove. Predviđene su kazne za protivzakonitu ilegalnu proizvodnju i prodaju depresanata, stimulanata i halucinogenih droga.

Dramatično povećanje upotrebe marihuane i ostalih droga u drugoj polovini šezdesetih bilo je veoma očigledno u javnosti. Kao reakciju na to predsednik Džonson je 1968. godine ponudio Plan reorganizacije broj 1 (*H. Doc. No. 249*, 1968). Ta reorganizacija je započeta 8. aprila 1968. i prema njoj su Biro za narkotike (u okviru Ministarstva finansija) i Biro za kontrolu zloupotrebe droga (pri Upravi

za hranu i lekove) prešli u nadležnost Ministarstva pravde, te su se sjedinili u Biro za narkotike i opasne droge (*Bureau of Narcotics and Dangerous Drugs*).

Ono što je u trenutku usvajanja amandmana iz 1965. bilo očigledno sada je bilo oči - postojao je veliki raskorak u kaznama predviđenim za "opasne droge" sa jedne strane i za narkotike i marihuanu, sa druge strane. Kao rezultat intenzivnijih medicinskih i naučnih ispitivanja, LSD i nekoliko drugih droga, priznate su kao mnogo moćnija halucinogena sredstva od marihuane.

Raskorak je uvećan i time što je tetrahidrokanabinol (THC), glavni psihoaktivni sastojak marihuane, stavljen pod kontrolu čime neko ko poseduje THC nije bio izložen mogućnosti kažnjavanja, ali je za onoga ko poseduje marihuanu bio predviđen obavezni minimum kazne od dve godine zatvora (*Federal Register*, 1968:14880). Kongres je onda izmenio kaznu za posedovanje u okviru Amandmana o kontroli zloupotrebe droga, smanjujući time težinu krivičnog dela. Povećane su kazne za prodaju i proizvodnju LSD-a i drugih kontrolisanih droga, i to do pet godina zatvora (*Public Law 90-639*, 1968).

Ipak, velika neujednačenost kazni za ove supstance je i dalje postojala. Sazrelo je vreme za promene. Dodatni pritisak je predstavljalo označavanje sve većeg broja mladih osoba kao kriminalaca, a njihovo jedino kriminalno delo bilo je posedovanje marihuane za ličnu upotrebu.

Krajem 1968. godine, Biro za narkotike i opasne droge je pripremio zakon kojim bi kontrola droga na celoj teritoriji SAD potpala pod nadležnost Biroa. Predloženi zakon se zasnivao na komercijalnoj klauzuli, a ne kao do tada na poreskim ovlašćenjima.

Ova promena delovala je proročanski, zato što je prema odluci o slučaju Liri, koju je Vrhovni sud doneo 19. maja 1969, procedura sa narudžbenicama, neophodna da bi se ispunili uslovi Zakona o porezu na marihuanu primoravala pojedinca da inkriminiše samog sebe, a što je u suprotnosti sa Petim amandmanom (*Leary v. U.S.*, 1969). Ova odluka je naizgled ostavila Biro bez zakona kojim se reguliše posedovanje marihuane, i to je bio još jedan razlog koji je svedočilo o potrebi revizije zakona.

Novi nacrt zakona (*H.R. 13742*) regulisao je narkotike, "opasne droge" i marihuanu. Predsednik Nikson je zakon potvrdio 14. jula 1969.

Iz ovog zakona je proizašao celokupan program uravnoteženih kazni za krivična dela. Propisivanje minimalne obavezne kazne je u osnovi ukinuto i krivično delo posedovanja kontrolisanih supstanci za ličnu upotrebu postalo je prekršaj. Zatim, u slučajevima kada je pojedinac prvi put okrivljen zbog tzv. "običnog posedovanja" sud je dobio diskreciono pravo da okrivljenog osudi na uslovnu kaznu do godinu dana. Ukoliko se ispostavi da okrivljeni tokom uslovne kazne nije prekršio ni jedan od uslova kazne, njegova se presuda može izbrisati.

Slična prekršajna kazna i mogućnost tretiranja onoga koji prvi put krši zakon predviđena je i za distribuciju malih količina marihuane za 1) bez nadoknade, ili za 2) prodaju droge po ceni. Ova odredba je uključena jer je primećeno da se veliki broj ovakvih transakcija vrši među mladima. Do toga je došlo i zbog toga što je na videlo izašao fenomen koji dovodi u pitanje tradicionalnu sliku nacionalne trgovine marihuanom. Zakonodavci su stvorili stereotip "prodavca" kao zlog kriminalca koji prodaje svoju robu za velike pare, i verovali su da su izuzetno oštre kazne opravdane kada su u pitanju prodavci (*Narcotics Legislation Hearings*, 1965:4). Međutim, nekoliko studija je pokazalo da struktura trgovine marihuanom ima malo ili ni malo veze sa uvreženom predstavom o tome. U jednom ispitivanju koje je obuhvatilo 204 uživaoca, otkriveno je da je 44 posto njih barem jedanput prodalo drogu svojim prijateljima. Mnogi povremeni uživaoci prodaju drogu da bi pokrili troškove kupovine droge za ličnu upotrebu (*Goode*, 1969:7). Po novom zakonu, za njih nije bila predviđena kazna kao za distributere.

Novi zakon takođe pravi razliku između marihuane i narkotičkih droga. Marihuana je svrstana u kategoriju halucinogenih droga a razlika između te kategorije i narkotika bila je naglašena razlikom u kaznama (vidi tabelu na str. 201).

Kongres je usvojio predlog ovog zakona (potpisao ga je predsednik Nikson) 27. oktobra 1970, i to pod nazivom Sveobuhvatni zakon o sprečavanju i kontroli zloupotrebe droga iz 1970. godine (*Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control Act*).

Zajedno sa ovim novim federalnim zakonom, od strane Nacionalne konferencije komesara za jedinstvene državne zakone pripremljen je i na godišnjoj konferenciji (1-7. avgusta 1970.) odobren Jedinstveni zakon o kontrolisanim supstancama (*Uniform Controlled Substances Act*).

Svrha ovog zakona objašnjena je u saopštenju koje se nalazi u njegovom predgovoru:

"Ovaj jedinstveni zakon je pripremljen da bi se postigla usklađenost između zakona nekoliko federalnih država i zakona savezne vlade. Napisan je sa ciljem da se upotpuni federalno zakonodavstvo o narkoticima i opasnim drogama i da se usklade federalni i državni zakoni čime će se vlasti na svim nivoima omogućiti da problem zloupotrebe droga kontroliše mnogo efikasnije."

Jedina kazna koju Jedinstveni zakon propisuje odnosi se na slučaj posedovanja za ličnu upotrebu (kazne za sve ostale slučajeve su propisane u federalnom zakonu). Konferencija je preporučila da takvo krivično delo treba tretirati kao prekršaj.

Tokom sedamdesetih godina, 26 država i tri teritorije su usvojile zakon u celini, ili u nekoj od varijanti. Još deset do petnaest država je razmatralo mogućnost usvajanja zakona.

Naimenovanje Nacionalne komisije za marihuanu i zloupotrebu droga (*National Commission on Marijuana and Drug Abuse*) i izdavanje njihovog izveštaja su značajni događaji sa istorijske tačke gledišta.

Od kada je objavljen ovaj sveobuhvatni izveštaj, mnogo su se promenili stavovi Amerikanaca, što se može uočiti i po zahtevu predsednika Kartera da Kongres dekriminalizuje posedovanje marihuane. Očigledno je Karter napravio dobar potez za kampanju kada je izrazio želju za blažim zakonima o marihuani. Dr *Peter G. Bouwen*, šef odeljenja za politiku prema zloupotrebi droga, rekao je da "kazne za krivična dela koje doživotno žigošu ljude koji inače poštuju zakon, nisu ni efikasne ni prikladne". Po Karterovom predlogu, posedovanje malih količina marihuane za ličnu upotrebu ne treba tretirati kao krivično delo.

U ovom trenutku je gotovo izvesno da je u zakonodavnom radu zatvoren krug, a u budućem donošenju zakona sigurno će se uzimati u obzir nova socijalna politika.

MAKSIMALNE KAZNE

- marihuana i druge kontrolisane supstance koje nisu narkotici

- narkotici

	Prvi prekršaj		Drugi prekršaj		Prvi prekršaj		Drugi prekršaj	
Obično posedovanje*	1	2	1	2	1	2	1	2
- godina	5000	10000	5000	10000	5000	10000	5000	10000
- dolara								
Nezakonita distribucija, posedovanje sa namerom da se distribuiraju, proizvodnja, uvoz ili izvoz:								
- godina	5	10	15	30	15	30	15	30
- dolara	15000	30000	25000	50000	25000	50000	25000	50000

*Distribucija malih količina marihuane bez nadoknade se tretira isto kao i obično posedovanje:

BIBLIOGRAFIJA

- Abelson, H.; Cohen, R.; i Schroyer, D. Public Attitudes Toward Marijuana, Ideo
Princeton: Response Analysis, 1972.
- Allentuck, S. "Medical Aspect: Symptoms and Behavior" In Mayor's Committee on Marijuana, The Marijuana Problem in the City of New York.
Lancaster: Jacques Cattell Press, 1944.
- Allentuck, S. i Bowman, K.M. "The Psychiatric Aspects of Marijuana Intoxication"
American Journal of Psychiatry 99 (1942): 248-51.
- Andrade, O.M. "The Criminogenic Action of Cannabis (Marijuana) and Narcotics"
UN Bulletin of Narcotics 16 (1964): 23-28.
- Andrews & Vinkenboorg, eds. The Book of Grass, E. Goode. Evergreen Review, 1969.
- Anslinger, H.J. "Marijuana-The Assassin of Youth", American Magazine, July 1937.
- Baldwin, M. "The Dealer: Your Neighborhood Dope Dealer", The Washington Post Potomac, November 16, 1969, pp. 33-36, 71.
- Bloomquist, E.R. Marijuana. Beverly Hills: Glencoe Press, 1968.
- Bloomquist, M.J. "Marijuana-Social Benefit or Social Detriment?", California Medical Journal, 1967.
- Blum, R.H. & Associates, Society and Drugs. San Francisco: Jossey-Bass, 1969.
- Blumer, H., et. al. The World of Youthful Drug Use,

- Berkeley: School of Criminology, University of California, 1967.
- Bouquet, J. "Cannabis", UN Bulletin Of Narcotics 2 (4) (1950): 14-30.
- Brenner, J.H.; Coles, R.; i Meagher, D. Drugs and Youth, New York: Liveright, 1970.
- Brill, N.W.; Crumpton, E.; i Grayson, H. "Personality Factors in Marijuana Use",
Archives of General Psychiatry 2 (1971): 163-65.
- Bromberg, W. "Marijuana Intoxication: A Clinical Study of Cannabis Sativa Intoxication", American Journal of Psychiatry 91 (2) (1934): 303-30.
- Bromberg, W. "Marijuana: A Psychiatric Study",
Journal of American Medical Association 131 (1939): 4-13.
- Bromberg, W. i Rodgers, T.C. "Marijuana and Aggressive Crime", American Journal of Psychiatry 102 (1946): 825-27.
- Brotman, R. i Suffet, F. "Marijuana Users' Views of Marijuana Use", In the Psychology Of Adolescence, edited by J. Zubin and A. Freedman, pp. 258-72, New York: Grune and Stratton, 1970.
- Campbell, A.M.G.; Evans, M.; Thomson, J.L.G.; i Williams, M.J. "Cerebral Atrophy in Young Cannabis Smokers", Lancet 2 (1971): 1219-26.
- Carey, J.T. The College Drug Scene, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1968.
- Chapple, P.A.L. "Cannabis, a Toxic and Dangerous Substance: A Study of 80 Takers", The British Journal of Addictions 61 (1966): 269-82.
- Charen, S. i Perelman, L. "Personality Studies of Marijuana Addicts",
American Journal of Psychiatry 102 (1946): 674-82.
- Clark, L.D.; Hughes, R.; and Nakashima, E.G. "Behavioral Effects of Marijuana",
Archives of General Psychiatry 23 (1970): 193-98.
- Clark, L.D. i Nakashima, E.G. "Experimental Studies of Marijuana",
American Journal of Psychiatry 125 (1968): 379-84.

Crancer, A.Jr. i Quiring, D.O. "Driving Records of Persons Arrested for

Illegal Drug Use", Report 011, State of Washington, Department of Motor Vehicles, May 1968. Reprinted in Part in The Police Chief 36 (1969): 41-43.

Crancer, A.Jr.; Dille, J.M.; Delay, J.C.; Wallace, J.E.; i Haykin, M.D. "Comparison of the Effects of Marijuana and Alcohol on Simulated Driving Performance", Report 021, State of Washington, Department of Motor Vehicles, April 1969. Reprinted in Science 1964 (1969): 851-54.

Dally, P. "Undesirable Effects of Marijuana", British Medical Journal 3 (1967): 367.

Dott, A.B. "Effects of Marijuana on Risk Acceptance in an Automobile Simulator", RR71-3, Injury Control Research Laboratory for the U.S. Department of Health, Education and Welfare, 1971.

Dott, A.B. "Drug and Reckless Driving", New Jersey Journal of Pharmacy 40 (1) (1967): 30.

Drake, B. The Cultivator's Handbook of Marijuana, Eugene, Oregon: Agrarian Reform Co. 1970.

Eells, K. "Marijuana and LSD: A Survey of One Campus", Journal of Counseling Psychology 15 (5) (1968): 459-64.

Ferguson, W.S. i Howard W.L. Marijuana and Drug Use and Highway Safety

A. Survey of High School Students in Virginia, Virginia Highway Research Council, July 1971.

Fleming, D. The Complete Guide to Growing Marijuana, San Francisco: Sundance Press, 1970.

Fort, J. "Playboy Panel: The Drug Revolution", Playboy 17 (2) (1970): 53-55 et seq.

Frank, I.M.; Hepler, R.S.; Stier, S.; Rickles, W.H.; i Underleider, J.T. "Marijuana, Tobacco and Functions Affecting Driving", Studija predstavljena na godišnjem sastanku American Psychiatric Association, Washington, 1971.

Freedman, H.L. i Rockmore, M.I. "Marijuana: Factor in Personality Evaluation and Army Maladjustment", Journal of Clinical Psychopathology 7 (1946): 765-82, 8:221-38.

Goode, E. "Drug Use and Sexual Behaviour on a College Campus", American Journal of Psychiatry.

Goode, E. "Marijuana and Sex", Evergreen Review 55 (1969): 19-21, 72-74.

Goode, E. "The Marijuana Market", Columbia Forum 12 (4) (1969): 408.

Goode, E. The Marijuana Smokers, New York-London: Basic Books, 1970.

Goode, E. "The Use of Marijuana and Other Illegal Drugs on a College Campus", The British Journal of Addiction 66 (1971): 213-15.

Grinspoon, L. Marijuana Reconsidered, Cambridge: Harvard University Press, 1971.

Haines, L. i Green, W. "Marijuana Use Patterns", British Journal of Addiction 65 (1970): 347-62.

Hochman, J.S. i Brill, N.Q. "Marijuana Use and Psychosocial Adaptation", neobjavljen rukopis, 1971.

Hochman, J.S. i Brill, N.Q. "The Subjective Effects of Marijuana Intoxication", In 'Marijuana', edited by E. Goode, drugo izdanje New York: Atherton Press, 1971.

Hyde, Margaret O. Mind Drugs, New York: Pocket Books, 1973.

Johnson, B. The Drug Subculture and the Law (title tentative), New York: John Wiley.

Josephson, E.; Haberman, P.; Zanes, A.; i Elinson, J.

"Adolescent Marijuana Use: Report on a National Survey", studija predstavljena na First International Conference on Student Drug Surveys, Newark, New Jersey, September 14, 1971.

Kentfield, C. "Turning Off the Tijuana Grass", Esquire, May 1970: 8 ff.

Kimball, G. "The Great Grass Harvest in River City", Scanlan's 1 (6) (1970): 21-26.

King, F. "Marijuana and LSD Usage Among Male College Students: Prevalence, Rate Frequency and Self Estimates of Future Use", Psychiatry 32 (1969): 265-76.

"Mary Jane Superweed", The Marijuana Consumer's and Dealer's Guide, San Francisco: Chthon Press, 1968.

Kramer, L. "The Grass and Hash Usage at Syracuse University", *Fortune*, September 1971, pp. 102-3.

McGlothlin, W.H.; Jamison, K.; i Rosenblatt, S. "Marijuana and the Use of Other Drugs", *Nature* 228 (1970): 1227-29.

McGlothlin, W.H. "The Use of Cannabis East and West", predstavljeno na Symposium of Biochemical and Pharmacological Aspects of Drug Dependence and Reports on Marijuana Research, Amsterdam, Sept. 30-Oct 1. 1971.

McNeill, D. "Green Grows the Grass on the Lower East Side", *The Village Voice*, December 1, 1966, pp. 3,21.

Mailer, Norman, Interview in *Cosmopolitan Magazine*, May 1976.

Manheimer, D.F.; Mellinger, G.D.; i Balter, M.B. "Marijuana Use Among Urban Adults", *Science* 166 (1969): 1544-45.

Melges, F.T.; Ginklenberg, R.J.; i Holister, L.E.; et al. "Temporal Disintegration and Depersonalization During Marijuana Intoxication", *Archives of General Psychiatry* 23 (1970): 204-10.

Meyer, R.E.; Pillar, R.C.; Shapiro, L.M.; i Mirin S.M. "Administration of Marijuana to Heavy and Casual Marijuana Users", *American Journal of Psychiatry* 128 (1971): 198-204.

Mirin, S.M.; Shapiro, L.M.; i Meyer R.E. "Casual Versus Heavy Use of Marijuana: A Redefinition of the Marijuana Problem", *American Journal of Psychiatry* 127 (1971): 1134-40.

Morier, W. *Home Grown Happiness*, New York: Mikus Book, 1967.

Nisbet, T. i Vakil, F. "Some Estimates of Price and Expenditure Elasticities of Demand for Marijuana Among UCLA Students", neobjavljen rukopis, 1971.

Posey, H.T. "Marijuana", Ph.D. dissertation, Tulane University, 1937.

Ric (pseud.) "I Turned on 200 Fellow Students at the University of Michigan", *Esquire*, September 1967, pp. 101, 190-93.

Robins, L.N. i Murphy, E.G. "Drug Use in Normal Population", *American Journal of Public Health*, September 1967, pp. 1580-96.

"San Diego Door", "Running Pot Across the Border", *Other Scenes and The New York Seer*, March 1968.

Tart, C.T. *On Being Stoned: A Psychological Study of Marijuana Intoxication*, Palo Alto: Science and Behaviour Books, 1971.

Taylor, N. *Narcotics: Nature's Dangerous Gift*, Rev. ed. New York: Dell, 1963.

Tichborn, R. "Tales of Mexico and Marijuana", *Scanlan's*, August 1970, pp. 7-20.

Tinklenberg, J. "Marijuana and Crime", pripremljeno za National Commission on Marijuana and Drug Abuse, October 1971.

Tirocchi, A. "Marijuana and Sex", In 'Book of Grass': An Anthology of Indian Hemp, edited by G. Andrews i S. Vinkenoog. New York: Grove Press, 1967.

Walton, R.P. *Marijuana, America's New Drug Problem*, Philadelphia: Lippincott, 1938.

Waksow, I.E.; Olsson, J.E.; Slazman, D.; et al. "Psychological Effect of Tetrahydrocannabinol", *Archives of General Psychiatry* 22 (1970): 97-100.

Weil, A. i Zinberg, N.E. "Acute Effect of Marijuana on Speech", *Nature* 222 (1969): 434-37.

Weil, A.; Zinberg, N.E. i Nelson, J.M. "Clinical and Psychological Effect of Marijuana Use in Man", *Science* 162 (1968): 1234-42.

Weil, A.T. "Cannabis", *Science* 174 (1969): 2-8.

Weltzner, M.; Smith, H.G.; Gerver, I. i Pollack, H. "A Study of the Relationship Between Severity of Disposition and Subsequent Criminal Behavior in a Sample of Youthful Marijuana Offenders in New York State", pripremljeno za National Commission on Marijuana and Drug Abuse, 1971.

White House Conference on Narcotic Drug Abuse, Proceedings. Washington, D.C.; Government Printing Office, 1962.

Williams, B.J. "Studies on Marijuana and Parahexyl Compound", *Public Health Report* 61 (1946): 1059-83.

Zinberg, N.E. i Weil, A.T. "The Effect of Marijuana on Human Beings" *Addictions* 15 (4) (1969): 26-42.

SADRŽAJ

Predgovor (D. Radulović)	5
Uvod	16
Istorija marihuane	23
Kako nabaviti travu?	46
Sam svoj uzgajivač	59
Čišćenje, obrada, zavijanje i skrivanje	72
Pribor	87
Trava u kulinarstvu	98
Dejstvo marihuane	119
Hašiš	139
Marihuana i seks	149
Istorija zakonodavstva o marihuani ili kako je trava stekla lošu reputaciju	163
Bibliografija	202

